

Kognitivní rozvoj s využitím skupinových činností v předškolním vzdělávání

METODIKA PRO PEDAGOGY

RAABE

*Společně pro kvalitní
vzdělávání*

DECODE

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

©2023

Hlavní editorky: Mgr. Hana Splavcová Ph.D., doc. PhDr. Zora Syslová, Ph.D.

Autorský tým: dr. Bojan Kovačič, dr. Maruša Laure, dr. Marta Licardo,
Mgr. Hana Splavcová, Ph.D., doc. PhDr. Zora Syslová, Ph.D.

Tato publikace vznikla v rámci projektu „DEveloping the CognitivE Potential of Preschoolers from Disadvantaged Backgrounds“ (2022-1-CZ01-KA220-SCH-000086145).

Tento projekt byl realizován za finanční podpory Evropské unie.

Za obsah publikace (sdělení) odpovídá výlučně autorský tým.

Publikace (sdělení) nereprezentuje názory Evropské komise a Evropská komise neodpovídá za použití informací, jež jsou jejich obsahem.

Vydalo

Nakladatelství Dr. Josef Raabe, s.r.o.
Husinecká 903/10, 130 00 Praha 3
www.raabe.cz, email: raabe@raabe.cz

v roce 2023, 1. vydání

Grafický návrh, sazba a zlom: Magnus I, s. r. o.

ISBN 978-80-7496-529-6 (online; pdf)

KOORDINÁTOR PROJEKTU

RAABE

*Společně pro kvalitní
vzdělávání*

PROJEKTOVÍ PARTNEŘI

RAABE
*Společně pro kvalitní
vzdělávání*

Kognitivní rozvoj s využitím skupinových činností v předškolním vzdělávání

METODIKA PRO PEDAGOGY

RAABE
*Společně pro kvalitní
vzdělávání*

Hlavní editorky:	Mgr. Hana Splavcová, Ph.D. doc. PhDr. Zora Syslová, Ph.D.
Autoři:	Asociace předškolní výchovy, z.s.: Mgr. Hana Splavcová, Ph.D. doc. PhDr. Zora Syslová, Ph.D. doc. PhDr. Ilona Bytešnicková, Ph.D. Mgr. Nikola Krejčová PhDr. Irena Borkovcová, MBA Univerzita v Mariboru: dr. Marta Licardo dr. Bojan Kovačič asist. Maruša Laure Základní škola a mateřská škola Liběšice: Mgr. Michaela Gondeková Bc. Hana Zárubová Vladimíra Andrtová, DiS. Veronika Fusková Petra Staňková Mateřská škola Čtyřlístek Kadaň: Mgr. Bc. Erika Zelenková Bc. Naděžda Husová, DiS. Mgr. Věra Isáková Vlasta Maxová Sabina Plechingerová Základní škola s mateřskou školou Bratislava: Mgr. Yulia Barzhak Bc. Veronika Ojo Zuzana Sádovská Vrtec Ivana Glinska, Maribor: Karmen Meško, dipl. vzg. Maja Geršak Banović, dipl. vzg. Julijana Kološa, dipl. vzg., Sumedija Agić, dipl. vzg. Špela Dovjak, prof. bio. in soc. Špela Petrovič Štempihar, dipl. vzg. Alekseja Glinšek, dipl. vzg. Barbara Bednjički Rošer, prof. slo. in soc.
Koordinátor projektu:	Nakladatelství Dr. Josef Raabe, s.r.o. Kamila Hofmannová, Mgr. Stanislava Andršová
Jazyková a redakční příprava:	Mgr. Kateřina Hájková
Sazba a grafický návrh obálky:	Magnus I, s.r.o.
Vydalo:	Nakladatelství Raabe, s.r.o., Praha
ISBN 978-80-7496-529-6 (online; pdf)	
Praha 2023	

Obsah

O projektu DECODE	8
Úvod	9
1. Kognitivní vývoj	10
1.1 Vnímání	10
1.2 Pozornost	13
1.3 Paměť	14
1.4 Myšlení	15
1.5 Jazyk a řeč	17
2. Rozvoj osobnosti dítěte	22
2.1 Socioemoční rozvoj	23
2.2 Fyzický vývoj	24
2.3 Práceschopnost	24
3. Současné přístupy k rozvoji dítěte	26
3.1 Individualizace	26
3.2 Integrované vzdělávání	27
3.3 Způsoby učení	28
3.3.1 Sociální učení	30
3.3.2 Kooperativní učení	30
3.3.3 Prožitkové učení	31
3.3.4 Situační učení	32
3.4 Strategie vzdělávání	33
4. Hodnocení výsledků učení	34
4.1 Hodnocení pokroků dítěte	34
4.2 Sebehodnocení dětí	35
5. Náměty pro práci s dětmi	37
5.1. Myšlení	38
5.1.1 Každý jsme jiný, jedinečnost člověka	38
5.1.2 S čím si rád hraji	42
5.1.3 Voda kolem nás	48
5.1.4 Svět kolem nás	52
5.1.5 Životní událost	54
5.1.6 Blízké okolí	58
5.1.7 Dary přírody	60
5.1.8 Lidské tělo	62
5.1.9 Rostliny	64
5.1.10 Životní jubileum dítěte	66
5.1.11 Komunikace mezi námi	72
5.1.12 Čtyři roční období	76
5.1.13 Sport	78
5.1.14 Zvířata	80
5.1.15 Životní události dítěte	82
5.1.16 Bezpečnost na silnicích	84

5.1.17	Materiály a jejich vlastnosti	86
5.1.18	Zdravé jídlo	90
5.1.19	Zvyky a lidové pověsti	92
5.1.20	Životní události dítěte	94
5.2.	Paměť	96
5.2.1	Každý jsme jiný, jedinečnost člověka	96
5.2.2	S čím si rád hraji	100
5.2.3	Voda kolem nás	104
5.2.4	Svět kolem nás	108
5.2.5	Životní událost	110
5.2.6	Blízké okolí	114
5.2.7	Dary přírody	116
5.2.8	Lidské tělo	118
5.2.9	Rostliny	120
5.2.10	Životní jubileum dítěte	122
5.2.11	Komunikace mezi námi	124
5.2.12	Čtyři roční období	126
5.2.13	Sport	128
5.2.14	Zvířata	130
5.2.15	Životní události dítěte	132
5.2.16	Bezpečnost na silnicích	134
5.2.17	Materiály a jejich vlastnosti	136
5.2.18	Zdravé jídlo	138
5.2.19	Zvyky a lidové pověsti	140
5.2.20	Životní události dítěte	142
3.	Pozornost	144
5.3.1	Každý jsme jiný, jedinečnost člověka	144
5.3.2	S čím si rád hraji	148
5.3.3	Voda kolem nás	152
5.3.4	Svět kolem nás	154
5.3.5	Životní událost	156
5.3.6	Blízké okolí	158
5.3.7	Dary přírody	162
5.3.8	Lidské tělo	164
5.3.9	Rostliny	166
5.3.10	Životní jubileum dítěte	168
5.3.11	Komunikace mezi námi	170
5.3.12	Čtyři roční období	172
5.3.13	Sport	176
5.3.14	Zvířata	178
5.3.15	Životní události dítěte	180
5.3.16	Bezpečnost na silnicích	182
5.3.17	Materiály a jejich vlastnosti	184
5.3.18	Zdravé jídlo	188
5.3.19	Zvyky a lidové pověsti	190
5.3.20	Životní události dítěte	194

5.4. Řeč	196
5.4.1 Každý jsme jiný, jedinečnost člověka	196
5.4.2 S čím si rád hraji	198
5.4.3 Voda kolem nás	202
5.4.4 Svět kolem nás	204
5.4.5 Životní událost	208
5.4.6 Blízké okolí	212
5.4.7 Dary přírody	216
5.4.8 Lidské tělo	218
5.4.9 Rostliny	220
5.4.10 Životní jubileum dítěte	222
5.4.11 Komunikace mezi námi	226
5.4.12 Čtyři roční období	228
5.4.13 Sport	230
5.4.14 Zvířata	234
5.4.15 Životní události dítěte	238
5.4.16 Bezpečnost na silnicích	240
5.4.17 Materiály a jejich vlastnosti	242
5.4.18 Zdravé jídlo	246
5.4.19 Zvyky a lidové pověsti	248
5.4.20 Životní události dítěte	250
5.5. Vnímání	252
5.5.1 Každý jsme jiný, jedinečnost člověka	252
5.5.2 S čím si rád hraji	256
5.5.3 Voda kolem nás	260
5.5.4 Svět kolem nás	264
5.5.5 Životní událost	266
5.5.6 Blízké okolí	270
5.5.7 Dary přírody	272
5.5.8 Lidské tělo	274
5.5.9 Rostliny	276
5.5.10 Životní jubileum dítěte	278
5.5.11 Komunikace mezi námi	280
5.5.12 Čtyři roční období	282
5.5.13 Sport	284
5.5.14 Zvířata	288
5.5.15 Životní události dítěte	290
5.5.16 Bezpečnost na silnicích	292
5.5.17 Materiály a jejich vlastnosti	294
5.5.18 Zdravé jídlo	298
5.5.19 Zvyky a lidové pověsti	300
5.5.20 Životní události dítěte	304
Závěr	307
Literatura	308

O projektu DECODE

Projekt DECODE (celým názvem „DEveloping the COgnitivE Potential of Preschoolers from Disadvantaged Backgrounds“) je mezinárodní evropský projekt Erasmus+ (Program Erasmus +, KA220-SCH, Kooperativní partnerství, registrační číslo projektu: 2022-1-CZ01-KA220-SCH-000086145).

Projekt koordinuje Nakladatelství Dr. Josef Raabe a zahrnuje tři evropské země: Českou republiku, Slovenskou republiku, Slovinskou republiku a celkem osm projektových partnerů. Projektovými odbornými partnery jsou čtyři organizace: Asociace předškolní výchovy a Nakladatelství Dr. Josef Raabe (Praha, Česká republika), Univerzita v Mariboru (Maribor, Slovinská republika) a EXPOL PEDAGOGIKA (Bratislava, Slovenská republika). Ve všech účastnických zemích se na vývoji, přípravě aktivit a na testování výstupů v praxi podílely čtyři mateřské školy: Základní škola a mateřská škola Liběšice, Mateřská škola Čtyřlístek Kadaň (Česká republika), Základní škola s mateřskou školou Kalinčiakova (Bratislava, Slovenská republika) a Mateřská škola Ivana Glinska (Maribor, Slovinská republika).

Cílem projektu bylo přispět ke kvalitnímu předškolnímu vzdělávání zavedením komplexního přístupu k podpoře kognitivního rozvoje dětí. Projekt se zaměřil na podporu všech dětí předškolního věku s důrazem na ty, které mohou být ohroženy opožděným kognitivním vývojem. Cílem bylo vytvoření volně dostupných zdrojů a online nástrojů pro podporu kognitivního rozvoje předškolních dětí. Projekt vybavil pedagogy předškolního vzdělávání kompletní metodickou podporou, rozvinul spolupráci mateřské školy s rodinou a poskytl rodičům digitální úložiště plné aktivit na doma. Mateřské školy společně s rodinami spolupracovaly s cílem podporovat kognitivní rozvoj dětí a posílit jejich klíčové kompetence, a tím předcházet znevýhodnění v učení a nízké úrovni základních dovedností.

Jedním z prvních z projektových výstupů, který právě držíte v ruce, je publikace s názvem *Kognitivní rozvoj s využitím skupinových činností v předškolním vzdělávání – Metodika pro pedagogy*. Metodika je určena především pedagogům mateřských škol a klade si za cíl podpořit připravenost pedagogů mateřských škol v oblasti využívání optimálních vzdělávacích strategií pro vyvážený socioemoční a kognitivní rozvoj dětí (nejen) ze sociálně znevýhodněného prostředí. Toho bude dosaženo prostřednictvím odborného teoretického textu a 96 poutavých výukových aktivit pro práci s dětmi.

I další navazující projektové výstupy se zaměřují na rozvoj dětí, zvýšení kompetencí pedagogů a rodičů předškolních dětí a posílení spolupráce mezi mateřskými školami a rodiči. Rodičům je určen manuál s doporučeními pro podporu kognitivního rozvoje dětí v domácím prostředí a zejména digitální úložiště pro aktivity na doma pro práci rodičů s dětmi, které obsahuje 320 zajímavých aktivit. Projektové výstupy podporují rozvoj znalostí a dovedností pedagogů předškolního vzdělávání prostřednictvím volně dostupného online kurzu, který rozšířil nabídku dalšího vzdělávání pedagogů předškolního vzdělávání. Spolupráci mateřské školy a rodiny podpořily realizované semináře pro rodiče a vznikla příručka pro pedagogy, jak vést semináře pro rodiče, aby se aktivně zapojili do procesu rozvoje svých dětí.

Výsledky projektu jsou volně dostupné otevřené vzdělávací digitální zdroje a bezplatné digitální úložiště ve všech projektových národních jazycích a také v angličtině.

Všechny projektové výstupy jsou zdarma dostupné ke stažení z webových stránek projektu DECODE.

DECODE | DEveloping the COgnitivE Potential of Preschoolers from Disadvantaged Backgrounds
(www.decode.raabe.cz)

Věříme, že výstupy DECODE se stanou pomocníky nejen pro pedagogy v mateřských školách, ale také pomocníky pro rodiče v domácím prostředí. Věříme, že projektové výstupy přispějí ke zkvalitnění vzdělávání dětí v mateřských školách ve všech zapojených zemích.

Úvod

Metodika, kterou právě otevíráte, reaguje na jeden z požadavků vyplývajících ze Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+. Tím je zaměření na vyváženost socioemočního a kognitivního rozvoje dětí v předškolním vzdělávání. To je zcela v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání (dále RVP PV, MŠMT, 2021), kde je tato vyváženost deklarována s ohledem na danou hlavní cílovou kategorii, kterou jsou klíčové kompetence. Její snahou je nabídnout mateřským školám příklady ověřených aktivit, které se primárně zaměřují na rozvoj hlavních oblastí kognitivního rozvoje, kterými jsou vnímání, pozornost, paměť, myšlení a jazyk/řeč. Zároveň však nabízejí důležitý prostor pro socioemoční rozvoj prostřednictvím organizace vzdělávací nabídky zpravidla skupinovou formou a kooperativním učením.

Projekt DECODE se věnuje podpoře dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí a jejich rodin. Právě pro tyto děti je pobyt v mateřské škole důležitým místem, kde mají možnost dosáhnout značného socioemočního i kognitivního rozvoje. Získávají zde podněty pro rozvoj komunikačních dovedností a spolupráce. Pedagogové připravují pestrou vzdělávací nabídku, zároveň mají příležitost zapojovat rodiny do vzdělávání jejich dětí. Předkládaná metodika si klade za cíl podpořit připravenost pedagogů mateřských škol v oblasti využívání optimálních vzdělávacích strategií pro vyvážený socioemoční i kognitivní rozvoj dětí (nejen) ze sociálně znevýhodněného prostředí.

V úvodní kapitole se čtenář dozvídá o rozvoji kognitivních oblastí: vnímání, pozornosti, paměti, myšlení a řeči/jazyka. Ve druhé kapitole je pozornost věnována rozvoji osobnosti dítěte z pohledu socioemočního rozvoje, fyzického vývoje a práceschopnosti. Třetí kapitola je zaměřena na současné přístupy v rozvoji dítěte. Čtenář se v ní seznámí s principy individualizace a integrovaného vzdělávání. Způsoby učení jsou zachyceny v samostatných částech kapitoly, ve kterých přibližujeme přínosy sociálního, kooperativního, prožitkového a situačního učení, věnujeme se také vzdělávacím strategiím. Poslední kapitola představuje další důležité téma předškolního vzdělávání, kterým je hodnocení výsledků vzdělávání a sebehodnocení dětí.

Hlavní část metodiky tvoří příklady inspirativní praxe v podobě 96 aktivit. Na této části se podílely učitelky z mateřských škol, které v průběhu školního roku každou činnost realizovaly s dětmi a následně popsaly. Realizované činnosti jsou popsány v jednotné struktuře dané formulářem, který obsahuje: název činnosti; tematický celek, ve kterém byla činnost uskutečněna; oblast kognitivního rozvoje, na kterou je činnost primárně zaměřená; očekávané výstupy; věk dětí; doporučení pro práci s dítětem se speciálními vzdělávacími potřebami; příprava/pomůcky; zadání pro děti; popis činnosti; zpětná vazba a podpora pedagoga v průběhu činnosti; otázky pro reflexi; rizika/doporučení. Formulář je doplněn přílohami, které obsahují různorodé materiály. Najdete zde fotografie z realizace, návody, pomůcky apod.

Věříme, že mateřským školám metodika pomůže lépe porozumět propojování kognitivního a socioemočního rozvoje dětí.

1. Kognitivní vývoj

Autorský tým:

Marta Licardo, Maruša Laure, Bojan Kovačič, Hana Splavcová, Zora Syslová, Ilona Bytešníková

Kognitivní vývoj je celoživotní proces intelektuálního růstu získaného prostřednictvím vnímání, myšlenek a zkušeností. Souvisí se sociálně-emocionálním a fyzickým vývojem. Kognitivní vývoj je ovlivněn kombinací biologických, sociálních a psychologických faktorů, které se u jednotlivých osob liší a mohou vést jak k růstu, tak k úpadku. Podle všech hlavních teorií tohoto fenoménu hrají vrozené předpoklady, socioemoční a kognitivní rozvoj významnou roli (Deutch, 2009; Vágnerová, 2014).

Vnímání, pozornost, paměť, myšlení a řeč jsou důležité, komplexní a vzájemně propojené oblasti kognitivního vývoje, které utvářejí intelektuální růst malých dětí. Podle Kropáčkové (in Opravilová, 2016) bychom při posuzování školní připravenosti dítěte měli těmto oblastem přisuzovat mnohem větší význam než konkrétním znalostem.

Pro pedagogy v předškolním vzdělávání je důležité těmto klíčovým oblastem rozumět, aby mohli efektivně plánovat činnosti, které podporují a zvyšují kognitivní potenciál všech dětí, a v našem případě zejména dětí ze znevýhodněného prostředí. Děti ze znevýhodněného prostředí se potýkají s problémy, které ovlivňují jejich kognitivní vývoj. Mezi tyto obtíže patří nedostatečný přístup ke kvalitnímu vzdělávání, chudoba, nedostatečná jazyková stimulace, málo podnětné prostředí, chronický stres a trauma, omezené zapojení rodičů, zdravotní problémy, nedostatek podpůrných vztahů atd. (UNICEF, 2021). Pedagogové by si měli být těchto problémů vědomi a zohlednit je při plánování aktivit a podpory pro tyto děti tím, že jim přizpůsobí úroveň obtížnosti a adekvátně je motivují. Cílem této kapitoly je poskytnout pedagogům předškolního vzdělávání základní informace o specifických kognitivních oblastech, kterým je třeba se věnovat, aby bylo možné harmonicky podpořit rozvoj dětí ze znevýhodněného prostředí a zvýšit jejich kognitivní potenciál.

1.1 Vnímání

Vnímání je soubor procesů, kterými rozpoznáváme, organizujeme a dáváme smysl vjemům, které dostáváme prostřednictvím podnětů z prostředí, a to pomocí všech našich smyslů (Sternberg, 2006). Zrakové vnímání je schopnost interpretovat informace, které přijímáme prostřednictvím zraku. Hraje klíčovou roli v mnoha aspektech našeho každodenního života včetně učení, komunikace a kreativity. Sluchové vnímání je proces, při kterém mozek interpretuje zvuky a dává jim význam. Hmatové vnímání je schopnost interpretovat informace přijímané prostřednictvím hmatu a kůže. Čichové vnímání je schopnost interpretovat informace přijímané prostřednictvím čichu a může mít také důležitý vliv na naše emocionální a sociální prožitky. Chuťové vnímání je schopnost interpretovat informace přijímané prostřednictvím chuťového vjemu a také úzce souvisí s naším čichem, protože chuť a čich společně vytvářejí naše celkové vnímání chuti.

Vývoj vnímání

Novorozenec má dobře vyvinuté základní smysly, které s výjimkou zraku dosahují v prvních měsících po narození srovnatelné výkonnosti jako u dospělého člověka. Novorozenci slyší relativně dobře a jejich sluchová citlivost se v prvních měsících po narození rychle rozvíjí (Saffran et al., 2006).

Schopnost lokalizovat zvuky se výrazně zvyšuje až do šestého měsíce. V této době je dítě také schopno posoudit, jak daleko je zdroj zvuku, a pokrok v lokalizaci pokračuje až do raného kojeneckého věku (Litovsky & Aschmead, 1997).

Mezi 3. a 6. rokem věku dítěte dochází k výraznému pokroku ve vývoji vnímání, kdy se děti učí vnímat a interpretovat informace z okolí a jako kojenci chápou a zkoumají svět tím, že ho vnímají a reagují na něj. Poznávají věci tím, že je vidí, slyší, ohmatávají, ochutnávají, čichají a dělají (Sternberg, 2014).

Děti ve věku 3 až 6 let jsou také schopny lépe integrovat informace z více smyslů a využívat je k vytvoření ucelnějšího obrazu o svém okolí než batolata. Vývoj vnímání v tomto věkovém období je důležitým základem pro pozdější kognitivní, sociální a emocionální vývoj. Celkově se v tomto věkovém rozmezí schopnosti vnímání dětí zdokonalují a děti jsou schopny lépe využívat své smysly ke zkoumání a pochopení okolního světa (DeLoache, 2014).

Vizuální vnímání zahrnuje:

- **Zrakové rozlišování:** schopnost rozlišovat různé barvy, tvary a vzory zrakem.
- **Rozpoznávání předmětů:** schopnost rozpoznat a identifikovat předměty, osoby a místa zrakem.
- **Prostorové vnímání:** schopnost vnímat a chápat prostorové vztahy mezi objekty v prostředí.
- **Hlubkové vnímání:** schopnost vnímat a chápat relativní vzdálenosti mezi objekty v prostředí.
- **Vnímání pohybu:** schopnost vnímat a chápat pohyb objektů v prostředí.
- **Vizuální představy:** schopnost předvídat vizuální důsledky provedení určitých činností.
- **Zraková paměť:** schopnost zapamatovat si a rozpoznat vizuální informace v průběhu času.
- **Porozumění:** schopnost chápat a interpretovat vizuální informace, jako jsou mapy, grafy a diagramy.
- **Vizuálně motorická integrace:** schopnost koordinovat vizuální informace s motorickými dovednostmi, jako je koordinace ruka – oko.
- **Barevná stálost:** vnímání stejné barvy objektu, i když se mění osvětlení.
- **Stálost velikosti:** vnímání velikosti předmětu bez ohledu na jeho velikost v obraze nebo na sítnici.
- **Rozpoznávání vzorů:** identifikace nebo kategorizace dvourozměrných vzorů.
- **Organizace vnímání:** rozpoznávání a seznatelné uspořádání vizuálních informací.
- **Vnímání lidského pohybu:** interpretace pohybů jiných lidí.

Sluchové vnímání zahrnuje:

- **Diskriminace:** schopnost identifikovat konkrétní zvuky ve složité směsi zvuků a rozlišovat mezi nimi.
- **Identifikace:** schopnost rozpoznat a pojmenovat konkrétní zvuky, jako jsou mluvená slova, hudební tóny nebo volání zvířat.
- **Lokalizace:** schopnost určit směr a vzdálenost zdroje zvuku.
- **Časové zpracování:** schopnost vnímat a rozlišovat čas a trvání zvuků.
- **Vnímání výšky tónu:** schopnost vnímat a rozlišovat různé frekvence zvuku včetně hudebních tónů a intonace řeči.
- **Paměť:** schopnost zapamatovat si a rozpoznat zvuky v čase.
- **Porozumění:** schopnost porozumět významu mluvené řeči včetně slovní zásoby, gramatiky a syntaxe.
- **Produkce:** schopnost přesně a efektivně produkovat a artikulovat zvuky řeči.

Čichové vnímání zahrnuje:

- **Rozlišování:** schopnost rozlišovat mezi různými pachy a identifikovat specifické pachy ve složité směsi pachů.
- **Identifikace:** schopnost rozpoznat a pojmenovat konkrétní pachy, například vůni květiny, jídla nebo člověka.
- **Vnímání intenzity:** schopnost vnímat a rozlišovat intenzitu různých pachů, například slabých nebo silných vůní.
- **Vnímání kvality:** schopnost vnímat a rozlišovat kvalitu různých pachů, například sladké, kyselé nebo ostré vůně.
- **Hédonické vnímání:** schopnost vnímat a rozlišovat příjemnost nebo nepříjemnost různých pachů.
- **Paměť:** schopnost zapamatovat si a rozpoznat pachy v průběhu času.
- **Porozumění:** schopnost chápat význam a kontext různých pachů, například pach hořící budovy nebo úniku plynu.

Hmatové vnímání zahrnuje:

- **Rozlišování:** schopnost rozlišovat různé textury, teploty a tvary hmatem.
- **Identifikace:** schopnost rozpoznat a pojmenovat předměty nebo materiály podle jejich hmatových vlastností.
- **Lokalizace:** schopnost určit místo dotyku na těle nebo na předmětech.
- **Vnímání tlaku:** schopnost vnímat a rozlišovat různé úrovně tlaku, například lehký dotyk nebo silný tlak.
- **Vnímání textury:** schopnost vnímat a rozlišovat různé textury, například hladký, drsný nebo hrbolatý povrch.
- **Vnímání teploty:** schopnost vnímat a rozlišovat různé teploty, například horké nebo studené povrchy.
- **Vnímání bolesti:** schopnost vnímat a rozlišovat různé úrovně bolesti nebo nepohodlí.
- **Propriocepce:** schopnost vnímat polohu a pohyb vlastního těla včetně kloubů, svalů a šlach.

Gustatorní vnímání zahrnuje:

- **Rozlišování:** schopnost rozlišovat mezi různými chutěmi a identifikovat specifické chutě ve složité směsi chutí.
- **Identifikace:** schopnost rozpoznat a pojmenovat specifické chutě, jako je sladká, kyselé, slaná nebo hořká.
- **Vnímání intenzity:** schopnost vnímat a rozlišovat intenzitu různých chutí, například slabé nebo silné chuti.
- **Vnímání kvality:** schopnost vnímat a rozlišovat kvalitu různých chutí, například chuť ovoce nebo zeleniny.
- **Hédonické vnímání:** schopnost vnímat a rozlišovat příjemnost nebo nepříjemnost různých chutí.
- **Paměť:** schopnost zapamatovat si a rozpoznat chutě v průběhu času.
- **Porozumění:** schopnost pochopit význam a kontext různých chutí, například chuť určitého jídla v určité kultuře.

1.2 Pozornost

Pozornost lze definovat jako schopnost aktivně zpracovávat omezené množství informací z obrovského množství informací dostupných prostřednictvím smyslů, uložených vzpomínek a dalších kognitivních procesů (Sternberg, 2009). Pozornost je kognitivní proces, pomocí kterého aktivně vybíráme informace. Pozornost je aktivní, pokud je řízena vnitřní motivací dítěte. Naproti tomu pozornost je pasivní, když je řízena vnější motivací (Eysenck & Keane, 2015).

Důležitý rozdíl je také mezi soustředěnou a rozdělenou pozorností. Soustředěná pozornost (neboli selektivní pozornost) se projevuje tehdy, když jsme konfrontováni se dvěma nebo více podněty současně a potřebujeme reagovat pouze na jeden z nich. Příkladem soustředěné pozornosti je situace, kdy dítě slyší v herně mnoho hlasů a reaguje, když na něj zavoláme jménem. Pedagogické diagnostikování soustředěné pozornosti poskytuje náhled na to, jak efektivně si dítě dokáže vybírat konkrétní podněty a nenechat se rozptylovat podněty nesouvisejícími s úkolem.

Rozdělená pozornost se od soustředěné liší schopností rozdělit pozornost mezi dva nebo více podnětů, např. při vyprávění příběhu, kdy dítě současně poslouchá a zároveň sleduje obrázky či dramatizaci děje.

Důležitá pro vývoj dítěte je také společná pozornost, která zahrnuje sdílení společného zaměření na něco (např. jiné osoby, předměty, pojem nebo událost) s někým jiným. Vyžaduje schopnost získávat, udržovat a přesouvat pozornost. Například rodič a dítě se mohou oba dívat na hračku, se kterou si hrají, nebo pozorovat projíždějící vlak. Společnou pozornost lze získat pomocí očního kontaktu, gest (např. ukazování ukazováčkem) anebo vokalizace včetně mluvených slov (např. „podívej se tamhle“). Mezi rané dovednosti společné pozornosti může patřit např. to, že dítě natáhne ruku, aby ho dospělý zvedl, nebo že se dívá na stejnou stránku knihy s jinou osobou (Leekam et al., 2000). Udržení pozornosti vyžaduje koordinaci poznávání, emocí a motivace. Pokud je dítě vystaveno silnému stresu, může to zhoršit výkonnost pozornosti (Margolin & Vickerman, 2007), což je často případ dětí ze znevýhodněného prostředí (Andrade et al., 2009; Murphy et al., 2007).

Vývoj pozornosti

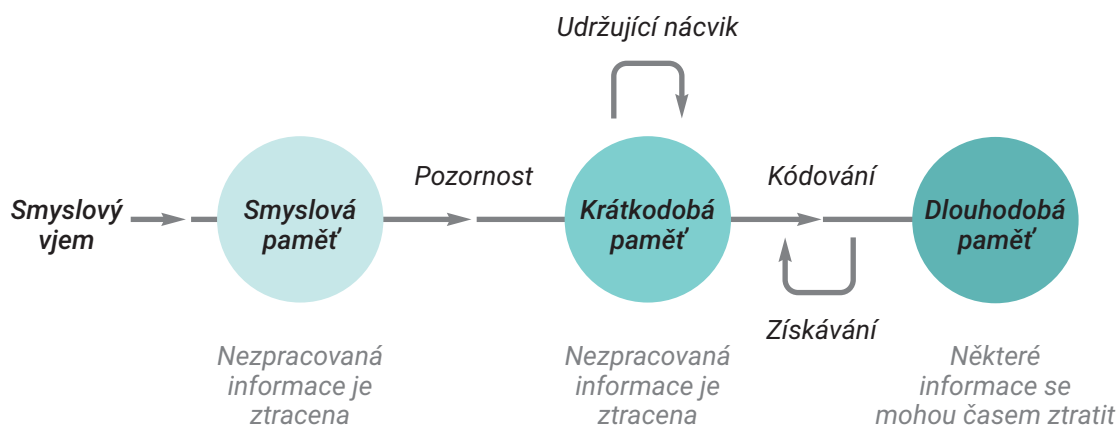
Schopnost věnovat pozornost, „být pozorný a orientovat se“, tedy schopnost vybírat informace a sledovat podněty ze smyslových vstupů, se rozvíjí v prvních šesti měsících (Posner, 2004). Exekutivní kontrola pozornosti se rozvíjí ke konci druhého roku života. Zahrnuje schopnost udržet dobrovolnou kontrolu pozornosti a trvalou pozornost, což je schopnost udržet pozornost na určitý podnět (Fuentes, 2004). Ve srovnání s pozorností starších dětí je pozornost dětí v raném dětství relativně slabá, tj. méně usměrněná a kontrolovaná a kratšího trvání. Přejíždí od nesystematické neboli neplánované k systematické neboli plánované (Eysenck & Keane, 2015; Marjanovič Umek, 2020). Mezi třetím a pátým rokem věku se pozornost prudce zvyšuje, zejména u úkolů, které dítěti předkládá dospělý (Ruff et al., 1998; Zupančič, 2020). Schopnost navázat společnou pozornost je zásadní pro rozvoj sociálně-komunikačních a kognitivních dovedností. U typicky se vyvíjejících dětí se dovednosti společné pozornosti začínají rozvíjet brzy po narození a do tří let věku jsou děti obvykle schopné získat a udržet společnou pozornost dospělých a vrstevníků. Děti s vývojovými obtížemi mohou mít potíže se společnou pozorností a dalšími typy pozornosti. Zapojení dítěte do činností a schopnost zaměřit pozornost na situační požadavky jsou považovány za základní dovednosti pro rozvoj seberegulace, exekutivní kontroly chování a sociálního a kognitivního vývoje v různých oblastech (Kochanska et al., 2000). Úkoly spočívající ve výběru informací, udržení pozornosti na ně a ignorování irelevantních podnětů však představují pro děti výzvu, protože jejich systém pozornosti ještě není plně vyvinutý (Sroufe et al., 1995).

1.3 Paměť

Paměť označuje kognitivní procesy získávání, kódování, ukládání, uchování a pozdějšího vyhledávání informací (Squire, 2009). Paměť nám určuje, co jsme dělali, koho a co známe a kdo jsme. Paměť není jednotný jev, informace musí být zakódovány a případně propojeny s dalšími informacemi. Paměť hraje ústřední roli při učení se jazykům, myšlení a jednání. Učení a paměť procházejí několika fázemi. To, jak a co si děti pamatují, závisí na mnoha dynamicky se ovlivňujících faktorech a souvislostech, které mají vliv na výkonnost paměti dětí (Bjorklund, 2012). Pro lepší pochopení paměťového systému je dobré znát některá základní fakta týkající se paměťových procesů uvedené níže.

Procesy, které probíhají během učení, mají několik fází. První fáze se nazývá kódování. Výsledkem kódování je uložení informací do paměťového systému. Ukládání je tedy druhou fází. Třetí fází je vyhledávání, které zahrnuje načítání uložených informací z paměťového systému. K zapomínání dochází, když jsou naše pokusy o vyhledání neúspěšné. Tyto procesy probíhají v rámci paměťového systému (Eysenck & Keane, 2015). Tři základní složky zpracování paměti jsou: a) smyslová paměť, b) pracovní/krátkodobá paměť a c) dlouhodobá paměť. Níže uvedené schéma ukazuje zjednodušené znázornění jednotlivých složek a paměťového procesu.

Obrázek č. 1: Základní složky paměťového systému (Převzato z Eysenck a Keane (2015) autory této kapitoly)

Smyslová paměť je vnímání spojené s informacemi získanými pomocí zraku, sluchu, čichu, chuti a hmatu, které vstupují do smyslové kůry mozku a přenášejí se přes thalamus. Trvá pouze milisekundy a většinou se nachází mimo vědomí.

Okamžitá neboli krátkodobá paměť je schopnost uchovávat velmi omezené množství informací v dočasné vyrovnávací paměti po krátkou dobu (od několika sekund do několika minut). Informace se do ní dostávají sluchovými nebo zrakovými kanály a upoutávají naši pozornost. Naše schopnost manipulovat s informacemi uloženými v krátkodobé paměti a využívat je se označuje jako pracovní paměť. Pracovní paměť uchovává informace po krátkou dobu. Fonologická smyčka, která zpracovává verbální informace, a vizuálně-prostorová skica, která zpracovává vizuální informace, jsou dvě složky, které tvoří pracovní paměť. Obě jsou řízeny centrálním výkonným systémem. Ačkoli je pracovní paměť závislá na síti vzájemně propojených mozkových oblastí, prefrontální kůra je pro tuto funkci klíčová.

Informace, které se uchovávají několik dní, měsíců, nebo dokonce let, se označují jako dlouhodobá paměť. Deklarativní (explicitní) a nedeklarativní (implicitní) dlouhodobá paměť jsou dva různé proudy. Deklarativní neboli explicitní paměť uchovává detaily událostí a informace, které si můžeme vědomě vybavit. Deklarativní paměť tvoří tři subsystemy: sémantická paměť (informace, význam slov, pojmů...), epizodická paměť (události, jména...) a autobiografická paměť (epizodická paměť jedince). Implicitní paměť zahrnuje procedurální paměť (jak jezdit na kole, jak plavat...) a emoční paměť (paměť na události, které jsou spojeny se silnými emocemi a pocity, např. smrt, narození, traumatické události).

Paměť hraje zásadní roli v kognitivním vývoji včetně trvalé pozornosti, uvažování, organizace, řeči a jazykových funkcí, zejména při osvojování jazyka a porozumění jazyku, schopnosti čtení a uvažování (Baddeley, 2003; Bull et al., 2008; Cowan, 2005; Engle, 2002; Savage et al., 2006). Děti s vyšším skóre pracovní paměti vykazují lepší sociální dovednosti (Sabol & Pianta, 2012), úspěšnější chování zaměřené na cíl, lepší receptivní slovní zásobu a lepší výsledky v matematice (Fitzpatrick & Pagani, 2012; Marcovitch et al., 2010). Problémy spojené se špatnými schopnostmi pracovní paměti u dětí zahrnují nízké výkony ve čtení a matematice (Alloway et al., 2009), špatný celkový studijní pokrok, špatné schopnosti řešení problémů a pozornosti (Gathercole et al., 2008).

Vývoj paměti

U novorozenců se rozvíjí krátkodobá (neboli pracovní) i dlouhodobá paměť. Učí se především prostřednictvím habituace, klasického a instrumentálního podmiňování a imitace (Zupančič, 2020). Paměťové strategie se s věkem zlepšují díky frekvenci jejich používání a díky jejich komplexnosti, ačkoli věk není hlavním faktorem, který by určoval, zda a jak dlouho si dítě bude danou událost pamatovat. Události, které děti dobře znají nebo s nimi mají opakované zkušenosti, si dobře pamatují, a to i po dlouhou dobu (Bauer, 1997). Děti v raném dětství používají paměťové strategie nevědomě, zatímco děti ve věku 3 let a starší si jsou vědomy své paměti, ale mohou nerealisticky odhadovat její kapacitu. Batolata jsou schopna hrát vizuální paměťové hry se skrytými předměty. Obvykle si pamatují věci, které vidí, zatímco starší děti si postupně uvědomují důležitost zapamatování věcí, které nevidí. Na konci předškolního věku (v 6 letech) si děti často uvědomují, že určitý úkol vyžaduje zapamatování, ale nejsou příliš dobré v sestavování plánu, který by zapamatování usnadnil (Sroufe et al., 1996). Při každodenních činnostech se u předškolních dětí projevuje rozpoznávací paměť (schopnost vnímat určitý podnět jako známý) a volné vybavování (schopnost vyvolat informace z dlouhodobé paměti pro aktuální použití). V procesu paměti se děti snaží porozumět informacím, ale interpretace zapamatované události je pod vlivem předchozích znalostí, vzorců a vztahů mezi všemi těmito faktory. Zapamatování není pouhým vybavováním vjemů, ale procesem, v němž si dítě konstruuje souvislosti (Zupančič, 2020). Vzorce se vyvíjejí s věkem, i velmi malé děti používají vzorce pro známé události a tyto vzorce ovlivňují způsob, jakým děti rekonstruují minulé události (Ceci et al., 2003).

Všechny děti si lépe osvojí paměťové strategie, pokud je v tom podporuje jejich okolí. Například když řeší úkoly, které vyžadují rozpoznávání podobností a rozdílů na obrázcích nebo předmětech, když hrají hry spojené s pamětí (vizuální, sluchovou nebo kinestetickou) nebo když řeší úkoly, které vyžadují, aby si zapamatovaly instrukce k danému úkolu (Marjanovič Umek, 2020).

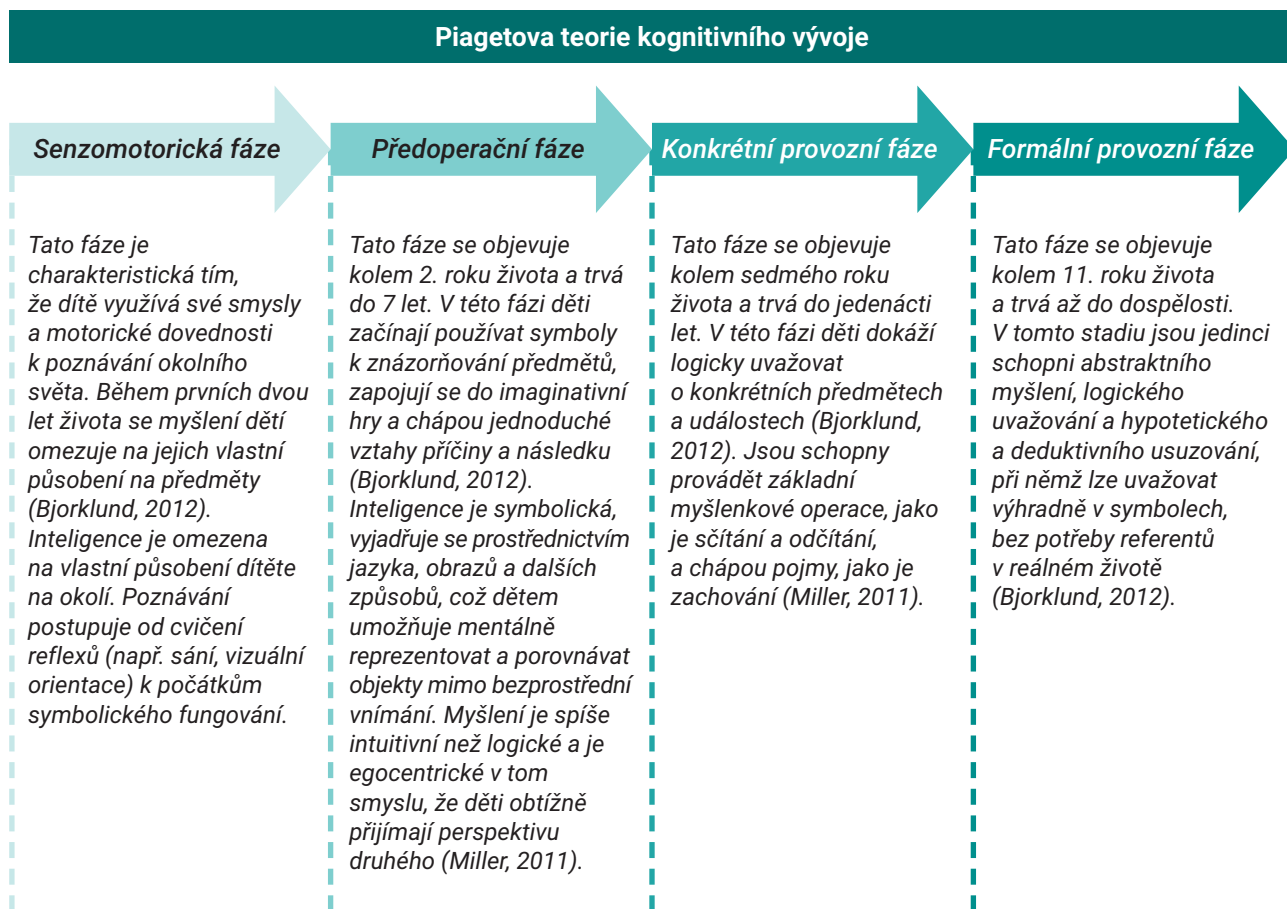
1.4 Myšlení

V běžném jazyce se pod slovem myšlení skrývá několik různých psychologických činností. Označuje vědomé kognitivní procesy, které mysl používá k vytváření myšlenek, přičemž tyto procesy mohou probíhat bez potřeby smyslové stimulace (Breyer & Gutland, 2015). Zahrnuje řadu mentálních činností, jako je posuzování, uvažování, řešení problémů a vytváření, a vztahuje se k jakémukoli produktu mysli, jako jsou přesvědčení a názory (Matsumoto, 2009). Myšlení lze rozdělit na dovednosti nízkého nebo vysokého řádu. Myšlení nízkého řádu zahrnuje základní zpracování informací, zatímco myšlení vysokého řádu zahrnuje komplexní kognitivní činnosti, jako je kladení otázek, interpretace, konstrukce a hodnocení nových poznatků (Foster, 2009).

Vývoj myšlení

Vývoj myšlení je složitý a mnohostranný proces a existuje řada teorií a pohledů, které se snaží vysvětlit, jak se vyvíjí v čase. Teorie Jeana Piageta je jedním z nejvlivnějších a nejčastěji citovaných rámců pro pochopení kognitivního vývoje u dětí. Piagetova teorie zdůrazňuje, že děti jsou aktivní žáci, jejichž myšlení odráží jedinečnou interpretaci světa. Na kognitivní vývoj pohlížel jako na konstruktivní proces, v němž stávající znalosti určují, jakým způsobem jsou získávány nové informace. Intelektuální výkony dětí jsou řízeny obecnou, druhově typickou nervovou soustavou a kognitivní vývoj zahrnuje spíše řadu proměn než postupné hromadění znalostí nebo dovedností (Bjorklund, 2012).

Přestože Piagetova teorie o vývoji myšlení je populární a platná již více než 80 let, některé výzkumy ji zpochybňují. Ukazují, že Piaget možná podcenil dětské schopnosti a že děti mohou vykazovat komplexní myšlenkové schopnosti již v útlém věku a jejich myšlení je rozmanitější, než se domníval (Bjorklund, 2012).

Obrázek č. 2: Piagetova teorie kognitivního vývoje (Převzato z Bjorklund (2012) autory této kapitoly)

Jak děti rostou a vyvíjejí se, osvojují si nové způsoby myšlení a zpracování informací. Mezi klíčové koncepty, které formují jejich myšlení, patří reprezentativní myšlení, centrace a egocentrismus (Miller, 2011). Pochopení těchto konceptů je pro rodiče, vychovatele a pedagogy klíčové, aby mohli podporovat rozvoj kognitivních schopností dětí.

Reprezentativní myšlení se týká schopnosti používat mentální symboly k reprezentaci nebo zastoupení předmětů, událostí nebo pojmů, které nejsou přítomny. Dítě dokáže mentálně kódovat informace a manipulovat s nimi ve své mysli, i když nejsou fyzicky přítomny (Bjorklund, 2012). Příkladem reprezentačního myšlení může být situace, kdy si dítě hraje s autíčkem a pak ho odloží. Později může o autíčku přemýšlet a představovat si, jak ho řídí, i když autíčko není fyzicky přítomné.

Centrace je kognitivní tendence, při níž se děti soustředí pouze na jednu část situace a ignorují vše ostatní. To je běžné u dětí v Piagetově předoperačním stadiu a může to způsobit, že přehlédnou důležité detaily (Bjorklund, 2012). Příkladem centrace může být situace, kdy jsou dítěti ukázány dvě sklenice, z nichž jedna je vysoká a úzká, zatímco druhá je krátká a široká. Pokud se dítěte zeptáme, ve které sklenici je více vody, může se soustředit pouze na výšku sklenic a vybrat si vysokou a úzkou sklenici, přestože obě sklenice obsahují stejné množství vody. Je to proto, že se dítě soustředí na výšku sklenice a ignoruje její šířku, která je důležitým detailem pro určení množství tekutiny, které pojme.

Egocentrismus označuje tendenci dítěte dívat se na svět výhradně ze své vlastní perspektivy a mít potíže vidět věci z pohledu ostatních. Podle Piageta je egocentrismus charakteristický pro předoperační stadium vývoje (Bjorklund, 2012). Příkladem egocentrismu může být situace, kdy si dítě hraje na schovávanou a zakryje si oči, aby se schovalo, a věří, že se tím stalo neviditelným i pro hledajícího. Dítě předpokládá, že když nevidí hledajícího, pak ani hledající nevidí je.

V prvním roce života se u kojenců začínají rozvíjet kognitivní schopnosti včetně uvažování zaměřeného na budoucnost, řešení problémů pomocí nástrojů a analýzy prostředků, vnímání vztahů příčina – následek a vyvozování závěrů z vizuálních scénářů. Tyto dovednosti jsou založeny na vnímání a jsou implicitní (Chen, 2020). Kojenci například chápou, že hračka je schovaná pod dekou, a používají ruce, aby ji odkryli. Kolem 2 až 3 let věku začínají děti rozvíjet symbolické uvažování tím, že oceňují duální povahu obrázků a používají prostorové informace jako symboly, které jim pomáhají při hledání v reálném prostoru. Při řešení problémů také začínají konstruovat reprezentace vztahů příčina – následek (Chen, 2020). S přibývajícím věkem se myšlení a učení dětí stává sofistikovanějším, konceptuálnějším a explicitnějším. Dokážou řešit složitější úlohy, tranzitivní odvozování, podmiňovací způsob uvažování a analogické uvažování. Dokážou také rozlišovat mezi determinovanými a nedeterminovanými důkazy a chápou logiku testování hypotéz (Chen, 2020). Dítě může například použít analogické uvažování k vyřešení hádanky tak, že použije řešení použité pro podobný problém v minulosti. V mateřské škole mají děti rozvinuté pokročilejší kognitivní kompetence, jako je uvažování zaměřené na budoucnost, plánování trasy a složitější analogické uvažování. Dokážou také pochopit základní logiku testování hypotéz (Chen, 2020), např. naplánováním trasy do mateřské školy.

1.5 Jazyk a řeč

Osvojování si řeči a jazykových schopností patří k často diskutovaným otázkám všech, kteří se v praxi setkávají s dětmi raného a předškolního věku, předškolní pedagogové nevyjímaje. Vzhledem k faktu, že předškolní pedagog je jedním z primárních odborníků, který přichází do styku s dětmi raného a předškolního věku a jejich rodiči, je zde zásadní požadavek toho, aby předškolní pedagogové byli seznámeni s nynějšími pohledy na vývoj řeči a jazykových schopností dětí v kontextu s aktuálními výzkumy. Teoretická připravenost předškolních pedagogů v oblasti vývoje řeči a jazykových schopností dovolí předškolnímu pedagogovi více porozumět specifickým oblastem ve vývoji dítěte a pochopit zákonitosti typického vývoje, event. případné odchylky od normy (Bytešníková, 2014).

Jazyk je často pokládán za komunikační systém, což je sice vhodné, nicméně se tím nepokrývá celá šíře jeho funkce. Je třeba si uvědomit, že jazyk současně zastává velmi důležitou kognitivní funkci, poněvadž umožňuje fixovat výsledky procesu myšlení (Smolík a kol., 2018). Možnost formulovat myšlenky v jazyce dovoluje efektivně ukládat a zapamatovat si výsledky různých myšlenkových operací, což do značné míry posiluje u člověka schopnost postupného a kumulativního řešení problémů.

Role jazyka ve vývoji dítěte a dopady oslabených jazykových schopností

Dle Smolíka a kol. (2018) jazyk zastává ve vývoji dítěte zásadní úlohu ve dvou aspektech: (1) jako *prostředek vzdělávání*; (2) jako *prostředek sociální komunikace, rozvíjení a budování vztahů*. Úloha jazyka jako prostředku vzdělávání je všeobecně známá a jednoznačná. Schopnost dítěte a potažmo i člověka obecně učit se novým faktům a znalostem je do značné míry závislá na schopnosti rozumět jazyku. Děti s oslabenými jazykovými schopnostmi mají často problémy s porozuměním. Zmiňovaní autoři poukazují na fakt, kdy obě role jazykové komunikace jsou sice na první pohled zřejmé, je však žádoucí i tak odkázat na některé konkrétní výzkumné poznatky (Smolík a kol., 2018). Vychází z toho, že sociální komunikace neprobíhá rozhodně pouze v jazyce. Výzkum sociálních charakteristik dětí s vývojovými poruchami jazyka však naznačuje, že jazykový deficit má každopádně i znatelné sociální dopady. Narušení jazykového vývoje se dotýká celé osobnosti jedince a má dopad na sociální, emocionální a vzdělávací výsledky dítěte (Conti-Ramsden, 2009; Bishop et al., 2017).

Je třeba se zabývat otázkou, že adaptivní fungování a sociální kompetence dítěte s nedostatky ve vývoji jazykových schopností mohou být výrazně oslabené. Tyto děti se obtížně prosazují, mají problémy při zapojování do společných dětských her. McCabe a Marshall (2006) ve své studii prokázali, že děti, u nichž se vyskytuje narušený jazykový vývoj např. ve smyslu vývojové dysfázie, mohou mít při sociální interakci s vrstevníky výrazné problémy. U dětí s narušením ve vývoji jazyka ve smyslu vývojové dysfázie sledujeme nedostatky v sociální kompetenci a schopnosti své chování přizpůsobovat, v tom jsou zahrnuty potíže při orientaci na úkol, nedostatky v asertivitě, nižší tolerance frustrace a vyšší tendence k závislosti a izolaci. Tyto děti v předškolním období preferují spíše sociální kontakt s dospělým než s jeho vrstevníky, a to z důvodu obav jejich odmítnutí či z případného konfliktu. Podle Craiga (1993, in McCabe & Marshall, 2006) úspěšná interakce závisí právě na dobrých komunikačních dovednostech. Děti s narušením ve vývoji jazykových schopností často reagují na ostatní vrstevníky nevhodně, vyskytují se u nich i obtíže při zvládnutí konfliktů vzniklých při sociální interakci. Tyto děti jsou poté již v předškolním věku vystaveni riziku výskytu nedostatků v sociální kompetenci. Jsou také mnohdy nesprávně svým okolím označovány za děti nespolutracující, neukázněné, nevhodně se chovající. Veškeré tyto projevy však často vychází z nedostatečně osvojených jazykových schopností. Předškolní pedagogové by s tímto měli být obeznámeni a měli by být informováni o tom, jaké přístupy jsou vhodné k podpoře vývoje řeči a jazykových schopností. Důležitá je rovněž spolupráce s rodinou dítěte.

Terminologické vymezení pojmů jazyk, řeč

Při zpracování dané problematiky je třeba se zaměřit na terminologické vymezení pojmů „řeč“ a „jazyk“, které mnohdy nejsou v tuzemských pedagogických, ale i logopedických zdrojích užívány zcela jednoznačně. Diferenciace mezi těmito dvěma pojmy je přítomna na poli lingvistiky uznávána poměrně dlouhou dobu, poprvé byla formulována a popsána švýcarským lingvistou de Saussurem (2007). V souvislosti s vývojem a osvojováním mluveného komunikačního systému je vhodné hovořit o „jazyku“, který je chápán jako komplexní soubor znalostí, struktur a zvyklostí (zde lze vycházet z pojetí, které volí také například Smolík a Seidlová Málková, 2014). Termín „řeč“ se obvykle používá tak, že v sobě zahrnuje obsahové, zvukové a motorické stránky jazykové komunikace. Řečí tak lze rozumět vnější (u mluvených jazyků zpravidla zvukovou, tj. fonetickou) manifestaci jazykových schopností, která se projevuje prostřednictvím samotného procesu mluvení. Při pochopení vývoje a osvojování si komunikačního systému dětí je tedy třeba věnovat odpovídající pozornost jak problematice vývoje jazykových schopností, tak i řeči.

Vycházíme z faktu, kdy jazyk a řeč tvoří základní roviny lidské komunikace. Přičemž „schopnost komunikovat mluvenou řečí si v průběhu vývoje osvojuje každé zdravé se vyvíjející dítě“ (Love & Webb, 2009, s. 11). Ne vždy však tento vývoj probíhá v normě, u dítěte se můžeme setkat s nejrůznějšími odchylkami ve vývoji řeči a jazyka. Zájem o vývoj a osvojování si dětské řeči a jazyka zacílený na výzkum této oblasti má zejména v zahraničí poměrně velké zastoupení. Poznatky získané ze závěrů výzkumných studií jsou zásadní pro logopedickou, ale i pedagogickou teorii i praxi.

Vývoj řeči a jazykových schopností

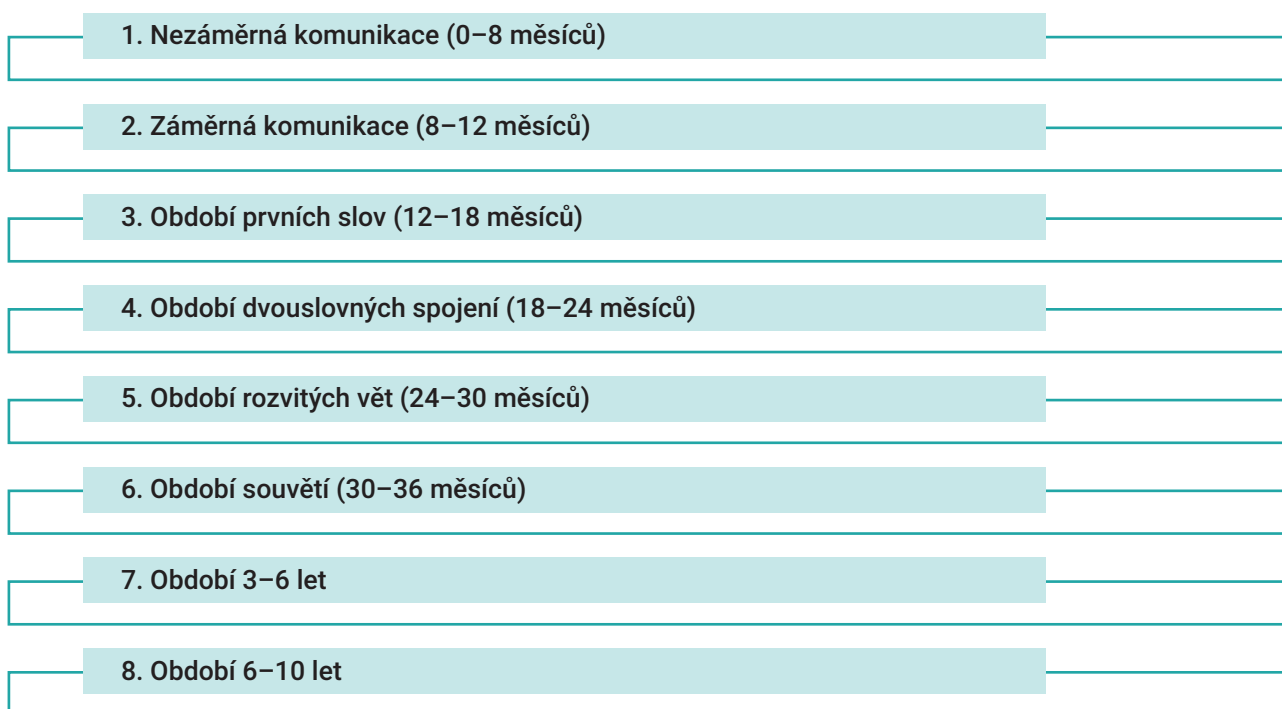
Vývoj řeči a jazykových schopností je jedinečný proces, jehož zárodky lze evidovat již v období intrauterinního vývoje, s maximem dynamiky v prvních pěti letech života. Jak uvádí Kapalková (2009), při analýze vývoje řeči a jazykových schopností zjistíme, že se na tento proces vztahují všeobecně platné vývojové principy, které uvádějí i mnozí odborníci zabývající se touto oblastí (Lechta, 1990; Owens, 1996). Vývoj řeči a jazyka lze považovat za proces, jenž je předvídatelný, probíhá stadiálně, přičemž jsou přirozené individuální rozdíly. Dané vývojové mezníky dosahují jednotlivé děti přibližně ve stejném věkovém období, záleží však na mnoha různých faktorech. K tomu, aby se určitá schopnost u dítěte rozvinula, je zapotřebí *vývojová zralost* (Kapalková, 2009).

Ontogenezi řeči a jazykových schopností lze právem pokládat za jeden z nejpozoruhodnějších a zároveň nejsložitějších procesů v lidském životě. V mnohých výzkumech bylo prokázáno, že dítě s matkou komunikuje od prvo počátku své existence, již v období prenatalního vývoje. Dle Šulové (2004) při procesu osvojování řeči a jazyka dochází v relativně krátkém časovém období k paralelnímu zvládnutí nejrůznějších aktivit, které tvoří komplex

řečových a jazykových schopností a dovedností. Dítě si tak osvojuje imitování slyšeného, rozčlenění, dekodování, porozumění, adekvátní užití, prosazení se v komunikaci a upoutání pozornosti na sebe prostřednictvím řeči. Zásadním obdobím, v němž je proces osvojování mluvené řeči realizován, je vývojové období do šestého roku života dítěte. Přičemž za stěžejní je považováno období do třetího až čtvrtého roku života, během kterého probíhá vývojové tempo nejrychleji (Lechta, 2002). Průběh vývoje řeči a jazykových schopností včetně jeho odchylek je oblastí, která je rodinou a okolím dítěte hodnocena z hlediska vývoje dítěte nejdříve. Jakákoli odlišnost komunikačních projevů se u rodičů může stát zneklidňující a důvodem vyhledání odborné péče. Posouzení závažnosti odchylky od typického vývoje řeči a jazykových schopností je podmíněno důkladnou znalostí fyziologické normy a odlišnosti ve vývoji u dítěte s narušeným vývojem řeči a jazyka (Krahlcová, 2013).

Velmi přehledným vodítkem je rozdělení vývoje řeči a jazykových schopností do stadiálního vývoje, který vytvořila slovenská logopedka Kapalková (2009). Jednotlivé vývojové fáze na sebe navazují a mohou se vzájemně prolínat.

Obrázek č. 3: Stadia vývoje řeči a jazykových schopností (Kapalková, 2009)

Na úvod je třeba poznamenat, že v laické veřejnosti je mnohdy zakořeněno, že počátek vývoje dětské řeči a jazyka se datuje od fáze užívání prvních slov. V mnoha výzkumech je však prokázáno, že o počátcích komunikace lze uvažovat již v prenatálním období. Existuje řada autorů, kteří ve svých výzkumech a publikacích prenatální komunikaci potvrzují a popisují různé projevy prenatálního dítěte, což lze považovat za počáteční komunikaci (Owens, 2008; DeCasper & Fifer, 1980; Ciccotti, 2008). Rovněž bylo zjištěno, že již od konce druhého trimestru je prenatální dítě schopno vnímat zvukové podněty (Golinkoff et al., 2000). Uvnitř dělohy plod může vnímat různé šумы, tlukot matčina srdce, dýchání a zvuky peristaltiky matky.

Období od 0 do 8 měsíců označujeme jako **období nezáměrné komunikace**, což však neznamená, že by dítě vůbec nekomunikovalo. Jedná se o velice důležité období vzájemného působení, stimulování, během něhož dochází k vytváření sociálních vazeb a vztahů mezi dítětem a lidmi v jeho okolí. V počátcích vývoje je tak realizováno neverbální cestou, v pozdějším období, za hranicí tohoto stadia, se hlavním interakčním prostředkem stává jazyk (Slančová, 2008). V raném vývoji je dominantní pragmatický systém. Primárním prostředkem v prvním stadiu je pohled dítěte, který je zásadní pro navázání vzájemného očního kontaktu matky a dítěte jako základu vzájemné komunikace.

V **období záměrné komunikace**, které u typicky vyvíjejícího se dítěte probíhá ve věku 8–12 měsíců, se dítě snaží zvukovými projevy či gesty upoutat pozornost dospělých osob. Samotný zrod gest se datuje do období okolo osmého měsíce života. Gesto představuje důležitý mezník přechodu dítěte do vyššího vývojového stadia (Kapalková, 2009). V tomto období se rozvíjí užití gest, přičemž dítě začíná chápat, že díky nim může dosáhnout toho, o co má zájem. Komunikace v této fázi vývoje probíhá nejčastěji mezi matkou, dítětem a předmětem. Dochází k rozvoji pasivní slovní zásoby, dítě stále více rozumí celkové situaci než jednotlivým slovům. Na přelomu druhého a třetího období dítě začíná produkovat tzv. protoslova (Hornáková, Kapalková & Mikulajová, 2009).

Za **období prvních slov** je u typicky vyvíjejícího se dítěte považován věk 12–18 měsíců. První slova jsou jednoduchá, často označují i více různých předmětů. První slova se do značné míry shodují s klíčovými slovy, kterým je dítě vystaveno (Kesselová, 2008). Dochází i ke spojování slova a gesta nebo dvou gest současně. Z výzkumů je zřejmé, že děti kolem 16. měsíce **průměrně** produkují 40 slov a 40 gest a hrových činností (Kapalková & Slančová, 2008; Kapalková, 2009). V této etapě vývoje se u dítěte značně zvyšuje pasivní slovní zásoba, dítě již rozumí základním slovům ve svém okolí (Hornáková, Kapalková & Mikulajová, 2009).

Období dvouslovných spojení je považováno za důležitou hranici přechodu dítěte do dalšího vývojového stadia. U typicky vyvíjejících se dětí probíhá v 18–24 měsících. Produkci dvojslovných výpovědí předchází a vznik přímo ovlivňuje několik vývojových prvků: (1) aktivní slovní zásoba o počtu minimálně 50 slov; (2) kombinace dvou znaků v podobě gesta a slova, pomocí nichž začíná dítě vyjadřovat dva významy, a kombinace dvou hrových činností (Kapalková, 2009). Ke konci tohoto období začíná dítě užívat minulý čas, objevují se i první gramatické struktury (Hornáková, Kapalková & Mikulajová, 2009; Bytešnicková, 2014).

Na počátku tzv. **období rozvitých vět**, které probíhá u typicky vyvíjejícího se dítěte mezi 24–30. měsícem dochází ke spojování tří gest a brzy se objevují i trojslovné věty. Dítě v této fázi vývoje aktivně užívá cca 300 slov. Jak uvádí Kapalková (2009), vývoj gramatiky lze pozorovat i na zvyšování se předložkových vazeb. Jako první děti vyjadřují v řeči předložkové vazby, které souvisejí s lokací (na, do, v).

Mezi 30–36. měsícem evidujeme u typicky vyvíjejícího se dítěte **období souvětí**, v němž již dítě užívá rozvitě věty. Aktivní slovní zásoba dítěte dosahuje přibližně 1000 slov. S nárůstem slovní zásoby se objevují i souvětí, nejprve se spojkou „a“, později i s dalšími spojkami. V této fázi vývoje si dítě osvojuje nové předložky a začínají se rozvíjet i narativní schopnosti (Hornáková, Kapalková & Mikulajová, 2009; Bytešnicková, 2014).

V **období 3–6 let** dochází k výraznému rozvoji narativních (vyprávěčských) schopností, zdokonalení jazykového citu a sluchové percepce. V rámci narativ se začínají rozvíjet v předškolním věku všechny čtyři základní žánry: (1) vyprávění prožité zkušenosti; (2) popis; (3) vysvětlování a (4) vyprávění příběhu. Postupně se vyvíjí a ustaluje výslovnost. Výslovnost všech hlásek by měla při nástupu do základní školy odpovídat kodifikované normě. Před zahájením školní docházky by dítě mělo mít osvojené ty jazykové schopnosti, které pomáhají úspěšně si osvojit čtenou a psanou podobu jazyka (jazykový cit, gramaticky správnou řeč s přiměřenou průměrnou délkou výpovědi – víceslovné věty se spojkami). Z hlediska fonologického uvědomování se jedná zejména o uvědomování zvukového složení mluvené řeči, přičemž je dítě schopno pouze na základě poslechu vyčlenit slova, slabiky a hlásky. Dále by mělo být schopno identifikovat rozdíl mezi dlouhou/krátkou samohláskou, měkkou/tvrdou hláskou, znělou/neznělou hláskou. Rovněž by mělo mít na odpovídající úrovni pracovní (verbálně-akustickou paměť) schopnost uchovat si slova a věty v paměti a vybavit si je opětovně při reprodukci přečteného textu (Kapalková, 2009). V této době (před zahájením školní docházky) by u dítěte měly být v normě i motoricko-kinestetické procesy – správná artikulace a zřetelné vyjadřování.

V **období 6–10 let** se rozvíjí zejména pragmatická složka komunikace a nadále se zdokonalují narativní schopnosti. Důležitým milníkem je, že se dítě začíná osvojování jazyka věnovat vědomě. V mladším školním věku z hlediska vývoje jazyka dochází především k osvojení si jeho psané a čtené formy, osvojování si cizích jazyků, zpřesňování významu slov a celkovému zvětšování aktivní i pasivní slovní zásoby (Kapalková, 2009).

Potřeba podpory dětí s deficitem ve vývoji řeči a jazykových schopností

V současné době dochází k nárůstu počtu dětí s různými deficitem ve vývoji řeči a jazykových schopností. Některé z faktorů působících na opožděný jazykový vývoj dětí lze však ovlivnit již ve velmi časných fázích vývoje vhodným přístupem rodičů a potažmo i pedagogů v mateřských školách. Stimulace vývoje řeči a jazykových schopností v raném věku je pro další celkový vývoj dítěte zásadní. Východiskem současných metod a postupů k rozvoji řeči a jazykových schopností užívaných v logopedické praxi je sociopragmatická vývojová teorie, vycházející z faktu, že dítě si osvojuje komunikační schopnosti nejlépe prostřednictvím přirozené a frekventované stimulace řeči matkou a sociálním prostředím během raného vývoje (Bytešníková, 2017, 2021).

2. Rozvoj osobnosti dítěte

Autorský tým:

Hana Splavcová, Zora Syslová, Ilona Bytešnicková, Marta Licardo, Maruša Laure, Bojan Kovačič

Předškolní období, tedy doba od narození do nástupu povinné školní docházky, bývá pojímáno různě. Psychologové (např. Allen & Marotz, 2002; Vágnerová, 2000) rozdělují toto období podle vývojových fází rozvoje dítěte na období novorozenecké, kojenecké, batolecí a předškolní. Podle mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání (ISCED, UNESCO, 2011¹) náleží celému období od narození do nástupu povinné školní docházky kód ISCED 0, přičemž může být naplňováno v různých typech předškolních zařízení. V některých vzdělávacích systémech se toto období vymezuje odděleně na dobu od narození do tří let a od tří let do nástupu k povinné školní docházce. Historicky mezi ně patří i Česká republika a Slovensko. Slovinsko patří k zemím, kde je uplatňován integrovaný systém vzdělávání a péče o děti pro celé období od narození po vstup do základní školy, který je doporučován OECD. Pro posuzování školní připravenosti se v tomto textu zaměříme na užší vývojovou etapu, jejíž dovršení umožní dítěti bezproblémový a plynulý přechod z mateřské do základní školy. Jedná se o období zhruba mezi pátým a šestým rokem života, kdy můžeme u každého dítěte sledovat postupné dosahování zralosti a připravenosti ke vstupu do primárního vzdělávání. Právě dovršení šesti let je pro všechny tři zapojené země výchozím pro zahájení povinné školní docházky.

Hodnocení školní zralosti a připravenosti nelze chápat jako jednoduchý úkon, ve kterém porovnáme výkon dítěte s určeným standardem. Socioemoční i kognitivní vývoj dítěte předškolního věku je značně variabilní, nerovnoměrný a individuální. Rozvoj dítěte je kromě vývojových předpokladů navíc závislý na dalších aspektech, zejména na podnětnosti prostředí, celkovém zdravotním stavu a rodinném zázemí. Pedagog musí dobře znát vývojová specifika a možnosti dětí předškolního věku, vnímat přirozené odlišnosti v kulturním a společenském zázemí dítěte a brát na ně zřetel ve svých závěrech o školní připravenosti dítěte. V případě potřeby se může prostřednictvím rodiny obrátit na psychologa, který má kompetence k tomu, aby svými prostředky detailněji prozkoumal potenciál dítěte ke vstupu do školy, respektive schopnost učit se v podmínkách dané společností a kultury.

Kropáčková (in Opravilová, 2016) mezi ukazatele školní připravenosti zařazuje tyto oblasti:

- Emocionální (schopnost vyrovnat se s úspěchem i neúspěchem);
- sociální (respekt k druhým, cizí autoritě, pravidlům);
- pracovní (příprava, setrvání a dokončení činnosti);
- kognitivní (úroveň vnímání, pozornosti, paměti, myšlení);
- komunikační (řeč, vyjadřování).

Valentová (in Kolláriková & Pupala, 2001) popisuje čtyři oblasti školní připravenosti: kognitivní, emocionálně-sociální, pracovní a somatickou. Kognitivní rozvoj jsme si specifikovali v předchozí kapitole, nyní se zaměříme na zbývající oblasti – socioemoční, fyzickou a práceschopnost.

¹ international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf (unesco.org)

2.1 Socioemoční rozvoj

Každé dítě je jedinečné a jeho socioemoční rozvoj závisí na mnoha faktorech. Těmi prvními jsou faktory biologické a genetické. Patří k nim například temperament a pohlaví. Temperament velmi ovlivňuje schopnost dítěte soustředit se, ovládat své emoce. Podle temperamentu je dítě více či méně ne/klidné, mazlivé. Role spojené s pohlavím se v dítěti formují do značné míry na základě vlivu okolí. Od ostatních dětí, od vzorců chování dospělých, od her a hraček si dítě utváří vlastní vzorce chování a postoje.

Tím se dostáváme k dalšímu důležitému faktoru, kterým je prostředí. Podněty prostředí pocházejí nejvíce z rodiny dítěte. Jejich základy jsou kladeny již v prenatálním období zdravotním stavem matky, dále pak v poporodní péči o dítě i matku. Do vlivů prostředí samozřejmě patří i socioekonomický status rodiny, vzdělání rodičů, příslušnost k určité sociální skupině. Všechny tyto aspekty ovlivňují chování rodičů a vnímání jejich vlastní odpovědnosti za rozvoj dítěte. Nemůžeme opominout interakce, kterým je dítě vystavováno v rodině i mimo ni. Proto se při pedagogickém diagnostikování vývoje a rozvoje dítěte zaměřujeme nejen na dítě samotné, ale rovněž musíme myslet na jeho zázemí a rodinu jako celek.

Sociální a emoční rozvoj spočívá ve schopnosti identifikace, poznávání svého „JÁ“, porozumění, regulaci a přiměřeném vyjadřování emocí, ve schopnosti prosociálního chování. Jak uvádějí Allenová a Marotzová (2002), pětileté dítě uzavírá kamarádství s jedním nebo dvěma dětmi, rádo se věnuje kolektivním činnostem, přináší do hry nové nápady, dělí se o hračky, kooperuje. K mladším dětem se chová ochranně, zpravidla dodržuje pravidla a poslouchá dospělé. Potřebuje povzbuzení, jistotu vlastní potřebnosti. Výrazně mu prospívá popisná zpětná vazba, které se i samo učí. Své emoce dokáže častěji projevovat bez výraznějších výkyvů. Zvládá odložení naplnění svých potřeb, počká, vydrží.

Vágnerová (2000) připomíná, že na konci předškolního období dochází u dítěte k dosažení dalšího vývojového stupně, zvnitřnění některých základních norem a ztotožnění s nimi. Zatímco v předchozím období se u dítěte objevuje pocit viny téměř výhradně na základě pokárání, dítě v tomto období získává schopnost se stydět za své nežádoucí chování. *Pocity viny znamenají, že dítě začíná akceptovat určitá omezení jako bezvýhradně platná a samo pocítuje jejich porušení jako nepříjemné* (Vágnerová, 2000, s. 121). To zcela podporuje Eriksonovu teorii psychického vývoje, kdy mezi osm věků člověka zařadil k období mezi třetím a osmým rokem života fázi iniciativy proti vině, budování cílevědomosti a formování svědomí.

U pětiletých dětí zaznamenáváme výrazný posun v rozvoji prosociálního chování. *Jeho rozvoj je spojen s dosažením určité úrovně empatie, se schopností ovládnutí agresivity a vlastních aktuálních potřeb* (Vágnerová, 2000, s. 123). Kromě toho má na jeho rozvoji značný podíl sociální učení nápodobou nebo podmiňováním, tedy vzorem chování osob blízkých nebo prostřednictvím odměny za žádoucí chování.

Pro dítě jsou emocionálně významnou autoritou rodiče. Vstup do mateřské školy i následný přechod z mateřské školy do základní školy představuje pro dítě i jeho rodinu významný předěl. Mění se jejich potřeby a povinnosti. Všichni, i ti, kteří jsou na tuto změnu připraveni, procházejí adaptačním obdobím, ve kterém mohou reagovat neadekvátně, citlivě a emotivně. Pokud je rodina současně vystavena i dalším stresovým situacím (nemoc v rodině, rozvod, nedostatek financí, nezaměstnanost, narození dalšího dítěte aj.), je pro dítě i jeho blízké adaptace na nové prostředí ještě náročnější. Pedagog by si měl být vědom toho, že některé z těchto aspektů mohou zůstat skryté, nejsou na první pohled patrné a rodiče se svěří až ve chvíli, kdy budou cítit v pedagogovi oporu, bezpečí a jistotu.

2.2 Fyzický vývoj

V předškolním věku dítě prochází několika mezníky fyzického vývoje. Jsou většinou předvídatelné, dostavují se v určitém pořadí a časovém rozpětí. Přesto jsou mezi dětmi i v tomto ohledu patrné individuální rozdíly, které nemají na celkový rozvoj dítěte vliv. Některé dítě začne chodit dlouho před prvními narozeninami, jiné až dlouho po nich. *Žádné dvě děti na světě se nevyvíjejí a nerostou zcela stejným tempem ani se neprojeví naprosto stejným způsobem* (Allen & Marotz, 2002, s. 21).

Dítě obvykle prochází fázemi intenzivního rychlého růstu, které střídají fáze utišení, srovnání s vývojem. Růst spočívá v tělesných změnách proporcí, přírůstcích výšky a váhy. Všichni si umíme vybavit dítě, které se v jednu chvíli zakulacuje a najednou, jako mávnutím kouzelného proutku, vyroste, zeštíhlí, je rázem „samá ruka, samá noha“. Nejvýraznější období růstu zaznamenáváme v raném dětství a pubertě. Mimo tato období je růst pomalejší, po celý život probíhá náhrada mladých buněk za staré. S fyzickým vývojem souvisí vytrvalost nervového systému, svalů a kostí.

Motorický vývoj úzce provazuje fyzický vývoj a růst se zrání nervové soustavy, rozvojem smyslového vnímání, utvářením svalové hmoty i příležitostmi k nácvičce hrubé a jemné motoriky. Původní reflexivní motorické schopnosti jsou postupně nahrazovány vědomým ovládním těla a jeho pohybů. Allenová a Marotzová (2002) ukazují tuto provázanost na příkladu, kdy má dítě zájem jíst samo lžičkou. K tomu, aby dítě tuto dovednost získalo, potřebuje mít zpevněné kůstky zápěstí, koordinovat pohyb oko – ruka, musí mít na jídlo chuť a také mít potřebu napodobovat druhé. Později se k těmto aspektům přidá ještě kultivace v podobě zpřesňování jemné motoriky a pochopení zásad stolování.

Mezi typické znaky tříletého dítěte patří výrazné zpomalení tempa růstu, snižování rytmu srdce a plic, doplnění prvního chrupu. Dítěti se mění tělesné proporce, více připomíná dospělého, břicho zůstává vypouklé a záda ohnutá. Tříleté dítě je obratné, snadno se vyhýbá překážkám, chodí bezpečně do schodů, skáče, vydrží chvíli na jedné noze, jeho pohyby jsou koordinované.

Pětileté dítě chodí pozpátku, při chůzi po schodech střídá nohy, bezpečně udrží rovnováhu na jedné noze, obratně jezdí na kole nebo koloběžce. Dokáže manipulovat s drobnými předměty, uplatňuje špetkový úchop psacího náčiní, stříhá, lepí, obvykle již využívá dominantně jednu ruku.

Fyzický vývoj a rozvoj motorických schopností a dovedností dítěte mají zásadní vliv na jeho percepční a kognitivní vývoj, vývoj řeči a jazyka.

2.3 Práceschopnost

Další oblastí, kterou je třeba u dítěte sledovat a rozvíjet, je práceschopnost. Relativně novým termínem používaným v diagnostice školní připravenosti a souvisejícím s práceschopností jsou exekutivní funkce, které zajišťují samostatné a účelné jednání a myšlení jedince. Jedná se o schopnost řešit problémy, plánovat a organizovat činnosti v určitém místě a čase, vytvářet si náhled a úsudek. Umožňují udržet informace či instrukce v mysli během vykonávané činnosti, zaměřit se na relevantní podněty v průběhu řešení problému a nenechat se vyrušit vnějšími či vnitřními vedlejšími podněty. Můžeme je považovat za předpoklad pracovní vyspělosti. Podle Blairové a Peters Razzaové (2007) jsou tyto dovednosti důležité při rozvoji volní kontroly, odložení uspokojení či kognitivní a emoční seberegulace. V diagnostikování se tedy zaměřujeme na schopnost plánování, zaměřenost cíle, flexibilitu, přepínání pozornosti a kontrolu impulzů. Testy exekutivních funkcí bývají součástí standardizovaných inteligentních souborů či existují jako samostatné testy. Pedagog ale samozřejmě získává důležité informace o rozvoji exekutivních funkcí během pozorování dítěte v různých situacích.

V činnostech zaměřených na rozvoj exekutivních dovedností podporujeme aktivní účast dítěte, procvičujeme pracovní paměť, vyvozujeme souvislosti a vztahy mezi informacemi, upevňujeme slovní vyjádření jednotlivých kroků.

Pedagog pojmenovává jednotlivé kroky, ukotvuje jejich zařazení (co bylo, co bude další krok), učí dítě pracovat s chybou jako přirozeným jevem, vede dítě k průběžné kontrole. V předškolním vzdělávání je důležité učit dítě správně označovat jednotlivé kroky, určovat pořadí kroků a také poskytnout mu dostatek času pro vyjádření.

FitzPatrick a Valskov (2014) upozorňují na možnost redukovat rozdíly ve školní připravenosti dětí se sociokulturním znevýhodněním prostřednictvím rozvoje exekutivních dovedností. Ty jsou totiž obvykle více zaměřené na vnější projevy chování než na plnění úkolu. Exekutivní funkce umožňují dítěti lépe splnit úkol díky orientaci na podstatné informace v záplavě dalších podnětů. Dle Duncana et al. (2007) patří k důležitým komponentům exekutivních funkcí dovednost udržet pozornost, která predikuje úspěšnost dětí v základním vzdělávání.

V mateřské škole bychom měli po celou dobu docházky dítěte sledovat jeho pokroky, podporovat ho v deficitních oblastech prostřednictvím individualizované vzdělávací nabídky. Další možností, jak rozvíjet dítě, nejen s odkladem povinné školní docházky, v deficitních oblastech dílčích funkcí, jsou edukačně stimulační skupiny, které jsou realizovány přímo v mateřské škole nebo v poradenských centrech. Ve skupinách se účastní všech lekcí společně s dítětem i rodiče, aby získali dovednosti k následné domácí přípravě.

3. Současné přístupy k rozvoji dítěte

Autorský tým:

Hana Splavcová, Zora Syslová, Irena Borkovcová, Marta Licardo, Maruša Laure, Bojan Kovačič

K základním principům předškolního vzdělávání, na kterých je postaven Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (MŠMT, 2021), patří individualizace, propojování souvislostí, integrace vzdělávacího obsahu i různé druhy učení a konstruktivistické přístupy (Kolár & Šikulová, 2007; Opravilová & Kropáčková, 2016; Syslová a kol., 2019).

Tyto principy zohledňují doporučení Evropské rady, dle kterého by měl být vzdělávací program založený na pedagogických cílech, hodnotách a přístupech, které dětem umožňují dosáhnout plného potenciálu, se zohledněním jejich sociálního, emocionálního, kognitivního a fyzického vývoje a jejich pohody. *Pedagogické přístupy, které se soustřeďují na dítě, mohou lépe napomáhat celkovému vývoji dětí a podporovat jejich učební strategie a kognitivní i nekognitivní vývoj, pokud se budou systematictěji opírat o učení na základě zkušeností, hry a sociální interakce* (Úřední věstník Evropské unie C 189/02, 2019, s. 13).

3.1 Individualizace

Individualizace je založena na respektu k individualitě každého dítěte spočívajícím ve vnímání přirozeného vývoje a zrání s přihlédnutím k jeho aktuálním potřebám, možnostem a zájmům (Krejčová a kol., 2015).

Tomu nejvíce odpovídá možnost vybírat si ze vzdělávací nabídky, kdy pedagog připraví současně více vzdělávacích aktivit, ze kterých si děti mohou vybírat vlastní vzdělávací cesty, přičemž každá volba vede k naplnění stanovených cílů. *Děti si tak mohou zvolit aktivitu, která odpovídá jejich schopnostem a zájmům, a zároveň se učí odhadovat vlastní možnosti a přijímat odpovědnost* (Syslová a kol., 2019, s. 144). Tento způsob organizace předškolního vzdělávání představuje odklon od hromadných činností typických pro předškolní vzdělávání ve 2. polovině 20. století.

Individualizace podporuje dítě v poznání sebe sama. Dítě je tak schopno lépe spolupracovat s ostatními, přijímat nové role, domluvit se, být samostatné a zároveň prospěšné pro celou skupinu. To potvrzuje i vyjádření Gardošové a Dujkové (2012, s. 77), které vystihují úlohu individualizace takto: *Správné chápání individualizace vede k rozvinutí kapacity každého dítěte. Rozvíjí jedinečnost jeho osoby včetně schopnosti spolupráce, tolerance a sociálního cítění, které brání přehnanému egoismu.*

Splavcová, Mouchová a Krejčová (2023) úzce provazují individualizaci s dalšími činnostmi pedagoga, zejména pedagogickým diagnostikováním, které mu pomáhá v poznání individuality každého dítěte a nastavování přiměřených cílů. Na základě zjištění z pedagogického diagnostikování pedagog plánuje vhodné vzdělávací strategie, využívá formativní hodnocení a vede děti k sebehodnocení. Všechny tyto aspekty se vzájemně doplňují a tvoří propojený celek předškolního vzdělávání.

3.2 Integrované vzdělávání

Jak je uvedeno v RVP PV (MŠMT, 2021, s. 8), s cílovými kategoriemi nelze pracovat izolovaně, ale je potřeba je neustále vnímat v souvislostech. Nelze tedy rozlišovat a pracovat samostatně se vzdělávacími oblastmi jako s „předměty“. Takto bylo nastaveno vzdělávání, respektive výchova dítěte v MŠ dříve v pojetí Programu výchovné práce pro jesle a mateřské školy (1984).

Příkladem zaměření cílů předškolního vzdělávání, které vycházelo z obsahu vzdělávání, tedy výchovných složek, mohou být například cíle tělesné výchovy, které směřovaly k tomu, aby dítě zvládlo skok z výšky od pasu dolů, hod horním obloukem, krok přísuný a další dovednosti.

V současném pojetí předškolního vzdělávání je cílem, aby dítě nezískávalo jen izolované poznatky či jednoduché dovednosti. Získaná zkušenost má být komplexnější, pro dítě lépe uchopitelná a prakticky využitelná, protože jen tak může získávat „skutečné činnostní výstupy – kompetence“ (podrobněji RVP PV, MŠMT, 2021, s. 8). Spojujícím, tedy integračním prvkem se stalo téma. To dává dohromady smysluplný a užitečný vzdělávací obsah, který vychází z aktuálních potřeb, možností a zájmů dítěte. Využití témat spojených se životem dítěte umožňuje učení v souvislostech a přirozených vazbách.

Integraci cílů můžeme dobře vidět v *Programu podpory zdraví v mateřské škole* (Havlíková a kol., 2008). Na příkladu klíčové kompetence k řešení problémů si můžeme ukázat princip propojování cílových kategorií. Na rozvoji kompetence *K problémům přistupuje aktivně, organizuje své činnosti, nečeká, že jeho problémy bude řešit někdo jiný* (tab. 1) se podílí čtyři dílčí vzdělávací cíle ze tří vzdělávacích oblastí. U každého z nich jsou pak definovány očekávané výstupy, jinými slovy ukazatele dosaženého vzdělání, které slouží k vyhodnocení dopadů vzdělávací nabídky na rozvoj osobnosti dítěte (podrobněji Sedláčková a kol., 2012).

Obrázek č. 4: Ukázka propojenosti vzdělávacích cílů (Havlíková a kol., 2008, s. 125)

3/5 K PROBLÉMŮM PŘISTUPUJE AKTIVNĚ, ORGANIZUJE SVÉ ČINNOSTI, NEČEKÁ, ŽE JEHO PROBLÉMY BUDE ŘEŠIT NĚKDO JINÝ.	
Jednotlivé dílčí cíle vzdělávání	Ukazatele dosaženého vzdělání
II.3 ▶ Mít a hájit svůj názor.	▶ Obhazuje svůj názor adekvátní formou. ▶ Nebojí se říci svůj názor.
III.2 ◆ Dodržovat základní společenské normy komunikace.	◆ Domlouvá se, vyjednává. ◆ Mluví srozumitelně, přiměřeně hlasitě... ◆ Navazuje správnou formou kontakt s vrstevníky i s dospělými (oslovení, tykání, vykání...). ◆ Neskáče do řeči, nechá domluvit. ◆ Oslovuje děti jejich křestním jménem. ◆ Pozdraví, rozloučí se. ◆ Při mluvení se netočí zády. ◆ Slušně požádá, poprosí, poděkuje.
III.3 ● Chtít spolupracovat ve skupině a se skupinou.	● Neprosazuje se na úkor druhého. ● Umí přijmout úkol. ● Využívá snahu o dokončení společného úkolu.
V.4 ■ Aktivně hledat řešení.	■ Odpadky po jiných uklízí takovým způsobem, aby neohrozilo svoje zdraví. ■ Upozorňuje dospělého na škodlivé chování a radí se s ním o možné nápravě. ■ V různých situacích nabízí (vymýšlí) více řešení, diskutuje o nich. ■ Všimá si nepořádku kolem sebe.

Při podrobnějším zkoumání dalších klíčových kompetencí zjistíme, že každá z nich je „sycena“ vždy některými vzdělávacími oblastmi více a některými méně (nebo vůbec). Také naopak, že některé dílčí vzdělávací cíle se podílí na rozvoji několika klíčových kompetencí současně.

Klíčové kompetence, dílčí vzdělávací cíle a očekávané výstupy v RVP PV (MŠMT, 2021) jsou formulovány mnohem obecněji, než je tomu v Kurikulu podpory zdraví v mateřských školách (Havlíková a kol., 2008). Propojení cílových kategorií se očekává až ve školních vzdělávacích programech a následně přímo ve třídě. Ty si však musí pedagog konkretizovat v třídním vzdělávacím programu, respektive tematické části, směrem ke zvolenému tématu a potřebám dětské skupiny.

To, že učení v mateřské škole je holistické, tedy provázané a vzájemně se posilující, potvrzuje i studie *The International Early Learning and Child Well-being Study*. Proč se zaměřit jak na kognitivní, tak na socio-emocionální dovednosti? Mezi odborníky panuje shoda, že rané učení představuje holistický koncept, který zahrnuje rozvoj kognitivních a sociálně-emocionálních dovedností, které jsou vzájemně propojené a vzájemně se posilují. Studie *The International Early Learning and Child Well-being Study* proto zaujímá komplexní přístup ke studiu široké škály vývojových oblastí, které jsou široce uznávány jako klíčové dovednosti raného učení a rozvoje. Dvě z těchto domén, vznikající čtenářská a matematická gramotnost, představují převážně kognitivní dovednosti. Jedna hodnocená doména se skládá ze široké škály sociálních a emocionálních dovedností, jako je empatie a důvěra. A konečně, mentální seberegulace je další hodnocenou doménou dětských dovedností, která představuje kombinaci meta-kognitivních, kognitivních a socio-emocionálních dovedností. Celkově vzato jsou hodnocené dovednosti různorodé co do charakteru a rozsahu, jsou relevantní v různých situacích a pro různé cíle. Bez ohledu na nevyhnutelnou skutečnost, že tyto dovednosti jsou výběrem z mnohem širšího souboru nově vznikajících dovedností dětí, představují vyvážený soubor sociálních, emocionálních a kognitivních dovedností, které mají zvláštní význam pro životy dětí a jejich dlouhodobou pohodu.

Mezinárodní studie *The International Early Learning and Child Well-being Study* dokládá, že jazykové dovednosti pomáhají dětem komunikovat s ostatními, a tím budovat prosociální dovednosti a schopnosti samoregulace a naopak. Děti s vysokou mírou sociálních dovedností mají vyšší skóre i v ostatních oblastech.

3.3 Způsoby učení

Učení je *aktivní a tvořivý proces, který rozšiřuje vrozený genetický program a rozšiřuje možnosti jedince* (Hartl & Hartlová, 2004, s. 637). Zjednodušeně řečeno jde o psychický proces získávání znalostí a dovedností, které člověk využívá k utváření vlastní osobnosti, k chování, vztahů k jiným atd. Rozvíjí se v něm vrozené schopnosti a současně se prostřednictvím výchovy a vzdělávání reprodukuje kultura celé společnosti.

Měli by pedagogové naslouchat dětem? Důležitý je hlas dítěte. Dle studie OECD *Rané učení a pohoda dítěte. Studie pětiletých v Anglii, Estonsku a Spojených státech amerických* může skutečné a pravidelné naslouchání dětem pomoci vytvořit prostředí pro rané učení, které lépe podporuje raný rozvoj dovedností.

V rámci studie bylo dotazováno více než 4 500 pětiletých dětí, co se jim na jejich mateřské škole nebo ve škole nejvíce líbí. Tyto děti byly ve svých odpovědích velmi rozhodné. Byly vesměs pozitivně naladěny na pobyt v mateřské škole nebo ve škole a líbilo se jim tam mnoho aspektů. Děti nám říkají, že pro ně neexistuje žádný kompromis mezi hraním a učením. Rády dělají obojí. Rády jsou také kreativní a staví věci, stejně jako jsou se svými přáteli a pedagogy, jsou fyzicky aktivní a mají čas na jídlo, odpočinek a nestrukturované aktivity. Kromě toho je pro děti důležitá možnost vybrat si, co budou dělat, alespoň po určitou dobu, a je pozitivně spojena s raným rozvojem dovedností.

Obrázek č. 5: Co mají pětileté děti nejraději

Učení můžeme třídit podle řady hledisek, z nichž k jednomu z nejčastěji užívaných můžeme přiřadit učení, které probíhá jako **spontánní** získávání vlastních zkušeností, neformální předávání zvyklostí a hodnot v rodině a ve společnosti, nebo jako formalizované, **záměrné** učení a vzdělávání v institucích.

Spontánní učení je celoživotní proces, který je velmi individuální, ovlivněný genotypem jedince i prostředím, ve kterém se nachází. Každý jedinec se tedy učí z okruhu těch podnětů, které ho obklopují a zároveň přitahují jeho zájem, přičemž rozvíjí takové dovednosti, ke kterým je dispozičně vybaven. Nejintenzivněji probíhá spontánní učení v předškolním věku především nápodobou, v rámci hry. Děti jsou ke hře motivované vývojovými potřebami, které plní funkci učení. Pokud si dítě nemůže hrát, nemůže se ani rozvíjet.

Existují však hry, které s učením nesouvisí. Mohou plnit funkci relaxační nebo terapeutickou. Ty bývají často motivovány potřebou bezpečí a jistoty. Naplňovat tyto potřeby bývá vyvoláno problémy, se kterými se děti setkávají zpravidla v rodině. Tyto hry se vyznačují tendencí ke stereotypnímu opakování námětů. Proto je možné dětské hry využívat jako diagnostické a psychoterapeutické techniky. Aby se hra mohla stát hrou v pravém slova smyslu, musí být nejprve vyřešeny životní problémy, se kterými se dítě potýká. Teprve poté může hra opět naplňovat funkci učení.

Jedním ze znaků, který je spojován s hlubokým soustředěním dítěte při hře, je spontaneita. Prostřednictvím hry získává dítě informace o sobě, o světě a učí se různým dovednostem naprosto spontánně a dobrovolně, podle svých aktuálních potřeb, možností a zájmů. To ale znamená, že některé zkušenosti by mohly zůstat dítěti utajeny. A právě tady vzniká prostor pro učení záměrné, v předškolním věku zpravidla realizované v mateřských školách.

Záměrné učení je *plánované a účelové, orientované na určitý cíl* (Průcha & Veteška, 2012, s. 283). V předškolním vzdělávání se zaměřujeme na činnosti, které vycházejí z aktuálních potřeb, možností a zájmů dětí, jejich prožitků a zkušeností. Podporujeme tak jejich zvědavost, touhu po poznávání a chuť k učení, aktivitu a potřebu objevovat. Využíváme k tomu nejen výše uvedené spontánní činnosti a hru, ale také další metody, zejména sociální, kooperativní, prožitkové a situační učení.

3.3.1 Sociální učení

Sociální učení je účinným nástrojem socializace dítěte. Směřuje k osvojování komplexních způsobů chování a jednání přiměřených určité sociální situaci. Výsledkem sociálního učení jsou sociální role, postoje, hodnoty a ideály. Základní formy sociálního učení jsou **sociální posilování, nápodoba a identifikace**. Sociální učení zprostředkovává dítěti jeho okolí, nejvíce rodina a v mateřské škole dospělí i vrstevníci.

Dítě pozoruje a napodobuje chování ostatních. Jak píše Burkovičová (in Syslová a kol., 2019), týká se to zejména osob, ke kterým má citový vztah. Uvědomuje si samo sebe, přijímá určitou sociální roli, učí se spolupracovat. Nápodoba nemusí být vždy vědomá, často probíhá podvědomě, nebo nevědomě. Proces učení probíhá v sociálním kontextu, a to čistě pozorováním nebo přímým poučením. Kromě vzorců chování předávají dospělí dítěti také způsoby komunikace a mluvní vzor. V RVP PV (MŠMT, 2021) je poukázáno na nutnost poskytovat dětem vzory chování a postoje vhodných k přejímání, a to ve všech činnostech, v průběhu celého dne.

K sociálnímu učení výrazně přispívají odměny, které jsou prostředkem sociálního posilování. Pokud je určité chování pravidelně odměňováno, bude s největší pravděpodobností přetrvávat. Bude dávat dítěti pocit bezpečí a přijetí. V tomto ohledu Kropáčková a Splavcová (2016) upozorňují, že se odměnami nesmí plýtvat, protože by ztratily svůj motivační efekt. Zároveň mají mít různou, zejména nehmotnou podobu a nesmějí být využívány k manipulaci. V mateřské škole nejčastěji využíváme oceňování s **popisnou zpětnou vazbou**.

Výsledkem úspěšného sociálního učení je sociální zralost. Prostřednictvím sociálního posilování, nápodoby a identifikace si děti osvojují komplexní způsoby chování a jednání. To můžeme dobře využít v kooperativním učení založeném na spolupráci dětí.

3.3.2 Kooperativní učení

Existuje mnoho teorií, které se zabývají učením a rozvojem kognitivních procesů. Podle Piageta (1999) je možné na učení pohlížet jako na proces rozšiřování a propracovávání již existujících poznávacích schémat, koncepcí. Pedagog tento proces optimalizuje vytvořením vhodných podmínek, ve kterých si dítě samo utváří svůj pohled na svět, nové poznatky dává do vztahu k těm, které již získalo dříve. Vygotskij (2004) zdůrazňuje, že učení má sociální povahu. Dítě se efektivně učí s dopomocí dospělého či ve skupině vrstevníků.

V současném pojetí předškolního vzdělávání klademe důraz na rozvoj sociálních dovedností dětí. Cílem je učit děti vážit si sebe sama, komunikovat, sdílet, spolupracovat, řešit konflikty. Podle Smithe (1993, s. 99) *budou snáze prosazovat osobní i kolektivní cíle ty děti, které projeví větší ochotu jednat v souladu s ostatními, budou spolupracovat, a ne soupeřit, potlačí v sobě potřebu dokazovat své schopnosti cestou násilného ovládnutí ostatních, nebudou se usilovně srovnávat s jinými*. Činnosti zaměřené na spolupráci podporují v dětech zdravé sebevědomí i smysl pro kolektiv. Součinnost staví mosty, boří bariéry. Schopnost pracovat v týmu je důležitou dovedností pro celý život, která ovlivňuje zapojení do společenského i pracovního prostředí. Společné řešení úkolů a spolupráci je vhodné podporovat už v mateřské škole. Kooperativní učení, při kterém může pedagog zaměřovat pozornost na přirozený proces efektivního poznávání i kognitivního a sociálního rozvoje dětí, je jedním z účinných nástrojů pro získávání těchto dovedností.

Kooperativní učení přináší výhody dětem i pedagogům. Pro děti je příležitostí k rozvoji myšlenkových operací, rozsahu a úrovně řeči. Pomáhá mu v začlenění do procesů učení, k dosahování vyšší míry samostatnosti, sebevědomí a sebedůvěry. Pedagog se může při zařazení kooperativního učení více věnovat pedagogickému diagnostikování jednotlivých dětí, hodnocení procesů a výsledků učení, plánování a realizaci další činnosti. Podle Kasíkové (1997, s. 9) *větší uspokojení ze společné aktivity mají jak děti, které se učí od vrstevníků, tak také učitelé, kteří jsou spokojenější se svou prací. Neopomenutelný je také přínos kooperativního učení ve vybudování dobrého vztahu mezi učitelem a dětmi*.

Hlavním znakem kooperativního učení je práce dětí v malých skupinách především proto, že:

- Každý ze členů skupiny je stimulován k verbální aktivitě, čímž se rozvíjí jeho řeč;
- skupina přináší větší intimitu, možnosti reagovat;
- děti přicházejí s větším množstvím nápadů;
- děti se učí navzájem;
- děti se učí, že jejich vlastní zkušenost a myšlenky jsou hodnotné (Kasíková, 1997, s. 72).

Ne vždy je možné skupinovou činnost označit za kooperativní učení. Autoři Johnson a Johnson (1999, s. 69–71) vymezili pět základních znaků kooperace, které jsou nutné k tomu, abychom mohli hovořit o kooperativním učení. Řadí se mezi ně:

- **Pozitivní vzájemná závislost**, která spočívá v přijetí společného cíle, rozdělení rolí a společném (ne)úspěchu.
- **Osobní zodpovědnost** je dána posílením individuality prostřednictvím výkonu jednotlivce ve prospěch skupiny, která tak dosáhne vyššího cíle než jednotlivec.
- **Interakce tváří v tvář**, která umožňuje vzájemné učení, je specifikována diskuzí, vnášením nového, vzájemným ovlivňováním a podporou.
- **Sociální dovednosti** nutné pro vzájemnou komunikaci, rozhodování, přijímání rolí i zvládání konfliktů.
- **Reflexe ve skupině** pomáhající podporovat vztahy a postupy ve skupině směřující k dosažení cíle.

Seznámení s těmito znaky může pedagogům pomoci v rozhodování, proč využívat kooperativní učení v praxi.

Využití kooperativního učení mimo jiné podporuje u dětí podle Slavina (1980, s. 337–338) *výkonnost, vzájemnost, zvyšuje sebeúctu a zlepšuje vztah ke škole. Rovněž podporuje rozvoj dalších sociálních dovedností*. Dítě lépe poznává samo sebe, učí se přijímat zodpovědnost za své vlastní chování, uvědomovat si své slabé a silné stránky, oceňovat individuální odlišnosti, zvládat pocity. Tím posiluje svou vlastní sebedůvěru, stává se empatickým. Dokáže více naslouchat druhým, dávat jim podporu nebo o pomoc požádat, komunikovat i řešit konflikty (Kasíková, 1997). Zkušenost praktiků říká, že formování kooperativních dovedností se nejlépe uplatňuje přímo v přirozených učebních situacích.

Kooperativní činnost probíhá zpravidla tak, že děti ve skupině posilují své dovednosti zároveň v rovině socioemotionalní i kognitivní. To pedagog zohledňuje už při nastavování cílů. Podstatou je předem stanovený cíl, který je dětem známý, je pro ně akceptovatelný, předvídatelný. Kooperativní učení vyžaduje od pedagoga dobrou organizaci, promyšlené plánování času a vlastního zapojení v roli pozorovatele, průvodce (Syslová & Žaloudíková, 2018). Předmětem plánování je také sestavení skupiny tak, aby se každý člen skupiny podílel na dosažení cíle, měl svou roli. V závěrečné reflexi hodnotí děti průběh činnosti, výsledky ve skupině, je využito hodnocení i sebehodnocení.

Nesmíme opomenout kvalitu učebního prostředí, které podporuje děti v jejich úsilí a je důležitým předpokladem pro zvýšení kvality procesu učení i výsledků vzdělávání. Kooperativní učení patří k velmi efektivním přístupům. Jeho využívání je doporučováno na všech stupních vzdělávání.

3.3.3 Prožitkové učení

Prožitkové učení je přirozeně provázáno se spontánním učení dítěte. Dítě přirozeně prožívá každou situaci, každý okamžik. Kropáčková a Splavcová (2016) v něm spatřují příležitost pro učení sebeovládání, trpělivosti, otevřenosti, usměrňování s ohledem na druhé, empatii a spolupráci. Tím přispívá k socializaci dítěte, jeho zapojení do skupiny a přijetí sociální role. Za výrazné složky prožitkového učení považují projevy vlastní iniciativy dítěte, projevoování emocí a vyjadřování radosti.

I tehdy, pokud v něm podnět k činnosti přichází zvnějšku, tedy od pedagoga, jde o vlastní spontánní iniciativu s vnitřní motivací dítěte (Havlíková a kol., 2006). Jeho podstata spočívá v hlubokém prožívání a zaujetí dítěte pro

činnost. To je plně v souladu s konstruktivistickým přístupem, na kterém je založeno předškolní vzdělávání v RVP PV (MŠMT, 2021).

Pedagog, který chápe podstatu prožitkového učení, využívá skupinových činností dětí k tomu, aby podpořil jejich záměrné učení. Aby však skutečně nastalo prožitkové učení, je potřeba dát dětem možnost výběru z činností, bez vnější pobídky od pedagoga.

V prožitkovém učení by měly mít činnosti připravované pedagogem následující znaky (Havlíková a kol., 2006, s. 200):

- *Spontaneita, která souvisí s možností výběru činnosti.*
- *Objevnost znamená, že činnost je dětem nabízena jako problém, který mají řešit či objevovat a tvořit něco nového a originálního.*
- *Komunikativnost je znak, který má spojitost s kooperací (spoluprací). Činnosti by měly být naplánovány tak, aby se na nich musela podílet skupina či dvojice dětí.*
- *Aktivita a tvořivost jsou další znaky prožitkového učení. Nedovolují poskytovat hotové informace či návody. Pro tyto znaky je typické prostředí bohaté na různorodé materiály a pomůcky.*
- *Konkrétnost znamená, že činnost nemá podobu verbálního předávání hotových informací a poznatků, ale jde o přímou aktivitu, při které děti něco dělají, vytvářejí, zkoumají atd.*
- *Celostnost je posledním znakem, který naznačuje, že při konkrétních činnostech děti zapojují všechny smysly, a tak se rozvíjí jejich celá osobnost.*

Výše uvedené znaky ukazují, jak při promyšlené organizaci vzdělávání může pedagog dosáhnout efektivního učení každého jednotlivého dítěte, a tím smysluplně rozvíjet jeho osobnost a pokládat základy klíčových kompetencí.

3.3.4 Situační učení

Situační učení vychází z náhodných nebo pedagogem záměrně navozených situací. Pedagog vychází z předchozích zkušeností dítěte nebo navozuje situace, kterými směřuje k naplnění vzdělávacího cíle, získání nebo upevnění nové kompetence. *Přínosem situačního učení je možnost spontánních reakcí dítěte. Dítě reaguje na základě předchozích zkušeností, má příležitost aktivně se zapojit, jednat, komunikovat, spolupracovat* (Kropáčková & Splavcová, 2016, s. 120). Burkovičová (in Syslová a kol., 2019) vyzdvihuje smysluplnost situačního učení. Na základě prožitých nebo navozených situací dítě začíná chápat jejich smysl a souvislosti.

Dítě žije tady a teď, potřebuje jistotu a stálost. Známé situace mu tuto jistotu dodávají. Opravilová (2016) poukazuje na vliv prostředí. V neznámém prostředí dítě znejistí. Strach z neznámého překonává po svém. Někdy mu stačí zavřít oči nebo zamalovat bubákovi obličej. Situaci dítě vnímá hodně subjektivně. Na to musí být pedagog připravený. Úkolem pedagoga je zprostředkovávat dětem co nejvíce pozitivních situací a prožitků.

V RVP PV (MŠMT, 2021, s. 8) se doporučuje uplatňování situačního učení založeného *na vytváření a využívání situací, které poskytují dítěti srozumitelné praktické ukázky životních souvislostí, tak, aby se dítě učilo dovednostem a poznatkům v okamžiku, kdy je potřebuje, a lépe tak chápalo jejich smysl.*

3.4 Strategie vzdělávání

V současném předškolním vzdělávání se stává mnohem důležitější než otázka, co děti učit, spíše to, jakým způsobem dětem učivo zprostředkovat, respektive jaké strategie při vzdělávání dětí využít. Nehovoříme již odděleně o promyšlení vhodných metod a organizačních forem, ale běžněji se mluví o promyšlení vzdělávacích strategií, které zahrnují celkový učební styl pedagoga (Stará & Starý, 2017). Jeho součástí je kromě volby metod a organizačních forem zejména komunikační styl, který pedagog využívá, ale i podmínky, které při přípravě vzdělávacích aktivit vytváří.

Aby mohly jednotlivé vzdělávací aktivity, ale i spontánní činnosti dětí probíhat souběžně, je nutné dobře zorganizovat jejich prostorové uspořádání, využití pomůcek a stanovit srozumitelná pravidla pro jejich realizaci.

Při volbě vzdělávacích strategií musí pedagog plně respektovat vývojová specifika dětí předškolního věku, jejich individuální dispozice, potřeby a zájmy a také respektovat poznatky o způsobech učení dítěte předškolního věku (Syslová a kol., 2019).

Vzdělávací aktivity, které připravuje pedagog, můžeme z hlediska míry vedení koncipovat jako *nepřímo řízené*, v nichž pedagog dává dětem prostor pro jejich samostatné tvoření a řešení. Dalším typem jsou *vzdělávací aktivity řízené*, do nichž pedagog zasahuje svojí přítomností mnohem více. V obou typech vzdělávacích aktivit však působí pedagog v roli průvodce dítěte na cestě za jeho poznáním. Jeho přístup je podporující a projevuje se respektující komunikací (podrobněji Kopřiva a kol., 2017).

Při promyšlení efektivních vzdělávacích strategií je vhodné vycházet z efektivních podmínek procesu učení, které formulovali Škoda s Doulíkem (2011) na základě neurofyziologických poznatků o mechanismech paměti a učení:

- Učení a objevování něčeho nového je pro dítě radostí.
- Vzdělávací nároky jsou přiměřené individuálním schopnostem každého dítěte.
- Učící se dítě zažívá úspěch, je oceňováno.
- Vzdělávací proces má objevitelský a heuristický charakter.
- Do získávání informací se zapojuje co nejvíce smyslů.
- Učení je spojeno s individuálním prožitkem.
- Učení není spojeno s nadměrným stresem.
- Přijímané informace vytvářejí asociační vazby s již osvojenými poznatky.

Kromě výše uvedených přístupů je vhodné u **dětí ze znevýhodněného prostředí** využívat také tyto strategie (Whitebread & Coltman, 2008):

- Řízené činnosti by měly být upraveny tak, aby byla slova srozumitelnější, v případě potřeby by měly být pracovní pokyny připraveny pomocí obrazového materiálu a dvojjazyčné pro případ, že dítě neovládá jazyk pedagoga.
- Činnosti by měly být plánovány s ohledem na to, jak je dítě bude schopno sledovat. Při vyhodnocení, že dítě není schopno sledovat plánovanou činnost ve skupině, by měla být připravena náhradní činnost.
- Používání verbálních a neverbálních pokynů. Neverbální pokyny znamenají, že dítě vedeme za ruku, ukazujeme mu, co chceme a očekáváme. Používá se názornost a demonstrace. Dítěti také dovolíme, aby nás vedlo.
- Používejte popisný jazyk, kdy dospělí popisují, co dělá dítě. Jazyk by měl být ze začátku jednoduchý, abychom mohli dítěti postupně pomáhat vybírat vhodná slova ve vztahu k určité činnosti nebo stavu.
- Individuální povzbuzení a ocenění s využitím popisného jazyka.
- Obtížnější úkoly jsou rozděleny do menších kroků, které umožňují provést obtížnější úkol.
- Pedagog by měl být vzorem a předvádět žádoucí činnost, chování nebo úkol.

4. Hodnocení výsledků učení

Autorský tým:

Hana Splavcová, Zora Syslová

V současné době se pro komplexní hodnocení mateřské školy používá pojem **autoevaluační** (RVP PV, MŠMT, 2021) či **vnitřní hodnocení školy** (školský zákon) (podrobněji Syslová, 2012). V rámci autoevaluačních procesů probíhají v mateřských školách mnohé hodnotící aktivity včetně **pedagogického diagnostikování** (podrobněji Syslová a kol., 2018). To slouží jako východisko pro individualizaci předškolního vzdělávání, tedy pro plánování vzdělávací nabídky, ale i pro hodnocení výsledků vzdělávání, tedy pokroků, kterých jednotlivé děti dosahují v průběhu jejich docházky do mateřské školy, zejména pak na jejím konci.

*Za nejefektivnější způsob hodnocení je považováno **hodnocení formativní**. Poskytuje dítěti informaci o tom, jak probíhá jeho vývoj, učení, ale také průběh hry či jeho činností a jak by se dal jeho výkon ještě zlepšit (Syslová a kol., 2019, s. 173). Podmiňuje vztah dítěte k činnosti a spolurozhoduje o jeho motivaci. Jeho součástí je zpětná vazba. K poskytování zpětné vazby se používá popis. Jde o informace, zda to, co děláme, je správně, zda můžeme tím směrem pokračovat, nebo to udělat jinak a jak jinak to máme udělat. Bez těchto informací nemůže nastat učení ať ve smyslu pochopení (znalosti), nebo ve smyslu upevnění postupu (dovednosti) (Nováčková in Syslová, 2007, s. 3).*

Také v RVP PV (MŠMT, 2021, s. 32) se hovoří v kapitole Psychosociální podmínky o vyhodnocování konkrétních projevů a výkonů dítěte a vyvarování se paušálních pochval, stejně jako odsudků. Tyto obecné hodnotící výroky způsobují problémy v utvářejícím se sebepojetí dítěte (chvála vytváří pozitivní sebeobraz, který však není podložený ničím konkrétním, odsudky mohou vytvářet negativní sebeobraz, který vede k nedůvěře ve své schopnosti). Popisem učitel poskytuje dětem dostatečnou slovní zásobu pro jejich **sebehodnocení**.

4.1 Hodnocení pokroků dítěte

*Hodnocení výsledků vzdělávání se soustředí především na pokroky dětí v jejich učení. Není zaměřeno pouze na identifikaci chyb, zejména pak není vhodné porovnávání výkonů dětí mezi sebou. Hlavním prostředkem je **pedagogická diagnostika**, při níž učitel zjišťuje znalosti, dovednosti, postoje dítěte v určité etapě jeho vzdělávání, aby je porovnal s žádoucím stavem (cíli) a formuloval takové hodnotící výroky a zaváděl taková opatření, která budou dítě stimulovat k dosažení tohoto stavu (Kratochvílová, 2009, s. 160).*

Diagnostická činnost probíhá v určitých fázích, které na sebe navazují, vzájemně se prolínají, čímž lze dosáhnout větší komplexnosti získaných informací. Jde především o **plánování, sběr dat, jejich analýzu, interpretaci výsledků, stanovení diagnózy, zavedení opatření, prognózu a komunikaci výsledků**.

Plánování diagnostického procesu souvisí se stanovením cílů a záměrů toho, co chceme zjišťovat. Orientuje zaměření pozornosti pedagoga k aspektům, které chce u dítěte sledovat. Při sběru dat používají pedagogové různé diagnostické metody. Tou nejčastější bývá pozorování. Z něho je nutné dělat písemný záznam. K dalším metodám patří např. analýza dětských výsledků, tzn. kresby, pracovních listů apod. K uchování těchto nasbíraných informací se dnes využívá **portfolio** (podrobněji např. Syslová a kol., 2018).

Nezbytnou fází pedagogické diagnostiky je následně fáze třídění a analýzy zjištěných informací. Může jít o porovnání informací získaných v různém čase, různých kontextech, více metodami nebo od jiných osob, např. od rodičů. Na základě analýzy zjištěných informací stanovuje pedagog plán další podpory dítěte, jeho individuální cesty rozvoje.

Nezbytnou součástí celého procesu pedagogického diagnostikování je i komunikace s rodiči. Pedagog by měl v souladu s požadavkem RVP PV (MŠMT, 2021, s. 37) rodiče pravidelně informovat o prospívání jejich dítěte i o jeho individuálních pokrocích v rozvoji i učení a domlouvat se s nimi na další společné podpoře rozvoje dítěte.

4.2 Sebehodnocení dětí

Velmi důležitým prvkem v předškolním vzdělávání, který bývá často podceňován, či dokonce opomíjen, je vedení dětí k sebehodnocení. Jako problematickou tuto oblast označuje i Česká školní inspekce (dále ČŠI). Uvádí, že *velká část učitelek neumí sebehodnocení u dětí podporovat a často není ani přesvědčená o jeho důležitosti. Příčiny tkví mimo jiné v tom, že vzdělávání učitelek mateřských škol tuto oblast dlouho opomíjí* (ČŠI, 2017, s. 56).

Vedení dětí k sebehodnocení je důležitou součástí předškolního vzdělávání. Prostřednictvím sebehodnocení rozvíjíme pozitivní sebepojetí dítěte, schopnost lépe se vyjadřovat a současně zvyšujeme intenzitu učení. Sebehodnocení by však mělo být součástí širšího celku hodnocení výsledků vzdělávání, tzn. také poskytování zpětné vazby dítěti či využívání formativního hodnocení pedagogem. Děti se při kombinaci formativního hodnocení a sebehodnocení učí rozpoznávat a využívat vlastní silné stránky, oceňovat sebe i druhé, rozšiřují slovní zásobu, inspirují se k různým typům činností. Jsou schopné používat sebehodnocení i během komunikace při hře a nevyžadují pak hodnocení někoho jiného, čímž podporujeme také jejich samostatnost. Děti jsou otevřenější, nebojí se komunikace a neúspěchu. Posilujeme tak sebedůvěru dětí ve vlastní schopnosti.

Sebehodnocení však přináší efektivní dopady nejen dítěti, ale i pedagogovi. Pedagogové získávají informace o tom, co se děti naučily, jaké cíle vzdělávání byly naplněné, co děti zajímá, s čím mají potíže, jakou vzdělávací nabídku připravovat apod.

Sebehodnocení se musí děti postupně učit, samy se jej nenaučí. Pedagog musí být o jeho významu přesvědčen a systematicky k němu děti vybízet. Kratochvílová (2011, s. 79) formulovala čtyři zásady, jak sebehodnocení rozvíjet:

- Vytvořit **vhodné podmínky**, k nimž patří především vytvoření pozitivního sociálního klimatu s využíváním popisného jazyka;
- vybudovat takový **režim dne**, který počítá s reflektivní činností a časem pro sebehodnocení dětí;
- kombinovat **typy a formy sebehodnocení**, které by podporovaly jak pasivní hodnocení (prostřednictvím neverbální komunikace či grafického znázornění), tak hodnocení s aktivními prostředky verbální komunikace;
- sdílet význam sebehodnocení **s rodiči**, jejich zapojení do podpory sebehodnocení.

K hlavním formám sebehodnocení v předškolním vzdělávání patří slovní, neverbální a grafické. Slovní formu lze využívat při skupinové práci s jednotlivými skupinkami, ale i v rámci hromadné činnosti, tzv. reflektivním kruhu (Syslová a kol., 2019), kde děti odpovídají na otázky (např. Co jste se dnes dověděly nového; S čím jste měly problémy a jak jste je vyřešily; Kdo vám pomáhal; Co byste chtěly příště zlepšit apod.). Ke grafickým patří např. symboly emotikonů 😊 😐 😞 či vyjádření barvou (jako na semaforu) a k neverbální např. palec 👍 👎.

Otázky, které pedagogové mohou využívat, lze rozdělit podle Kirckpatrikova modelu hodnocení (2010) na otázky spojené s:

- **Reakcí dětí** – např. Líbila se ti tato činnost? Jaké to pro tebe bylo? Bavila tě tato činnost? Za co by ses pochválil?;
- **učení dětí** – např. Co ses naučil nového? Co ses dověděl? Jak jste vyřešili problém? Co bys chtěl ještě zkusit?;
- **chováním dětí** – např. Udělal bys něco jinak? Dokázali jste se společně domluvit? Požádal jsi někoho o pomoc?;
- **dosazením cíle** – např. Jak myslíš, že se ti to povedlo? Podařilo se ti splnit zadaný úkol? Jsi spokojený s výsledkem? Bylo pro tebe něco obtížné?.

5. Náměty pro práci s dětmi

V níže uvedených aktivitách předkládáme možnosti rozvoje osobnosti dítěte s využitím takových metod a strategií, které podporují komunikační dovednosti dítěte a jeho kognitivní rozvoj na základě spolupráce mezi dětmi.

Všechny uvedené aktivity byly realizovány v mateřských školách zapojených do projektu DECODE. Jsou popsány v jednotné struktuře, která zajišťuje přehlednost.

Kromě základních údajů zde najdete **oblast kognitivního rozvoje**, na kterou je činnost zaměřena, **doporučení** pro práci s dítětem se speciálními vzdělávacími potřebami, **popis** zadání pro děti – srozumitelný, jednoduchý, co pedagog dětem říká, popis situace. Důležitou částí je **zpětná vazba v průběhu činnosti** – přímá řeč, co pedagog dětem říká, jak je podporuje, jakou zpětnou vazbu jim poskytuje, a také **otázky pro reflexi** – jak se pedagog dětí ptá, co zjišťuje, jak ověřuje jejich vzdělávací pokrok a rozvoj kompetencí.

5.1 Myšlení

5.1.1 Každý jsme jiný, jedinečnost člověka

Jméno autora	Marcela Dietlová, Naděžda Husová
Název činnosti	Jedinečné nepečené dortíky
Tematický celek	Každý jsme jiný, jedinečnost člověka
Oblast rozvoje	Myšlení
Očekávané výstupy	Ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku (zacházet s předměty denní potřeby, s drobnými pomůckami, s nástroji, náčiním a materiálem, zacházet s grafickým a výtvarným materiálem, např. s tužkami, barvami, nůžkami, papírem, modelovací hmotou, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji apod.); zvládat jednoduchou obsluhu a pracovní úkony (postarat se o hračky, pomůcky, uklidit po sobě, udržovat pořádek, zvládat jednoduché úklidové práce, práce na zahradě apod.); pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno; vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách; záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost, spolupracovat s ostatními; vědomě využívat všechny smysly, záměrně pozorovat, mít postřeh, všimnout si, řešit problémy, úkoly a situace, rozdělit si úkol s jiným dítětem; formulovat otázky, odpovídat, hodnotit slovní výkony, slovně reagovat; řešit problémy, úkoly a situace, myslet kreativně, předkládat „nápady“; vyvíjet volní úsilí, soustředit se na činnost a její dokončení; spolupracovat s ostatními; uplatňovat návyky v základních formách společenského chování ve styku s dospělými i s dětmi (zdravit známé děti i dospělé, rozloučit se, poprosit, poděkovat, vzít si slovo, až když druhý domluví, požádat o pomoc, vyslechnout sdělení, uposlechnout pokyn apod.); vyjednávat s dětmi i dospělými ve svém okolí, domluvit se na společném řešení (v jednoduchých situacích samostatně, jinak s pomocí)
Věk dětí/dítěte	3–6 let
Doporučení	Děti rozdělíme do skupin tak, aby v každé skupině bylo dítě s obtížemi. Ideální počet ve skupině je 3–4 děti. K rozdělení do skupin použije pedagog barevné bambule. Dětem s obtížemi (kapitánům) dá jednu velkou bambuli, zbylé děti si losují malé bambulky z pytlíku. Podle barvy bambulky se připojí ke svému kapitánovi.
Příprava/pomůcky	Dortová forma (nebo několik menších), miska, polévková lžice, čajová lžička, krájecí prkénko, nůž, cukrářské piškoty, malé kulaté piškoty, zakysaná smetana, cukr, různé druhy ovoce na ozdobu (maliny, jahody, borůvky, kiwi, banán), recept a návod postupu, barevné bambule, pytlík.

Zadání/instrukce	<p>Naším tématem je jedinečnost. Povídáme si o tom, že jsme každý jiný. Co to znamená, že jsme každý jiný? Kdybychom byli všichni stejní, jaké by to bylo? Kdybychom všichni měli stejné tváře, vlasy, chutě, stejně bychom se oblékali nebo se stejně chovali, jaké by to bylo? Jak zjistíte, že je někdo v něčem jiný? Jaké smysly můžete použít, abyste zjistili, v čem je ten druhý jiný? Podívej se na svého kamaráda. V čem je jiný? Co znamená slovo jedinečnost? V čem můžeš být jedinečný ty? V čem jsi jedinečný? Jak to vypadá, když má někdo jedinečný vzhled, vůni, jedinečně mluví, nebo něco jedinečně chutná? A co když někdo něco jedinečného umí nebo dokáže? Podívejte se na stůl. Co na něm vidíte? Co bychom z toho dnes mohli jedinečného vytvořit? Jaké ovoce tu vidíte? Které poznáte? Čím může být ovoce jedinečné?</p> <p>Každý z vás je jiný. Jedinečný. Proto dnes vaším úkolem bude vytvořit ve skupině jedinečný nepečený dort. Před sebou máte návod na základní postup, pomůcky a ingredience. Jak svůj dort dozdobíte a ochutíte, je na vás. Ve skupinách spolupracujte a domluvte se na rolích, postupu i na surovinách, které použijete. Domluvejte se. Rozumíte, co je vaším úkolem? Co uděláte jako první? Čím začnete? Potřebuje někdo zadání připomenout? Je tu někdo, kdo ho dokáže zopakovat? Kdo by uměl ještě jednou popsat, co je vaším společným cílem? S noži zacházejte opatrně.</p>
Popis	<p>Děti sedí v kruhu a diskutují nad tématem jedinečnosti člověka. Pedagog děti motivuje k tomu, aby samy přišly na to, čím jsou jedineční. Postupně dětem klade otevřené otázky a snaží se zjistit, v čem je každý člověk jiný a jedinečný. Děti se vzájemně prohlíží, poznávají podle hlasu, aby zjistili, v čem je jejich kamarád jiný a jedinečný. Pokud chtějí, mohou se pohládit.</p> <p>Na stole je pro každou skupinu připravená forma, návod postupu a ingredience. Děti se ve skupině domluví, čím začnou a jak budou postupovat. Rozdělí si role. Domlouvají se na postupu, chutích i ovoci, které použijí tak, aby byl jejich dort jedinečný. Na závěr každá skupina popíše, čím je její dort jedinečný.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Domluvili jste se, kdo pracuje s návodem a kdo s formou a piškoty? Kdo míchá smetanu a odměřuje cukr? Kdo nakrájí ovoce? Dávejte pozor při práci s nožem. Kontrolujete správný postup? Kdo kontroluje množství cukru na váze, aby dort nebyl přeslazený? Na tom, jaké ovoce použijete, se domluvte. Víte, co máte dělat? Stala se chyba? Jak ji opravíte?</p>
Otázky pro reflexi	<p>Jak se vám spolupracovalo? Kdo začínal jako první? Jak jste se domluvili? Kdo obsluhoval váhu? Co pro vás bylo obtížné? Čím je váš dort jedinečný? Proč jste si vybrali cukrářské piškoty, a ne kulaté? Proč, jste si vybrali jahody? Co byste příště udělali jinak?</p>
Rizika/doporučení	<p>Průběžně připomínat dětem, že se mají domluvat na tom, kdo pracuje s návodem, kdo míchá, odměřuje, krájí, kdo pracuje s formou a piškoty. Připomínat spolupráci. Připomínat bezpečnost při používání ostrého nože.</p>

Obrázek – Pomůcky

Obrázek – Rozdělení do skupin

Obrázek – Návod postupu

Obrázek – Spolupráce 1

Obrázek – Spolupráce 2

Obrázek – Spolupráce 3

Obrázek – Hotová práce skupin

DECODE

Za obsah sdělení odpovídá výlučně autorův tým. Sdělení nereprezentuje názory Evropské komise a Evropská komise neodpovídá za použití informací, jež jsou obsahem sdělení.

DECODE

Za obsah sdělení odpovídá výlučně autorův tým. Sdělení nereprezentuje názory Evropské komise a Evropská komise neodpovídá za použití informací, jež jsou obsahem sdělení.

Obrázek – Základní postup

5.1.2 S čím si rád hraji

Jméno autora	Naděžda Husová, Erika Zelenková
Název činnosti	Naše město
Tematický celek	S čím si rád hraji
Oblast rozvoje	Myšlení
Očekávané výstupy	Pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno; vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách; vést rozhovor (naslouchat druhým, vyčkat, až druhý dokončí myšlenku, sledovat řečníka i obsah, ptát se); porozumět slyšenému (zachytit hlavní myšlenku příběhu, sledovat děj a zopakovat jej ve správných větách); formulovat otázky, odpovídat, hodnotit slovní výkony, slovně reagovat; rozlišovat některé obrazné symboly (piktogramy, orientační a dopravní značky, označení nebezpečí apod.) a porozumět jejich významu i jejich komunikativní funkci; záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost; přemýšlet, vést jednoduché úvahy a také vyjádřit to, o čem přemýšlí a uvažuje; postupovat a učit se podle pokynů a instrukcí; chápat prostorové pojmy (vpravo, vlevo, dole, nahoře, uprostřed, za, pod, nad, u, vedle, mezi apod.), orientovat se v prostoru i v rovině; řešit problémy, úkoly a situace, myslet kreativně, předkládat „nápady“; nalézat nová řešení nebo alternativní k běžným; vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech (konstruktivních, výtvarných, hudebních, pohybových či dramatických) i ve slovních výpovědích k nim; uvědomovat si svou samostatnost, zaujímat vlastní názory a postoje a vyjadřovat je; vyvíjet volní úsilí, soustředit se na činnost a její dokončení; respektovat předem vyjasněná a pochopená pravidla, přijímat vyjasněné a zdůvodněné povinnosti; spolupracovat s ostatními; uplatňovat své individuální potřeby, přání a práva s ohledem na druhého (obhajovat svůj postoj nebo názor, respektovat jiný postoj či názor), přijímat a uzavírat kompromisy, řešit konflikt dohodou; zacházet šetrně s vlastními i cizími pomůckami, hračkami, věcmi denní potřeby, s knížkami, s penězi apod.
Věk dětí/dítěte	5–6 let
Doporučení	Děti rozdělíme do skupin tak, aby v každé skupině bylo dítě s obtížemi. Ideální počet ve skupině je 5 dětí. Dětem s obtížemi dá pedagog vybrat barevný šátek. Ostatní šátky stejných barev vloží do pytle a děti losují. Přiřadí se do skupiny se stejným šátkem. Všichni si ho zavážou na viditelné místo. Aktivitu lze rozdělit do tří až čtyř dnů.
Příprava/pomůcky	Piktogramy důležitých budov ve městě (nádraží, benzinová stanice, nemocnice, obchodní centrum), dřevěné odřezky a kostky na stavbu domů, staveb a památek, 25x dřevěné podložky ve velikosti 30 x 30 cm, gravírovací stroj, psací potřeby, dřevěný materiál k výrobě dopravních prostředků, pomůcky pro práci se dřevem (ponk, kladivo, hřebíky, lepidlo, vrtačka atd.), ochranné pracovní pomůcky, různé velikosti papírů, návod k výrobě dopravního prostředku, mapa k ukázce.
Zadání/instrukce	Naším tématem je hra. Hra, kterou si dokážete vyrobit sami. Včera jsme si povídali o našem městě. Poznáte, jaké symboly máte před sebou na obrázcích? To jsou piktogramy. Co představují? Když vidíte to, co jsem před vás vysypala, napadá vás, co byste mohli postavit? Povězte mi, co je v našem městě zajímavého? Jaké zajímavé stavby tu najdete? Kdo by nám dokázal říct něco zajímavého o téhle stavbě? Co kdybyste si dnes naše město postavili? Jak se naše město jmenuje? Bydlí někdo z vás v jiném městě? V jakém? Jak se jmenuje? Jak daleko je od Kadaně? Jak dlouho jedete do školky z jiného města? Používáte k tomu nějaký dopravní prostředek? Jaký?

Zadání/instrukce

Domluvili jsme se, že společně postavíte Kadaň. Vaším úkolem teď je postavit město. Domy, zajímavé stavby a památky z našeho města. Představte si, že na zemi není lino, ale louka. Čím začnete? Co postavíte jako první? Co potřebujete ke stavbě domu? Potřebujete nářadí? Jaké? Pracujte ve skupinách a domlouvejte se, co postavíte a jak. Je na vás, kam stavbu umístíte a jak bude velká. Myslete ale na to, že použít můžete jen to, co vidíte před sebou. Nářadí najdete u ponku. Všechny skupiny mají k dispozici jen tuhle hromadu materiálu, kterou vidíte před sebou. I skupiny mezi sebou se musí domluvit a vzít si jen tolik kostek, kolik budou opravdu potřebovat. Víte, co máte dělat? Co uděláte s těmi kostkami, které vám zbyly? Nevyšly vám kostky na vaši stavbu? Jak to vyřešíte? Můžete někoho požádat o pomoc?

Až budete mít svou stavbu dokončenou, označte si ji piktogramem, který sami vyrobíte. Víte, co je to piktogram? Můžete se někoho zeptat? Může vám poradit zkušenější kamarád?

Druhý den:

Kdo mi řekne, jaký byl váš včerejší úkol? Chce ještě někdo odpověď doplnit? Máte před sebou stavby, které jste včera ve skupinách postavili. Každá stavba je označena piktogramem, který jste ve skupinách vyrobili. Kdo dokáže podle piktogramů pojmenovat vaše stavby?

Máte stavby, památky a důležitá místa. Co potřebujete teď, aby vaše město bylo kompletní? Co ve vašem městě chybí? Čím byste mohli stavby propojit? Před sebou máte dřevěné desky. Má někdo nápad, jak je v propojování použít? Co používáte při práci se dřevem? Jaký přístroj dokáže do dřeva malovat? Jak se s takovým přístrojem pracuje, abyste si neublížili?

Dnes dostanete dva úkoly. Vyrobit silnice a vaše stavby propojit. Budete pracovat ve stejných skupinách jako včera. Co musíte udělat jako první? Jak budete postupovat? Šlo by to vymyslet ještě jinak? Ve skupině se domlouvejte, kdo bude mít jakou roli. Je potřeba prvně cesty předkreslit na podložku tužkou a pak gravírovacím perem vypálit. Skupiny se musí domluvit mezi sebou, kdo bude kreslit zahnutou silnici, kdo rovnou, kdo křižovatku nebo kruhový objezd. Co by se stalo, kdyby všichni vyrobili jen rovné silnice? Máte na sobě ochranné pracovní pomůcky a na viditelném místě uvázaný týmový šátek?

Vidím, že všechny silnice jsou hotové. Použijte je prosím tak, aby byly všechny stavby propojené. Spolupracujte ve skupinách, ale také skupiny mezi sebou. Víte, jak na to? Jak to udělat, abyste spojili všechny stavby? Nemáte dost silnic? Jak to vyřešíte?

Třetí den:

Co bylo v minulých dnech vaším úkolem? Kdo mi zopakuje, co vidíme před sebou? Jak si dnes můžete ověřit, že ke každé stavbě vede cesta? Když vidíte materiál, který máte před sebou, co byste z něj dokázali vyrobit, abyste ověřili správnost vašeho propojení? Pracovat budete opět ve stejných skupinách. Vezměte si svůj šátek.

Vaším úkolem je vyrobit dopravní prostředek a s jeho pomocí propojenost silnic ověřit. Materiál máte před sebou. Jaké pomůcky použijete, je na vás. Domlouvejte se mezi sebou ve skupinách, jak bude váš dopravní prostředek vypadat a jak ho vyrobíte. Rozumí všechny skupiny zadání? Může vám poradit kamarád z druhé skupiny? V čem je problém? Bude takové auto jezdit? A jak to vyřešíte? Vidím, že dopravní prostředky jsou hotové ve všech skupinách. Ověřte, zda jsou stavby propojené.

Zadání/instrukce	<p>Tentýž, nebo čtvrtý den:</p> <p>Během několika dní jste si zahráli na stavitele. Co vše jste dokázali postavit a vyrobit? Vaším posledním úkolem je podle vaší stavby namalovat mapu. Jak se jmenuje člověk, který maluje mapy? Kdo už takové slovo někdy slyšel? Vytleskáme ho. Kdo zkusí slovo vytleskat sám? Co kartograf musí umět? Co se stane, když namaluje nádraží (policii, nemocnici...) jinde, než ve skutečnosti je? Jaké znáte mapy? Co je na nich rozdílného? Jaká je tohle mapa? K čemu ji potřebujete? Teď si namalujete vlastní mapu. Mapu vaší postavené Kadaně. Každá skupina si vybere list papíru. Jak velký papír bude, je na vás. Čím ji namalujete, je také na vás. Ve skupinách se domlouvejte, kdo bude malovat silnice a kdo stavby. Nezapomeňte všechny stavby označit piktogramem. Víte, co máte dělat? Rozumíte tomu, jak budete mapu tvořit? Zopakujte někdo, prosím, zadání? Společně si pak mapy porovnáte.</p>
Popis	<p>Děti sedí v kruhu, pedagog je seznámí s tématem a ukazuje piktogramy staveb ve městě. Pedagog vysype na zem různé kostky a dřevěný materiál. Pomocí otevřených otázek se ptá na město, ve kterém žijí. Děti se rozdělí do skupin a na viditelné místo si přiváží šátek své skupiny. Pedagog zadá úkol. Děti spolupracují ve skupině, staví domy, památky, stavby. Domlouvají se ve skupinách, ale i skupiny mezi sebou. Skupiny si berou jen tolik kostek, kolik na svou stavbu opravdu potřebují, a vybírají místo, kde bude stavba umístěna. Pedagog nechává skupiny pracovat zcela dle jejich fantazie a do staveb nezasahuje. Děti označí svou stavbu piktogramem, který si ve skupině sami vyrobí.</p> <p>Druhý den:</p> <p>Děti sedí v kruhu mezi svými stavbami. Pedagog je nechá shrnout, jaký úkol zvládly předchozí den. Na zemi jsou položené prázdné dřevěné desky. Pomocí otevřených otázek se pedagog ptá, co dětem mezi stavbami chybí. Děti se rozdělí do stejných skupin jako v předešlém dni, označí se barevnými šátky a vytvářejí silnice. Spolupracují jak ve skupinách, tak i skupiny mezi sebou. Domlouvají se, kdo namaluje křižovatku, kdo rovné a kdo zahnuté silnice. Pomocí gravírovacího stroje společně vyrobí silnice, kterými své stavby propojí.</p> <p>Třetí den:</p> <p>Děti stojí před postaveným městem. Před sebou mají materiál a pomůcky k výrobě dopravních prostředků. Pedagog zadá úkol k ověření, zda jsou všechny stavby propojené. Děti si ve skupinách vyrobí dopravní prostředek. Domlouvají se, jaký dopravní prostředek vyrobí, jaké materiály a pomůcky použijí. Skupiny si mezi sebou půjčují pomůcky pro práci se dřevem a střídají se u ponku.</p> <p>V závěru se děti posadí ke stavbě města a pedagog se ptá, co vše během pár dní dokázaly postavit a vyrobit. Všichni společně si vysvětlí, co jsou to mapy a k čemu je v životě potřebujeme. Pedagog zadá poslední stavební úkol. Každé skupině poskytne papír. Rozměr papíru a pomůcky nechá na výběru skupin. Děti zakreslují mapu a do ní všechny stavby i silnice. Ke stavbám dokreslují piktogramy. Ve skupinách se domlouvají na rolích a pracují společně na zadaném úkolu.</p> <p>Hotové mapy mezi sebou skupiny porovnají a zhodnotí.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>První den:</p> <p>Jak velká bude vaše stavba? Kde takovou stavbu v Kadani najdete? Nevyšel vám materiál pro stavbu? Jak to vyřešíte? Můžete někoho požádat o další kostky? Vidím, že tu máte spoustu kostek položených, a nevyužijete je. Co s nimi uděláte? Když se rozhlédnete, je tu nějaká skupina, které kostky chybí? Kolik kostek ještě potřebujete?</p>

**Zpětná vazba
a podpora
v průběhu aktivity**

Druhý den:

Když budete všichni vyrábět jen rovné silnice, co se stane? Kdo si z vaší skupiny ještě nevyzkoušel práci s gravírovacím strojem? Proč? Jak dosáhnout toho, abyste měli víc možností silnic? Myslíte, že vám budou silnice stačit? Co s tím uděláte? Už jste všichni ze skupiny položili nějaký díl silnice? Pokud už nemáte díly silnic, a i přesto nemáte propojené stavby, co by šlo udělat jinak? Oceňuji vás, že se domlouváte a snažíte se potíže vyřešit.

Třetí den:

Bude váš dopravní prostředek jezdit? Proč se vašemu dopravnímu prostředku netočí kola? Když to přilepíte, jak se budou kola otáčet? Jsou cesty správně umístěné tak, aby žádná stavba nezůstala bez silnice? Jak to vyřešíte? Když otočíte tento díl silnice, co se stane?

Proč jste použili takový formát papíru? Proč se vám na mapu nevejdou všechny stavby? Jaký je piktogram u této stavby? Překreslili jste ho stejně? Co je na piktogramu nakreslené? Pojmenujte tuto stavbu.

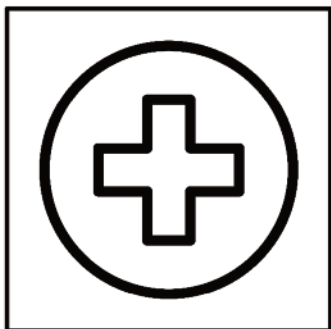
Co je jiného na vaší mapě než u jiných skupin? Co se změnilo? Co je jinak? Jak to dokážete opravit?

Otázky pro reflexi

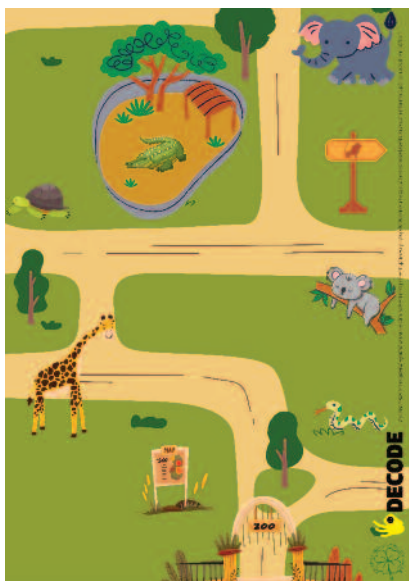
Jak se vám stavělo? Měli jste během staveb nějaký problém? Jak jste ho vyřešili? Co pro vás bylo obtížné? Proč? Jaké pomůcky jste používali? Jaké pomůcky pro práci s dřevem pro vás bylo obtížné obsluhovat? Proč? Je něco, co vás překvapilo? Co vás zaujalo? Co jste se naučili? Jak se vám spolupracovalo s jinou skupinou?

Rizika/doporučení

Připomínat dětem jak spolupráci ve skupinách, tak i s ostatními skupinami. Navést děti k tomu, že mohou na dřevěné podložky malovat oboustranně pro více možností silnic.

Obrázek – Piktogramy důležitých budov ve městě

Obrázek – Mapa k ukázce

Obrázek – Návod k výrobě dopravního prostředku

Obrázek – Piktogramy budov

Obrázek – Spolupráce při plánování stavby

Obrázek – Spolupráce při stavbě budov

Obrázek – Budovy s piktogramy od dětí

Obrázek – Ukázka města

Obrázek – Spolupráce při tvorbě mapy 1

Obrázek – Spolupráce při tvorbě mapy 2

Obrázek – Výroba dopravního prostředku

5.1.3 Voda kolem nás

Jméno autora	Věra Isáková, Naděžda Husová a kolektiv MŠ Čtyřlístek Kadaň
Název činnosti	Čištění vody z přírody
Tematický celek	Voda kolem nás
Oblast rozvoje	Myšlení
Očekávané výstupy	Ovládat koordinaci ruky a oka; zvládat jemnou motoriku (zacházet s materiálem); vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, úsudky ve vhodně zformulovaných větách; domluvit se slovy i gesty, improvizovat; popsat skutečnou situaci; záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost; přirozeně a bez zábran komunikovat s druhým dítětem; vyjednávat s dětmi i s dospělými ve svém okolí, domluvit se na společném řešení; osvojovat si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a využitelné pro další učení a životní praxi; mít povědomí o významu životního prostředí
Věk dětí/dítěte	3–6 let
Doporučení	Děti nejprve seznámíme s koloběhem vody v přírodě a procesem čištění vody, a to videem nebo obrazovou podporou čištění v přírodě. Poté s procesem čištění vody ve třídě. Děti rozdělíme do skupin tak, aby v každé skupině bylo dítě s obtížemi. Ideální počet ve skupině je 4–5 dětí. Dětem s obtížemi rozdá pedagog barevné kolíčky. Ostatní si barevné kolíčky losují a přiřadí se ke stejné barvě. Všichni si kolíčky připnou na viditelné místo na oblečení. V každé skupině se děti domluví a zvolí si kapitána, který bude koordinovat činnosti pro ostatní děti ve skupině.
Příprava/pomůcky	PET láhev, zavařovací sklenice, nůžky (nožik), filtrační papíry, vata, buničina, kamínky různé frakce, písek, mech, voda ze zdroje (rybník, řeka, potok), obrazový návod čištění vody ve třídě, obrazová podpora čištění vody, obrazová podpora koloběhu vody.
Zadání/instrukce	Kde se v přírodě bere voda? Jak se voda dostane do vodní nádrže? Jaký je rozdíl mezi pitnou a užitkovou vodou? Viděli jste video a obrázek, které vysvětlovalo, jak se čistí voda z řek, rybníků, přehrad. Nyní si zkusíte experiment a vodu z řeky si sami vyčistíte. Kdo umí vysvětlit, co je to experiment? Jaký je rozdíl mezi pokusem a experimentem? Vy budete experimentovat s vodou z řeky. Jaké nečistoty ve vodě vidíte? Co byste mohli použít, abyste vodu od nečistot vyčistili? Na pracovním stole najdete vše, co jste našli v přírodě i ve školce. Obrazový návod najde každá skupina na stole. Záleží na vás, jak se ve skupině dohodnete. Kapitán skupiny by vás měl vést a určit, kdo jakou aktivitu bude vykonávat. Víte, jak budete postupovat? Je v něčem problém? Jak budete pokládat jednotlivé vrstvy? Pokud budete potřebovat pomoci, máte ve třídě připravené stanoviště, kde najdete návodnou literaturu a video. Toto stanoviště je označené žárovkou. Můžete také požádat staršího nebo zkušenějšího kamaráda z jiné skupiny. Pokud ani tak nenajdete odpověď na svou otázku, požádejte o pomoc pedagoga. Když naléváte vodu, co se děje v láhvi? Jaká voda vám vytéká do sklenice? Kde jste udělali chybu? Pracovali jste podle návodu?

Popis	<p>Děti se nejprve seznamují s tématem. Sedí v kruhu a pedagog od dětí zjišťuje, jak se čistí voda, která protéká v přírodě. Pokud je možnost, naplánuje s dětmi exkurzi do místní čističky odpadních vod. Pokud možnost návštěvy čističky není, seznámí děti s procesem čištění prostřednictvím videí nebo obrazové podpory.</p> <p>Děti se při procesu čištění domlouvají, jaké budou potřebovat pomůcky na filtrování vody. Pomůcky a materiál najdou a shromáždí během cesty k řece. U řeky nebo jiného přírodního vodního zdroje naberou do nádoby vodu. Ve třídě si s pedagogem vysvětlí, jak by mohl proces čištění fungovat. Pedagog rozmístí materiál a pomůcky na pracovní stůl, připraví stanoviště pomoci, kde je připravena návodná literatura, případně tablet s videem a návodem. Pomůcky a materiál jsou volně přístupné. Děti se rozdělí do skupin, zvolí si kapitána a odliší se barevnými kolíčky.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Vidím, že kapitán určil, kdo bude mít jakou funkci v týmu. Může vám někdo pomoci držet láhev? Kdo bude nalévat vodu z řeky? Jak budete vrstvit materiál? Používáte návod? Je vaše čistička funkční? Vytéká vám čistá voda? Vidím, že je voda znečištěná, kde jste mohli udělat chybu? Jak dopadl váš experiment? Oceňuji, že jste se dokázali dohodnout a rozdělit si role.</p>
Otázky pro reflexi	<p>Dokázali jste se ve skupině všichni dohodnout? Jaký materiál jste použili do PET lahve? Jak se vám podařilo materiál vrstvit? Co se stalo, když jste lili špinavou vodu vaší čističkou? Vytekla vám čistá voda? Kde myslíte, že jste udělali chybu? Jak byste čištění provedli příště, aby se voda vyčistila?</p>
Rizika/doporučení	<p>Připomínat vzájemnou spolupráci. Aktivně se ptát otevřenými otázkami, vyčkávat na odpovědi, připomínky a nápady dětí. Dbát na hledání řešení dětmi samotnými. Připomínat a dbát na přesnost, čistotu a opatrnost při činnosti. Ověřovat si správnost postupu. Připomínat dětem, že mají možnost se poradit se starším a zkušenějším kamarádem z jiné skupiny, využít stanoviště pomoci, případně požádat o pomoc pedagoga.</p>

Obrázek – Jak se čistí voda

Obrázek – Nabírání vody z řeky

Obrázek – Sběr materiálu

Obrázek – Nabídka materiálu

Obrázek – Výběr materiálu

Obrázek – Spolupráce – Vrstvení materiálu

Obrázek – Lijeme vodu do čističky

Obrázek – Sledujeme proces čištění

Obrázek – Pomůcky a materiál

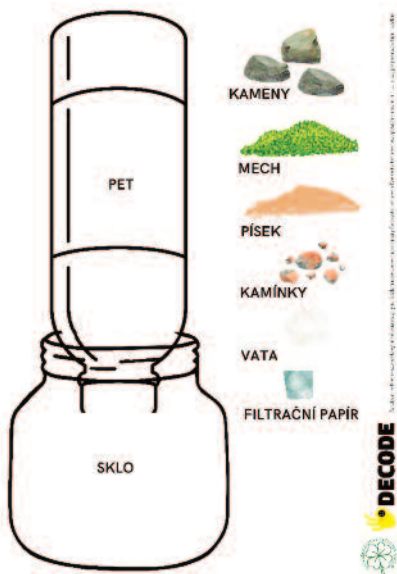
Obrázek – Pomůcky a materiál

Obrázek – Zpětná vazba

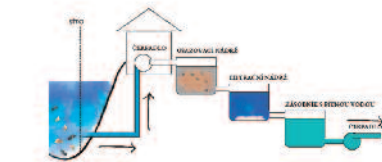
Obrázek – Čistička vody ve školce

Obrázek – Obrázkový návod k čištění vody ve třídě

Obrázek – Obrázková podpora – koloběh vody v přírodě

Obrázek – Obrázková podpora – čištění vody v přírodě

Obrázek – Stanoviště pomoci

5.1.4 Svět kolem nás

Jméno autora	Naděžda Husová, Erika Zelenková a kolektiv MŠ Čtyřlístek Kadaň
Název činnosti	Umíme počítat venku i ve školce
Tematický celek	Svět kolem nás
Oblast rozvoje	Myšlení
Očekávané výstupy	Prožívat radost ze zvládnutého a poznaného; chápat základní číselné a matematické pojmy, elementární matematické souvislosti a podle potřeby je prakticky využívat (porovnávat, uspořádat a třídit soubory předmětů podle určitého pravidla, orientovat se v elementárním počtu cca do šesti; chápat číselnou řadu v rozsahu první desítky, poznat více, stejně, méně, první, poslední apod.); postupovat a učit se podle pokynů a instrukcí
Věk dětí/dítěte	2–6 let
Doporučení	<p>Děti rozdělit do dvojic tak, aby dítě s obtížemi spolupracovalo s aktivnějším dítětem. „Pověřit“ ho, aby se stalo průvodcem a vysvětlilo zadání kamarádovi.</p> <p>Děti rozdělíme do dvou skupin, kdy jedna skupina jsou děti s obtížemi a druhá skupina aktivnější děti. Jedna skupina dostane do ruky tužku, druhá papíry (nebo cokoli jiného, např. barevné kolíčky nebo dřívka). A protože papír a tužka patří k sobě, najde si vždy jedna tužka jeden papír.</p> <p>Pedagog může ztížit zadání např. tím, že děti budou nosit ke každému číslu jen jeden druh přírodnin apod. Když všechny děti zadání splní, pokládají destičky s čísly tak, aby byla dodržena posloupnost číselné řady.</p>
Příprava/pomůcky	Vkládací destička s konkrétním číslem, dřevěné ruce, přírodní materiály.
Zadání/instrukce	<p>Co všechno v lese můžete sesbírat? Co jsou to přírodniny? Když před sebou vidíte tyto destičky, napadá vás, k čemu bychom mohli přírodniny použít? Vaším úkolem teď je nasbírat do vkládací destičky takové množství přírodnin, jaké vám ukazuje číslo, a pak plnou destičku položit do řady tak, jak jde číselná řada za sebou. Můžete si pomoci dřevěnými prsty, které vidíte před sebou. Je na vás, jak se domluvíte. Kdo bude počítat a kdo hledat? Víte, jak na to? Potřebujete s něčím poradit?</p> <p>Dokážete pojmenovat, co jste našli? A co našli ostatní? Víte, jak budete postupovat? Co uděláte jako první? Vidíte někde v počtech chybu? Jak to vyřešíte?</p>
Popis	<p>Děti od začátku tématu vidí obsah činností na kartách, kde je přehled všech nabízených činností. Činnosti jsou znázorněny pomocí piktogramů a zároveň jsou piktogramy umístěny u konkrétních stanovišť a děti si je volí podle toho, jak potřebují. Při této aktivitě se děti domlouvají na rolích, spolupracují při přípravě i při realizaci.</p> <p>Vkládací destičky položíme vedle sebe tak, jak jde číselná řada. K tomu položíme dřevěné ruce, aby je děti mohly bez problémů používat. Každá dvojice si postupně vybere destičku a hledá přírodniny.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	Vidím, že jste se domluvili, kdo bude hledat a kdo počítat. Jak byste mohli vyřešit to, že nemůžete najít dostatečný počet? Ještě zkuste přemýšlet, co můžete kde najít. Vidím, že jste už tabulku položili do řady. Zkuste si ještě řadu prohlédnout. Proč jste tabulku položili právě vedle čísla...? Jaké číslo bude následovat? Oceňuji vás, že jste se u hledání vystříдали.

Otázky pro reflexi

Co pro vás bylo obtížné najít? A co naopak snadné? Našli jste něco, co neumíte pojmenovat nebo spočítat? Která tabulka by vám dělala problém a proč? Jak byste mohli pomoci kamarádovi s řešením úkolu?

Rizika/doporučení

Připomínat, že aktivnější dítě má dělat jen průvodce.

Do každé tabulky vložíte konkrétní číslo. Každá tabulka je určena pro jedno dítě. Každá tabulka má svůj vlastní název, který je uveden na zadní straně.

Obrázek – Vkládací destička s konkrétním číslem

Obrázek – Šablona ruce

Obrázek – Reálné ruce a destičky

Obrázek – V praxi 1

Obrázek – V praxi 2

Obrázek – V praxi 3

5.1.5 Životní událost

Jméno autora	Denisa Dušková, Erika Zelenková
Název činnosti	Mezinárodní den dětí – Bylinkový sirup
Tematický celek	Životní událost
Oblast rozvoje	Myšlení
Očekávané výstupy	<p>Vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách; vést rozhovor (naslouchat druhým, vyčkat, až druhý dokončí myšlenku); porozumět slyšenému (zachytit hlavní myšlenku příběhu, sledovat děj a zopakovat jej ve správných větách); formulovat otázky, odpovídat, hodnotit slovní výkony, slovně reagovat; popsat situaci (skutečnou, podle obrázku); vědomě využívat všechny smysly, záměrně pozorovat, mít postřeh; záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost; přemýšlet, vést jednoduché úvahy a také vyjádřit to, o čem přemýšlí a uvažuje; postupovat a učit se podle pokynů a instrukcí; chápat základní číselné a matematické pojmy, elementární matematické souvislosti a podle potřeby je prakticky využívat (porovnávat, uspořádávat a třídit soubory předmětů podle určitého pravidla, orientovat se v elementárním počtu cca do šesti, chápat číselnou řadu v rozsahu první desítky, poznat více, stejně, méně, první, poslední apod.); řešit problémy, úkoly a situace, myslet kreativně, předkládat „nápady“; nalézat nová řešení nebo alternativní k běžným; uvědomovat si svou samostatnost, zaujímat vlastní názory a postoje a vyjadřovat je; spolupracovat s ostatními; uplatňovat své individuální potřeby, přání a práva s ohledem na druhého (obhajovat svůj postoj nebo názor, respektovat jiný postoj či názor), přijímat a uzavírat kompromisy, řešit konflikt dohodou</p>
Věk dětí/dítěte	4–6 let
Doporučení	<p>Děti se rozdělí do skupin tak, aby v každé bylo dítě s obtížemi. Maximální počet dětí ve skupině je 5. K rozdělení do skupin použije pedagog barevné kostičky. Nejprve je rozdělí dětem s obtížemi a zbylé kostičky si děti vytahují z klobouku. Podle barvy kostičky se připojí ke svému kapitánovi.</p> <p>Činnost je vhodné realizovat v průběhu více dní, bylinky je třeba nechat 24 hodin vyluhovat. Krom toho dává pedagog dětem na výběr, jaký sirup vyrobí – pedagog si musí nechat čas na přípravu obrazového receptu, nebo recept vytvoří přímo s dětmi.</p>
Příprava/pomůcky	Klobouk, barevné kostičky, čerstvé bylinky, citrony, kyselina citronová, cukr, voda, odměrka, váha, mísa, prkénka, nožičky, lžička, hrnec, vařečka, vaňič, sito, trychtýř, uzavíratelné lahve, džbán, skleničky, obrázkový návod k přípravě.
Zadání/instrukce	<p>První den:</p> <p>Mezinárodní den dětí. Co je to za životní událost? Jak ji oslavíte? S kým byste si ji přáli oslavit? Co k oslavě patří? Co na oslavě máte nejraději? Jaká limonáda by mohla být zdravá, léčivá? Jakou limonádu můžete vyrobit? Z čeho ji vyrobíte? Jak ji vyrobíte? Jak se limonády vyrábí, než si ji koupíte v obchodě? Kde seženeme ingredience? Před školkou máte bylinkovou zahradu, co z ní můžete použít? Jaké bylinky tam rostou? Znáte některé druhy? Jaké? Dnes bude vaším úkolem zdravou limonádu připravit/vyrobít.</p> <p>Rozdělte se do skupin. Domluvte se na rolích. Každá skupina na zahradě vybere a natrhá bylinku, kterou použije k výrobě sirupu.</p> <p>Před sebou máte návod na výrobu. Postupujte podle něj. Kdo nám může vysvětlit, co v návodu vidí? Jaký bude postup vaší práce? Kdo ho může znovu zopakovat? Poznáte všechny instrukce, které v návodu vidíte? Kdo by vám mohl poradit?</p>

Zadání/instrukce	<p>Druhý den:</p> <p>Včera jste se domluvili, že chcete vyrobit na oslavu limonádu. Kdo dokáže zopakovat, co všechno jste včera připravovali? Jaký bude další krok? Co je podle návodu potřeba udělat dnes? Vaším úkolem dnes je sirup dokončit. Použijete stejný návod jako včera. Pracujte ve stejných skupinách jako včera. Spolupracujte a domlouvejte se. Jaké pomůcky si potřebujete nachystat? Rozdělte si role a domluvte se ve skupině.</p>
Popis	<p>První den:</p> <p>Děti sedí v kruhu, kde společně rozvinou téma příprav na Dětský den. Pedagog se otevřenými otázkami zaměřuje na výrobu zdravého sirupu a zjišťuje, co vše o výrobě děti znají. Pedagog nechá děti přemýšlet o tom, jaký nápoj na oslavu připravit a co k výrobě použít. Dle návrhů pružně zareaguje, vyhledá návod a vytvoří obrazový recept, nebo ho vytváří přímo s dětmi.</p> <p>Děti se rozdělí do skupin, nachystají si pomůcky a ingredience a začnou s první částí příprav sirupu. Směs je třeba nechat přes noc vyluhovat.</p> <p>Druhý den:</p> <p>Pedagog nechá děti připomenout, co předchozí den naplánovaly a realizovaly. Společně si zopakují, co je jejich cílem. Pracují ve stejných skupinách podle obrazového návodu. Domlouvají se na rolích a spolupracují. Hotový sirup přelijí do lahví a skladují ho v lednici.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Co se stane, když se nebudete držet postupu a návodu? Může vám poradit někdo z jiné skupiny? Čím začnete? Co uděláte jako první? Co k tomu potřebujete? Kolik lístků bylinky je třeba natrhat? Jaké množství je hrst? Co dál s natrhanou bylinkou? Jak využijete citrony? Kolik citronů se má nakrájet? Čím odměříte vodu? Jaké množství potřebujete? Jak dlouho se má směs louhovat? Kdo má jakou roli? Co potřebujete na scezení výluhu? Jak zvažíte cukr? Čím se zapíná vařič? Jak poznáte, že se cukr rozpustil? Kolik lžiček kyseliny citronové nakonec použijete? Jak přelijete hotový sirup do lahví? Co vám k tomu pomůže?</p>
Otázky pro reflexi	<p>Jak se vám podle návodu pracovalo? Jaké ovoce jste použili? Vyskytl se během příprav nějaký problém? Jak jste ho vyřešili? Co pro vás bylo obtížné? Jaké pomůcky jste používali? Dokážete je pojmenovat? Je něco, co vás překvapilo? Co vás zaujalo? Jak vám sirup chutná?</p>
Rizika/doporučení	<p>Připomínat dětem spolupráci ve skupinách. Připomínat, že každý v týmu má svou roli a je potřeba se vystřídat. Pracovat s přesností a opatrností.</p>

Obrázek – Sběr bylin

Obrázek – Spolupráce při výrobě limonády 1

Obrázek – Práce ve skupině podle receptu

Obrázek – Spolupráce při výrobě limonády 2

Obrázek – Hotová limonáda

Obrázek – Návod na přípravu limonády

5.1.6 Blízké okolí

Jméno autora	Hana Zárubová
Název činnosti	Návštěva kamaráda
Tematický celek	Blízké okolí
Oblast rozvoje	Myšlení
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none">■ pojmenovat většinu toho, co dítě obklopuje■ orientovat se ve svém okolí, v okolním prostoru■ koordinace ruka – oko■ rozlišovat některé obrázkové symboly■ spolupracovat s ostatními
Věk dětí/dítěte	5–7 let
Doporučení	Pokud je potřeba, pedagog může použít slovní nápovědu, např. u obrázků zvířat nebo pro přiblížení stanoviště podle fotografií.
Příprava/pomůcky	Mapa vesnice, obrázky důležitých budov (město i vesnice, i těch, které ve vsi nemáme), křídly.
Zadání/instrukce	Přijel k nám kamarád Péťa z města, ukážeme mu naši vesnici. Projdeme si vesnici a popíšeme si důležité budovy, místa. Nejprve se seznámíme s mapou vesnice. Nakreslete základy vesnice (silnice, které jí procházejí) křídou na parkety. Rozmístěte stavby tak, jak jsme je viděli na procházce. Pojmenujte obrázky, které jsme nepoužili (k čemu budovy, místa slouží). Mohli byste vyjmenovat rozdíly mezi vesnicí a městem? Víte, kde kdo žijeme?
Popis	<p>Přijel za námi kamarád Péťa (loutka) z města a my bychom mu měli ukázat svou vesnici, aby ji co nejlépe poznal.</p> <p>Projdeme se vesnicí a ukážeme mu důležitá místa (obchod, školu, knihovnu, obecní úřad, kostel, rybník, park aj.). U každého místa vždy jedno dítě dostane obrázek tohoto místa.</p> <p>Prohlédneme si mapu naší vesnice.</p> <p>Pedagog na ploše cesty křídou nakreslí jednoduchý základ vesnice (silnice s jednotlivými budovami bez popisu).</p> <p>Děti se potom snaží najít správné stanoviště budovy/místa, které představují).</p> <p>Ne všechny obrázky do vesnice patří (kino, divadlo, obchodní dům aj.).</p> <p>Společně si pojmenujeme ty obrázky, které jsme nepoužili a vysvětlíme si jejich význam.</p> <p>Řekneme si, kde kdo bydlíme.</p> <p>Objasníme rozdíly mezi vesnicí a městem.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Pedagog pokládá jednoduché otázky, aby si děti místo/budovu co nejlépe zapamatovaly.</p> <p>Co je to za budovu/místo?</p> <p>K čemu slouží?</p> <p>Blízko čeho stojí? Co je nedaleko?</p> <p>Na cestě s mapou děti vyjmenují všechna místa/budovy, které našly.</p> <p>Pokud si nevzpomenou, kde budova, místo stojí, pedagog napoví, co bylo blízko.</p> <p>Pokud děti neví, nejsou si jisté, může pedagog dobře položenou otázkou poradit, například – kde se promítají filmy? (v kině) apod.</p> <p>Pedagog poskytuje zpětnou vazbu dětem tím, že je ujistí, že postupují správně.</p> <p>Podporuje je ve spolupráci a konstruktivní komunikaci.</p>

Otázky pro reflexi

Co všechno můžeme nalézt u nás ve vesnici?
Povedlo se nám sestavení mapy podle skutečnosti?
Jak se vám dařilo spolupracovat?
Museli jste řešit nějaký problém?
Jaký je rozdíl mezi vesnicí a městem?
Proč máme rádi svou vesnici?
Co se nám na ní líbí/nelíbí?
Co bychom chtěli jinak?
Jak můžeme pomoci, aby zůstala stále hezká?

Rizika/doporučení

Dbát bezpečného chování na komunikacích.

Obrázek – Seznámení s vesnicí – kostel

Obrázek – Seznámení s vesnicí – škola

Obrázek – Seznámení s vesnicí – obchod

Obrázek – Pojmenování obrázků

Obrázek – Rozdíl vesnice x město

Obrázek – Orientace v prostoru

5.1.7 Dary přírody

Jméno autora	Petra Staňková
Název činnosti	Přírodní živly
Tematický celek	Dary přírody
Oblast rozvoje	Myšlení
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none">■ Rozlišuje aktivity, které mohou zdraví okolního prostředí podporovat a které je mohou poškozovat (životní katastrofy – vítr, déšť záplavy, teplo, sucho, mrazy)■ Má povědomí o významu životního prostředí (přírody i společnosti) pro člověka, uvědomuje si, že způsobem, jakým se lidé chovají, ovlivňují vlastní zdraví i životní prostředí■ Pomáhá pečovat o okolní životní prostředí
Věk dětí/dítěte	3–7 let
Doporučení	Pokud máme ve třídě dítě se SVP nebo s obtížemi, snažíme se, aby dítě pochopilo, jaké přírodní živly máme – aktivitu zjednodušíme menším počtem kartiček (země, voda, oheň, vzduch).
Příprava/pomůcky	Vytvořené domino s přírodními živly – tedy země, voda, oheň, vzduch.
Zadání/instrukce	<p>S dětmi si při ranním kroužku na koberci povídáme o tom, jaké máme živly. Pokládáme jim tedy otázky: „Znáte nějaké přírodní živly? Víte někdo, kolik jich máme a které to jsou?“ Pokud se děti budou hlásit, vyvoláme je, jestliže jejich odpověď bude nedostačující či špatná, doplním – „Máme 4 přírodní živly. Je to země, voda, oheň, vzduch.“</p> <ol style="list-style-type: none">1. K čemu nám slouží země?2. K čemu nám slouží voda?3. K čemu nám slouží oheň?4. K čemu nám slouží vzduch?“ <p>Společně diskutujeme na toto téma.</p> <p>„Udělejte si dvojice a připravte se ke hře. Domino hrajeme s 25 kartičkami. Rozdejte si kartičky. Každá dvojice dostane 12 kartiček. Jednu kartu, která zbyde, vložte mezi sebe na stoleček či koberec.“</p>
Popis	Domino hrajeme s 25 kartičkami. Každé dítě dostane 12 kartiček, ta 1 karta, která zbyde, se vloží mezi děti na stoleček či koberec. Principem hry je přiložit k již vyložené kartičce svou kartu tak, aby se shodovala se stejným obrázkem, který už na kartičce je. Kartičky se smí klást jen na konce, nesmí se větvit. Hráč, který nemůže žádnou kartu přiložit, se vzdá svého tahu. V momentě, kdy jeden z hráčů položí poslední svou kartu, nebo kdy už nikdo hrát nemůže, hra končí.
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Děti se rozdělí se dvojic libovolně nebo losováním obrázků s živly. Poté hrají dvě dvojice proti sobě a ve dvojicích se domlouvají, kterou kartičku by mohly ve svém tahu použít.</p> <p>Pedagog děti nabádá, aby nespěchaly a pořádně si prohlédly obrázky, které mají před sebou, a přemýšlely, jaký mají právě přiřadit živel.</p> <p>Daří se vám spolu komunikovat? Proč jste vybrali tuto kartu? Vidím, že se vám nedaří hrát dál, co řešíte za situaci? Mohli byste použít i jinou kartu?</p>

Otázky pro reflexi

Poté si děti sednou na koberec v kruhu, zhodnotí, jak si aktivitu užily (co se jim líbilo a co ne).

Co se vám dnes nejvíc líbilo/nelíbilo?

Jak jste spolupracovali?

Dařilo se vám domlouvat se?

Udělal byste příště něco jinak?

Co sis zapamatoval?

Co ti dělalo největší problém? Co tě potrápilo?

Co bylo nejlehčí?

Kolik živlů máme?

Jaké máme přírodní živly?

Jaké nás mohou postihnout přírodní katastrofy?

K čemu nám slouží země?

K čemu nám slouží voda?

K čemu nám slouží oheň?

K čemu nám slouží vzduch?

Rizika/doporučení

Děti rozdělíme do dvojic, protože poté se lépe soustředí, na každého dojde řada a nemusí dlouho čekat.

Obrázek – Přiřazování obrázku

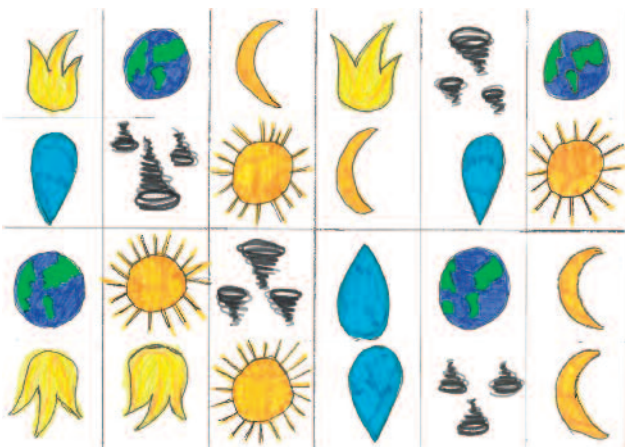
Obrázek – Hraní domina

Obrázek – Přiřazování správného živlu

Obrázek – Hledání správného obrázku

Obrázek – Domino

5.1.8 Lidské tělo

Jméno autora	Veronika Fusková
Název činnosti	Sudoku – lidská kostra
Tematický celek	Lidské tělo
Oblast rozvoje	Myšlení
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Pojmenovat části těla a některé orgány, znát základní pojmy užívané ve spojení se zdravím, pohybem a sportem. ■ pojmenovat viditelné části těla včetně některých dílčích částí (např. rameno, koleno, loket, zápěstí) a některé vnitřní orgány (např. srdce, plíce, mozek, žaludek). ■ Pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno. ■ Vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity ve vhodné zformulovaných větách. ■ Vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů. ■ Zaměřovat se na to, co je z poznávacího hlediska důležité. ■ Rozvíjet komunikaci a spolupráci s vrstevníky. ■ Přijímat kompromisy a hledat společně řešení. ■ Rozvoj matematické gramotnosti ■ Práce s chybou
Věk dětí/dítěte	4–6 let
Doporučení	<p>Pokud je ve třídě dítě s SVP, pak volíme jednoduchou variantu sudoku – chybí jeden obrázek, chybí 2, 3 obrázky... záleží na míře obtíží.</p> <p>Mohou být i varianty, že jedinec doplňuje pouze do jednoho řádku nebo sloupce chybějící obrázek lidské kostry.</p>
Příprava/pomůcky	Základní hrací plocha (zalaminovaná mřížka), lepicí kostky žvýkačky, zalaminované obrázky kostry (celá, části kostry).
Zadání/instrukce	<p>Doplň chybějící obrázky tak, aby se v řádcích ani ve sloupcích neopakoval stejný obrázek.</p> <p>Hledejte s kamarádem řešení.</p>
Popis	<p>Děti mají za úkol doplnit obrázky kostry (celá kostra, čelist, lebka atd.) tak, aby se neopakovaly v řádcích ani ve sloupcích. Počet doplněných obrázků se bude lišit podle věkových a individuálních zvláštností. Na hrací plochu se obrázky lepí „žvýkačkovými“ kostkami.</p> <p>Děti se pomocí losování obrázků (těch, které poté budou používat v sudoku) rozdělí do skupin. Společně se snaží najít řešení sudoku.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Učitel sleduje děti při komunikaci a spolupráci. V případě, že děti požádají o pomoc, pomáhá najít řešení. Používá návodné otázky: „Jaký obrázek chybí v tomto sloupci? Jaký obrázek chybí v tomto řádku?“ „Zkontrolovali jste všechny řádky?“ „Opakuje se někde obrázek?“</p> <p>Můžeme dětem ulehčit práci tak, že první tabulku doplníme všichni společně (např. na tabuli). Další tabulku už dítě zkouší samo.</p>

<p>Otázky pro reflexi</p>	<p>Zjišťujeme myšlenkové schopnosti, cestu, jakým způsobem na řešení přišly, jak si umí poradit s daným problémem, kreativitu a problémy, se kterými se děti potýkaly.</p> <p>„Museli jste řešit nějaký problém?“ „Proč?“ „Jak jste ho vyřešili?“ „Jak se vám v týmu pracovalo?“ „Byla pro vás nějaká část úkolu jednoduchá?“</p> <p>„Dokázali byste pojmenovat části těla kamaráda?“</p>
<p>Rizika/doporučení</p>	<p>Pedagog je v roli pozorovatele. Pokud si všimne, že nějaké skupině nejde pokračovat, zkusí pomoci najít problém. Navede děti správným směrem tak, aby mohly společně dokončit úkol.</p>

Obrázek – Základní sudoku tabulka

Obrázek – Sudoku č. 1

Obrázek – Sudoku č. 2

Obrázek – Sudoku č. 3

5.1.9 Rostliny

Jméno autora	Vladimíra Andrtová
Název činnosti	Jak roste rostlina – časová posloupnost
Tematický celek	Rostliny
Oblast rozvoje	Myšlení
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Chápat časové pojmy. ■ Chápat matematické pojmy. ■ Dozvídat se nové věci.
Věk dětí/dítěte	4–6 let
Doporučení	Zadání rozfázovat, více slovní pomoci, názorná ukázka.
Příprava/pomůcky	<p>Obrázky, jak roste fazole – samotná fazole, fazole s kořínkem, fazole s děložními lístky, fazole s listy a květem.</p> <p>Na názornou ukázku – fazole, kelímeček, vata a voda.</p>
Zadání/instrukce	<p>Milé děti, zkusíme si společně vypěstovat fazoli ze semínka. Věděly byste, co potřebuje rostlina k životu? Co budeme muset udělat jako první, co potom? Uměly byste se domluvit, jak budeme postupovat? Rozdělte se do skupinek a zkuste si společně fazolky zasadit. Nejdříve si do kelímku dáme vatu, navlhčíme ji a položíme fazoli. Každý den budeme pozorovat, co se bude dít.</p> <p>Ale než nám fazole vyklíčí, tak si tento proces ukážeme na obrázku.</p> <p>Do skupin jste dostaly sadu obrázků klíčení fazole. Pokuste se je seřadit, jak jde vývoj za sebou. Poté si řešení společně s ostatními skupinami ukazujte a kontrolujte.</p>
Popis	<p>S dětmi si povídáme, jak roste rostlina. Jaké má části a co ke svému životu potřebuje?</p> <p>Ve skupinách se děti domluví na postupu a zasadí si svoji fazoli. Pak děti do skupin dostanou sadu obrázků klíčení fazole. Jejich úkolem bude obrázky seřadit chronologicky, dle vývoje. Následuje porovnání řešení s ostatními skupinami a vzájemná diskuze nad řešeními.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Který obrázek je první?</p> <p>Který druhý? A co dále?</p> <p>Co potřebuje rostlina ke svému růstu?</p> <p>Udělal jste všechny kroky k tomu, aby vám fazole vyklíčila? Vidím, že jste již dokončili svou práci. Uměli byste vysvětlit, proč jste obrázky dali do tohoto pořadí? Podařilo se vám do práce zapojit všechny členy skupiny? Co myslíte, že rostlině vyrostne dříve – koříněk, nebo stonek? Čím jsme rostlinu zalévali? Jak dlouho trvá, než rostlina vyrostne? Pomáháte také doma s pěstováním rostlinek?</p>
Otázky pro reflexi	Jak jste se ve skupině domlouvali? Museli jste řešit nějaký problém? Požádali jste o pomoc jinou skupinu? Jak? Jak jste si mezi sebou rozdělili úkoly? Domluvili jste se na dalším postupu v péči o fazoli?
Rizika/doporučení	Jedna fazole nám nevyrostla, proto bych ji příště dala do hlubšího kelímku a je potřeba udržovat vatu neustále navlhčenou. Tento výsledek jsme využili s dětmi k demonstraci toho, co vše potřebuje rostlina k růstu.

Obrázek – Fazole ve vatě

Obrázek – Sledování klíčení fazole

Obrázek – Sada obrázků růstu fazole

Obrázek – Práce se sadou obrázků

Obrázek – Manipulace s obrázky

5.1.10 Životní jubileum dítěte

Jméno autora	Hana Zárubová
Název činnosti	Jak jsme s pejskem a kočičkou pekli dort
Tematický celek	Životní jubileum dítěte
Oblast rozvoje	Myšlení
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ porozumět slyšenému a umět děj reprodukovat ■ vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů – zvuky, tóny, tvary, vůně, chutě ■ umět zacházet s předměty denní potřeby ■ radostně prožívat oslavy ■ rozvíjet představivost a fantazii v tvořivých činnostech ■ spolupracovat s ostatními
Věk dětí/dítěte	4–7 let
Doporučení	Pohádku buď zkrátit, nebo ji rozdělit na několik kratších úseků. Zkusit ji převyprávět postupně, nebo použít obrázky vždy po kratším úseku a postupně sestavovat děj. Bylo by dobré mít i obrázky dětí, pískových bábovek, pejska i kočičky aj. Budou se častěji střídat činnosti (pozornost) a podle obrázků bude pro dítě snadnější převyprávění děje (dějová posloupnost).
Příprava/pomůcky	Pohádka Jak si pejssek s kočičkou dělali k svátku dort, zalamované obrázky druhů jídla, hrnec, vařečka, malé dortové korpusy (případně větší kulaté sušenky), marmeláda, nutella, šlehačka ve spreji, hrozinky, drobné ovoce.
Zadání/instrukce	<p>Přečteme si pohádku Jak si pejssek s kočičkou dělali k svátku dort. Dobře poslouchajte, protože si ji pak společnými silami převyprávíme.</p> <p>Vyberte z obrázků jen ty, které přimíchali pejssek s kočičkou do dortu, a dejte je do hrnce.</p> <p>Dali byste si taky takový dortík? Vytvoříme cukrářské skupinky a zkuste podle připravených ingrediencí společně ozdobit váš dort. Domluvte se s kamarády, co na svůj dort dáte, jak bude vypadat, kdo kam co bude přidávat a jak si dort rozdělíte na ochutnání.</p> <p>Než se do něj pustíte, nakreslete nám společně jeho „fotografii“ nebo vyrobte váš dortík z papíru.</p> <p>Pojďme si ještě nakreslit ilustraci k pohádce a pak se společně vydáme na výstavu vašich obrazů. Najdete na tomto díle nějakou zvláštnost? Kdo by mohl být autorem?</p>
Popis	<p>Pedagog dětem přečte pohádku Jak si pejssek s kočičkou dělali k svátku dort.</p> <p>Poté děti pohádku vlastními slovy převypráví.</p> <p>Vzpomínají, které potraviny pejssek s kočičkou dali do dortu, vyhledají je v hromadě obrázků a dají do hrnce, zamíchají vařečkou.</p> <p>Každá skupina dostane korpus (velkou kulatou sušenku) a zdobí ji připravenými potravinami podle vlastní chuti. Společně potom nakreslí obrázek nebo vyrobí dort z připravených materiálů podle toho, jak si ho nazdobili. Pak si skupina svůj malý dortík spravedlivě rozdělí a sní. Na závěr si každý nakreslí obrázek k pohádce Jak si pejssek s kočičkou dělali k svátku dort a všechny děti se vydají na výstavu, kde si budou moci obrázky prohlédnout a hledat na nich specifika, případně autory.</p>

Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Po přečtení pohádky se pedagog dětí doptává: Z čeho děti pejskovi a kočičce udělaly dort? Čím ho zdobily? Proč se pejsek s kočičkou chystali upéct dort? Které potraviny do dortu nepatří? Proč? Kdo neměl rád zavařeninu – pejsek, nebo kočička? Kdo dort nakonec snědl? Co se mu potom stalo? Proč byli pejsek s kočičkou rádi, že dort nesnědli oni? Co dobrého byste do dortu přidali vy? Myslíte, že ve skutečnosti pejskové a kočičky mohou péct dort? Už jste někdy s rodiči doma pekli dort? Jaké to je, když má někdo svátek, narozeniny?</p>
Otázky pro reflexi	<p>Co se vám na pohádce líbilo/nelíbilo? Podařilo se vám najít potraviny, které pejsek s kočičkou dali do dortu? Chutnal vám dortík, který jste si sami vyzdobili? Ozdobili byste ho ještě něčím jiným, něčím, co máte rádi? Zkusíte si doma dortík upéct s rodiči? Jak se vám spolupracovalo? Bylo těžké se domluvit? Jak jste si poradili s kresbou nebo tvořením podle předlohy? Jaká specifika jste našli na obrazech? Na co si dáte pozor?</p>
Rizika/doporučení	<p>Pohádka nesmí být moc dlouhá, aby děti neztrácely pozornost</p>

POHÁDKA – JAK SI PEJSEK S KOČIČKOU DĚLALI K SVÁTKU DORT

Pejsek měl mít zítra svátek a kočička narozeniny.

Děti to věděly a chtěly pejska a kočičku nějak k svátku a k narozeninám překvapit. Přemýšlely, co by pejskovi a kočičce daly nebo udělaly; pak si vzpomněly a řekly: „Víte co, děti? Uděláme pejskovi a kočičce k svátku dort!“

Jak řekly, tak udělaly. Vzaly si na to formičku a uplácaly pejskovi a kočičce z písku krásný dort; navrch daly pět pěkně bílých kamínků, to byly jako mandle, a dort byl jako opravdový.

Donesly ho kočičce a pejskovi. „Tumáte, přinesly jsme vám k svátku a k narozeninám dort. Je moc dobrý; můžete si ho celý sníst.“

Pejsek s kočičkou si dort vzali, dělali nad ním „Ňamňamňam, je dobrý, ten se vám povedl,“ a dělali, jako by ho jedli. „Děkujeme vám,“ řekli dětem, „takovýhle dort jsme jakživi nejedli.“ Děti z toho měly radost a šly domů.

„Škoda že pejskové a kočičky písek nejedí,“ řekl pejsek kočičce, když děti odešly, „takový krásný dort, to bych si na něm nějak pochutnal! Jestlipak víš, že jsem nad ním dostal náramnou chuť na nějaký opravdický dort. Ale musel by být opravdický, povídám!“

„Také jsem dostala chuť na opravdický dort,“ řekla kočička. „Víš co, však když mám zítra narozeniny a ty svátek, měli bychom si nějaký dort udělat! Jenomže nevím, jak se takový dort dělá.“

„To nic není,“ řekl pejsek, „to je lehké, to já vím, jak se takový pravý dort dělá! To se do takového dortu dá všechno, co je k jídlu nejlepší, všechno, co nejraději jíš, a pak je ten dort nejlepší. Když tam dáš takových nejlepších jídel pět, tak je pětkrát dobrý, když jich tam dáš deset, tak je potom desetkrát dobrý. Ale my si jich tam dáme sto a budeme mít stokrát dobrý dort!“

„To je pravda,“ řekla kočička, „uděláme si takový nejlepší dort.“

Pejsek a kočička si vzali zástěry a pustili se do vaření.

Vzali mouku, mlíčko a vajíčko a míchali to dohromady. „Dort musí být sladký,“ řekla kočička a nasypala do toho cukr. „A trochu slaný taky,“ řekl pejsek a dal tam sůl. „A teď tam dáme máslo a zavařeninu,“ řekla kočička. „Zavařeninu, tu ne, tu já nerad,“ povídal pejsek, „dáme tam místo zavařeniny syreček, ten já tuze rád.“ Tak tam dali několik syrečků. „Mně se zdá, že je málo mastný,“ řekla kočička, „musíme tam dát několik špekových kůží.“ – „A oříšky, abychom nezapomněli,“ řekl pejsek a nasypal tam kornout oříšků. „Oříšky jsou dobré,“ schválila to kočička, „ale měla by tam jistě také přijít okurka,“ a dala tam okurku. „A kosti,“ volal pejsek, „musíme tam přece dát nějaké kosti!“ Tak do toho dortu dali hodně kostí. „A přece nějakou myš, myši já tak tuze ráda!“ vzpomněla si kočička a dala do dortu čtyři myši. „Tak, a teď několik buřtů hodně pepřovatých, to je něco pro mne,“ řekl pejsek a dal tam několik buřtů. „A to hlavní!“ povídal kočička, „přece šlehanou smetanu tam musíme dát!“ Dali tam plný hrnec smetany. „A trochu cibule,“ řekl pejsek a dal tam cibuli. „A čokoládu,“ řekla kočička a přidala do toho čokoládu. „A omáčku!“ napadlo pejskovi, i dali tam omáčku.

Tak do toho svého dortu dávali a míchali všechno možné a dali tam i česnek a pepř a namíchali tam sádlo a bonbóny, škvarky a skořici, krupičnou kaši a tvaroh, perník a ocet, kakao a zelí, jednu hlavu z husy a hrozinky, inu všechno možné do toho dortu dali, jen chleba tam nedali, protože pejskové a kočičky chleba tuze moc rádi nejedí.

Když to všechno smíchali a rozmíchali, byl z toho dort tak veliký jako kolo u vozu. „Panečku, to bude veliký dort, to se nějak najíme!“ chválili si to, „a teď to dáme péci.“

Dali dort péci a těšili se na to, až bude upečený. Kouřilo se z toho, bublalo to, prskalo a syčelo, škvířilo se to, syčelo to a byla z toho pára, smažilo se to a připalovalo, kypělo to a přetévalo a čmoudilo to, jako kdyby se staré hadry pálily.

Když se jim dort zdál dost upečený, dali ho před dveře, aby vychladl. „Víš co,“ řekla kočička pejskovi, „a když byly ty děti tak hodné, že nám přinesly ten svůj dort, tak my je zas pozveme na ten náš dort.“

„Tak pojď,“ řekl pejsek, „půjdeme ty děti pozvat.“

Vzali se za ručičky a šli ty děti pozvat. Děti byly v zahrádce před domem a hrály si tam s kuličkami. Pejsek s kočičkou je pozvali na dort a chvíli si s nimi pohráli s kuličkami a potom ještě s míčem a trochu s kostkami.

Ale zatím šel kolem toho dortu jeden zlý pes, a jak ten dort vychládal, zavonělo mu to do nosu všelijak. „Haf haf haf,“ pomyslel si ten zlý pes, „tady mně to nějak voní, to bude asi něco na můj zub!“

Čichal, čichal, čichal, až se toho pejskova a kočiččina dortu dočichal. „Ha ha!“ řekl, když se toho dortu dočichal, „tady to je, to si dám!“

A tak se ten zlý pes pustil do toho dortu. Hltal a hltal, až mu v očích slzy stály, jak byl ten dort uvnitř ještě horký, hltal, až se při tom několikrát zakuckal, hltal a hltal, až ho celý dohltal. Pak na to vypil ještě celou konev vody a odvalil se pryč.

Když si pejsek a kočička s dětmi dost pohráli, vzpomněli si na ten dort. Tak se vzali všichni za ruce a šli se podívat, jestli už ten dort dost vychladl. „Panečku, to si, děti, pochutnáme,“ řekli pejsek s kočičkou, „to ani nevíte, co jsme tam všeho dobrého dali!“

Došli: dívají se a – co to? – dort je pryč! „Jemine,“ řekli pejsek s kočičkou, „dort je pryč, někdo nám jej vzal!“ Dívají se a dívají, a vida! Tamhle pod keřem leží veliký zlý pes a tuze heká. Moc se tím dortem přejedl a teď je mu špatně. Ukрутně ho bolí v břiše. „To to bolí, to to bolí!“ naříkal ten zlý pes, „to jsem si dal, co ono to bylo v tom dortu všechno namícháno, že z toho mám takové ukrutánské bolení!“

„Heč, to máš z toho,“ řekl pejsek, „měls toho nechat, když dort nebyl tvůj!“

„Víš, pejsku, já si z toho nic nedělám, že nám ten zlý pes snědl ten dort,“ řekla kočička, „třeba by nám po tom našem dortu také bylo špatně a svátek a narozeniny bychom měli zkažené.“

„To je pravda,“ řekl pejsek, „jen ať naříká a heká, ten zlý pes, patří mu to, ale já mám hlad, tuze bych jedl, ať je to co je! Ale my doma docela nic k jídlu nemáme, všechno jsme dali do toho dortu. A já na svůj svátek bych přece jen nechtěl mít hlad.“

„Nic si z toho nedělejte, pejsku a kočičko,“ řekly děti, „pojdte k nám a my vám dáme od našeho oběda.“

Tak šel pejsek s kočičkou k dětem k obědu. „Pojďte, děti, jíst!“ volala na ně už maminka a děti řekly: „Maminko, tady ten pejsek má svátek a kočička narozeniny, musíme jim také něco k obědu dát.“ Tak dali kočičce a pejskovi od oběda; dali jim polívěčku a bylo také masíčko a bramborové knedlíčky. A ještě kousek koláče od včerejška někde pro ně maminka vyšťárala.

Kočičce a pejskovi to tuze chutnalo. Poděkovali dětem za oběd a šli spokojeně domů. „To jsme se na náš svátek a na naše narozeniny poměli!“ libovali si. „Takový dobrý oběd! A ani trošičku nás po něm bříško nebolí.“

Došli domů a ten veliký zlý pes tam ještě v houští hekal a naříkal. Oni šli po tom dobrém obědě spát a libovali si, jak se jim ten svátek a narozeniny přece jen nakonec vydařily.

A ten zlý pes po tom jejich dortu hekal a naříkal v tom houští ještě celých čtrnáct dní.

Autor: Josef Čapek

Obrázek – Povídání s dětmi o pejskovi a kočičce

Obrázek – Obrázek od dětí – Pejsek, kočička a dort

Obrázek – Tvoření dětí – Dortík

Obrázek – Děti tvoří své vlastní dortíky

5.1.11 Komunikace mezi námi

Jméno autora	Zuzana Sádovská, Veronika Ojo
Název činnosti	Recept
Tematický celek	Komunikace mezi námi
Oblast rozvoje	Myšlení
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ počítání do 5 ■ přidělování množství počítáním ■ provádí různé základní polohy podle pokynů (vleže, vsedě, ve stoje, ...) ■ práce s podmínkou ■ práce s chybou ■ spolupráce a komunikace
Věk dětí/dítěte	4–6 let
Doporučení	Dbáme na to, aby dvě děti se SVP netvořily dvojici. V případě potřeby věnujeme dvojici s dítětem se SVP více času a slovní podpory.
Příprava/pomůcky	Kartičky A4 s recepty, ovocem a zeleninou, kartičky s různými polohami (ve stoje, vsedě, vleže, na břiše, ...).
Zadání/instrukce	V prostoru mateřské školy (třída, hřiště) jsou rozmístěny koše s různým ovocem a zeleninou. Na jedné hromadě má pedagog pro děti připravené „recepty“. Děti se losováním druhů ovoce rozdělí do skupin. Každé dítě si vybere jeden recept, na který si předem společně děti nakreslily několik kusů ovoce a zeleniny.
Popis	<p>Nyní si, děti, vyberte z košíků přesně tolik kousků ovoce a zeleniny, kolik jste nakreslily na papíry, a také přesně stejné ovoce a zeleninu, ne různé. Do těchto sáčků můžete ovoce a zeleninu ukládat. Děti ve dvojici spolupracují, vzájemně ověřují správnost množství přiřazováním.</p> <p>Po nasbírání ovoce a zeleniny si zahrajeme hru s názvem „Kubo velí“.</p> <p>Pedagog nahlas vyvolá libovolný kus ovoce a zeleniny a pak zvedne nad hlavu papír (tak, aby na něj všechny děti viděly) s nakreslenou libovolnou polohou (ležet na boku, sedět se zkříženýma nohama, stát na jedné noze). Děti, které měly dané ovoce a zeleninu v receptu, provedou daný pokyn. Kdo pokyn neprovede, i když by měl, stává se „učitelem“ a dává dětem pokyny. Pokud všichni správně provedli pokyny, pokračuje buď pedagog, nebo již vybrané dítě, dokud se nenajde dítě, které se může stát dalším učitelem. Děti navzájem komunikují a kontrolují správnost provedení úkolů. V případě potřeby navrhnou nápravu.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	Jste si jisti, že v receptu máte toto konkrétní ovoce? Vzali jste si do tašky dostatek paprik? Měli jste v receptu mrkev? Ověřili jste přesné množství? Vidím, že máte o jedno jablko více. Zkuste s kamarádem množství překontrolovat.
Otázky pro reflexi	<p>Bylo těžké být učitelem? Proč?</p> <p>Bylo náročné vzpomenout si, jaké ovoce jste měli v receptu, a pak se hned vžít do jiné pozice?</p> <p>Jaké další potraviny byste chtěli mít v receptech?</p> <p>Líbila se vám naše hra? Proč? Co přesně se vám líbilo nejvíce? Řešili jste během vybírání nějaký problém? Můžete popsat vaši spolupráci ve dvojici?</p>

Rizika/doporučení

Při hře „Kubo velí“ jsou děti dostatečně daleko od sebe, aby se navzájem neporanily.

Jednotlivé druhy ovoce a zeleniny vkládáme do receptů vždy v maximálním počtu 5 kusů.

Pro zvýšení obtížnosti můžeme přidat více druhů ovoce a zeleniny. Děti tak při hře „Kubo velí“ budou muset hlídat více podmínek.

Obrázek – Nákup č. 2

Obrázek – Recept č. 2 – Salát

Obrázek – Recept č. 3 – Máta

Obrázek – Cuketa

Obrázek – Lilek

Obrázek – Broskve

Obrázek – Kapusta a petržel

Obrázek – Nákup

Obrázek – Recept č. 1 – Salát

Obrázek – Recept č. 2 – Salát

Obrázek – Recept č. 3 – Limonáda

Obrázek – Milka krájí vařené brambory

Obrázek – Dianka krájí rajče

Obrázek – Leila loupe okurku

Obrázek – Milka dělá salát

Obrázek – Krájíme cibuli

Obrázek – Děláme salát

Obrázek – Moje oblíbená limonáda

5.1.12 Čtyři roční období

Jméno autora	Yuliia Barzhak
Název činnosti	Ztracení kamarádi
Tematický celek	Čtyři roční období
Oblast rozvoje	Myšlení
Očekávané výstupy	Přiřazování množství podle podmínky. Práce s chybou. Pomocí určování množství řeší kontextové úlohy s jednou operací. Rozvoj spolupráce, komunikace. Prosociální rozvoj.
Věk dětí/dítěte	3–6 let
Doporučení	Pokud dítě není schopno samo vypočítat zobrazené množství, pedagog mu pomáhá pomalým ukazováním prstem od jedničky k požadovanému množství. Případně počítá s dítětem na prstech a přitom šeptá název množství zobrazeného na prstech. Pokud si dítě není jisté svým řešením úlohy, pedagog ho vyzve, aby si řešení ověřilo/zopakovalo.
Příprava/pomůcky	Kostky lego, „barevný kruh“, barevné kolíčky, kartičky se zvířaty, papíry s kreslenými zvířaty a tečkami.
Zadání/instrukce	Vyrazíme na výpravu s úkoly. Budeme procvičovat barvy, počty i prsty. Na jednotlivých stanovištích přiřazujte příslušný počet kolíčků, kostek lego nebo puntíků, podle vyobrazených obrázků. Rozdělte si ve skupině úkoly a kontrolujte svá řešení. Nezapomeňte si ve skupině ohlídat prostřídání všech kamarádů u jednotlivých stanovišť.
Popis	<p>Pedagog rozdělí děti na 4 skupiny tak, aby v každé skupině byly děti s různou úrovní schopností a věku. Každá skupina začne na jiném stanovišti a pak se postupně vystřídají na jednotlivých stanovištích. Střídají se dle rychlosti jednotlivých skupin a volných stanovišť. Pedagog zajišťuje plynulost aktivity. Děti společně hledají řešení úkolu. Spolupracují při plnění aktivity.</p> <p>Stanoviště 1: Na koberec se položí papírové kruhy s nakreslenými tečkami. Tečky jsou na kruzích nakresleny v rozmezí do 5.</p> <p>Úkolem dětí je umístit na papírové kruhy tolik kostek lego, kolik je teček na papírových kruzích. Umístěním kostek lego přesně na tečky vzniknou krásné rozkvetlé jarní květiny. (Příloha 1).</p> <p>Stanoviště 2: Děti mají před sebou rozložené papíry. Na některých papírech jsou nakreslena různá zvířata v různých počtech a na některých jsou nakresleny tečky v různých množstvích. Úkolem dětí bude přiřadit k sobě papíry, které mají vyobrazený stejný počet teček. (Příloha 2).</p> <p>Stanoviště 3: Uprostřed třídy je umístěn velký kruh z papíru rozdělený na několik samostatných barevných částí. Každá barevná část má po okraji nakreslený jiný počet teček – vždy v rozmezí do 5. Vždy se nakreslí jiný počet teček. (Varianta: Tečky v rozmezí do 10.) Úkolem dětí bude připevnit k tečkám v kruhu špendlíky stejné barvy, jakou má daná část kruhu. Poznámka: Je důležité, aby tečky byly nakresleny blízko okraje pro případné připevnění špendlíků.</p> <p>Stanoviště 4: Každé dítě dostane 3 kartičky. Jeho úkolem je přidat k části kartičky takový počet kolíčků, který odpovídá počtu teček vyobrazených na kartičce. (Příloha 3).</p>

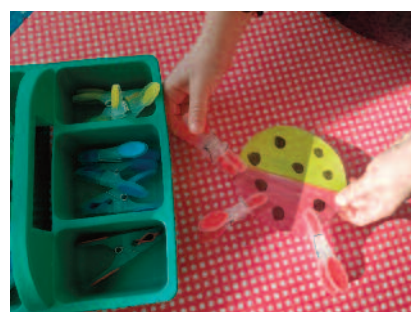
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Je tam tolik kolíčků, kolik by jich mělo být? Jak to poznáte? Nakreslili jste přesně tolik kuliček, kolik je obrázků? Je v kruhu umístěno tolik dílků lega, kolik je tam nakresleno teček? Jak to víte? Spojili jste správně jednotlivé dílky k sobě? Zkontrolujte, zda jste kuličky spojili/nakreslili správně s počtem obrázků.</p>
Otázky pro reflexi	<p>Co se vám na naší hře líbilo? Která hra pro vás byla nejtěžší? Kterou hru byste mohli hrát celý den? Kterou hru byste už nechtěli hrát? Proč? Pomohl jsi kamarádovi, když sis nebyl jistý nebo jsi neznal odpověď?</p>
Rizika/doporučení	<p>Je důležité rozdělit děti na stanoviště stejnými silami. Nevytvářejte čistě skupiny plné dětí, které potřebují vedení/asistenci, nebo skupinu plnou nadaných dětí, protože by během aktivit mohl vzniknout chaos. Jedna skupina ukončí aktivitu dříve, zatímco druhá teprve začíná. To způsobí chaos a ztrátu motivace a pozornosti rychlejších skupin.</p> <p>Pomůcky by měly být zřetelně odděleny ve větších vzdálenostech od sebe, aby nedocházelo k jejich míchání/vyměňování.</p> <p>Menší pomůcky je lepší zalaminovat, aby nedošlo k jejich poškození, ale také aby se zamezilo možnosti jejich opakovaného použití. Při kreslení bodů mohou děti kreslit spíše pery na tabuli než pastelkami.</p>

Obrázek – Květy z lega

Obrázek – Vzor stavoniště

Obrázek – Přidávání kolíčků

Obrázek – Přidávání více kolíčků

Obrázek – Postupné přidávání kolíčků

Obrázek – Vzor aktivity

5.1.13 Sport

Jméno autora	Yuliia Barzhak
Název činnosti	Můj nejlepší přítel
Tematický celek	Sport
Oblast rozvoje	Myšlení
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ popsat, proč je sport v životě člověka důležitý ■ umět přizpůsobit sportovní vybavení a oblečení danému sportu ■ třídit věci ve skupině na základě dané vlastnosti ■ umět pojmenovat a popsat sporty
Věk dětí/dítěte	3–6 let
Doporučení	Děti se SVP budou kapitány týmů. Dětem se SVP klademe nejvíce otázek týkajících se sportu, abychom se ujistili, že správně pochopily zadání, a zapojili jejich myšlení hlouběji do činnosti.
Příprava/pomůcky	Figurína, obrázky sportovních her, sportovní oblečení/nářadí pro figurínu.
Zadání/instrukce	Náš Ferko (maskot naší školky) se chystá sportovat, ale nemůže se rozhodnout, co si zabalit, co potřebuje. Pojdme se společně podívat, jestli všechno víme.
Popis	<p>Třída, hřiště je připraveno jako „obchod se sportovním zbožím“.</p> <p>Pedagog s dětmi rozloží obrázky sportovního oblečení a sportovního vybavení.</p> <p>Po seznámení s vybavením a oblečením se děti rozdělí do týmů. Každé družstvo dostane (od kapitána) obrázek sportovce se sportovním vybavením (lyžař, horolezec, plavec, hokejista). Úkolem dětí je vybrat z obrázků oblečení a sportovního vybavení to správné podle sportu, který si vylosovaly. Zároveň určí, zda je sportovní vybavení na obrázku vedle sportovce správné a kompletní.</p> <p>Na závěr každé družstvo umístí oblečení a sportovní vybavení vedle svého obrázku. Čas, za který děti úkol splní, není důležitý.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Jaké jsou děti na těchto obrázcích?</p> <p>Co mají tyto věci společného?</p> <p>Pro koho jsou určeny?</p> <p>K čemu se používají?</p> <p>Kdy se používají?</p> <p>Jaký sport jste si vytáhli? Dělalí jste ho někdy? Co jste si zabalili? Dařilo se vám?</p> <p>Co bylo na obrázku špatně a nehodilo se pro váš sport? Proč? Pro jaký sport to bylo?</p> <p>Myslíš si, že jsi něco vynechal?</p>
Otázky pro reflexi	<p>Bylo těžké najít správné oblečení a vybavení pro váš sport? Proč?</p> <p>Jaký jiný sport byste si raději vybrali? Proč?</p> <p>Mohl by hokejista používat něco, co používají plavci? Jak se vám spolupracovalo?</p> <p>Dostali jste se všichni ke slovu? Šlo by spolupracovat ve skupině nějak lépe? Která část úkolu vás bavila nejvíce?</p>
Rizika/doporučení	<p>Pokud se děti nemohou dohodnout, kdo bude kapitánem, pedagog jim navrhne možnosti, jak ho vybrat.</p> <p>Dbejte na to, aby byl dostatek prostoru pro rozložení obrázků, aby se děti zbytečně netlačily.</p>

Obrázek – Maskot jede na kole

Obrázek – Maskot fotbalistou

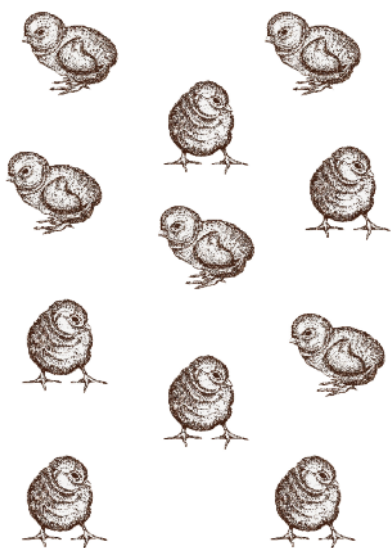

Obrázek – Maskot plave

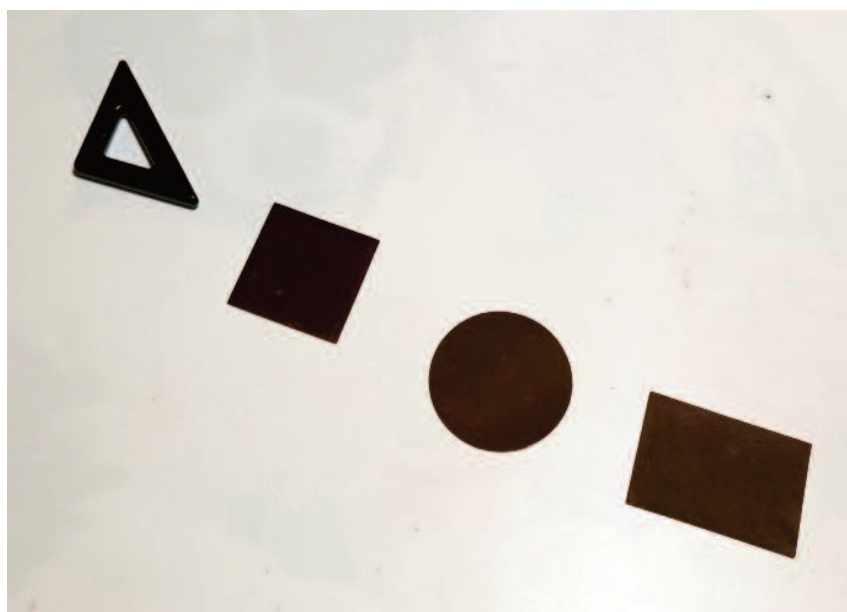
5.1.14 Zvířata

Jméno autora	Yuliia Barzhak
Název činnosti	Veselá farma
Tematický celek	Zvířata
Oblast rozvoje	Myšlení
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none">■ Určí počet předmětů při sčítání, odčítání, přidávání nebo odebrání předmětů.■ V rozsahu do 10 určí počítáním po jednom počet předmětů ve skupině.■ Ze skupiny objektů vybere všechny objekty s danou vlastností (např. barva, tvar, velikost, materiál atd.).■ Vytvoří jednoduchou posloupnost objektů podle daného vzoru nebo pravidla.■ Určí kruh, čtverec, obdélník, trojúhelník ve skupině těles.
Věk dětí/dítěte	4–6 let
Doporučení	Pokud dítě neumí samo počítat, počítejte s ním a ukazujte prstem na tečky.
Příprava/pomůcky	Obrázky zvířat, omalovánky, papír A4 s obrázky kuřátek, čisté malé papíry, magnetické geometrické skládačky (kruh, trojúhelník, čtverec, obdélník), pásek, větev, provázek, křída, tričko, hrnek, tužky, dědeček farmář a panenka holčička.
Zadání/instrukce	<p>Dnes se, děti, vypravíme na farmu. Budeme poznávat zvířata. Farmář si však není jistý, zda má všechna zvířata v ohradě, a proto potřebuje pomoc. Ani paní slepice nedokáže sama spočítat svá kuřátka, která nezbedně pobíhají sem a tam. Některá mají dokonce problém dostat se na cestu, která by je dovedla k mamince. Protože ale není hotová, nutně potřebují, aby ji na zvířecí farmě dokončili. A farmářova vnučka Caroline zase nemůže porovnat, která zvířata a věci jsou na farmě větší a která menší.</p> <p>Rozdělíme se do skupin, abychom si mohli při plnění úkolů pomáhat. Na prvním stanovišti budete zapisovat počet teček podle toho, kolik zvířat na obrázku před sebou uvidíte. Na druhém stanovišti si vylosujete papír s určitým počtem puntíků. Ten vám určí, kolik kuřátek vybarvíte. Nezapomeňte úkol společně zkontrolovat. Na třetím stanovišti budete stavět kuřátkům cestu zpět na farmu podle předlohy. Pořádně si prohlédněte, jak farmář cestu začal stavět. Rozložte tvary před sebe v takovém pořadí, jako to udělal farmář. A na posledním stanovišti pomůžete farmářce porovnávat předměty. Předměty si prohlédněte, domluvte se mezi sebou a rozhodněte, který je velký – malý, dlouhý – krátký, úzký – široký atd. Obrázky vám napoví. Rozdělte si ve skupině části úkolů tak, abyste se všichni vystřídali, a pomáhejte si navzájem.</p>
Popis	<p>1. stanoviště: Ve vyznačeném prostoru/dece mají děti různé obrázky zvířat položené na sobě na různých hromádkách, maximálně do počtu 5. V rohu deky mají tužky a malé kousky čistého papíru. Úkolem dětí je vybrat si jednu hromádku zvířat a spočítat, kolik obrázků zvířat v ní je. Poté si každé dítě vezme jeden prázdný papír a jednu tužku a nakreslí tolik teček, kolik mělo ve své hromádce zvířátek.</p> <p>2. stanoviště: Děti mají na stole klobouk plný papírků s různým počtem teček až do počtu 5. Děti si je rozdělí na dvě části. Zároveň mají před sebou také papír A4, na kterém je nakresleno 10 kuřátek. Jejich úkolem je vybarvit tolik kuřátek, kolik je teček na jejich papíře.</p>

<p>Popis</p>	<p>3. stanoviště: Tyto skládačky jsou umístěny v předem určeném pořadí, které vybere pedagog. Úkolem dětí bude dokončit stezku ve stejném pořadí za použití všech dílků skládačky, které mají na svém stanovišti k dispozici.</p> <p>4. stanoviště: Úkolem dětí je porovnat předměty a určit, který předmět je menší – větší, kratší – delší, užší – širší (pásek, větev, provázek, křída, tričko, hrnek...). Každá činnost má jasně vymezený prostor, který vymezuje prostor z bezpečnostních důvodů a také proto, aby se pozornost dětí soustředila na danou činnost. Každá skupina dětí při práci s obrázky zvířat pojmenuje, jaké zvíře je na obrázku. Děti jsou rozděleny do skupin tak, aby v nich byly děti s různými schopnostmi a znalostmi. Pedagog sleduje průběh jednotlivých stanovišť, jak děti plní úkoly. Po splnění úkolů na všech stanovištích dá jasný signál, který byl předem domluven, aby si skupiny vyměnily stanoviště. Pedagog děti motivuje krátkým příběhem.</p>
<p>Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity</p>	<p>Jsi si jistý, že se tak jmenuje? Kolik zvířat jste měli na hromadě? Kolik teček jsi nakreslil na svůj papír? Jak víš, že je to správně? Mohli byste si to ve skupině nějak zkontrolovat? Kolik kuřátek jsi zatím vybarvil? Kolik jich ještě musíte vybarvit, abyste měli tolik vybarvených kuřátek, kolik máte teček na papíře? Jaké geometrické tvary mají tyto magnetické skládačky? Znáte další geometrické tvary? Které to jsou? Jsi si jistý, že jsi stezku sestavil správně? Která větev je delší? Jak to poznáš? Proč je tento pás širší než tamten? Vidím, že se v plnění úkolů střídáte, vystřídali jste se všichni? Domlouváte se na řešení?</p>
<p>Otázky pro reflexi</p>	<p>Která role se vám líbila nejvíce? Se kterým úkolem jste se nejvíce potrápili? Která činnost byla nejnáročnější? Co vás nejvíce bavilo? Při které činnosti jste potřebovali nejvíce pomoci? Kterou hru byste si už nechtěli zahrát? Pomáhal někomu ze skupiny kamarád? Jaká další zvířata byste chtěli mít místo těch, se kterými jsme si dnes hráli? Museli jste řešit nějakou zajímavou situaci? Jak jste si poradili s rozdělením rolí?</p>
<p>Rizika/doporučení</p>	<p>Pokud to je potřeba, děti/pedagog dítěti pomáhají spočítat zvířata a nakreslit správný počet teček. Děti se mohou buď vystřídat hned na každém stanovišti, nebo můžeme vždy změnit stanoviště poté, co úlohu vykoná alespoň 5 dětí.</p>

Obrázek – Kuřátka

Obrázek – Cesta

5.1.15 Životní události dítěte

Jméno autora	Veronika Ojo, Yuliia Barzhak
Název činnosti	Kde jsem?
Tematický celek	Životní události dítěte
Oblast rozvoje	Myšlení
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none">■ třídit obrázky podle zadaných kritérií■ nakreslit vlastní rodinu
Věk dětí/dítěte	5–6 let
Doporučení	U dětí se SVP věnujeme větší pozornost tomu, aby se ve venkovních prostorách vždy soustředily na to, kde jsou jejich rodiče. U dětí se SVP věnujeme více času fixaci informací, dokud si je nezapamatují, a během aktivity průběžně klademe fixační otázky, abychom se ujistili, že si informace zapamatovaly a pochopily je.
Příprava/pomůcky	Obrázky postaviček (dědeček, babička, děti, muž, žena, policista), vytištěné obrázky budov v okolí školky, papír A4, tužky na vybarvování.
Zadání/instrukce	<p>Děti, někdy může stát, že se od rodičů nechtěně vzdálíte, aniž by si to včas uvědomili. Víte již, co byste měly dělat? Jak bezpečně jednat? Je důležité zůstat tam, kde jste, pro případ, že by se rodiče vrátili na místo, kde jste byli naposledy spolu. Jak byste se chovaly, pokud už uplynula nějaká doba, a rodiče stále nepřišli? Kde byste měly hledat pomoc? Můžete se obrátit buď na paní, která má s sebou děti, nebo, pokud je uvidíte, na policisty. Co byste jim řekly? Co by vám mohlo pomoci? Znáte své jméno, příjmení a adresu?</p> <p>Pokud jsme tady u nás na malé vesnici a pokud znáte cestu domů na 100 % a dodržíte při tom pravidla silničního provozu, můžete jít domů. Znáte všichni svou cestu domů? Zvládli bychom ji postavit?</p> <p>Každé z vás, dětí, vybere na magnetické tabuli obrázky budov, domů, které vy a vaši rodiče vidíte, když cestujete do mateřské školy. Ti, kteří mají cestu do mateřské školy delší, nám mohou zkusit nakreslit, jaké neobvyklé budovy obvykle při své cestě vidí (pošta, nákupní středisko, lékárna, kulatý dům, nikoliv náměstí). Pak se rozdělíme do skupin a zkusíte si vzájemně popsat, jak vypadá vaše cesta domů, řekněte nám, jaká je vaše adresa v místě bydliště.</p> <p>Ted', když jste dorazily domů, nakreslete, jak váš dům vypadá. Podaří se nám ho pak umístit do mapy? Ptejte se kamarádů ve skupině, kde bydlí oni, a podle toho zkuste rozmístit vaše domy.</p> <p>Na závěr si můžete nakreslit k vašemu domu všechny členy domácnosti, se kterými bydlíte.</p>
Popis	<p>Děti se posadí do kruhu. Uprostřed kruhu jsou umístěny obrázky muže, ženy, dětí, policistů a starých lidí. Vedeme rozhovor o tom, jak se bezpečně chovat v případě ztracení. Jak jednat. Děti navrhnou řešení, argumentují a diskutují. Po tomto rozhovoru si děti postaví cestu domů z mateřské školy. Vzhledem k tomu, že většina dětí bydlí v těsné blízkosti mateřské školy, si budou na magnetické tabuli vybírat budovy, které při přesunu do mateřské školy a zpět potkají. Pak se děti rozdělí do skupin a vzájemně si popíší svou cestu do mateřské školy. Děti mohou pokládat doplňující otázky. Podporujeme společnou aktivitu. Pak děti nakreslí, jak vypadá jejich dům, a prostřednictvím diskuze s ostatními dětmi ve skupině zkusí obrázek svého domu umístit na příslušné místo v mapě.</p> <p>Nakonec, pokud děti budou mít chuť, nakreslí svou rodinu, která v domě bydlí.</p>

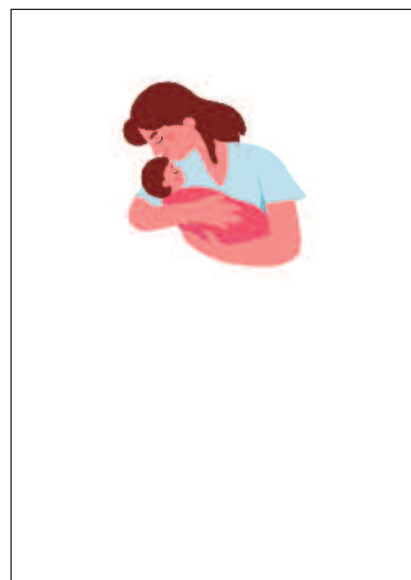
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Ztratili jste se někdy? Pokud ano, jak jste se dostali zpět k rodičům?</p> <p>Za kým byste šli, kdybyste se ztratili?</p> <p>Kam byste šli, kdybyste se ztratili?</p> <p>Na cestách si musíš dávat pozor, kam šlapeš.</p> <p>Pamatuj, že když jsi někde venku, musíš se vždy ujistit, že jsou ti rodiče nablízku!</p> <p>Jak jsi zjistil, kde bydlí tvůj kamarád? Na co ses ptal? Víš, jak se dostat domů? Daří se ti popsat cestu? Vidím, že pomáháš kamarádovi s popisem cesty. Ty víš, kde bydlí? Je tenhle kamarád tvůj soused? Jak jsi to zjistil?</p>
Otázky pro reflexi	<p>Jak byste se cítili, kdybyste se ztratili? Proč?</p> <p>Než se budeme bavit o tom, co dělat, kdybyste se ztratili, co byste udělali jako první?</p> <p>Znáte někoho, kdo se někdy ztratil? Jak se dostal domů k rodičům? Jak se vám spolupracovalo? Bylo těžké si vybavit cestu domů? Vzpomněl sis na okolí cesty? Co by ti pomohlo? Dařilo se vám se domluvit, kde kdo bydlí? Jak jste postupovali?</p>
Rizika/doporučení	<p>Je důležité upozornit na skutečnost, že v případě ztráty se nejprve z místa nehýbejte, teprve po nějaké době oslovte cizí osobu. Pokud osloví cizí osobu, je důležité, aby oslovili maminku s dětmi nebo policii/hasiče/záchranáře, pokud je náhodou v okolí uvidí. Při samostatném návratu je důležité dětem připomenout, že musí dodržovat pravidla silničního provozu. Připomeňte dětem, že je nesmírně důležité, aby při pobytu na ulici neztráceli rodiče z dohledu. Doporučujeme také zkontrolovat, zda děti znají jména svých rodičů a sourozenců. Pokud ne, bylo by pro ně jen přínosné, kdyby se je naučily během dalších dní ve školce nebo doma s rodiči.</p>

Obrázek – Moje cesta (kreslila Alička Valentovičová)

Obrázek – Přišli k nám na návštěvu policisté

Obrázek – Moje rodina

5.1.16 Bezpečnost na silnicích

Jméno autora	Julijana Kološa
Název činnosti	Jakou dopravní značku budu skládat?
Tematický celek	Bezpečnost na silnicích
Oblast rozvoje	Myšlení
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Procvičuje logické myšlení. ■ Rozpoznává a opakuje význam dopravních značek. ■ Rozvíjí jazykové a komunikační dovednosti.
Věk dětí/dítěte	4–5 let
Doporučení	Děti jsou rozděleny do menších skupin pomocí karet s obrázky. V rámci svých skupin si vyměňují nápady a opakují znalosti o dopravní značce zobrazené na své kartě. Popisují dopravní značku a vysvětlují její význam, jak nejlépe umí, a její význam demonstrují pantomimou nebo vlastními slovy. Děti si navzájem naslouchají, pomáhají si vysvětlovat a sdílejí názory. Přizpůsobením individuálním potřebám poskytuje pedagog dětem příležitost samostatně gestikulovat a aktivně se zapojit do skupiny.
Příprava/pomůcky	Obrázkové kartičky s dopravními značkami a hlavolamy (vystřihovánky) různých dopravních značek.
Zadání/instrukce	Naším tématem je bezpečnost silničního provozu. Jakou dopravní značku má vaše skupina? Víte všichni, co znamená? Už jste ji někde viděli? Čemu bychom měli věnovat pozornost, když ji vidíme? Skupině poskytujeme skládačky a povzbuzujeme děti, aby úkol zvládly. Každá skupina má na stole několik dílků skládačky. Kterou část sestavíte jako první? Podívejte se na okraje kusů. Jakou mají barvu a tvar? Jakou dopravní značku si myslíte, že budete skládat? Co znamená dopravní značka? Na stole máte několik dílků puzzle různých barev a tvarů. Zkuste je sestavit tak, že ohmatáte okraje a zjistíte, jakou dopravní značku jste sestavili.
Popis	Na stolech jsme připravili několik dílků puzzle různých dopravních značek, které děti již znají. Povzbuzujeme je, aby spolupracovaly a vedly dialog o významu a vlastnostech každé dopravní značky. Během aktivity se mohou zapojit do rozhovoru, aktivně si naslouchat a pomoci, když je potřeba. Připomeňme jim, co jsme se již naučili o různých dopravních značkách a že by měly věnovat pozornost tvaru, barvě a významu každé značky.
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	Vidím, že dobře pozorujete a úspěšně se účastníte skládání dopravního značení. Děti motivujeme a povzbuzujeme. Během aktivity je důležité vést rozhovory o rozpoznávaných dopravních značkách a diskutovat o jejich významu pro bezpečnost provozu. Pokud koncentrace dětí začne slábnout, další motivace a povzbuzení s pochvalou jim může pomoci znovu se soustředit. Výborně! Jde vám to skvěle! Skvělé myšlení! Dávejte pozor.
Otázky pro reflexi	Jak se vám spolupracovalo? Už znáte tyto značky? Jaké jsou? Kde jsi je viděl? Jak jste se cítili při plnění úkolu? Připadal vám úkol náročný? Jak jste postupovali při řešení úkolu? Co ses naučil?
Rizika/doporučení	Hra se hraje v klidné, uvolněné atmosféře. Dáváme dětem čas na přemýšlení a odpovědi. Děti si navzájem naslouchají a pomáhají si vysvětlovat a sdílet zkušenosti. Herní dobu můžeme omezit (např. pomocí přesýpacích hodin) nebo ji přizpůsobit schopnostem dětí. Šablony skládačky lze rozřezat na různý počet dílů v závislosti na předchozích znalostech a úrovni vývoje. To nám umožňuje upravit obtížnost aktivity.
Přílohy	https://site-317310.mozfiles.com/files/317310/catitems/Prometni_znaki-b31d7d598037a3fdaa4fc383310f0fce.jpg

Obrázek – Opakování významu dopravních značek

Obrázek – Hádanky s dopravními značkami

Obrázek – Rozstříhané dopravní značky

Obrázek – Dialog mezi dětmi (vysvětlení významu sestavené dopravní značky)

Obrázek – Sdělování významu sestavené dopravní značky

Obrázek – Dopravní značky

5.1.17 Materiály a jejich vlastnosti

Jméno autora	Sumedija Agić, Špela Dovjak
Název činnosti	Kov a magnet
Tematický celek	Materiály a jejich vlastnosti
Oblast rozvoje	Myšlení
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none">■ Identifikuje materiálové vlastnosti pomocí logického uvažování.■ Klade smysluplné otázky.■ Formuluje a vyjádří názor.■ Porovnává názory mezi sebou.■ Hledá různá řešení (řešení problémů).■ Zdůvodní jednotlivá řešení problému.
Věk dětí/dítěte	5–6 let
Doporučení	<p>Děti jsou rozděleny do 4 skupin. K jejich třídění do skupin můžete použít počítačovou knihu nebo barevnou kostku. Skupiny jsou tvořeny podle barvy, kterou dítě pojmenuje při hodu kostkou. Pokud jsou mezery ve skupině určité barvy již vyplněny, dítě hodí kostkou znovu.</p> <p>Pro děti, které mají potíže s porozuměním jazyku, poskytujeme další individuální vysvětlení a názorné obrázkové pokyny. Jsou povzbuzovány, aby spolu mluvily, sdílely úkoly a pomáhaly si.</p>
Příprava/pomůcky	Kostková hra s barvami, magnety, balónky a drobnými předměty z různých materiálů (např. kostky lego, plastové, skleněné a dřevěné korálky, plastové a dřevěné knoflíky, obálky, kovové spony atd.).
Zadání/instrukce	<p> Vidíte nějaké materiály, které neumíte pojmenovat? Dokáže je pojmenovat váš kamarád?</p> <p> Diskutujte o různých materiálech z okolního prostředí.</p> <p> Kde najdeme materiály, které jsme si vybrali? Který materiál je podle vás v naší herně nejčastější? Vysvětli proč. Z čeho jsou lego kostky, židle, okno? Sdílejí vaši kamarádi váš názor? Z čeho je stůl, radiátor?</p> <p> Mají všechny materiály stejné vlastnosti? Co můžeme použít k poznání kovů?</p> <p> Rozdělte se do skupin. Jedna ze skupin najde v herně drobné předměty z různých materiálů a naplní jimi balónky (stejně barvy). Pouze jeden balónek by měl obsahovat kovové předměty. Zavažte balónky a vyzvěte ostatní skupiny, aby zjistily, co se v nich skrývá.</p> <p> Snažte se všemi smysly zjistit, co se v balóncích skrývá. Povídejte si a porovnávejte svá zjištění se skupinou, která naplnila balónky.</p> <p> Požádejte skupinu, která ví, co je v balóncích, aby odpověděla na vaše otázky a pomohla s nápovědami a doplňujícími otázkami. V případě potřeby vám mohou pomoci i já.</p> <p> Nyní zkuste zjistit, který balónek obsahuje kovové předměty, aniž byste s nimi pohybovali. Pokuste se ve skupině vymyslet, jak byste tento úkol vyřešili. Jak by to šlo zjistit? Má někdo nějaké nápady? Pojďme si je představit a vysvětlit. Pak je vyzkoušíme.</p>

<p>Popis</p>	<p>Začněte konverzaci o materiálech. Zeptejte se dětí, které materiály znají a dokážou pojmenovat. Povzbudte děti, aby přemýšlely o materiálech, které neznají.</p> <p>V týdnu před aktivitou děti společně s pedagogem prozkoumají prostředí a různé materiály.</p> <p>Děti jsou vedeny k tomu, aby vnímaly materiály a jejich vlastnosti všemi smysly (pozorování, hmat, čich atd.).</p> <p>Rozdělte se do skupin. Jedna ze skupin najde v herně drobné předměty z různých materiálů a naplní jimi balónek (stejně barvy). Pouze jeden balónek by měl obsahovat kovové předměty. Zavažte balónek a vyzvěte ostatní skupiny, aby zjistily, co se v něm skrývá.</p> <p>Ostatní skupiny se snaží všemi smysly zjistit, co se v balóncích skrývá. Povzbudte je, aby mluvily, odpovídaly a porovnály svá zjištění se skupinou, která naplnila balónek.</p> <p>Požádejte skupinu, která ví, co je v balóncích, aby odpověděla na všechny otázky a pomohla s nápovědami a doplňujícími otázkami. V případě potřeby může pomoci i pedagog.</p> <p>Jakmile skupiny zjistí, co je v balóncích, následuje nový úkol: děti jsou nyní požádány, aby zjistily, který balónek obsahuje kovové předměty, aniž by s balónek manipulovaly. Povzbudte děti, aby se samy pokusily najít různé způsoby, jak problém vyřešit.</p> <p>Děti pomocí návrhů, které jim byly poskytnuty, zkontrolují, který balónek obsahuje kovové předměty. Před každou výzvou se balónek zamíchají. Povzbudte děti, aby přemýšlely o tom, jak by k tomuto úkolu mohly použít magnet.</p>
<p>Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity</p>	<p>Myslíte, že to takto bude fungovat? Oceňuji vás, že se domlouváte a snažíte se potíže vyřešit. Našli byste i jiná řešení? Vidím, že ve skupině dáváte prostor k vyjádření všem kamarádům. Daří se vám společně přemýšlet? Na co jste přišli? Jak?</p>
<p>Otázky pro reflexi</p>	<p>Měli jste všichni stejný názor na to, co bylo v balóncích? Jak jste problém vyřešili? Proč se některé předměty k magnetu připojily a jiné ne? Jak jste zjistili, jaké bylo řešení? Je něco, co byste přidali nebo změnili? S jakými předměty byste si mohli hrát pomocí magnetů? Najděte je v herně.</p>
<p>Rizika/doporučení</p>	<p>Chcete-li povzbudit děti, aby přicházely s nápady, použijte brainstorming, metodu skupinového řešení problémů. Vysvětlete jim, že všechny nápady jsou skvělé a vítané a je třeba je vyzkoušet, protože významně přispívají k vyřešení problému. Motivujeme tak i děti, které se zdráhají komunikovat a hůře se zapojují do skupinové práce. Můžeme předem vyfotit některé z nejběžnějších materiálů, vytisknout fotografie a připevnit na tabuli s popisky.</p>

Obrázek – Seskupování

Obrázek – Příprava aktivit

Obrázek – Prozkoumejte, zjistěte, co je v balóncích

Obrázek – Reflexe, práce ve skupinách

Obrázek – Kontrola magnetu

Obrázek – Průzkum v herně

5.1.18 Zdravé jídlo

Jméno autora	Maja Geršak Banović
Název činnosti	Kam to patří?
Tematický celek	Zdravé jídlo
Oblast rozvoje	Myšlení
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none">■ Vnímá různými smysly (zrakové vnímání).■ Identifikuje skupiny potravin (ovoce, zelenina, mléčné výrobky, masné výrobky, sladkosti, obiloviny).■ Rozdělí potraviny do skupin potravin.
Věk dětí/dítěte	3–5 let
Doporučení	Vzdělávací hra je vhodná pro 2–6 hráčů. Je vhodná pro všechny děti, protože obsahuje vizuální materiály.
Příprava/pomůcky	Herní kostka s obrázky různých druhů potravin (ovoce, zelenina, masné výrobky, mléčné výrobky, obilí, sladkosti), velká herní kostka s tečkami, velké obrázky 6 × 6 na podlaze a stůl pro sledování postupu hry. Hru lze hrát v herně, tělocvičně, chodbě nebo na hřišti. Děti by měly mít dostatek prostoru pro pohyb po obrázcích, které jsou v místnosti umístěny.
Zadání/instrukce	<p>Naším tématem je zdravá výživa a dnes se seznámíme s jednotlivými druhy zdravých potravin. Připravili jsme 6 krabiček, každou označenou konkrétním typem potravin (ovoce, zelenina, sladkosti, mléčné výrobky, masné výrobky, obiloviny), a 36 obrázků různých potravin. Roztřídíme obrázky společně do příslušných krabic tak, že si položíme otázky jako: „Kam bychom měli umístit jahody? Jaký druh jídla jsou ořechy? Kam jdou klobásy? Kam ten jogurt patří?“ Pokračujeme v kladení podobných otázek, dokud neroztřídíme všech 36 obrázků.</p> <p>Jakmile jsou obrázky roztříděny do příslušných krabic, položíme je náhodně na podlahu tak, aby se nedotýkaly. Rozdělte si herní kostky a začneme hrát. Střídavě házejte obrázkovou kostkou, která určí potravinu, již musíte pojmenovat a popsat. Poté hodte tečkovanou kostkou, ta vám určí počet předmětů, které musíte najít na podlaze (v souladu se skupinou jídla označenou první kostkou). Pokud například první kostka zobrazuje masné výrobky a druhá číslo 4, musíte najít 4 obrázky s masnými výrobky a každý výrobek pojmenovat.</p> <p>Pokud si nejste jisti názvem konkrétního jídla, můžete požádat o pomoc kamaráda tak, že se třeba zeptáte: „Víte, o jaké jídlo se jedná?“</p>
Popis	<p>Pedagog předkládá dětem aktivitu na téma zdravé potraviny.</p> <p>V týdnu před aktivitou se již děti věnovaly různým přípravným aktivitám. Vytvořily nutriční semafor s různými druhy potravin, prozkoumaly obrázkové knihy na téma výživy a zapojily se do činností na budování slovní zásoby související se zdravými potravinami.</p> <p>Děti se libovolnou metodou číslování rozdělí do skupin po 2 až 6 hráčích a postupují podle návodu k naučné hře.</p> <p>Zpočátku hru předvádí jedna skupina pod vedením pedagoga, což umožňuje všem dětem dodržovat a pochopit pravidla hry. Až děti pochopí herní mechanismy, mohou hrát samostatně bez asistence dospělých.</p>

Popis	<p>Jakmile jsou obrázky roztrženy do příslušných krabic, položíme je náhodně na podlahu, abychom zajistili, že se potraviny navzájem nedotýkají. Poté rozdělíme herní kostky a začneme hrát. Každé dítě střídavě hází obrázkovou kostkou, která určí potravinu, kterou musí pojmenovat a popsat. Poté hodí tečkovanou kostkou, která určuje počet předmětů, které musí najít na podlaze (v souladu se skupinou jídla označenou první kostkou). Pokud například první kostka zobrazuje masné výrobky a druhá číslo 4, dítě, které házelo kostkou, si musí stoupnout na 4 obrázky s masnými výrobky a každý výrobek pojmenovat.</p> <p>Pro zajištění angažovanosti a spolupráce všech hráčů mají děti možnost vybrat si jako pomocníka kamaráda.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Pochopili jste všichni pokyny? Víte, co je vaším úkolem? Zapojili jste se aktivně do skupiny? Potřeboval někdo pomoc od kamaráda? Splnili jste úkol úspěšně? Komu se podařilo nasbírat všechna razítka na svůj arch?</p>
Otázky pro reflexi	<p>Jak jste hru vyřešili? Byl úkol třídění a pojmenování náročný? Jak jste si pomohli, když jste si nevěděli s něčím rady? Kde v herně jste mohli hledat odpovědi?</p>
Rizika/doporučení	<p>Pro další podporu procesu učení byly na stěnách herny umístěny plakáty zobrazující obsah předchozích aktivit. To umožňuje dětem snadno odkazovat a diskutovat o tématech, která jsme probrali.</p> <p>K povzbuzení dětí k hledání nápadů využíváme metodu skupinového řešení problémů (tj. brainstorming). Tento přístup motivuje děti, které mohou váhat se spoluprací se svými kamarády a pro které je obtížné zapojit se do skupinové práce.</p>

Obrázek – Třídění potravin

Obrázek – Uspořádání obrázků v herně

Obrázek – Házení kostkou

Obrázek – Dokončení úkolů

5.1.19 Zvyky a lidové pověsti

Jméno autora	Špela Petrovič Štempihar, Alekseja Glinšek
Název činnosti	Mřížka myšlení
Tematický celek	Zvyky a lidové pověsti
Oblast rozvoje	Myšlení
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none">■ Rozvíjí myšlení.■ Rozvíjí koncentraci, pracovní paměť a kreativní myšlení.■ Kultivuje své rozhodovací, uvažovací, plánovací a prezentační dovednosti, rozvíjí paměť a schopnost vyvozovat závěry.■ Rozvíjí obhajovací a argumentační dovednosti, hledá různé odpovědi.
Věk dětí/dítěte	5–6 let
Doporučení	Děti jsou rozděleny do menších skupinek po 5 nebo 6 dětech. Pro začátek doporučujeme použít mřížku 3×3, protože patří mezi nejméně náročné. Jak se děti stávají zručnějšími, postupujeme k mřížce 4×4 a nakonec zavádíme mřížku 5×5. Pokud si všimneme, že děti úkol rychle chápou a potřebují větší výzvu, nabídneme jim mřížku s větším počtem čtverců, jako např. mřížku 6×6 nebo 7×7, spolu s odpovídajícími obrázky. Tím se zvyšuje úroveň obtížnosti.
Příprava/pomůcky	Připravujeme výukové materiály, např. pracovní listy s mřížkou. Vedle mřížky nabízíme také obrázky postaviček z pohádky Tři medvědi: holčičku, medvídku, medvědí maminku a tatínka. Děti si tyto postavičky mohou samy vystříhnout. Je důležité vytvořit klidný a tichý prostor bez vnějších faktorů nebo rušivých vlivů, protože to zajistí efektivní pracovní prostředí.
Zadání/instrukce	<p>Připravíme si mřížky a obrázky postaviček z lidové pohádky Tři medvědi. Společně si prohlédneme pracovní listy a vybrané obrázky. Provedeme vás několika otázkami: Co vidíte na pracovním listu? Co vám tato mřížka připomíná? Už jste něco takového viděli? Kde nebo k jakému účelu byste to mohli použít? Co myslíte, že bude vaším úkolem? Co budeme dělat? Jaké pokyny bys dal svým kamarádům ve skupině? Jak byste si vysvětlili, co budeme dělat?</p> <p>Nejprve se rozdělíme do malých skupin. Každá skupina obdrží mřížku 3×3 a 9 obrázků medvědů. Vaším úkolem je vyplnit mřížku umístěním jednoho medvěda do každého políčka. Musíte ale zajistit, aby se stejný medvěd neopakoval ve stejném řádku nebo sloupci. Ve skupině se poradte, jak budete postupovat, vzájemně si pomáhejte a kontrolujte své řešení.</p> <p>Jakmile úkol úspěšně dokončíte, můžete přejít na mřížku 4×4 s 16 obrázky. Pokud úspěšně zvládnete i tento úkol, můžete pokračovat s mřížkou 5×5 s 25 obrázky.</p>
Popis	<p>Nejprve se děti rozdělí do malých skupin. Každá skupina obdrží mřížku 3×3 a 9 obrázků medvědů. Jejich úkolem je vyplnit mřížku umístěním jednoho medvěda do každého políčka. Musí zajistit, aby se stejný medvěd neopakoval ve stejném řádku nebo sloupci.</p> <p>Jakmile úkol úspěšně dokončí, mohou přejít na mřížku 4×4 s 16 obrázky. Pokud úspěšně splnily i tento úkol, mohou pokračovat s mřížkou 5×5 s 25 obrázky. Děti si mohou materiál připravit samy vystříhnutím obrázků medvěda.</p> <p>Rozděleny do skupin diskutují o činnosti a tvoří plán.</p>

Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	Zkontrolovali jste, zda se všechny obrázky medvědů v řádku nebo sloupci liší? Jak se domlouváte? Vidím, že jste zvolili zajímavý způsob řešení, mohli byste mi ho popsat? Zapojili jste se všichni? Tady chybí ještě jeden medvěd, podle čeho ho vyberete? Této skupině se nedaří. Mohl byste jim někdo představit váš postup? Třeba jim to pomůže najít cestu.
Otázky pro reflexi	Co je cílem vašeho zadání? Jak jste k úkolu přistoupili? Jak jste věděli, že na to místo nemůžete dát obrázek medvěda? Jak jste věděli, co dát na určité místo? Co jste udělali, když jste si uvědomili, že jste udělali chybu? Už jste někdy něco podobného dělali? Jak bychom mohli udělat tento úkol ještě náročnějším? Jak se vám pracovalo ve skupině?
Rizika/doporučení	Připomeňte dětem, aby si na dokončení úkolu udělaly čas a nespěchaly. Prostředí, kde se činnost provádí, by mělo být klidné. Mřížka vyžaduje, aby se soustředily, takže se ujistěte, že nic nebo nikdo nenarušuje jejich soustředění.
Příloha	https://en.wikisource.org/wiki/Trije_Medvedi Vizuální materiály: Klipart Three Bears: Stáhněte si zdarma vysoce kvalitní klipart Three Bears (clipart-library.com) Postavy malého světa Zlatovláska a tři medvědi (twinkl.si)

Obrázek – Příprava a prohlížení listu

Obrázek – Popis toho, co vidíme

Obrázek – Provádění aktivity 1

Obrázek – Provádění aktivity 2

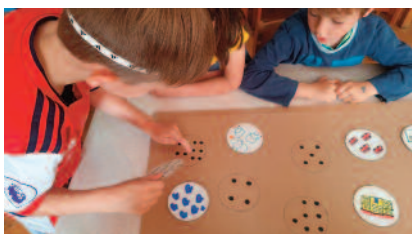

Obrázek – Vzájemná pomoc během aktivity

5.1.20 Životní události dítěte

Jméno autora	Karmen Meško
Název činnosti	Co potřebujeme ve škole a proč?
Tematický celek	Životní události dítěte
Oblast rozvoje	Myšlení
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Rozvíjí numerické pojmy. ■ Spojuje symboly a číselné hodnoty. ■ Třídí obrázky a symboly.
Věk dětí/dítěte	5–6 let
Doporučení	Děti jsou rozděleny do malých skupin, kterým dodáváme kartonové podložky s číselnými hodnotami reprezentovanými tečkami a kartičky s obrázky školních pomůcek. Děti zkoumají obrázky na kartičkách a současně počítají tečky na kartonových podložkách. Když najdou odpovídající počet teček, který odpovídá školním pomůckám vyobrazeným na kartičkách, umístí karty na kartonové podložky. Pro děti ze znevýhodněného prostředí doporučujeme individuální přístup, rozhovor s pedagogem: „Co vidíte na obrázku?“, „Drželi jste někdy tento předmět v ruce?“, „Kdy se tento předmět používá?“, „Co mají tyto předměty společného?“.
Příprava/pomůcky	Kulaté karty s názornými obrázky školních pomůcek, kartonové podložky s číselnými hodnotami.
Zadání/instrukce	Děti, společně prozkoumáme kartičky s obrázky školních pomůcek. Uměly byste pojmenovat předměty na obrázcích? Dokážete je popsat a přijít na to, co se s nimi dělá? Co se ti vybaví, když řeknu „škola“? Držely jste tento předmět někdy v ruce? Kdy ho používáme? Co jiného s ním můžeme dělat? Z jakých materiálů jsou vyrobeny? Máme ve školce tyto předměty? Našly byste podobné předměty i ve třídě? Vaším úkolem je ve skupině spočítat množství předmětů na obrázku a přiřadit obrázek k příslušnému počtu teček na tabuli. Bude to těžké, ale ve skupině si určitě poradíte.
Popis	<p>Pedagog a děti se shromáždí kolem stolu. Děti dostanou kulaté kartičky zobrazující různé školní potřeby, jako jsou pastelky, štětce, knihy a sešity. Karty obsahují různé množství předmětů. Děti musí nejprve předměty pojmenovat, popsat je a určit, k čemu se používají. Děti najdou v herně známé a podobné předměty a vysvětlí jejich účel a způsob, jakým s nimi pracujeme. Poté mají spočítat předměty na obrázku, určit jejich množství a najít odpovídající hodnotu na velké kartonové podložce, kde je množství znázorněno tečkami. Jakmile děti najdou odpovídající hodnotu, umístí na ni kartu.</p> <p>Pedagog povzbuzuje děti, aby pozorovaly, přemýšlely a určovaly správné dvojice.</p> <p>Během aktivity se děti zapojují do diskuzí, kritického myšlení, pozorování a debaty. Pro všechny děti jsou připraveny odpovídající didaktické materiály, které zajišťují, že více skupin může pracovat současně.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Během aktivity jsou děti vedeny k tomu, aby počítaly nahlas. Pokud se setkají s problémy s počítáním, pedagog a ostatní děti ve skupině jim poskytnou podporu. Povzbuzujeme je, aby společně pozorovaly obrázky, zapojovaly se do diskuzí a účastnily se debat.</p> <p>Na jakém postupu jste se domluvili? Co vám funguje nejlépe? Vidím, že se domlouváte. Co zrovna řešíte? Jak kontrolujete správnost? Proč si myslíte, že to je zrovna takto? Vysvětlili byste nám, co právě děláte?</p>

Otázky pro reflexi	Co bylo na tomto úkolu nejnáročnější? Co vás bavilo nejvíce? Jak jste pracovali ve skupině? Jak jste si poradili, když jste nevěděli, jak pokračovat? Museli jste řešit nějaký problém? Co jste se dnes naučili? Pomohl vám někdo?
Rizika/doporučení	Pokud jde o pojmenování předmětů, mohou být poskytnuty rady, které dítěti pomohou. Pokud dítě není schopno určit hodnotu pouze pomocí zrakového vnímání, vyzve je pedagog, aby počítalo tečky. Pokud dítě stále bojuje, pedagog mu poskytuje další podporu tím, že mu pomáhá s počítáním. Podobně, pokud má dítě potíže s rozpoznáváním předmětů, pedagog může nabídnout rady (např. „S tímto předmětem můžete kreslit rovné čáry.“).

Obrázek – Prohlížení karet s obrázky

Obrázek – Počítání položek na kartách

Obrázek – Počítání bodů na kartonovém podkladu

Obrázek – Pozorování a diskuze

Obrázek – Počítání náčiní a porovnání hodnoty s počtem bodů

5.2 Paměť

5.2.1 Každý jsme jiný, jedinečnost člověka

Jméno autora	Sabina Plechingerová, Naděžda Husová
Název činnosti	Tichá pošta
Tematický celek	Každý jsme jiný, jedinečnost člověka
Oblast rozvoje	Paměť
Očekávané výstupy	Pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno; správně vyslovovat, ovládat dech, tempo i intonaci řeči; formulovat otázky, odpovídat, hodnotit slovní výkony, slovně reagovat; popsat situaci (skutečnou, podle obrázku); záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost; vyvíjet volní úsilí, soustředit se na činnost a její dokončení; chápat, že všichni lidé (děti) mají stejnou hodnotu, přestože je každý jiný (jinak vypadá, jinak se chová, něco jiného umí či neumí apod.), že osobní, resp. osobnostní odlišnosti jsou přirozené; spolupracovat s ostatními; vnímat, co si druhý přeje či potřebuje, vycházet mu vstříc (chovat se citlivě a ohleduplně k slabšímu či postiženému dítěti, mít ohled na druhého a soucítit s ním, nabídnout mu pomoc apod.); dodržovat pravidla her a jiných činností, jednat spravedlivě, hrát férově; vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů (sluchově rozlišovat zvuky a tóny, zrakově rozlišovat tvary předmětů a jiné specifické znaky, rozlišovat vůně, chutě, vnímat hmatem apod.)
Věk dětí/dítěte	4–7 let
Doporučení	<p>Děti rozdělíme do skupin tak, aby v každé skupině bylo dítě s obtížemi. Ideální počet dětí ve skupině je 5–6 dětí. K rozřazení může pedagog použít lehčí, nebo obtížnější variantu:</p> <p>Lehčí: pedagog použije barevné vytvořené kartičky poštovních obálek a barevné kuličky. Vedoucím týmu rozdá kartičky s obálkami a ostatní děti losují barevné kuličky. Přiřadí se do skupin podle barev.</p> <p>Těžší: pedagog zadá úkol – utvořte skupiny po pěti, tak, aby v každé skupině byla alespoň jedna holka (kluk, někdo, kdo má brýle, atd.). Členy do svého týmu si hledejte podle toho, s kým máte něco společného (např. barva vlasů, brýle, barva očí atd.).</p> <p>Lze použít obtížnější variantu, a to přidáváním karet. (Děti mohou vyplňovat 2–3 karty najednou).</p>
Příprava/pomůcky	Obrázky – tabulka s instrukcemi, prázdná tabulka a kartičky s obrázky.
Zadání/instrukce	<p>Povídáme si o jedinečnosti. Kdo mi dokáže zopakovat, co to znamená, když je někdo jedinečný? Kdo nebo co může být jedinečného? Já dnes mám u sebe vytvořené obrázky chlapců a děvčat. Mohou si být podobní, ale také mají odlišnosti. Každý z nich má něco jiného rád a něco jiného jí. Vaším úkolem teď je tyto informace o nich zjistit.</p> <p>Jeden z vaší skupiny dostane kartu, na které jsou informace o tom, co váš chlapec nebo dívka mají rádi a co rádi jedí. Tuto kartu neukáže ostatním a posadí se stranou a zády k ostatním ze své skupiny. Druhý ze skupiny dostane kartu vašeho chlapce nebo dívky prázdnou a na základě informací ji bude doplňovat malými kartičkami. Sedne si také stranou a zády k ostatním ze skupiny.</p> <p>Ostatní ze skupiny budou předávat informace tichou poštou. Pojdme si to vyzkoušet: Ten, kdo má před sebou kartu vyplněnou a sedí jako první, začíná a posílá vám šeptanou zprávu, např. „Kluk nemá rád puzzle“, tuto větu pošlete postupně až k poslednímu, který bude muset najít správný obrázek a umístit ho na příslušné místo na své prázdné kartě.</p> <p>Spolupracujte a domlouvejte se na rolích.</p>

Popis	<p>Pedagog s dětmi nejprve zopakuje, co si o jedinečnosti říkali, a společně si připomenou základní informace. Děti se rozdělí do skupin podle zadaných instrukcí (dle výběru varianty).</p> <p>Pedagog nechá děti rozdělit si role, teprve pak jim zadá instrukce ke hře. Ve skupinách se domlouvají a kooperují, kdo bude první, poslední a kdo bude poslíček. Podle domluvy se rozesadí na svá místa a pedagog je seznámí s hrou.</p> <p>Dítě, které sedí jako první, před sebe dostane vyplněnou kartu se všemi informacemi o chlapci či dívce na obrázku. Kartu si prohlédne a vybere si jednu informaci, kterou ve stručné větě pošle dál (má modré oči, rád hraje fotbal, nejlírajčata). Tuto větu pošeptá do ucha tomu, kdo sedí za ním. Takhle informace doputuje až k poslednímu, který má před sebou kartu a vedle zvlášť kartičky s obrázky, které potřebuju k jejímu doplnění. Když získá informaci, najde určitý obrázek a přiloží ho na patřičné místo na kartě.</p> <p>Když je karta celá vyplněná, sedne si celá skupina do kruhu a podle karty, kterou obdrželo první dítě, si ověří správnost.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Víte, co máte dělat? Kdo mi může zopakovat pravidla hry? Jaké jsou předměty na obrázku? Které z nich neznáte? Kdo vám může poradit? Požádejte kamaráda z druhé skupiny. Jaké informace vám ještě chybí? Jak jste si rozdělili role? Na čem jste se domluvili?</p>
Otázky pro reflexi	<p>Co je na vašich kartách rozdílného? Jaký jste měli problém? Jak jste ho vyřešili? Co byste příště udělali jinak? Co pro vás bylo obtížné? Jak jste si rozdělili role? Kdo by si chtěl vyzkoušet jinou roli ve skupině? Co máte s chlapcem/dívkou na kartě společného? Co jíte/nejíte nebo máte/nemáte rádi vy?</p>
Rizika/doporučení	<p>Upozornit děti na to, aby si při předávání informací nevymýšlely vlastní slova a aby mluvily šeptem.</p> <p>Doporučujeme dětem názorně ukázat příklady vět a vyplňování karty.</p>

Obrázek – Rozdělení do skupin

Obrázek – Zadávání instrukcí

Obrázek – Role prvního

Obrázek – Role posledního

Obrázek – Předávání informací

Obrázek – Zhodnocení

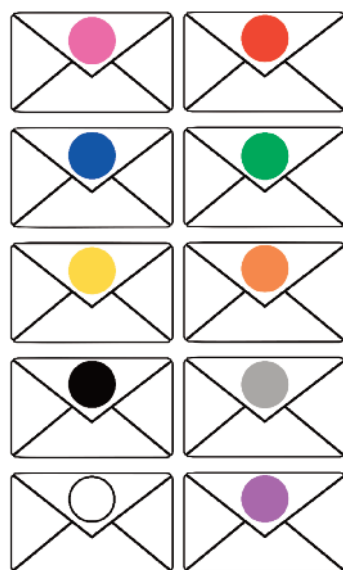
Obrázek – Pomůcky 1

Obrázek – Pomůcky 2

Obrázek – Připravené karty chlapec/dívka

Obrázek – Obálky k rozřazení do skupin

5.2.2 S čím si rád hraji

Jméno autora	Marcela Dietlová, Naděžda Husová
Název činnosti	Sestav si svou hračku
Tematický celek	S čím si rád hraji
Oblast rozvoje	Paměť
Očekávané výstupy	Ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku (zacházet s předměty denní potřeby, s drobnými pomůckami, s nástroji, náčiním a materiálem, zacházet s grafickým a výtvarným materiálem, např. s tužkami, barvami, nůžkami, papírem, modelovací hmotou, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji apod.); vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách; záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost, spolupracovat s ostatními; vědomě využívat všechny smysly, záměrně pozorovat, mít postřeh, všimnout si, řešit problémy, úkoly a situace, rozdělit si úkol s jiným dítětem; formulovat otázky, odpovídat, hodnotit slovní výkony, slovně reagovat; řešit problémy, úkoly a situace, myslet kreativně, předkládat „nápady“; vyvíjet volní úsilí, soustředit se na činnost a její dokončení; spolupracovat s ostatními; uplatňovat návyky v základních formách společenského chování ve styku s dospělými i s dětmi (zdravit známé děti i dospělé, rozloučit se, poprosit, poděkovat, vzít si slovo, až když druhý domluví, požádat o pomoc, vyslechnout sdělení, uposlechnout pokyn apod.); vyjednávat s dětmi i dospělými ve svém okolí, domluvit se na společném řešení (v jednoduchých situacích samostatně, jinak s pomocí); osvojení práce s IT
Věk dětí/dítěte	3–6 let
Doporučení	Děti rozdělíme do skupin tak, aby v každé skupině bylo dítě s obtížemi. Ideální počet ve skupině je 4–5 dětí. K rozdělení do skupin lze použít například barevné žetony. Dětem s obtížemi (kapitánům) rozdá pedagog jeden barevný žeton a zbylé děti si žetony losují z pytlíku. Podle barvy žetonu se připojí ke svému kapitánovi.
Příprava/pomůcky	Tablet nebo chytrý telefon k zaznamenání postupu skládání hračky, libovolná rozebíratelná hračka složená z maximálně pěti částí (dřevěná hračka robota – hlava, tělo, ruce, nohy, dva šrouby a dvě matice).
Zadání/instrukce	<p>Naším tématem je vaše oblíbená hra nebo hračka. Jaká je vaše oblíbená? Z jakého je materiálu? Z čeho by se dala vyrobit? Má někdo doma vyrobenou hračku z něčeho starého, použitého? Jak vypadá? Jaké má jméno? Kdybyste ji rozebrali, z kolika částí by se skládala? Co je to návod? Kde používáme návod k sestrojení/sestavení/použití? Máte k té vaší hračce návod k sestrojení/sestavení? Návod už u ní byl, nebo jste si ho vyrobili sami? Kdybyste ji měli poskládat z paměti, jak byste to udělali?</p> <p>Já jsem pro vás jednu takovou hračku, která jde rozebrat, přinesla. Je to robot a jmenuje se Emil. Než vám ho ukážu, zajímá mě, z čeho byste mohli robota vyrobit? Přemýšlejte, jaký materiál byste použili?</p> <p>Tohle je Emil. Z jakých materiálů je tedy vyrobený? Jaké části (komponenty) byste potřebovali na jeho výrobu? Z jakých částí se skládá? Čím byste jednotlivé části spojili? Z kolika částí se skládá? Jaké geometrické tvary na něm vidíte? Je tu někdo, kdo má doma také hračku robota a dá se rozebrat? Dnes si zkusíte robota rozebrat, vyrobit návod na jeho složení a z paměti ho opět složit.</p>

Zadání/instrukce	<p>Vaším prvním úkolem je ve skupině robota rozebrat. Každou část, kterou rozeberete, vyfotíte. Pracujte společně a domlouvejte se, čím začnete a jak si rozdělíte role. Fotografujte každou rozebranou část robota, bude to váš návod k sestavení. Kdo zopakuje, co je vaším úkolem? Co rozeberete jako první? Umíte všichni pracovat s tabletem/telefonem? Můžete požádat kamaráda ze své nebo z jiné skupiny o pomoc?</p> <p>Po rozebrání a zaznamenání:</p> <p>Vidím, že robot je rozebraný a postup zaznamenaný na fotografiích. Ve skupině si prohlédněte fotografie, tedy váš návod k sestavení, a z paměti robota opět sestrojte. Při prohlížení fotografií si zapamatujte, jak jdou postupně za sebou. Pracujte ve skupině a role při prohlížení a sestavování, si rozdělte. Je na vás, jak se domluvíte. Víte, co máte dělat? Rozumíte zadání? Potřebuje někdo zadání zopakovat?</p>
Popis	<p>Děti s pedagogem sedí v kruhu. Společně rozebírají téma oblíbené hračky a hry s ní. Pedagog pokládá otevřené otázky směřující k tomu, jak jejich hračka vypadá, z jakého je materiálu, jestli jde rozebrat a opět složit nebo jestli má návod k sestavení.</p> <p>Představí dětem rozebratelného robota vyrobeného ze zbytků dřeva, šroubů a matic. Ještě předtím, než jim ho skutečně ukáže, nechá je uvažovat o tom, z čeho by mohl být vyroben. Následně jim robota ukáže a děti popisují a přemýšlí nad tím, z čeho je vyrobený nebo z kolika částí se skládá. Děti se rozdělí do skupin. Pedagog zadá první část úkolu. Každá skupina robota rozebírá a fotografuje postup rozebírání na tablet (telefon). Děti ve skupině spolupracují a domlouvají se. Pedagog pokračuje a zadá druhou polovinu úkolu. Skupiny si svůj postup prohlédnou a následně z paměti robota opět sestrojí. Děti i při druhé části úkolu spolupracují a domlouvají se na rolích.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Domluvili jste se, kdo fotí a kdo robota rozebírá? Kam si pokládáte vyfocené části, by se vám nepomíchaly s těmi ostatními? Máte vyfoceny každý krok postupu? Domlouváte se? Proč se vám nedaří robota opět sestavit podle návodu? Co s tím uděláte? Jak to můžete vyřešit?</p>
Otázky pro reflexi	<p>Jak se vám spolupracovalo ve skupině? Kdo dokázal pomoci někomu z jiné skupiny? S čím? Jaké to bylo někomu poradit? Kdo začínal rozebírat jako první? Jak jste se domluvili? Co pro vás bylo obtížné? Co byste příště udělali jinak? Proč? Dokázali jste robota sestavit z paměti tak, jak vypadal, když jsem vám ho představila? Co bylo jiného?</p>
Rizika/doporučení	<p>Průběžně připomínat dětem, že se mají ve skupině domlouvat a pomáhat si. Rozebrané části ukládat na určité místo, aby se předešlo pomíchání. Připomínat, aby si vyfocené postup prohlédly všechny děti ve skupině.</p>

Obrázek – Pomůcky

Obrázek – Spolupráce při rozebírání 1

Obrázek – Spolupráce při rozebírání 2

Obrázek – Spolupráce při zaznamenání postupu

Obrázek – Práce s telefonem –
Návod k sestavení

Obrázek – Zapamatování si postupu a sestavení

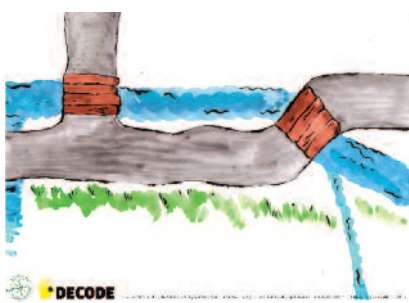
5.2.3 Voda kolem nás

Jméno autora	Sabina Plechingerová, Vlasta Maxová a kolektiv MŠ Čtyřlístek Kadaň
Název činnosti	Po stopách říčky
Tematický celek	Voda kolem nás
Oblast rozvoje	Paměť
Očekávané výstupy	Vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách; domluvit se slovy i gesty, improvizovat; formulovat otázky, odpovídat, hodnotit slovní výkony; slovně reagovat, popsat situaci (skutečnou, podle obrázku); vědomě využívat všechny smysly; záměrně pozorovat, mít postřeh, všítat si (nového, změněného, chybějícího); záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost; poznat a pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno; postupovat a učit se podle pokynů a instrukcí; prožívat radost ze zvládnutého a poznaného, vyvíjet volní úsilí, soustředit se na činnost a její dokončení; respektovat předem vyjasněná a pochopená pravidla; přijímat vyjasněné a zdůvodněné povinnosti; rozdělit si úkol s jiným dítětem apod., spolupracovat s ostatními
Věk dětí/dítěte	3–7 let
Doporučení	Rozdělíme děti do trojic/čtveřic tak, aby v každé skupině bylo dítě s obtížemi. Dětem s obtížemi rozdá pedagog jednu barevnou lupu a stejné barvy sponky na oblečení vhodí do klobouku. Zbytek dětí si postupně losuje barevné sponky (dítě s červenou lupou má v týmu všechny děti s červenými sponkami atd.). Aktivitu je vhodné rozdělit do dvou dnů. První den – fotografování s lupami. Druhý den – tvoření mapy a lepení fotografií. Jako zhodnocení mohou skupiny vzít své hotové mapy a jít zpět na místo k řece, kde si společně ověří správnost. Pedagog sleduje průběžně střídání v rolích a domlouvání dětí.
Příprava/pomůcky	Barevné lupy, vytištěné fotografie, fotoaparát, pastelky, čtvrtka, mapa cesty.
Zadání/instrukce	První den: Povídáme si o vodě a dnes ji půjdeme hledat. Snažte se zapamatovat si co nejvíce předmětů, zvuků, rostlin a zvířat z okolí řeky. Ve skupině bude mít každý z vás svou barevnou lupu, přes kterou pomocí fotoaparátu vyfotíte věci, které pro vás budou po cestě zajímavé. Musíte se domluvit, kdo bude používat fotoaparát, kdo lupu a kdo bude hledat. Rozumíte všichni zadání? Víte, co máte dělat? Mohu vám nějak pomoci já nebo někdo z vaší skupiny? Víte, k čemu použijete lupu? Víte, jak zacházet s fotoaparátem? Je pro vás něco ze zadání obtížné? A co přesně? Druhý den: Naším tématem je voda. Kdo dokáže zopakovat, jaký byl váš včerejší úkol? Vzpomenete si, v jakých skupinách jste fotografovali venku u řeky? Vraťte se ke svým kamarádům a utvořte stejné skupiny jako včera. Potřebuje někdo pomoci? Všichni víte, co máte dělat? Připravili jsme vám do každé skupiny mapu cesty, po které jsme šli i s důležitými místy. Vaším úkolem je dokončit mapu. Máte k dispozici připravené fotografie a zkuste je umístit tam, kde jste je po cestě viděli, a nalepit je na vaši mapu. Tím ji dokončíte. Je třeba se mezi sebou domluvat a střídat se. Až budou vaše mapy hotové, posadíme se do kruhu a společně je zhodnotíme. Víte i teď, co máte dělat? Nezapomeňte se domluvat a přemýšlet o tom, co jste kde včera viděli. Potřebujete s něčím pomoci? Máte nějaký problém? Umíte ho vyřešit? Umí ho vyřešit kamarád ve vaší skupině? Můžete požádat o pomoc také kamaráda z jiné skupiny.

Popis	<p>První den se děti posadí do kruhu, kde je pedagog seznámí s úkoly obou dnů a cílem aktivit. Již ve třídě se děti rozdělí do skupin. Cestou k řece děti fotografují ve skupinách pomocí fotoaparátu nebo tabletu přes lupy to, co je zaujalo, a současně se snaží si zapamatovat, v jakých místech je fotka pořízena. Při této aktivitě se děti domlouvají a spolupracují. Mohou si v průběhu také vyměnit role.</p> <p>Druhý den dostanou stejné skupiny od pedagoga připravenou mapu, kterou postupně ve skupině dokončují. Používají vytištěné fotografie, které umísťují na správné místo, kde byly pořízeny fotoaparátem přes jejich barevnou lupu.</p> <p>Po dokončení aktivity se děti sejdou v kruhu, kde společně zhodnotí a představí, co si zapamatovaly a nalepily na jejich mapu.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Podle čeho si budete pamatovat, kde jste fotku pořídili? Bude tady to, co jste vyfotili, i zítra? Jdou všechny věci, co vás zaujaly, vyfotit? Dokážete všechny věci, které fotíte, pojmenovat? Kam tahle fotografie patří? Opravdu se v rolích střídáte? Poznáte všechna důležitá místa na mapě? Poznáte jich 5? Nebo více? Můžeš se poradit s kamarády ve skupině, jestli máš fotografii umístěnou správně?</p>
Otázky pro reflexi	<p>Pracovali jste ve skupině, museli jste spoléhat na druhého. Bylo něco, co jste museli řešit? Stalo se něco, co vás překvapilo? Je něco, co by se dalo příště udělat jinak? Dokázali jste se střídat při fotografování? Jak se vám dařilo střídat se v rolích? Kdo se dokázal střídat? Jak by se to dalo udělat příště, aby střídání víc fungovalo? Všichni jste si něco zapamatovali a nalepili? Co pro vás bylo nejtěžší/nejlehčí? Proč?</p>
Rizika/doporučení	<p>Snažit se vymezit stejný prostor pro všechny děti. Připomínat fotografování objektů a předmětů, které jsou neměnné. Připomínat spolupráci ve skupinách a střídání se v rolích.</p>

Obrázek – Lupy

Obrázek – Připravená mapa

Obrázek – Pozorování říčky

Obrázek – Fotografování

Obrázek – Použití lupy a fotoaparátu

Obrázek – Domlouvání ve skupině

Obrázek – Lepení do mapy

Obrázek – Sdílení v kruhu

Obrázek – Barevné lupy

5.2.4 Svět kolem nás

Jméno autora	Naděžda Husová, Vlasta Maxová a kolektiv MŠ Čtyřlístek Kadaň
Název činnosti	Do batohu si sbalím...
Tematický celek	Svět kolem nás
Oblast rozvoje	Paměť
Očekávané výstupy	Záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost; naučit se nazpaměť krátké texty, úmyslně si zapamatovat a vybavit; porozumět slyšenému (zachytit hlavní myšlenku příběhu, sledovat děj a zopakovat jej ve správných větách)
Věk dětí/dítěte	2–6 let
Doporučení	<p>Doporučujeme ještě před aktivitou, ke zlepšení koncentrace a prokrvení mozku, s dětmi např. zacvičit jógu.</p> <p>(Příběh stromu od semínka – video v příloze). Děti, které jógové pozice zvládnou, pomáhají při cvičení dětem s obtížemi tak, jak ukazujeme ve videu u pozice stromu. Takto lze dopomoci u každé pozice i rozcvičky.</p> <p>Začínat s menší skupinou dětí – maximálně 6 dětí. Vytvořit skupinu tak, aby ve skupině bylo vždy jedno dítě s obtížemi.</p> <p>Při změně zadání lze využít i k procvičení sluchové paměti.</p> <p>Aktivita lze modifikovat tak, že nejprve děti vkládají do batohu předměty, pak předměty znázorněné na obrázku a nakonec imaginární předměty („jako“).</p>
Příprava/pomůcky	Batoh, různé předměty, koš.
Zadání/instrukce	<p>Kam chodíte nejraději na procházku? Co to znamená túra nebo výšlap? Zkuste vymyslet, co byste si s sebou zabalili do batohu. Na co si musíte vzpomenout a zabalit? Jaké může být během procházky počasí? A jak byste se měli obléknout? Vzpomenete si, co jste vy nebo rodiče někdy na procházku zapomněli?</p> <p>Vaším úkolem teď je zapamatovat si postupně všechny předměty, které do batohu vložíme, zopakovat je a přidat k nim další předmět, který si vyberete. Já začnu: Když jdu na túru, sbalím do batůžku hrnek (pedagog vezme hrnek a uloží ho do batohu). (Dítě po pravé straně opakuje: Když jdu na túru, sbalím si do batůžku hrnek a lžičku... a vloží do batohu.) Víte, jak na to? Potřebujete s něčím poradit? Zvládnete to sami?</p>
Popis	<p>Děti od začátku tématu vidí obsah činností na kartách, kde je přehled všech nabízených činností. Činnosti jsou znázorněny pomocí piktogramů a zároveň jsou piktogramy umístěny u konkrétních stanovišť a děti si je volí podle toho, jak potřebují.</p> <p>Děti sedí ideálně v kruhu. Uprostřed je koš s předměty. Ten, kdo začíná, si před sebe vezme batoh a vymyslí větu a první věc, kterou do batohu vloží. Další v pořadí zopakuje větu, předchodí předměty a vloží předmět, který si vybral v koši.</p> <p>Při této aktivitě se děti domlouvají a pomáhají tomu, kdo si nezapomene.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	Vidím, že vás chce začít víc. Jak to vyřešíte? Vidím, že jste se domluvili, kdo bude začínat.
Otázky pro reflexi	Co pro vás bylo nejtěžší? A co bylo lehké? Kolik předmětů sis zvládl zapamatovat? Jaké to byly? Zvládneš je postupně vyjmenovat?

Rizika/doporučení

Lze použít i na procvičení sluchové paměti – změníme zadání. Např. Když jsem šel do lesa, slyšel jsem sssss, hada...

Pedagog připomíná, že se mají děti domluvit. Dále také, že je potřeba být v klidu a nechat přemýšlet i ostatní ve skupině.

Obrázek – Aktivita ve skupině v praxi 1

Obrázek – Aktivita ve skupině v praxi 2

Obrázek – Aktivita ve skupině v praxi 3

5.2.5 Životní událost

Jméno autora	Vlasta Maxová, Husová Naděžda
Název činnosti	Mezinárodní den dětí – Beruška a její tečky
Tematický celek	Životní událost
Oblast rozvoje	Paměť
Očekávané výstupy	Vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů (sluchově rozlišovat zvuky a tóny, zrakově rozlišovat tvary předmětů a jiné specifické znaky, rozlišovat vůně, chutě, vnímat hmatem apod.); vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách; vést rozhovor (naslouchat druhým, vyčkat, až druhý dokončí myšlenku, sledovat řečníka i obsah, ptát se); domluvit se slovy i gesty, improvizovat; formulovat otázky, odpovídat, hodnotit slovní výkony, slovně reagovat; vědomě využívat všechny smysly, záměrně pozorovat, mít postřeh, všimnout si (nového, změněného, chybějícího); záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost; přemýšlet, vést jednoduché úvahy a také vyjádřit to, o čem přemýšlí a uvažuje; postupovat a učit se podle pokynů a instrukcí; chápat základní číselné a matematické pojmy, elementární matematické souvislosti a podle potřeby je prakticky využívat (porovnávat, uspořádávat a třídit soubory předmětů podle určitého pravidla, orientovat se v elementárním počtu cca do šesti, chápat číselnou řadu v rozsahu první desítky, poznat více, stejně, méně, první, poslední apod.); chápat prostorové pojmy (vpravo, vlevo, dole, nahoře, uprostřed, za, pod, nad, u, vedle, mezi)
Věk dětí/dítěte	3–7 let
Doporučení	<p>Pokud má pedagog prostor k rozdělování dětí do skupin:</p> <p>Děti rozdělíme do skupin tak, aby v každé skupině bylo dítě s obtížemi. Ideální počet dětí ve skupině jsou 4 děti. K rozřazení pedagog použije květiny s barevnými kolečky. Dětem s obtížemi rozdá květiny, ostatní děti losují barevná kolečka a přiřadí se do skupin se stejnou barvou.</p> <p>Pokud pedagog nemá prostor k rozdělování dětí do skupin:</p> <p>Skupiny se tvoří samostatně: Pedagog pružně reaguje a rozděluje skupiny tak, aby dítě s obtížemi mělo oporu v dalších dětech.</p>
Příprava/pomůcky	Květiny (z papíru) – 7 barev, pastelky stejných barev, obrázky berušek s různě vybarvenými tečkami, obrázky berušek s nevybarvenými tečkami, podložka s kuličky na připevnění, obálky.
Zadání/instrukce	<p>Beruška létá z květiny na květinu. Přitom se jí zbarvují její tečky. Na louce před sebou vidíte sedm různě barevných květin a u každé leží stejnobarevné pastelky, které použijete k záznamu.</p> <p>Rozdělte se do skupin. Každá skupina ode mě obdrží berušku s různobarevnými tečkami. Vaším prvním úkolem je si ve skupině společně zapamatovat barvy teček na berušce. Dobře si ji prohlédněte. Ve skupině se domluvte, kdo si zapamatuje jakou barvu. Víte, co máte dělat? Kdo mi může zopakovat první část úkolu? Berušku s barevnými tečkami teď schovám do obálky, neuvíďte ji. Dostanete ode mě prázdnou berušku. Druhou částí úkolu je zakreslit barvy do teček přesně tak, jako jste je viděli ve vaší předloze. Rozletíte se po louce jako berušky, u květin najdete barevné pastelky, jaké potřebujete, a tečky správně vybarvíte. Je třeba se dohodnout, aby se všichni ve vaší skupině zapojili a vystřídali. Kdo nám může zopakovat celé zadání? Jak se domluvíte? Po zaznamenání: V obálce máte berušku, kterou jste si měli zapamatovat. Jak zjistíte, kolik teček jste správně zaznamenali?</p>

Popis	<p>Na trávě je rozloženo sedm různobarevných květin. U každé květiny jsou umístěny pastelky stejné barvy jako květina. Děti se rozdělí do skupin. Každá skupina si od pedagoga vybere jednu berušku s barevnými tečkami a společně se domlouvají, kdo si jakou barvu zapamatuje. Pedagog schová berušku do obálky, nevidí ji a po dobu záznamu ji nesmí otevřít. Skupiny obdrží berušku s nevybarvenými tečkami přichycenou kolíčky k tvrdší podložce. Skupina se společně rozletí po louce a zakresluje barvy do teček tak, jak si je zapamatovali v předloze. Děti se ve skupinách během záznamu střídají, domlouvají a komentují záznam teček.</p> <p>Po návratu si kontrolují a počítají správně vybarvené tečky podle předlohy v obálce.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Jak se domluvíte? Kdo bude zaznamenávat jakou barvu? Jak byste to udělali jinak, abyste se všichni zapojili? Jakou barvu by si rád zapamatoval tvůj kamarád ve skupině? Jak to uděláte, abyste se všichni vystřídali?</p>
Otázky pro reflexi	<p>Jaké barvy jste si zapamatovali? Jak zjistíte, kolik teček máte správně? Jak jste se domluvili? Jaké barvy sis musel zapamatovat ty?</p>
Rizika/doporučení	<p>Odhadnout síly dané skupiny (začít u berušky méně tečkami, pak ztížit úroveň). Připomínat spolupráci ve skupinách.</p>

Obrázek – Seznámení s činností

Obrázek – Domlouvání se ve skupinách

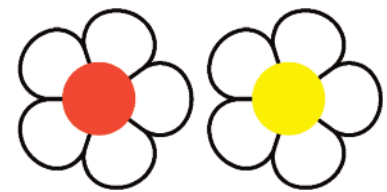
Obrázek – Ukládání do obálky

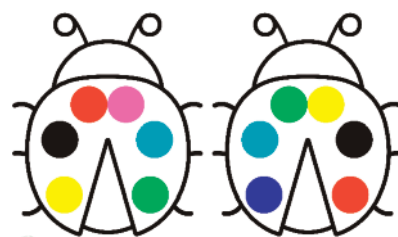
Obrázek – Zakreslování a střídání

Obrázek – Kontrola správnosti

Obrázek – Barevné květy na rozřazení do skupin

Obrázek – Berušky

5.2.6 Blízké okolí

Jméno autora	Hana Zárubová
Název činnosti	Co vidí drak z výšky?
Tematický celek	Blízké okolí
Oblast rozvoje	Paměť
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Orientovat se v blízkém okolí, pamatovat si názvy různých objektů a jejich umístění v obci ■ Rozlišovat některé obrázkové symboly a zapamatovat si je ■ Pojmenovat většinu toho, co dítě obklopuje, co vidí kolem sebe i na obrázku ■ Spolupracovat s ostatními
Věk dětí/dítěte	5–7 let
Doporučení	Vybrat pouze jeden objekt nebo menší počet budov. Lépe se také bude dítěti vyhledávat objekt, který nejlépe zná – např. budova mateřské školy či obchod.
Příprava/pomůcky	iPady.
Zadání/instrukce	<p>Zkusíme se podívat na svět z výšky. Víte, děti, co vidí drak z výšky? Nejprve si vyfotíme na iPady nejznámější budovy v naší obci a poté ve školce se na ně podíváme z výšky.</p> <p>Vzít iPady a vyrazit do vesnice.</p> <p>Zastavit se u zajímavých objektů a vyfotit je (raději i z více stran).</p> <p>Objekty si pojmenovat a popsat, jak vypadají (zdola), zepředu, z boku, ze zadu.</p> <p>Po návratu do MŠ na iPadech najít v aplikaci Google Maps satelitní mapu.</p> <p>Podívat se na objekty z pozice draka (z výšky).</p> <p>Pokusit se poznat jednotlivé objekty i ostatní, které je obklopují (stromy, rybník aj.).</p> <p>Vysvětlit si různé piktogramy v mapách (H – nemocnice apod.).</p>
Popis	<p>Děti vyrazí do vesnice, vyfotí zajímavé objekty (škola, kostel, obchod, restaurace aj.).</p> <p>Děti pracují v menších skupinkách či dvojicích. Střídají se ve focení. Své fotografie navzájem hodnotí.</p> <p>Popovídají si, k čemu slouží, popíší, jak vypadají. Snaží se zapamatovat si všechny objekty, které v obci vyfotily.</p> <p>Po návratu do MŠ si fotografie ještě jednou prohlédnou (pedagog jim pro lepší orientaci může fotografie i vytisknout).</p> <p>Na iPadech najdou aplikaci Google Maps, otevřou si v ní mapu okolí a zkoušejí z pohledu draka (z výšky) hledat nafocené objekty. Mohou zároveň pojmenovávat i další věci v okolí objektů (stromy, hřbitov, rybník apod.).</p> <p>Mluví o tom, jaký je rozdíl mezi tím, co vidí ze země a co z výšky. Snaží se vybavit si různé detaily na objektech, které by dětem pomohly poznat je v Google Mapách.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Pedagog se dětí ptá:</p> <p>Jaké zajímavé objekty ve vesnici znají?</p> <p>Jestli vědí, kde se nacházejí, zda k nim najdou cestu?</p> <p>Čím jsou objekty pro děti zajímavé?</p> <p>Co se jim líbí a co ne?</p> <p>Sama dětem vždy nakonec řekne svůj názor, ale zdůrazní jim, že každý názor nemusí být stejný, že každé dítě může různé objekty vidět jinak.</p>

Otázky pro reflexi

Pedagog se dětí ptá, jak se jim dařila orientace ve vesnici a hledání objektů.

Jestli přitom neviděli třeba něco zvláštního, co je zaujalo. Zda si pamatují cestu k jednotlivých objektům (od školy ke kostelu apod.).

Jak se vám budovy líbily?

Které objekty jsou zajímavé a proč?

Líbila se vám tato aktivita a proč?

Dokázali byste spolu s rodiči najít na mapě svůj dům?

Rizika/doporučení

Zopakovat bezpečnost při používání iPadů venku – strkání, pád na zem.

Obrázek – Práce s tabletem

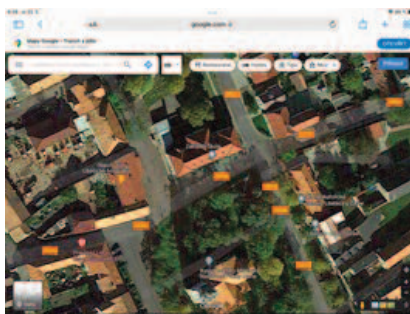
Obrázek – Focení objektů

Obrázek – Focení obecního úřadu

Obrázek – Vyhledávání objektů v aplikaci

Obrázek – Objekty z pohledu draka

Obrázek – Společná práce ve třídě

5.2.7 Dary přírody

Jméno autora	Marcela Dietlová, Petra Staňková, Naděžda Husová
Název činnosti	Plody stromů a rostlin – Pexeso
Tematický celek	Dary přírody
Oblast rozvoje	Paměť
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Záměrně se soustředit a udržet pozornost ■ Vyvinout volní úsilí, soustředit se na činnost a její dokončení ■ Zaměřovat se na to, co je z poznávacího hlediska důležité ■ Rozlišovat některé obrazné symboly
Věk dětí/dítěte	3–7 let
Doporučení	Dát dítěti méně dvojic, jednodušší obrázky, které dítě zná.
Příprava/pomůcky	Pexeso (dle tématu), nůžky, stůl nebo rovná podložka.
Zadání/instrukce	<p>Prohlédneme si společně obrázky různých plodů na pexesu. Zkusí je někdo pojmenovat? Znáte některé? Zahrajeme si s těmito obrázky pexeso. Nejprve otočí kartičku jeden hráč a všichni si je prohlédnou, poté hraje další z vás. Kdo objeví stejné obrázky plodů, tak může hrát ještě jednou. Na závěr si spočítáme, kolik dvojic obrázků každý našel.</p> <p>Pojďme to teď zkusit ve skupinkách. Uvidíme, jestli vám se vzájemnou pomocí půjde hra rychleji. Rozdělte se do dvojic a domlouvejte se mezi sebou, kde by která kartička mohla být. Šlo by i najít nějaký speciální postup?</p> <p>Co kdybychom si teď zahráli ve trojicích? Bude v tom rozdíl?</p>
Popis	<p>Pexeso se zamíchá a rozloží se na stůl. Děti postupně obracejí obrázky, když dítě najde dva stejné obrázky, může si dvojici vzít a hraje ještě jednou, protože pexeso uhl. Pexeso se skládá z 64 kartiček. Kdo má nejvíce dvojic – vyhrává. Každé dítě postupně otočí 2 kartičky a zkouší najít stejné plody na obrázku. Cílem hry je nalézt co nejvíce dvojic. U dětí se rozvíjí paměť a poznávání a určování jednotlivých druhů plodů stromů a rostlin.</p> <p>Pro podporu spolupráce a komunikace můžeme hrát pexeso v různě početných skupinách. Dětem se naskytne možnost k diskotování, plánování strategií ve hře, rozdělování rolí a řešení různých situací.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Pedagog dítě nabádá, aby nespěchalo a pořádně si rozmyslelo, kde jaký obrázek vidělo.</p> <p>Vidím, že se ti nedařilo najít dvojici. Co by šlo příště udělat jinak? Mohl by ti pomoci někdo ze skupiny? Jak si rozdělíte své úkoly ve skupině? Budete hledat všichni všechno, nebo si někdo bude pamatovat určité části hracího pole? Líbí se mi, jak se radíte. Je dobře, že mají všichni prostor se vyjádřit.</p>
Otázky pro reflexi	<p>Co se vám dnes líbilo/nelíbilo? Co ti dělalo největší problém? Co bylo pro tebe lehké a co naopak těžké? Jaké obrázky si z pexesa pamatuješ? Kdy se ti lépe hrálo? V jakém počtu dětí byla hra nejzábavnější? Co se vám ve skupině dařilo nejvíce? Jak jste řešili neúspěch? Šlo by příště něco udělat jinak?</p>
Rizika/doporučení	<p>Ze začátku je lepší hrát hru s menším počtem dvojic kartiček pexesa. Děti si lépe pamatují dvojice, zažívají úspěch a jsou motivované k pokračování. Pro hru je lepší rozdělit se na menší skupinky. Děti se lépe soustředí, na každého dojde řada, nemusí dlouho čekat. Používat raději jen jednodušší plody, které děti znají a dokáží pojmenovat. Společně před hrou můžeme vytřídit obrázky, se kterými budeme hrát.</p>

Obrázek – Hraní pexesa

Obrázek – Pexeso

5.2.8 Lidské tělo

Jméno autora	Veronika Fusková
Název činnosti	Puzzle „naslepo“
Tematický celek	Lidské tělo
Oblast rozvoje	Paměť
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Pojmenovat části těla a některé orgány, znát základní pojmy užívané ve spojení se zdravím, pohybem a sportem. ■ Správně vyslovovat, ovládat dech, tempo i intonaci řeči. ■ Zaměřovat se na to, co je z poznávacího hlediska důležité. ■ Záměrně se soustředit a udržet pozornost. ■ Vyvinout volní úsilí, soustředit se na činnost a její dokončení. ■ Zaměřovat se na to, co je z poznávacího hlediska důležité. ■ Rozlišovat některé obrazné symboly a porozumět jejich významu a funkci.
Věk dětí/dítěte	5–6 let
Doporučení	Pro dítě s SVP můžeme připravit menší počet dílů, které je potřeba si zapamatovat.
Příprava/pomůcky	Obrázky/fotografie částí lidského těla, provázek, návodná fotografie/obrázek celé lidské postavy.
Zadání/instrukce	Děti, máte za úkol si zapamatovat části lidského těla, které mají vybraní kamarádi schované za zády, a složit puzzle lidské postavy. Až tlesknu, otočí se k vám schovanými obrázky a vy si zkusíte zapamatovat, který obrázek kdo schovává. Pracujte ve skupině, pomáhejte si a domlouvejte se na postupu.
Popis	<p>Pedagog vybere 5 dětí, které si pověsí na krk 1 část fotografie/obrázku lidského těla z 5 (pravá ruka, levá ruka, tělo, hlava, nohy) přes krk směrem na záda. Na předem určené znamení (tlesknutí, zvolená signalizace, slovo) se otočí zády k dětem tak, aby ostatní viděli fotografie, obrázky na časový limit. Na stejnou signalizaci se otočí zpět tak, aby ostatní neviděli fotografie/obrázky. Děti se rozdělí do malých skupin, které budou hádat části lidského těla podle návodu, jenž leží na viditelném místě, a snaží se správně sestavit puzzle lidské postavy.</p> <p>Hru můžeme ztížit či ulehčit počtem fotografií/obrázků částí lidského těla nebo promícháním dětí tak, aby si ostatní musely zapamatovat nejen fotografie/obrázky, ale také kdo jakou fotografii/obrázek má na zádech.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Pedagog vystupuje pouze jako organizátor daného úkolu. Pedagog udává předem domluvenou signalizaci a řídí danou činnost. Na závěr zhodnotí a upozorní na případné chybné kroky.</p> <p>Vidím, že se vám úkol daří. Jakou jste zvolili strategii? Nejde vám to? Zkuste se domluvit, co byste mohli udělat jinak. Jak budete postupovat? Co je důležité udělat nejprve?</p>
Otázky pro reflexi	<p>Jak se vám spolupracovalo? Dařilo se vám domluvat? Jaký jste zvolili postup? Co se vám povedlo? Řešili jste nějaký problém? Jak? Jakým způsobem jste si pomáhali? Co vás bavilo nejvíce? Co jste se dnes naučili?</p>
Rizika/doporučení	Fotografie/obrázky použít na suchý zip tak, aby děti neviděly velikost tabulek (obrázků). Vnímavější děti začnou určovat části těla podle velikosti tabulek (obrázků) a neurčují podle paměti. Nesmíme zapomenout předem určit zvolenou signalizaci.

Obrázek – Děti, které mají na zádech fotografie 1

Obrázek – Děti, které mají na zádech fotografie 2

Obrázek – Fotografie předlohy celé postavy

Obrázek – Puzzle celé postavy dle předlohy

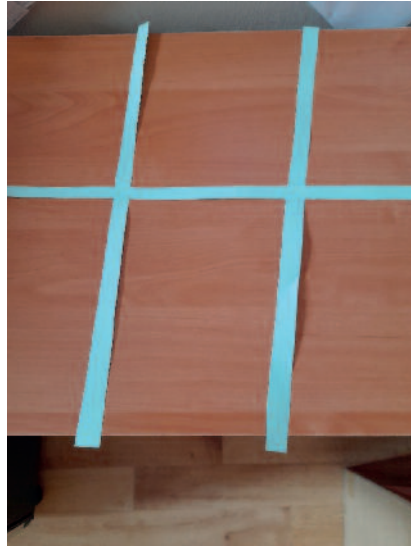
Obrázek – Práce dětí

5.2.9 Rostliny

Jméno autora	Vladimíra Andrtová
Název činnosti	Vysazování jarních květin
Tematický celek	Rostliny
Oblast rozvoje	Paměť
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Poznat a pojmenovat většinu toho, čím jsme obklopeni. ■ Chápat prostorové pojmy (vpravo, vlevo, nahoře, dole). ■ Úmyslně si zapamatovat a vybavit si. ■ Řešit problémy a úkoly.
Věk dětí/dítěte	4–5 let
Doporučení	Pokud je ve třídě dítě s SVP, je vhodné úkol hodně zjednodušit. Tabulku utvořit pouze se čtyřmi okýnky, umístit pouze jeden obrázek a na stolečku mít připravený ten samý obrázek, který umístí do tabulky.
Příprava/pomůcky	Tři až pět proužků barevného papíru, obrázky jarních květin.
Zadání/instrukce	Zahradník nám zasázel květiny a vaším úkolem je si záhon prohlédnout a potom jít ke stolečku, kde máte připraven záhon, a zasadit květiny na stejné místo.
Popis	<p>S dětmi si povídáme o jarních květinách. Ukazujeme si obrázky, nejdříve pojmenovává pedagog. Dále pedagog říká název květiny a dítě ukazuje. Nakonec dítě ukazuje i pojmenovává. Na stole je z proužků papíru vytvořena vzorová mřížka (2×2, 2×3, 3×3) a v ní umístěny kartičky s obrázkem jarních květin.</p> <p>Na vedlejších stolcích jsou připraveny totožné mřížky a vedle položeny stejné obrázky. Děti si nejdříve prohlédnou umístění obrázků na vzorové mřížce, zapamatují si rozmístění obrázků v mřížce a potom přejdou k druhému stolu a obrázky umístí stejně. Mřížku tvoříme z pěti nebo tří proužků, podle schopností dětí. Aktivitu si nejprve vyzkouší děti v menších skupinkách, dvojicích. Poté mohou řešit i individuálně.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Kolik kytiček sis zapamatoval najednou? Která mřížka byla pro tebe nejtěžší (se čtyřmi, šesti, nebo devíti obrázky)?</p> <p>Bylo lepší sázet květinu do záhonu ve větší skupině, ve dvojici, nebo samostatně? Můžeš/můžete se jít podívat ještě jednou.</p> <p>Ano správně jsi/jste vybrali kytičku. Povedlo se ti/vám ji zasadit na správné místo?</p>
Otázky pro reflexi	Jaké kytičky jsme sázeli do záhonků? Co pro vás bylo nejlhčí a nejtěžší? Co vás potrápilo? S kým se ti dobře spolupracovalo? Překvapilo vás něco?
Rizika/doporučení	Příště bych tento úkol začínala pouze s jedním obrázkem a postupně bych přidávala. U menších dětí je lepší mít pouze dva obrázky. Starší děti zvládnou vybrat z více obrázků ty, které byly na vzorové mřížce.

Obrázek – Lehká varianta – Mřížka

Obrázek – Středně těžká varianta – Mřížka

Obrázek – Těžká varianta – Mřížka

5.2.10 Životní jubileum dítěte

Jméno autora	Petra Staňková
Název činnosti	Oslava narozenin
Tematický celek	Životní jubileum dítěte
Oblast rozvoje	Paměť
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Záměrně se soustředit a udržet pozornost ■ Vyvinout volní úsilí, soustředit se na činnost a její dokončení ■ Radostně prožívat oslavy ■ Spolupracovat s ostatními ■ Navazovat kontakty s dospělým
Věk dětí/dítěte	4–7 let
Doporučení	Hrát s dítětem aktivitu pouze jeden na jednoho. Dítě tím pádem bude mít méně věcí na zapamatování.
Příprava/pomůcky	Žádné pomůcky nejsou třeba.
Zadání/instrukce	Představte si, děti, že společně plánujeme oslavu narozenin a zahrajeme si hru – Na oslavu narozenin musíme připravit..., zkuste přemýšlet, co vše na takovou oslavu narozenin potřebujeme.
Popis	<p>Děti se posadí do kroužku, kde jim dospělý vysvětlí hru. Začne dospělý. Řekne dětem větu „Na oslavu narozenin musím připravit...“ a ujistí se, že všechny děti rozumí jejímu obsahu. Sám pak řekne tuto větu, do které doplní první objekt.</p> <p>Například: <i>Na oslavu narozenin musím připravit dort.</i></p> <p>Poté vyzve první dítě, aby větu zopakoval a přidal k ní další objekt.</p> <p>Například: <i>Na oslavu narozenin musím připravit dort a svíčky.</i></p> <p>Tímto způsobem se děti střídají v kolečku a společně tvoří seznam na oslavu narozenin, dokud se v seznamu zcela neztratí. Kdo se ztratí a neví jak pokračovat, vypadává.</p> <p>Děti hru hrají v menších skupinkách.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	Pedagog dětem pomáhá s opakováním slov, které děti v průběhu hry vymýšlí. Dává dětem prostor, aby se snažily zapamatovat co nejvíce věcí.
Otázky pro reflexi	Co se vám dnes líbilo/nelíbilo? Co ti dělalo největší problém? Co bylo pro tebe lehké a co naopak těžké? Kdo myslíte, že si zapamatoval nejvíce slov? Co jste se dnes naučili? Překvapilo tě něco?
Rizika/doporučení	Pro aktivitu, pokud je více dětí, je lepší je rozdělit na menší skupinky. Děti se lépe soustředí, na každého dojde řada, nemusí dlouho čekat.

Obrázek – Společenská hra

Obrázek – Hra

Obrázek – Hra oslava narozenin

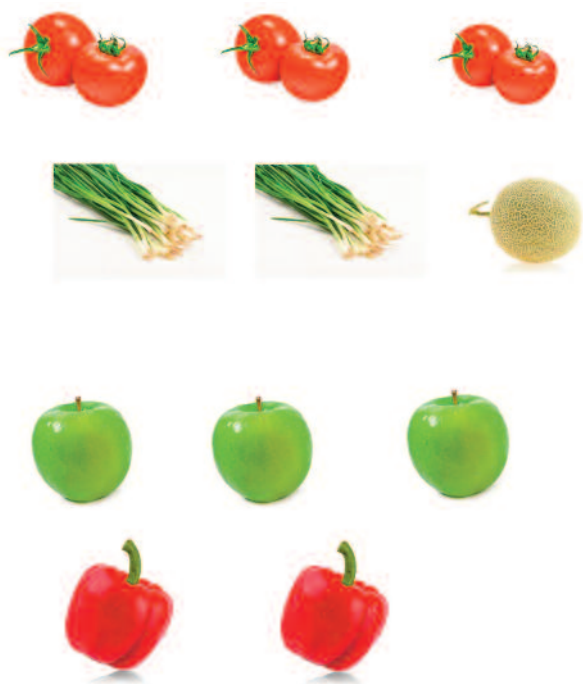
5.2.11 Komunikace mezi námi

Jméno autora	Zuzana Sádovská, Yuliia Barzhak
Název činnosti	Jdeme na trh
Tematický celek	Komunikace mezi námi
Oblast rozvoje	Paměť
Očekávané výstupy	Pedagog pomáhá dítěti spojit informace, které si má zapamatovat, se smyslovými pocity nebo představami. Opakuje s nimi, jak přidáváme a odebíráme ze skupiny po 2–3 předmětech.
Věk dětí/dítěte	4–6 let
Doporučení	Dbáme na to, aby dvě děti s SVP nevytvořily dvojici. V případě potřeby dvojici s dítětem s SVP poskytneme více času a slovní podporu. „I dospělý někdy zapomene, co má koupit.“
Příprava/pomůcky	Nákupní seznamy, batohy, plastové peníze, červená vlajka.
Zadání/instrukce	Pojďme, děti, půjdeme nakupovat na trh. Vezměte si s kamarádem košík a recept a zkuste si věci na receptu zapamatovat. Společně si pomáhejte. Pak dojděte ke stánku pořídit to, co jste měli v receptu. Myslete na slušné chování (pozdravit, poprosit, vykat prodejci atd.). Kontrolujte společně, jestli nakoupíte vše, a nezapomeňte zaplatit.
Popis	<p>V prostorách mateřské školy (třída, hřiště) jsou umístěny koše s různým ovocem a zeleninou. Na jedné hromadě má pedagog pro děti připravené „recepty“. Pedagog rozdává dětem ve třídě obrázkový nákupní seznam, podle kterého mají nakupovat. Úkolem dvojic je zapamatovat si společně nákupní seznam. Diskutujte s dětmi o tom, zda nakupovaly na trhu s rodiči. Co tam nakoupily, na co nesmí zapomenout. Zdůrazněte dětem, že na trhu bude mnoho cizích lidí, kteří je budou hlídat, aby zůstaly spolu.</p> <p>Aktivita bude probíhat ve dvojicích. Každá dvojice dostane kartičku s obrázkovým nákupním seznamem (příloha 1) a deset plastových mincí. Úkolem dětí je zapamatovat si nákupní seznam. Po příchodu na trh/do obchodu děti postupně nakoupí a každá dvojice fiktivně zaplatí svůj nákup (pokud se aktivita provádí v prostorách MŠ), nebo pedagog zaplatí dětem nákup na trhu/obchodě. Po skončení si dvojice uloží zboží do batohu.</p> <p>Po příchodu do mateřské školy děti zkontrolují nákupy každé dvojice podle nákupního seznamu ve třídě a také peníze, které jim z nákupů zbyly. A vyhodnotí, komu se podařilo úkol splnit bez chyby.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Nezáleží na tom, že si nemůžete vzpomenout, máte čas. Bylo to ovoce, nebo zelenina?</p> <p>Vidím, že jste si dokázali vzájemně pomoci.</p> <p>Pamatujete si oba celý seznam? Co uděláte, když si někdo nebude moci vzpomenout?</p>
Otázky pro reflexi	<p>Také chodíte nakupovat s rodiči?</p> <p>Už jste si všechno koupili?</p> <p>Koupili jste si jen věci, které byly na vašem seznamu?</p> <p>Je lepší nakupovat, když jste sami, nebo ve dvojici?</p> <p>Co bylo nejtěžší? Měli všichni dostatek peněz?</p> <p>Na co nesmíme zapomenout, když jdeme nakupovat?</p> <p>Museli jste řešit nějaký problém? Dařilo se vám si navzájem poradit?</p>

Rizika/doporučení

Aktivitu lze realizovat i ve venkovních prostorách mateřské školy, kde by vznikl trh pro mateřskou školu. Děti nemají při nákupu u sebe seznamy, ale pedagog je má u sebe pro případ, že by některé dítě potřebovalo pomoc a požádalo si o radu.

Nákupní seznam

Obrázek – Nákupní seznam

Obrázek – Fotografie v práci

5.2.12 Čtyři roční období

Jméno autora	Zuzana Sádovská, Veronika Ojo
Název činnosti	Ztracení kamarádi
Tematický celek	Čtyři roční období
Oblast rozvoje	Paměť
Očekávané výstupy	Sledování změn v přírodě, vnímání okolí. Charakteristika ročních období. Zraková diferenciacce.
Věk dětí/dítěte	3–6 let
Doporučení	Snažíme se dítě se SVP co nejvíce zapojit do debaty, ujistit se, že zadání rozumí, a přímo kontrolovat jeho postup při plnění aktivity. V mírných intervalech se ujišťujeme, že děti se SVP získávají určité znalosti.
Příprava/pomůcky	4 balíčků papíry s nakreslenými ročními obdobími, obrázky různých předmětů, které se objevují na papírech 4 ročních období, omalovánky, předměty a jevy čtyř ročních období na papírech A4.
Zadání/instrukce	Procvičíme si paměť. Vaším úkolem je si zapamatovat co nejvíce z obrazu, který před sebou máte. Vyberte z hromádky jednobarevných obrázků ty, které jste viděli na svém velkém obraze, a vybarvěte je tou barvou, kterou měly na obraze. Pomáhejte si ve skupině a vzpomínejte, které obrázky tam patří. Srovnejte vybrané obrázky do řady, vytvořte „most“, kamarád vám bude vyvolávat obrázky. Na místě obrázku můžete most přeskocit na druhou stranu. Domlouvejte se na střídání. Každý vyvolává dva obrázky.
Popis	Pedagog s dětmi diskutuje o přírodě a změnách ročních období, o dešti, větru a mracích a společně provádějí jednoduchá krátkodobá pozorování změn počasí. Pedagog rozdělí děti do 4 skupin tak, aby v každé skupině byly děti s různou úrovní schopností a věku, takto budou děti rozděleny při prvním úkolu, při dalších dvou aktivitách pak děti nebudou ve skupinách. Pro každou aktivitu jsou ve třídě předem připravené pomůcky. Děti mají ve třídě rozložené velké papíry s obrázky jednotlivých ročních období. Jejich úkolem je si po dobu dvou minut obrazy prohlížet a snažit se zapamatovat co nejvíce objektů. Pedagog poté sroluje papíry a dá je mimo dosah dětí. Nyní, když měly děti možnost si obrázky pořádně prohlédnout, bude jejich úkolem vybrat z hromádky papírů vedle nich pouze ty obrázky, které viděly na obraze a zapamatovaly si je. Jakmile je vyberou, vybarví je stejnou barvou, jakou byly namalovány na papírech. Poté si děti ve skupině své řešení zkontrolují, případně opraví. Pak děti ve skupině vytvoří na podlaze z vybraných obrázků 2 sloupce, „mosty“ vedle sebe. Úkolem dětí bude přeskocit „most“ v místě, kde se nachází obrázek, který jedno dítě ze skupiny pojmenuje. (Např.: strom pokrytý sněhem, plavky, déšť, slunce, zimní boty.) Ostatní děti ze skupiny přeskochí most. Po dvou obrázcích se role vyvolávačů vymění.

Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Jakou barvu měl traktor?</p> <p>Víte, jaké roční období je na vašem obraze zobrazeno? Podle čeho jste to poznali? Vidím, že si kontrolujete správnost, jak při tom postupujete? Jaké jsou vaše úkoly ve skupině? Vidíš místo, kde můžeš most přeskočit? Daří se ti hledat vyvolané obrázky?</p>
Otázky pro reflexi	<p>Jaké to bylo zapamatovat si a pak skočit přes most?</p> <p>Chtěl bys takhle hrát ještě někdy?</p> <p>Bylo těžké si zapamatovat, co všechno bylo v příběhu zmíněno?</p> <p>Bylo na vás na obrázcích nakresleno příliš mnoho věcí? Kolik obrázků jste si zapamatovali? Chyběl vám nějaký? Dokázali jste určit i příslušnou barvu?</p> <p>Co bylo nejtěžší? Udělali byste teď něco jinak? Jak jste si ve skupině pomáhali?</p>
Rizika/doporučení	<p>Umístěte 4 roční období co nejdále od sebe, aby si je děti nemohly ve skupinách vyměnit.</p> <p>Obrázky na papírech A4 jsou stejné jako na obrázcích.</p> <p>Papíry v aktivitě most je třeba zalaminovat a je lepší nechat děti skákat jen bosýma nohama, aby v ponožkách nebo bačkorách neuklouzly na kluzkém povrchu laminovacího papíru.</p>

Obrázek – Vzor hry Most

5.2.13 Sport

Jméno autora	Veronika Ojo
Název činnosti	Bystrozraký
Tematický celek	Sport
Oblast rozvoje	Paměť
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none">■ orientace v prostoru■ paměť a pozornost■ komunikace ve dvojici
Věk dětí/dítěte	3–6 let
Doporučení	Děti se SVP budou mít v rámci aktivity více času na zapamatování pexesa, a tedy i více času na výběr jednotlivých pexes. Případně můžeme někdy během aktivity ukázat všechna pexesa, která jsou ještě ve hře, abychom si osvěžili paměť. Můžeme také dát dvě děti se SVP do dvojic a ty by společně řešily pexesa.
Příprava/pomůcky	Pexeso obrázky sportů, míč, švihadlo, létající talíř.
Zadání/instrukce	Zahrajeme si pexeso, zkuste si zapamatovat co nejvíce obrázků, které vám kamarádi ukazují, budete mezi nimi pak hledat dvojici. Vylosujte si ze společné hromádky jeden obrázek a domlouvejte se s kamarádem, které dítě by mohlo mít váš pár. Pak kamaráda vyvolejte, on vám ukáže, jestli jste se trefili.
Popis	Aktivita Pexeso Děti drží nad hlavou různé obrázky sportů (zimní, letní) tak, aby si je mohli všichni prohlédnout. Dvojice děti stojící naproti nim si obrázky prohlíží a snaží se je zapamatovat. Po 1 minutě děti otočí obrázky opačným směrem tak, aby děti stojící naproti nim obrázky neviděly. Pak si dvojice vylosuje jeden obrázek z hromádky vedle sebe (na hromádce jsou páry k obrázkům, které již děti viděly) a domlouvá se, který kamarád by mohl mít jejich pár. Po domluvě vyvolá jeho jméno a sport. Děti se střídají vždy po jednom kole. Nové dvojici na chvíli obrázky ostatní děti opět ukáží.
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	Zapamatovali jste si všechny obrázky? Můžeme obrázky otočit? Jaké sporty vidíš na obrázcích? Pozorujte dobře všechny obrázky kamarádů.
Otázky pro reflexi	Která část hry se vám líbila více? Proč? Co bylo nejtěžší? Udělali byste něco příště jinak? Co pro vás bylo lehké a co těžké? Dařilo se vám ve dvojici spolupracovat? Na které názvy sportů jste si nevzpomněli? Natrefili jste na sport, který jste neznali?
Rizika/doporučení	Připravit dostatečně velké obrázky, aby byly dobře viditelné.

Obrázek – Opakovací papoušek

Obrázek – Pexeso

5.2.14 Zvířata

Jméno autora	Veronika Ojo
Název činnosti	Mami, tati, pojďme si hrát
Tematický celek	Zvířata
Oblast rozvoje	Paměť
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none">■ Rozhodne, zda daný objekt má/nemá danou vlastnost.■ Rozhodne o pravdivosti (ano/ne, platí/neplatí).■ Ze skupiny objektů vybere všechny objekty s danou vlastností – roztřídí objekty ve skupině na základě určené vlastnosti.
Věk dětí/dítěte	4–6 let
Doporučení	Při plnění úkolů s dětmi se SVP doporučujeme neustále kontrolovat, zda dítě zadání rozumí. Pokud aktivity plní pouze děti bez SEN, doporučujeme děti se SEN spojit do dvojic, aby asistent/pedagog mohl snadněji a rychleji reagovat a pomoci dětem s plněním aktivit.
Příprava/pomůcky	Paměťová hra s tematikou zvířat v lichých číslech, obrázky různých prostředí, obrázky zvířat žijících v různých prostředích, bingo papír, bingo seznam zvířat, plastová krabička, barevná voda v černé barvě, plastový kelímek, papír A4 se 7 černobílými zvířaty a 1 barevným zvířetem, voda smíchaná se zeminou, špetka, kartáč, hřeben, kelímek, lžička, lego panák, 5 panáků zvířat.
Zadání/instrukce	<p>1. aktivita</p> <p>Zvířecí pexeso: Zahrajeme si pexeso. Vaším úkolem je najít všechny dvojice zvířat. Na konci vám zůstane jeden obrázek zvířete bez dvojice. Toto zvíře si zapamatujte. Budete ho potřebovat na konci hry.</p> <p>2. aktivita</p> <p>Kam patří?: Vaším úkolem bude roztřídit zvířata tak, aby byla všechna umístěna tam, kde žijí (voda, souš, vzduch). Až budete mít všechna zvířata roztříděná, zůstane vám jedno zvíře, které svůj domov nenašlo. To si opět zapamatujte.</p> <p>3. aktivita</p> <p>Bingo!: Asistent vám bude číst různá zvířata (zelený lev, oranžový pes, červená myš, modrá žirafa, bílý medvěd, ...) a vaším úkolem bude zaškrtnout na kartičkách pouze ta zvířata, která vám přečetl. Musíte být velmi opatrní, pozorně poslouchat a velmi si vzájemně pomáhat s kontrolou. Zvíře, které si máte zapamatovat, je to, které jste jako jedině nezaškrtnuli.</p> <p>4. aktivita</p> <p>Detektiv: Na stole máte položené plastové nádoby naplněné obyčejnou vodou obarvenou potravinářským barvivem (černým). Pod touto nádobou jsou ukryty obrázky zvířat. Sedm černobílých a jedno barevné. Vaším úkolem je najít právě to barevné zvíře a zapamatovat si, jaké to bylo. Toto barevné zvíře najdete tak, že na dno krabice s vodou budete pokládat plastový kelímek. Ten vám podobu zvířete odhalí.</p>

Zadání/instrukce	5. aktivita Archeolog: V menším bazénku nebo větší plastové krabici je ukryto mnoho předmětů, ale pouze 5 figurek zvířat. Budete muset z bažiny vylovit alespoň jedno zvíře a zapamatovat si, které to bylo. Pak ho vrátíte zpět, aby ho mohl najít další kamarád. To, co vám ale bude ztěžovat hledání, je voda smíchaná s půdou, tedy opravdová bažina, takže předměty jen těžko uvidíte očima. Musíte je najít hmatem. Po splnění všech úkolů na závěrečné zastávce vyberete mezi mnoha obrázky zvířat právě ty, které vám v úkolech vždy zůstaly a měli jste si je zapamatovat. Tímto způsobem si ověříme, že jste úkoly zvládli a zapamatovali jste si správná zvířata.
Popis	Pedagog vytvoří 5 různých aktivit v prostoru (hřiště, třída). Úkolem dětí bude splnit všechny úkoly a po jejich splnění vybrat na závěrečné tabulce obrázky zvířat, které budou v aktivitě použity. Děti budou vyzvány, aby na závěrečné tabulce vybraly odpovědi na předchozí aktivity. Aktivity se vždy provádějí ve dvojicích buď s rodičem, nebo s dalším dítětem ze třídy. Pedagog všem dětem/rodičům před začátkem soutěže vysvětlí pravidla jednotlivých her. Po dokončení aktivity musí předměty uvést zpět do stavu, v jakém je našli, aby ostatní dvojice neuhodly odpověď. Děti plní aktivity v různém pořadí a vždy, když splní jednu aktivitu, dostanou barevné razítko, přičemž barva razítka odpovídá jednotlivým stanovištím. (Barvy razítek závisí na tom, co je na pracovišti k dispozici.) Pedagog děti předem upozorní, aby nespotřebovávaly vodu použitou při aktivitách, a také je upozorní na fair-play přístup. Po splnění aktivit dostanou děti za odměnu džus, jablko (je na zvážení jednotlivých provozovatelů podle jejich pravidel, jaká odměna je pro děti v jejich školce vhodná a přiměřená).
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	Kde orel žije? Jste si jistí, že na zemi? Sebrali jste v pexesu jedno zvíře? Je zvíře, které jsi zaškrtl v bingu určité v rohu a zelené? Jsi si jistý, že lev pod dózou je barevný? Jaké další předměty byly v bažině? Ano, vybrali jste naprosto správně 5 obrázků zvířat z her. Vidím, že si pomáháte a domlouváte se. Jak jste přišli na toto řešení?
Otázky pro reflexi	Která hra byla nejnáročnější? Kterou byste si ještě rádi zahráli? Bylo pro vás snadné najít dvojice v pexesu? Jaké bylo rozdělit zvířata podle místa, kde žijí? Hráli jste někdy hru bingo? Líbilo se vám naše zvířecí bingo? Proč? Proč se vám líbila hra na archeology v bažině? Jak se vám spolupracovalo? Dařilo se vám domlouvat na vyřešení úkolů? Při čem jste si museli nejvíce pomáhat?
Rizika/doporučení	Na stanovištích jsou vždy připraveny aktivity minimálně 3x, aby mohlo soutěžit několik dvojic najednou. Pedagog pravidelně kontroluje, zda jsou aktivity uvedeny do původního stavu.

Obrázek – Zvířata

Obrázek – Černobílá a barevná zvířata

Obrázek – Bingo!

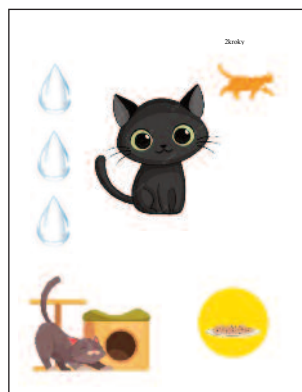
5.2.15 Životní události dítěte

Jméno autora	Veronika Ojo
Název činnosti	Moje první zvířátko
Tematický celek	Životní události dítěte
Oblast rozvoje	Paměť
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none">■ komunikovat pomocí celých vět■ myslet a chovat se empaticky k druhým lidem■ respektovat pravidla hry
Věk dětí/dítěte	5–6 let
Doporučení	Učitel vybere pro dítě se SVP zvíře, které by ho svou náročnou péčí nedemotivovalo a nezahlcovalo jeho vnímání. Doporučujeme vybrat pro dítě zvíře, které bude akorát náročné na obtížnost, aby rozšířilo znalosti a dovednosti.
Příprava/pomůcky	Papíry A4 s návodem, jak se starat o domácího mazlíčka, figurky zvířat, plastové tyčinky (30 ks), plastové kelímky (50 ks), obálky/koule zelené, žluté, červené a modré barvy, obrázky hraček/předmětů pro zvířata (hřeben na ošetřování koně, míč pro psa, kolotoč pro křečka, korálky pro rybičky, ...), tašky/košíky.
Zadání/instrukce	Dnes si prostřednictvím hry vyzkoušíte, jestli zvládnete péči o svého mazlíčka. Rozdělíme se do skupin a vyrazíme na cestu. Vyberte si z nabízených zvířat to, o které byste se rádi starali, a vymyslete mu jméno. Nyní si, děti, sedněte a dobře si prohlédněte obrázkový návod, který jsem vám dala. Zjistěte, kolik a jaké jídlo vaše zvířátko potřebuje, co mu musíte opatřit za pomůcky a další věci, které jsou v návodu uvedeny. Až si to všechno zapamatujete, přineste mi svůj papír a nechte si své zvířátko u sebe. Napíší vám k návodu jméno vašeho mazlíčka. Nyní si do skupiny vezměte jeden košík/tašku a můžete jít posbírat všechny věci, které vaše zvířátko potřebuje, aby bylo zdravé a šťastné. Nezapomeňte se svými mazlíčky absolvovat tak dlouhou procházku, jakou vaši mazlíčci snesou. Všichni pečovatelé o mazlíčka spolupracují a domlouvají se na plnění úkolů.
Popis	Pedagog nechá děti vybrat si vlastní zvíře (figuríny zvířat). Na základě jejich výběru jim dá obrázkový návod, jak se o zvířátko starat. Úkolem dětí je zapamatovat si, kolik granulí jejich zvířátko potřebuje, kolik vody, jaké a kolik hraček a jak dlouhou procházku musí se svým zvířátkem absolvovat. V areálu mateřské školy (na dvoře, ve třídě) jsou 4 stanoviště. Na jednom z nich jsou ve 4 miskách obálky 4 barev. Na druhém jsou buď obrázky, nebo skutečné předměty, které slouží jako hračky nebo předměty sloužící zvířatům. Na třetím stanovišti jsou umístěny kelímky různých barev. Na čtvrtém stanovišti jsou vedle sebe umístěny 3 řady plastových tyčinek – v každé řadě je 10 tyčinek. Řady jsou od sebe vzdáleny nejméně 30 cm. Děti jsou předem upozorněny, že musí dávat pozor, aby nenarazily do druhého kamaráda, jinak by mohly zranit je i jejich zvířátka. Pedagog sleduje děti při provádění činností. Po dokončení všech aktivit se děti vrátí na stanoviště, kde si vyzvedly své domácí mazlíčky a košíky. Pedagog při příchodu dětí zkontroluje, zda mají správný počet předmětů, jídla, pití podle papírků, které si označily jmény dětí. Po společné kontrole obsahu všech košíků se pedagog se všemi dětmi přesune na stanoviště, kde měly děti chodit se zvířátky. Tam pak společně s dětmi zkontroluje, zda udělaly správný počet kroků (dítě znovu projde dráhu a přitom nahlas počítá počet kroků). Pokud se dítě u svého zvířete zastaví, splnilo úkol správně. Pedagog během aktivity podporuje spolupráci dětí. Nabádá ke komunikaci a kooperaci během řešení úkolů.

<p>Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity</p>	<p>Nezapomněli jste na něco, co potřebujete vědět k péči o svého domácího mazlíčka? Poradili jste se ve skupině? Vidím, že se zapojujete do úkolů všichni. Jestli potřebujete pomoc, zkuste se zeptat jiné skupiny, jak si s úkolem poradila.</p> <p>Líbí se vám zvíře, které jste si vybrali?</p> <p>Jaké jméno jste svému zvířátku dali?</p> <p>Odvedli jste skvělou práci, když jste si zapamatovali, co vaše zvířátko potřebuje! Gratulujeme!</p>
<p>Otázky pro reflexi</p>	<p>Jaké jiné zvíře byste si vybrali, kdybyste mohli?</p> <p>Bylo těžké si vzpomenout, co vaše zvířátko potřebuje? Proč?</p> <p>Co jiného byste mohli dát svému zvířátku jako hračku?</p> <p>Chtěli byste se o své domácí mazlíčky starat? Proč?</p> <p>Jak se vám dařila spolupráce? Bylo těžké se domluvit a shodnout. Kontrolovali jste si vzájemně řešení úkolů?</p>
<p>Rizika/doporučení</p>	<p>Stanoviště rozestavte ve velkých vzdálenostech, aby se děti na stanovištích netlačily. Na stanovištích s hračkami doporučujeme používat co nejvíce skutečných předmětů a co nejméně obrázků. Samozřejmě záleží na tom, jaké předměty má školka k dispozici. Snažíme se děti emočně motivovat k tomu, jak je důležité pečovat o jejich zvířátka, poskytovat jim správné množství jídla a pití a předměty, aby si náhodou neublížila. Napište dětem na papír jména jejich mazlíčků. Pro obměnu posledního stanoviště můžeme po kontrole umístění domácích zvířat porovnat, která zvířata potřebují stejně procházky, která potřebují diametrálně odlišné vzdálenosti k procházce...</p>

Obrázek – Milka se stará o kočku

Obrázek – Kočka

Obrázek – Pes

Obrázek – Ryba

Obrázek – Křeček

5.2.16 Bezpečnost na silnicích

Jméno autora	Julijana Kološa
Název činnosti	Co znamená tato dopravní značka?
Tematický celek	Bezpečnost na silnicích
Oblast rozvoje	Paměť
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Trénuje vizuální pracovní paměť hrou. ■ Procedurálně trénuje paměť (při zapojení do provozu). ■ Trénuje sématickou paměť (pochopí význam dopravních značek).
Věk dětí/dítěte	4–5 let
Doporučení	Dbáme na to, aby děti ze znevýhodněného prostředí měly dostatek příležitostí k aktivnímu učení. Kládeme jim různé otázky přizpůsobené jejich předchozím znalostem, abychom je povzbudili k přemýšlení.
Příprava/pomůcky	Duplikované karty s dopravními značkami, odrazky, dopravní podložka (např. hrací podložka s dopravním motivem).
Zadání/instrukce	<p>Během procházky pozorujte okolí, hledáme dopravní značky. Budeme si o nich pak ve třídě/na zahradě povídat. Jaká to je značka? Znáte význam? Jak vypadá? Co na ní vidíte?</p> <p>Co pro vás znamená bezpečnost silničního provozu? Znáte nějaký jiný druh dopravy?</p> <p>Ted' si ukážeme kartičky s obrázky značek, které jsme viděli na procházce. Potkali jsme všechny? Víte, co znamená třeba tato značka? Jak jste to poznali?</p> <p>Rozdělíme se do dvojic, ve kterých si proti sobě zahrajete pexeso. Otočte kartičky s dopravními značkami lícem dolů a střídavě hledejte dvojice. Potichu se domlouvejte na postupu vaší dvojice při hledání.</p> <p>Když najdete kartičky se stejnými znaky, zkuste je pojmenovat a vysvětlit význam dopravní značky. Můžete také ukázat význam prostřednictvím pantomimy.</p> <p>Ted' můžete pokračovat ve hře ve dvojicích na dopravní podložce (hrací podložka s nakreslenými cestami), kde si s hračkami vyzkoušíte provoz na silnici. Použijte malé figurky dopravních značek a dopravních prostředků (např. autíčka).</p>
Popis	<p>Na procházce děti hledají dopravní značení. U každého se zastavíme a povídáme si chvíli o podobě a významu. Ve třídě nebo na zahradě pokračujeme v rozhovoru o bezpečnosti silničního provozu.</p> <p>Ukážeme karty s dopravními značkami a mluvíme s nimi o jejich významu. Vysvětlujeme význam značek, které si nepamatují nebo neznají.</p> <p>Pak rozdělíme děti do dvojic, které budou proti sobě hrát pexeso. Děti objevují karty a hledají dvojice dopravních značek a zároveň rozvíjejí jazyk, myšlení a upevňují si koncepty o dopravě prostřednictvím konverzace.</p> <p>Během hry vybízejte děti, aby mezi sebou ve dvojici mluvily, diskutovaly a vysvětlovaly si navzájem rozhodnutí při výběru dopravní značky a jejího významu.</p> <p>Během aktivity se děti zapojují, mluví, poslouchají a pomáhají si s vysvětlením.</p>

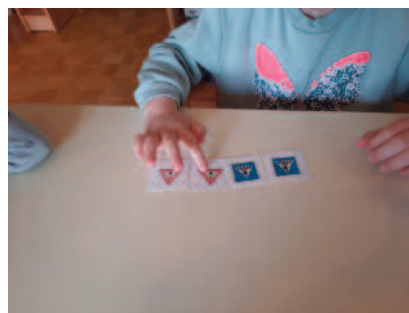
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	Vidím, že dobře pozorujete a mluvíte spolu. Povzbuzujeme děti, aby mluvily, a nabízíme jim individuální podporu, pokud ji potřebují. V případě nepochopení pokynů jsou děti vybízeny k účasti a vysvětlení, k dalšímu předvedení významu dopravních značek svým vrstevníkům, vysvětlují.
Otázky pro reflexi	Jak jste se rozhodli, kdo začne? Už jste viděli tuto dopravní značku? Kde? Co máme dělat, když na silnici vidíme tuto dopravní značku? Proč? Jakou má barvu? Jaké tvary? Proč si myslíte, že mají znaky různé tvary?
Rizika/doporučení	Při aktivní procházce po silnici dbáme na vzájemnou bezpečnost (držení za ruce, odrazky, chůze po vnitřní straně vozovky). Během pozorování se bezpečně zastavíme, aby si děti mohly ve dvojicích popovídat o dopravní značce, její charakteristice a významu.
Příloha	Získáno 29. 3. 2023 z: https://i.pinimg.com/564x/ca/f9/12/caf912b42b31fcf6c74475a3d8692f36.jpg

Obrázek – Aktivní vycházka s pozorováním

Obrázek – Pochopení významu dopravních značek

Obrázek – Upevnění významu dopravních značek

Obrázek – Pexeso

Obrázek – Hra na herní základně PROMET

Obrázek – Dopravní značky

5.2.17 Materiály a jejich vlastnosti

Jméno autora	Sumedija Agić, Špela Dovjak
Název činnosti	Smyslová cesta
Tematický celek	Materiály a jejich vlastnosti
Oblast rozvoje	Paměť
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Vnímá a rozlišuje smysly (hmatové vnímání). ■ Rozvíjí důvěru a dovednosti pro práci s ostatními a také komunikační dovednosti. ■ Buduje paměť a soustředění, stejně jako rozvíjí pozornost a buduje smyslovou cestu z paměti.
Věk dětí/dítěte	5–6 let
Doporučení	Tvoříme skupiny po 4 nebo 6 dětech, protože ve svých skupinách budou pracovat ve dvojicích. Skupiny by měly být menší, aby děti měly možnost si během aktivity vyměnit role. Podporujeme mezi dětmi spolupráci, domluvu a vzájemnou důvěru. Pokud je dítěti nepříjemné zakrytí očí, upravíme aktivitu vyloučením šátku přes oči. Kamarád doprovází procházku vrstevníka po smyslové cestě tím, že ho drží za ruku, vede ho a povzbuzuje.
Příprava/pomůcky	Materiály nalezené doma nebo v herně. Můžeme použít vlnu, vlašské ořechy, kaštiny, kukuřici, rýži, lego kostky, plst', polystyren, bavlnu, látku a další.
Zadání/instrukce	<p>Naším tématem jsou materiály a jejich vlastnosti. Pamatujete si, o kterých materiálech jsme se dosud učili? Můžete je uvést? Které z těchto materiálů také vidíte v herně? Které materiály jsou přírodní? Poznáte materiály, které jsme pro vás dnes připravili? Jak byste popsali tyto materiály? Jak je můžeme seřadit podle tvaru, barvy, struktury, velikosti a dalších vlastností? Myslíte si, že byste mohli rozeznat materiály se zavázanýma očima?</p> <p>Připravili jsme pro vás různé materiály a kartonové krabice. Vaším úkolem je vytvořit smyslovou cestu pomocí těchto materiálů. S pomocí kamaráda, který bude sloužit jako průvodce, projdete cestu bosí a se zavázanýma očima. Po procházce po cestě váš kamarád přeskupí pořadí materiálů na smyslové cestě. Vaším úkolem je zapamatovat si cestu, kterou jste šli, a poté poskládat materiály do původního pořadí. Vaši kamarádi vám v případě potřeby pomohou. Rozuměl jsi svému úkolu? Můžete zopakovat pokyny? Potřebujete další vysvětlení? Je někomu nepříjemné nosit pásku přes oči?</p>
Popis	<p>Pedagog si k činnosti připraví všechny potřebné materiály, včetně krabic a různých senzorických materiálů. Děti začínají plněním krabic různými materiály. Pomocí smyslů se seznamují s materiály a porovnávají je na základě jejich barvy a tvaru. Poté pomocí materiálů vytvoří smyslovou cestu a rozdělí se do dvojic. V každé dvojici rozhodnou, kdo půjde po smyslové cestě se zavázanýma očima jako první a kdo ho povede. Vedoucí dvojice poté změní sekvenci smyslové cesty, zatímco kamarád se zavázanýma očima čeká. Dále vezme svého kamaráda se zavázanýma očima za ruku, nasměruje ho při chůzi a povídá si s ním. Po dokončení cesty čeká dítě se zavázanýma očima, až jeho kamarád opět změní pořadí materiálů. Jakmile je cesta přeskupena, dítě se zavázanýma očima odstraní šátek z očí a pokusí se znovu vytvořit správnou sekvenci smyslové cesty, kterou právě prošli. Dvojice si pak vymění role, aby mělo každé dítě šanci zažít smyslovou cestu. Tato aktivita podporuje spolupráci, komunikaci, důvěru a povzbuzení mezi dětmi. Je pro ně důležité spolupracovat, samostatně připravovat, plánovat a vykonávat aktivitu.</p>

Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Vidím, že jste postupovali podle pokynů. Věřili jste kamarádovi, který vás vedl? Poznali jste všechny materiály?</p> <p>Může se stát, že děti všechny materiály jen podle chůze nepoznají. V tomto případě jim doporučíme volit materiály, které se co nejvíce liší tvarem a strukturou. Během aktivity jsou děti vedeny k tomu, aby mluvily, pokládaly otázky, popisovaly vjemy, které každý materiál vyvolává, a snažily se zapamatovat si sled materiálů. Pro posílení pocitu bezpečí a posílení důvěry se děti při chůzi po smyslové cestě drží za ruce.</p>
Otázky pro reflexi	<p>Líbilo se vám zadání? Bylo to příliš náročné? Jak se vám spolupracovalo? Jak jste si vybírali dvojice? Jak jste se cítili s páskou přes oči? Co bylo nejnáročnější? Kolik materiálů jste si zapamatovali? Který materiál byl nejsnáze rozpoznatelný a proč? Byly všechny materiály příjemné na dotek? Který jste hned poznali? Myslíte si, že jste úkol splnili úspěšně? Provedli byste nějaké změny? Proč? Jaké další materiály v herně lze použít k vytvoření smyslové cesty?</p>
Rizika/doporučení	<p>Doporučujeme děti povzbuzovat, aby pojmenovaly látku, na kterou během aktivity šlapou, a popsaly vjemy hmatové zkušenosti, se kterými se setkávají. Doporučíme jim, aby do každé krabice vkročily pomalu a oběma nohama, aby se prodloužil pocit a zvýšila se možnost jejich zapamatování. Zpočátku může být užitečné nabídnout méně materiálů, ale pokud budou děti úspěšné, mohou být zavedeny nebo duplikovány další materiály.</p>

Obrázek – Příprava materiálů

Obrázek – Poskytování pokynů

Obrázek – Chůze po smyslové cestě 1

Obrázek – Chůze po smyslové cestě 2

Obrázek – Přeuspořádání smyslové dráhy

Obrázek – Úspěšně dokončený úkol

5.2.18 Zdravé jídlo

Jméno autora	Maja Geršak Banović
Název činnosti	Řady
Tematický celek	Zdravé jídlo
Oblast rozvoje	Paměť
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Posiluje vizuální paměť. ■ Rozvíjí zaměření. ■ Rozvíjí pozornost k vizuálu. ■ Rozvíjí vizuální asociace.
Věk dětí/dítěte	3–5 let
Doporučení	Hru bychom měli upravit podle věku dítěte výběrem vhodného počtu obrázků jídla pro sekvenční řazení. Dětem, které nerozumí jazyku, můžeme potraviny vizuálně ukazovat a opakovaně pojmenovávat, abychom napomohli osvojení slovní zásoby. Můžeme také používat vícejazyčný slovník a pojmenovávat potraviny v různých jazycích. Hra je primárně vizuální, takže nevyžaduje lingvistické porozumění.
Příprava/pomůcky	Připravené kartičky se sekvencemi jídel, kartičky s různými druhy jídel, židle a stůl.
Zadání/instrukce	<p>V rámci tématu Zdravé jídlo si zahrajeme obrázkovou hru. Společně se nejprve podíváme na druhy potravin zobrazené v určitém pořadí na kartičce. Poznáváte potraviny? Je počet potravin ve všech řadách stejný? Opakuje se v řadě nějaká potravina? Je veškeré jídlo v základní podobě, nebo jsou zde vyobrazena i hotová jídla?</p> <p>Začneme s kratší řadou. Vaším úkolem bude si obrázky prohlédnout a zkusit zapamatovat, v jakém pořadí jsou za sebou. Potom ve stejném pořadí umístíte připravené kartičky s jednotlivými potravinami. Zatím budete moci řadu v průběhu hry sledovat.</p> <p>Až se s hrou seznámíte, nejprve se na řadu podíváte, pak ji otočíte a pokusíte se stejnou řadu z paměti znovu poskládat.</p> <p>Teď se rozdělíme do dvojic a zkusíte to stejné s kamarádem. Budete si navzájem podávat kartičky a domlouvat se, kam je umístíte.</p>
Popis	<p>Začneme tím, že si s dětmi projdeme řady a zkontrolujeme, zda poznají jídlo a dokážou postupovat podle pokynů. Poté jsou děti losováním nebo pomocí odpočítávací říkanky rozděleny do skupin a jsou jim vysvětlena pravidla hry. Zpočátku jsou jim nabídnuty kratší řady, a jakmile si hru osvojí, mohou si vybrat sekvence delší.</p> <p>Ve dvojici pak plní stejný úkol. Musí se domlouvat a spolupracovat.</p> <p>Hru lze přizpůsobit i sluchovému pexesu, kdy jedno dítě ve dvojici „čte“ (tj. pojmenovává) potraviny v pořadí a druhé dítě musí skládat karty ve stejném pořadí.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	Rozuměli jste pokynům? Víte, co je vaším úkolem? Zdá se vám hra náročná? Jak jste seřadili potraviny z paměti? Jak dlouhá byla vaše nejdelsí správně umístěná sekvence?
Otázky pro reflexi	Můžeme si pomoci tím, že jídlo popíšeme, například jeho barvu? Bylo by jednodušší, kdyby ti pomohl kamarád? Jak jste si zapamatovali sekvenci? Jak jste si pomohli?
Rizika/doporučení	Aktivitu lze provozovat i venku, například na hřišti nebo v tělocvičně.

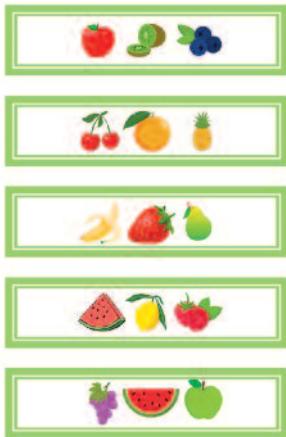
Obrázek – Sekvence a karty

Obrázek – Ukázka

Obrázek – Děti ve hře

Obrázek – Sekvence a karty č. 1, č. 2, č. 3

5.2.19 Zvyky a lidové pověsti

Jméno autora	Špela Petrovič Štempihar, Alekseja Glinšek
Název činnosti	Jak příběh pokračuje?
Tematický celek	Zvyky a lidové pověsti
Oblast rozvoje	Paměť
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Rozvíjí vizuální paměť. ■ Rozvíjí epizodickou paměť (třídí obrázky do příběhové sekvence). ■ Rozvíjí sémantickou paměť (hledá slova a jejich význam).
Věk dětí/dítěte	5–6 let
Doporučení	Děti by si mezi sebou měly rozdělit úkoly a dohodnout se, kdo činnost povede, kdo připraví materiály a kdo rozmístí obrázky na stůl.
Příprava/pomůcky	Připravíme si kartičky s obrázky zvířátek, lidí a předmětů z pohádky: medvěd, holčička, židle, stolky, postele, lžice, misky, domeček, les, cesta, stromy. Doporučuje se rozdělit děti do dvojic a činnost provádět v klidném prostoru.
Zadání/instrukce	<p>Naším tématem jsou lidové pohádky. Pamatujete si ještě, co je to pohádka? Pamatujete si význam slova „lidový“? Ale co je vlastně paměť? Je to něco, čeho se můžeme dotknout, vidět, slyšet nebo si představit? Jak byste vysvětlili svému kamarádovi, co je paměť? Co si pamatuješ? Co jsi například dělal včera? Jaká je vaše nejmilejší vzpomínka? A nejsmutnější? Mají zvířata také vzpomínky? Proč si to myslíš? Pamatujete si něco z doby, kdy jste byli miminka? Můžeme naše vzpomínky někam uložit nebo zaznamenat? Zavřete oči, přemýšlejte a zkuste si vzpomenout na svou nejranější vzpomínku. Co vás jako první napadne?</p> <p>Rozdělíme se do dvojic nebo malých skupin. Vaším úkolem bude si společně vybavit, vzpomenout si, jaký byl děj pohádky, a seřadit obrázky v pořadí, v jakém se objevily v příběhu.</p>
Popis	<p>Pedagog představí dětem dnešní téma, tedy rozvoj a budování paměti. Pedagog dává jasné pokyny k provádění činnosti. Připravíme dva totožné soubory obrazových materiálů na motivy lidové pohádky Tři medvědi. Vysvětlujeme, že dnes budeme trénovat paměť. Děti jsou rozděleny do dvojic nebo malých skupin. Každá dvojice nebo skupina dostane kartičky s obrázky zvířat, lidí a předmětů, které se v pohádce vyskytují. Úkolem dětí je seřadit karty v pořadí, v jakém se objevily v příběhu.</p> <p>Děti se zapojují do skupinových diskuzí o činnosti. Sdílejí své myšlenky, názory, návrhy a minulé zkušenosti.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Co se stalo první? Co se stalo pak?</p> <p>Co si pamatuješ? Myslí si všichni ve skupině, že to bylo takto? Má někdo jiný názor? Zkuste se domluvit. Všimla jsem si, že si nemůžete nikdo vzpomenout. Jak byste to mohli vyřešit? Zkusili jste požádat děti z jiné skupiny? Vidím, že necháváte každého domluvit a pak teprve diskutujete.</p>
Otázky pro reflexi	<p>Jak jste k tomuto úkolu přistoupili?</p> <p>Připadalo vám na této hře něco obzvlášť obtížného?</p> <p>Co jste dělali jako skupina/pár, pokud jste nesouhlasili?</p>
Rizika/doporučení	Doporučujeme zajistit klidné prostředí, které dětem umožní soustředit se na úkol.

Příloha

https://en.wikisource.org/wiki/Trije_Medvedi
Klipart Three Bears: Stáhněte si zdarma vysoce kvalitní klipart Three Bears (clipart-library.com)
Postavy malého světa Zlatovláska a tři medvědi (twinkl.si)

Obrázek – Příprava a prohlížení obrázků

Obrázek – Poskytování pokynů

Obrázek – Uspořádání vybraných snímků

Obrázek – Provádění aktivity 1

Obrázek – Provádění aktivity 2

5.2.20 Životní události dítěte

Jméno autora	Špela Petrovič Štampihar, Alekseja Glinšek
Název činnosti	Co potřebujeme v létě a proč?
Tematický celek	Životní události dítěte
Oblast rozvoje	Paměť
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none">■ Rozvíjí vizuální paměť.■ Rozvíjí sémantickou paměť (propojuje slova a pojmy).■ Rozvíjí epizodickou paměť (spojuje předměty s událostmi).
Věk dětí/dítěte	5–6 let
Doporučení	<p>Děti jsou rozděleny do malých skupinek a dostávají materiály k poznávání předmětů, které jsou typické pro léto. Děti jsou vedeny k tomu, aby pozorovaly materiály a snažily se zapamatovat si zobrazené předměty. Pedagog zahájí diskuzi tím, že položí otázky jako:</p> <p>„Co vidíš?“ „Drželi jste někdy tento předmět v rukou?“ „K čemu se tato věc používá?“ „V jakém ročním období to můžeme použít?“ „Co mají tyto předměty společného?“</p>
Příprava/pomůcky	Dětské plavky, žabky, písek, lopatka a konev, sluneční brýle, plavecké brýle, čepice, opalovací krém, přesýpací hodiny, ručník.
Zadání/instrukce	<p>Naším tématem jsou události života dětí. Pozorně si předměty prohlédněte a zkuste si je zapamatovat. Víte, kdy tyto předměty používáme a jaké události vám připomínají?</p> <p>Nosili jste někdy některou z těchto věcí? Hráli jste si někdy s některým z nich? Proč nosíme sluneční brýle? Jaký je rozdíl mezi slunečními a plaveckými brýlemi? Kdy bychom se měli namazat opalovacím krémem? Jaké předměty máme ve školce? Co můžeme dělat s lopatou? Jsou žabky vhodné do školky? Proč si to myslíš? Jaké další věci obvykle v létě potřebujeme? Co je vysázeno na hřišti, aby nám v létě nebylo příliš horko? Kdybychom na hřišti neměli stromy, jak jinak bychom mohli vytvořit stín?</p> <p>Ted' si zahrajeme hru na procvičení paměti. Pozorně si prohlédněte předměty před sebou. Schováme vám dva předměty a vy si ve dvojici zkusíte vzpomenout, co chybí. Na chvíli si stoupněte stranou a nedívejte se. My ostatní teď potichu odebereme dva předměty. Můžete se vrátit. Poznáte, které předměty tady nejsou? Poradte se ve dvojici a domluvte se, co řeknete. My vám pak povíme, jestli jste uhodli, nebo ne. Nakonec se vystřídáme.</p>
Popis	<p>Pedagog a děti se shromáždí v kruhu nebo u stolu, aby společně zkoumali různé předměty. Různé otázky mají stimulovat myšlení dětí a vytvářet spojení mezi předměty. Dva dobrovolníci jsou vybráni, aby se postavili mírně stranou od skupiny, zatímco zbývající děti odstraní dva předměty ze stolu. Dobrovolníci jsou povoláni zpět a pak hádají, které dva předměty chybí. Jakmile uhodnou, děti se vystřídají a hra pokračuje. Můžeme hrát tak dlouho, dokud děti hra baví. Hru lze hrát v malých skupinách nebo i jednotlivě (nezávisle).</p> <p>Během aktivity se děti zapojují do diskuzí, kritického myšlení, pozorování a debaty.</p>

Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Děti jsou vedeny k tomu, aby pečlivě sledovaly předměty a snažily se je zapamatovat. Pedagog jim navrhuje, aby se zapojily i do skupinových diskuzí, kde mohou předměty pojmenovávat a zkoumat jejich využití ve školce atp.</p> <p>Pokud si děti nedokážou vybavit všechny předměty, poskytneme jim rady, například zmíníme počet předmětů nebo popíšeme jejich barvy.</p> <p>Dívejte se pozorně. Pomohlo by vám si zapamatovat, co vedle čeho leží? Víte, co bylo nahoře a co dole? Jak si pomáháte?</p>
Otázky pro reflexi	<p>Co bylo na tomto úkolu nejnáročnější? Jak jste se domlouvali ve dvojici? Jak jste postupovali? Dařilo se vám dohodnout? Museli jste řešit nějaký problém? Udělali byste příště něco jinak?</p>
Rizika/doporučení	<p>Při pokusu vyvolat a pojmenovat předměty z paměti pedagog poskytuje dětem rady (např. zmíní, že tento předmět používáme při plavání v moři nebo bazénu nebo že tento předmět používáme, když si hrajeme na pískovišti, nebo že potřebujeme v létě další předmět na ochranu zraku apod.). Pokud dítě stále není schopno identifikovat předmět, nabídneme mu jej k ohmatání a přitom mu zakryjeme oči.</p>

Obrázek – Aktivní pozorování objektů

Obrázek – Hledání skrytých předmětů 1

Obrázek – Hledání skrytých předmětů 2

Obrázek – Diskuze o společných vlastnostech objektů

Obrázek – Počítání objektů

5.3 Pozornost

5.3.1 Každý jsme jiný, jedinečnost člověka

Jméno autora	Věra Isáková, Naděžda Husová
Název činnosti	Jedinečnost v otisku
Tematický celek	Každý jsme jiný, jedinečnost člověka
Oblast rozvoje	Pozornost
Očekávané výstupy	Vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů – záměrně pozorovat, mít postřeh; vést rozhovor; popsat situaci; prožívat radost ze zvládnutého a poznaného; chápat, že všichni lidé mají stejnou hodnotu, protože je každý jiný; spolupracovat s ostatními; pochopit, že každý má svou roli ve skupině; mít povědomí o širším společenském, věcném, přírodním, kulturním i technickým prostředí i jeho dění v rozsahu praktických zkušeností a dostupných praktických ukázek v okolí dítěte
Věk dětí/dítěte	4–7 let
Doporučení	První den děti rozdělíme do skupin tak, aby v každé skupině bylo dítě s obtížemi. Rozdělíme je dle jejich hypotézy, zda má každý člověk stejný otisk prstu (viz popis aktivity), nebo ne. Druhý den děti rozdělíme losováním barevných míčků. Dětem s obtížemi (vedoucím výzkumných týmů) pedagog dá barevnou kuličku. Ostatní děti si losují barevné míčky a přiřadí se ke svým vedoucím.
Příprava/pomůcky	Lupy, mikroskopy, zvětšovací sklíčka, inkoust, polštářky na razítka, papíry, tužky, kopírka, nůžky, hodnoticí karta.
Zadání/instrukce	<p>Povídáme si o výjimečnosti lidí, člověka. Jistě víte, že každý člověk je jiný. Co znamená, že je někdo něčím výjimečný? Čím jste výjimeční vy? V čem vynikáte? Co umíte vy a nikdo jiný to neovládá? Podívejte se na své ruce, čím jsou výjimečné? Na vašich rukách a prstech vidíte čáry. Jsou to papilární linie. Myslíte si, že máme všichni stejné otisky prstů? Jak bychom mohli zjistit, že máme různé otisky? Kdo si myslí, že máme stejné otisky? Kdo si myslí, že rozdílné?</p> <p>Vaším úkolem dnes je potvrdit, nebo vyvrátit vaši domněnku, zda máme všichni stejné otisky prstů. Pracovat budete ve výzkumných týmech podle vašich domněnek. Na pracovním stole najdete vše, co potřebujete k otisku palce a jeho zkoumání. Každý tým si vezme pomůcky. S pomocí nebo radou se můžete obrátit na kamaráda z jiného týmu. Pokud neporadí nikdo jiný, na posledním stolku najdete tablet s videonávodem. Je důležité se ve skupině domlouvat na rolích i postupu. Víte, jak budete postupovat? Před sebou máte kartu. Kam si zapíšete svůj předpoklad a kam výsledek? Jak zjistíte, jestli jsou otisky stejné, nebo rozdílné? Co můžete použít? Kdo by uměl zopakovat celý dnešní úkol?</p> <p>2. den</p> <p>Zjistili jste, že máme každý odlišný otisk prstu. Každému ve vašem týmu jsem připravila zvětšený obrázek vašeho otisku palce. Každý z vás má svůj otisk podepsaný a s fotografií. Jeden záhadný otisk je navíc. Je sice bez podpisu a fotografie, ale patří někomu z vás. Vaším úkolem je vyhledat otisk, který je s tím nepodepsaným totožný. V týmu se dohodněte, kdo bude zkoumat, prohlížet, obstará pomůcky, vyhodnotí. Spolupracujte. Jaké pomůcky budete potřebovat? Kdo zopakuje, jaké je dnešní zadání? Když si nebudete umět poradit, koho můžete požádat o pomoc?</p>

<p>Popis</p>	<p>1. den:</p> <p>Děti sedí v kruhu a pedagog pomocí otevřených otázek postupně děti motivuje k tématu jedinečnosti a zjišťuje, v čem jsou lidé výjimeční. V čem je výjimečný každý z nás. Pedagog se ptá, zda máme stejné ruce, prsty, dlaně a k čemu je používáme. Pobízí děti k bližšímu průzkumu prstů a dlaní. Pokládá otázku, zda máme všichni stejné otisky prstů. Pedagog vybere kapitány a rozdělí děti do skupin podle jejich domněnky. Týmy si vyberou připravené pomůcky. V týmech se domlouvají a rozdělují si role. Na každém stolku je připravena hodnoticí karta, kam si týmy zaznamenávají svůj předpoklad a výsledek.</p> <p>Po aktivitě pedagog kartičky s otisky dětí zvětší na kopírce na 200 % a vytiskne. Ke kartě přidá jméno dítěte a jeho fotografii. Vytiskne o jednu kartu navíc. Tu ponechá bez podpisu a fotografie. Vytiskne ji tolikrát, kolik je výzkumných týmů (připraví si předem na druhý den).</p> <p>2. den:</p> <p>Pedagog rozdá dětem jejich zvětšené karty s otisky a rozdělí je do skupin pomocí barevných míčků. Do každého výzkumného týmu dá jeden otisk beze jména a fotografie. Děti ve skupinách spolupracují, domlouvají se a hledají, zda záhadný otisk je z jejich, nebo jiné skupiny.</p>
<p>Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity</p>	<p>Vidím, že jste si v týmu rozdělili role. Kdo bude dělat otisky prstů? Udělal jsi otisk správně? Co bys mohl udělat, aby byl otisk zřetelnější? Jak správně nastaviš mikroskop? Kdo ti může pomoci? Jak ti pomůže lupa? Jaká pomůcka je ke zkoumání lepší/vhodnější? Lupa, nebo mikroskop? Prohlédli jste si všechny otisky palce? Na co jste přišli? Komu z vás se vyplnil jeho předpoklad? Jaký to byl? Kdo našel ve skupině kamaráda se stejným otiskem?</p>
<p>Otázky pro reflexi</p>	<p>Dokázali jste se ve skupině dohodnout? Jak se vám povedl otisk palce pomocí inkoustu? Co byste příště udělali jinak? Jaký byl váš předpoklad a jaký je závěr? Kdy jste si nevěděli rady? Myslíte si, že i jednovaječná (= stejná) dvojčata mají různé otisky prstů? Jak se jmenuje obor, který se zabývá otisky prstů? Jakou technikou můžeme ještě sejmout otisk prstů? V čem byl problém? Čí byl záhadný otisk? Jaká byla spolupráce? Co jste zjistili? Jak jste otisky porovnávali? Jaké pomůcky jste použili? Máme všichni stejné otisky palce? Co bylo na této činnosti nejzajímavější?</p>
<p>Rizika/doporučení</p>	<p>Připomínat dětem, že každý v týmu má svou nezastupitelnou roli. Podporovat spolupráci. Připomínat dětem správnost postupu a důležitost čistoty při používání inkoustu. Ověřovat správnost postupu. Sledovat děti s obtížemi a jejich zapojení do kolektivu. V příloze je několik variant hodnoticí karty, dle uvážení pedagoga.</p>

Obrázek – Kruh, zkoumání papírných linií

Obrázek – Zápis předpokladu

Obrázek – Zkoumání vlastních otisků pod mikroskopem

Obrázek – Tvorba otisku palce

Obrázek – Porovnávání otisku palce

Obrázek – Porovnávání otisku palce

Obrázek – Zkoumání otisku palce pod lupou

Obrázek – Zkoumání otisku palce zvětšovací skličkem

Obrázek – Porovnávání otisku palce mikroskopem

Obrázek – Zápis výsledku

Obrázek – Zvětšené otisky palce 1

Obrázek – Zvětšené otisky palce 2

Obrázek – Hledání otisku ve skupině 1

Obrázek – Hledání otisku ve skupině 2

Obrázek – Hledání otisku v jiné skupině

Obrázek – Nalezení otisku 1

Obrázek – Nalezení otisku 2

PŘEDPOKLAD

VÝSLEDEK

Obrázek – Hodnoticí karta (několik variant)

© Decodify, 2018. Všechna práva vyhrazena. Tato učební pomůcka je určena pouze pro osobní použití. Pro více informací navštivte stránku www.decody.com

5.3.2 S čím si rád hraji

Jméno autora	Vlasta Maxová, Naděžda Husová
Název činnosti	Cesta z labyrintu
Tematický celek	S čím si rád hraji
Oblast rozvoje	Pozornost
Očekávané výstupy	Vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách; vést rozhovor (naslouchat druhým, vyčkat, až druhý dokončí myšlenku, sledovat řečníka i obsah, ptát se); domluvit se slovy i gesty, improvizovat, formulovat otázky, odpovídat, hodnotit slovní výkony, slovně reagovat; záměrně pozorovat, mít postřeh, všímat si (nového, změněného, chybějícího); záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost, přemýšlet; vést jednoduché úvahy a také vyjádřit to, o čem přemýšlí a uvažuje; zaměřovat se na to, co je z poznávacího hlediska důležité; postupovat a učit se podle pokynů a instrukcí; chápat základní číselné a matematické pojmy, elementární matematické souvislosti a podle potřeby je prakticky využívat (porovnávat, uspořádávat a třídit soubory předmětů podle určitého pravidla); chápat prostorové pojmy (vpravo, vlevo, dole, nahoře, uprostřed, za, pod, nad, u, vedle, mezi apod.); spolupracovat s ostatními, rozdělit si úkol s jiným dítětem; vnímat, co si druhý přeje či potřebuje, vycházet mu vstříc (chovat se citlivě a ohleduplně k slabšímu či postiženému dítěti, mít ohled na druhého a soucítit s ním, nabídnout mu pomoc apod.)
Věk dětí/dítěte	4–6 let
Doporučení	Děti rozdělíme do týmů tak, aby v každém bylo dítě s obtížemi. Počet dětí v týmu by neměl přesáhnout čtyři. Pedagog připraví pro rozřazení barevná dřívka. Od každé barvy jedno celobarevné a tři obarvené jen z poloviny. Dětem s obtížemi dá pedagog vybrat celobarevné dřívko. Ostatní děti vytahují od pedagoga z ruky napůl zbarvená dřívka. (pedagog je drží tak, aby barevné konce nebyly vidět). Děti se dle stejných barev rozřadí do týmů.
Příprava/pomůcky	40 kusů stejných pruhů nařezaného kartonu (cca 11 × 25 cm), barvy, papír, pastelky, dřevěná barevná dřívka k rozřazení do skupin (celobarevná a zbarvená jen do poloviny), dřevěná dřívka k aktivitě.
Zadání/instrukce	<p>Naším tématem je hra. Jaké hry znáte? Které z nich jsou vyrobené doma nebo ve školce? Jak si můžete hru vyrobit sami? Jak se k takové hře vymýšlejí pravidla? Když hru vyrábíte sami, co k výrobě potřebujete? O čem musíte přemýšlet, než začnete s výrobou? Dokázal by mi někdo říct, jestli už doma nějakou hru nebo hračku vyrobil a jak postupoval? Povídali jsme si také o labyrintech. Co to jsou labyrinty? Jaké si pamatujete? Jak to vymyslet, aby labyrint mohl být hrou? Hrou, kterou si sami vyrobíte.</p> <p>Před sebou máte nařezané pruhy kartonu. Vaším úkolem je natřít je tak, aby se každá barva opakovala minimálně na třech kartonech. Pracujte ve skupinách. Spolupracujte a domlouvejte se, jak budete při práci postupovat.</p> <p>Vidím, že pomůcky máte připravené a natřené. Opravdu se každá barva opakuje aspoň třikrát? Kdo to zkontroluje a spočítá? Můžete kamarádovi nějak pomoci? Jedna barva chybí? Jak to vyřešíte?</p> <p>Představte si, že barevné kartony jsou cesty v labyrintu a vy teď potřebujete ten labyrint postavit. Kdo by mi chtěl se stavbou pomoci?</p>

<p>Zadání/instrukce</p>	<p>Pro skupinu, která staví cestu:</p> <p>Ukáži vám systém stavění cest v labyrintu a vy ho zkuste napodobit. Vaším úkolem je cesty postavit do čtvercových polí. Barvy cest (kartonových pruhů) se musí střídát tak, aby vedle sebe nebyla stejná barva. Zkusíte labyrint postavit ještě jednou a sami? Co je vaším úkolem? Kdo zopakuje zadání a podmínku pro stavbu cest v labyrintu? Opravdu jsou barevné cesty položeny tak, aby se barvy střídaly? Kde jsou vedle sebe dvě stejné? Jak to vyřešíte?</p> <p>Labyrint je postavený. Všechny skupiny mají stejný úkol. Je třeba se dostat od domu ke stromu. Zaznamenejte na papír pomocí pastelek jednu krátkou a jednu dlouhou cestu. Jedna cesta (barevný pruh) bude odpovídat stejnobarevnému puntíku na papíře. Puntíky (cesty) budou řazené za sebou zleva doprava. V týmech se střídejte a rozdělte si role, kdo bude hlásit barvy, kdo našlapovat a kdo zapisovat. Cesta (barevný pruh kartonu) musí zůstat stále na stejném místě. Pokud se budete pohybovat po ní, našlapujte vedle pruhů. Kdo mi dokáže zopakovat, jak cesty v labyrintu zaznamenat? O pomoc můžete také požádat zkušenějšího kamaráda, který už má s labyrinty zkušenost.</p> <p>Až se vystřídají všechny týmy, společně v kruhu si cesty porovnáte a zkontrolujete.</p> <p>Tým, který zvládl aktivitu v prostoru, se může přesunout ke stolu a zkusit zmenšenou variantu. Princip zaznamenávání je stejný. Pracujte ve stejných skupinách.</p>
<p>Popis</p>	<p>Děti sedí v kruhu, pedagog je seznámí s tématem a pomocí otevřených otázek s dětmi komunikuje o hře, kterou si dokáží vyrobit sami. Zmiňuje a připomíná také labyrinty, o kterých se již bavili. Před dětmi jsou položeny nařezané pruhy kartonu, které jsou potřeba natřít barvou. Děti se rozdělí do týmů a dle instrukcí kartony natírají. Domlouvají se nejen ve svých týmech, ale i s ostatními.</p> <p>Je potřeba postavit labyrint. Pedagog se ptá, kdo jí chce se stavbou pomoci. Vybere skupinu pěti dětí a vysvětluje jim systém cest labyrintu. Cesty (kartonové pruhy) musí být na zem položeny do čtvercových polí tak, aby se barvy cest střídaly a nebyla vedle sebe stejná. Nejprve skupině pomáhá labyrint postavit a pak je nechá postavit labyrint znovu a samostatně.</p> <p>Pedagog zadá úkol. Děti zaznamenávají cesty (barevné pruhy) na papír pomocí stejně barevných pastelek. Každá cesta (barevný pruh kartonu) se v záznamu rovná stejnobarevnému puntíku. Děti v týmu spolupracují a domlouvají se na rolích. Je potřeba, aby každý tým zaznamenal pouze jednu krátkou a jednu dlouhou cestu. Ostatní děti a jejich týmy se věnují spontánní nebo jiné připravené nabídce. Pokud se vystřídaly všechny týmy, v kruhu si své cesty porovnávají a zhodnotí.</p> <p>Tým, který zvládl aktivitu v prostoru, se může přesunout ke stolu a zkusit zmenšenou variantu labyrintu. Princip zaznamenávání je stejný. Děti pracují stále ve stejných týmech.</p>
<p>Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity</p>	<p>Jsou barevné cesty položeny tak, aby se barvy střídaly? Kde jsou vedle sebe dvě stejné? Jak to vyřešíte? Mají všichni ve vašem týmu svoji práci? Jakou? Co by vám s vaším problémem pomohlo? Jak to vypadá, když se domlouváte společně a spolupracujete? Jak poznáte, jaké cesty jsou krátké a jaké dlouhé? Když cestu zakreslíte špatně, co se může stát? Jak byste to vyřešili?</p>

Otázky pro reflexi	Jak se vám labyrint stavěl? Co pro vás bylo obtížné a co naopak jednoduché? Jak jste zjistili, která z cest je kratší a která delší? Jak jste si to ověřili? Na čem jste v týmech spolupracovali? Z čeho jste měli dobrý pocit? Proč jste spolupracovali i s jiným týmem? Jak vám jiný tým ve vašem řešení poradil?
Rizika/doporučení	Větší počet dětí ve skupině se rovná ztížené orientaci dětí v prostoru labyrintu a kooperace. Připomínat dětem spolupráci při zaznamenávání cest labyrintu. Zaznamenávat cesty mohou i dva týmy souběžně, ale je nutná organizace tak, aby si vzájemně nepřekážely. Po zvládnutí aktivity v prostoru pedagog zvýší úroveň použitím barevných dřívěk na stůl (3D v menším formátu), kde týmy zaznamenávají cesty na stejném principu. Na závěr může využít pracovní list pro jednotlivce (zde se již zaznamenává co nejvíce cest, které dítě najde).

Obrázek – Výroba kartonových pruhů

Obrázek – Příprava cest v labyrintu

Obrázek – Záznam cest v labyrintu

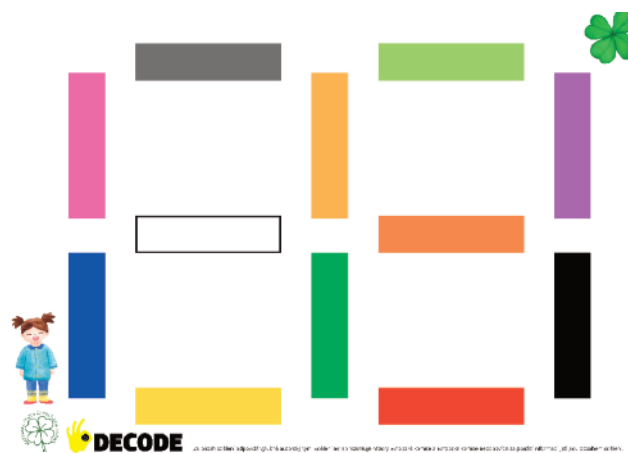
Obrázek – Labyrint z dřívěk a záznam

Obrázek – Pracovní list a záznam

Obrázek – Ukázka zápisu cest labyrintu z pracovního listu (výsledné cesty pro kontrolu)

Obrázek – Pracovní list – Cesty v labyrintu

5.3.3 Voda kolem nás

Jméno autora	Sabina Plechingerová, Erika Zelenková a kolektiv MŠ Čtyřlístek Kadaň
Název činnosti	Potrubí
Tematický celek	Voda kolem nás
Oblast rozvoje	Pozornost
Očekávané výstupy	Vědomě využívat všechny smysly; záměrně pozorovat, mít postřeh, všimnout si, záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost; orientovat se v prostoru i v rovině; řešit problémy, úkoly a situace, myslet kreativně, předkládat „nápady“; spolupracovat s ostatními; rozdělit si úkol s jiným dítětem; vytváření elementárního povědomí o širším přírodním, kulturním i technickém prostředí, o jejich rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách
Věk dětí/dítěte	3–6 let
Doporučení	Děti rozdělíme do skupin tak, aby v každé skupině bylo dítě s obtížemi. Ideální počet ve skupině je 8–10 dětí. Kapitánům (dětím s obtížemi) dá pedagog do ruky kartičku s rozdílnou součástí. Ostatní shodné kartičky vloží do nádoby a děti si je losují. Přiřadí se ke kapitánovi se stejnou součástí.
Příprava/pomůcky	Reálné součástky vodovodního potrubí (matice, trubka se závitem, ventil, uzávěr), obrazová podpora, kartičky s potrubím.
Zadání/instrukce	<p>Naším tématem je voda. Co jsme se už o vodě dozvěděli? Co vidíte na obrázcích před vámi? Kde tyto předměty najdete? Napadá vás, co by mohly mít společného? Jak se do vany nebo do pračky voda dostane? Co si představíte pod slovním spojením „vodovodní potrubí“? Kdo ho už někdy viděl? Umí někdo z vás tyto součástky (trubka a ventil, uzávěr) našroubovat k sobě tak, aby držely u sebe? Co všechno musíte použít? Jaké součástky by se vám mohly hodit? Co je tohle za součástku? Na kterou stranu musíte šroubovat, aby se závit utáhl, na kterou naopak povolil? Jak to udělat, aby díly byly opět dva? Ve skupinách si vyzkoušejte, jak se spojuje opravdové potrubí. Co myslíte, že se stane, když do trubky se zavřeným ventilem nalijeme vodu? Můžeme to vyzkoušet? Kdybyste potřebovali pomoci, řekněte.</p> <p>Ted' ode mě každý dostane jednu kartičku s potrubím. Vaším úkolem je ve stejných skupinách vodovodní potrubí spojit tak, aby potrubí vedlo z vodní nádrže do domácnosti. Každý dostane ale jen jednu součástku (kartičku). Je potřeba si dobře rozmyslet, kam ji položíte. Z čeho vytvoříte vodní nádrž a dům je na vás. Při stavbě se domlouvejte pouze špitáním. Spolupracujte na stavbách i na spojování potrubí. Myslete na to, že vám voda nikde nesmí vytékat a musíte použít všechny součástky. Víte, co máte dělat? Potřebujete s něčím pomoci? Víte, jak postavit domy a nádrž? Co uděláte proto, abyste použili všechny součástky potrubí?</p>
Popis	<p>Děti sedí v kruhu, pedagog je seznámí s tématem a ukazuje demonstrační obrázky předmětů, k jejichž využití je potřeba voda. Společně, pomocí otevřených otázek, se dostanou k potrubí. Společně si vysvětlí, jak funguje.</p> <p>Děti se rozdělí do skupin. V každé skupině mají k dispozici reálné součástky vodovodního potrubí (matice, trubky se šroubením, ventily). Ve skupinách zkouší se součástkami manipulovat.</p> <p>Pedagog zadá úkol a každému ze skupiny dá do ruky pouze jednu kartu s částí potrubí. Děti spolupracují ve skupině, staví domy, vodní nádrže a spojují je kartami s potrubím tak, aby voda nikde jinde nevytekla. Ve skupině se domlouvají, jaké použijí materiály ke stavbě, vybírají, odkud kam chtějí, aby jim potrubí vedlo, z čeho vyrobí nádrž a kam stavbu umístí.</p>

Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Sledujete, co váš kamarád s trubkou a ventilem dělá? Může někdo z vás vyzkoušet, jestli součástky opravdu drží u sebe? Co se děje, když otáčíte doprava/doleva?</p> <p>Sledujete, kam položíte svou kartičku se součástkou tak, aby vám voda nikde nevytekla? Myslíte, že vám budou součástky stačit? Už jste všichni ve skupině položili svou kartičku? Pokud už nemáte součástky, ale nemáte propojený dům a nádrž, co by šlo udělat jinak? Oceňuji vás, že se domlouváte pouze špitáním.</p>
Otázky pro reflexi	<p>Jak se vám dařilo při manipulaci s opravdovým potrubím? Co bylo těžší? Zašroubovat, nebo odšroubovat? Co/kdo vám pomohlo? Jak se vám dařilo spolupracovat? Co pro vás bylo obtížné? Museli jste vyřešit nějaký problém? Jak jste ho vyřešili? Je něco, co byste příště udělali jinak? Když teď pomyslně pustíte do potrubí vodu, nevyteče někde? Máte na všech koncích uzávěr?</p>
Rizika/doporučení	<p>Připomínat dětem vzájemnou spolupráci a domlouvání špitáním. Připomínat, že jejich úkolem je spojit nádrž s domácností a jinde voda nesmí vytékat.</p> <p>Varianta při rozdávání kartiček se součástkami potrubí může být, že pedagog dětem kartičky průběžně přidává, ale s podmínkou, že je využijí všechny. V tomto případě musí mít pedagog připraveno dostatek kartiček.</p>

Obrázek – Seznámení s tématem – Voda v domácnosti

Obrázek – Voda v domácnosti

Obrázek – Potrubí

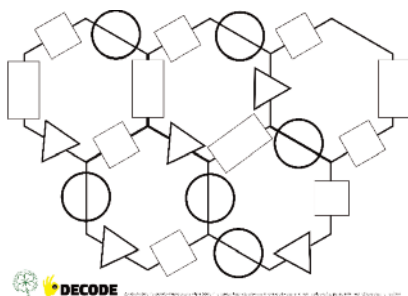
5.3.4 Svět kolem nás

Jméno autora	Naděžda Husová, Erika Zelenková a kolektiv MŠ Čtyřlístek Kadaň
Název činnosti	Dřevěné třísky
Tematický celek	Svět kolem nás
Oblast rozvoje	Pozornost
Očekávané výstupy	Záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost; vědomě využívat všechny smysly, záměrně pozorovat, mít postřeh, všimnout si (nového, změněného, chybějícího); chápat prostorové pojmy (vpravo, vlevo, dole, nahoře, uprostřed, za, pod, nad, u, vedle, mezi apod.).
Věk dětí/dítěte	2–6 let
Doporučení	Činnost lze provést individuálně i v malých skupinách. Utvořit skupiny tak, aby v každé skupině bylo dítě s obtížemi. V případě skupin je možné zvolit následující modifikaci: <ol style="list-style-type: none">1. Pozorování (dítě s obtížemi pozoruje svého průvodce)2. Střídání rolí (dítě s obtížemi se se svým průvodcem střídá)3. Samostatná práce (dítě s obtížemi zkouší činnost samostatně) Zvolit klidné místo, kde se děti mohou lépe soustředit.
Příprava/pomůcky	Dřevěné barevné sirky, předlohové karty.
Zadání/instrukce	Zkuste vymyslet, co všechno se ze stromu vyrábí. Jak se strom zpracovává? Co je to tříška? Jak myslíte, že se vyrábí? Má někdo nějaký nápad, co bychom mohli s takovými barevnými třískami dělat? Vaším úkolem teď je podle připravených kartiček poskládat barevné třísky tak, aby obrázek byl stejný jako na kartě. Víte, jak na to? Potřebujete s něčím poradit? Zvládnete to sami?
Popis	Děti od začátku tématu vidí obsah činností na kartách, kde je přehled všech nabízených činností. Činnosti jsou znázorněny pomocí piktogramů a zároveň jsou piktogramy umístěny u konkrétních stanovišť a děti si je volí podle toho, jak potřebují. Děti si mohou ve skupině vzájemně hledat chyby ve skládání barevných třísek dle předlohy a následně opravit – kooperovat s chybou.
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	Zkuste mi vysvětlit, co budete dělat. Vidím, že tuhle lehkou kartu jste již zvládli. Zkusíte i obtížnější?
Otázky pro reflexi	Co pro vás bylo nejtěžší? A co bylo lehké? Co jste se dnes naučili? Narazili jste na nějaký problém?
Rizika/doporučení	Připomínat, že mohou zvládnout několik obtížností. Lze použít i v těžší variantě i tak, že nevyužijeme karty, ale jedno dítě postaví obrazec a ostatní ze skupiny ho podle jeho předlohy napodobují.

5.3.5 Životní událost

Jméno autora	Tereza Strolená, Naděžda Husová
Název činnosti	Mezinárodní den dětí – Včela a její dílo
Tematický celek	Životní událost
Oblast rozvoje	Pozornost
Očekávané výstupy	Vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách; vést rozhovor (naslouchat druhým, vyčkat, až druhý dokončí myšlenku, sledovat řečníka i obsah, ptát se); domluvit se slovy i gesty, improvizovat, formulovat otázky, odpovídat, hodnotit slovní výkony, slovně reagovat; záměrně pozorovat, mít postřeh, všímat si (nového, změněného, chybějícího); záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost, přemýšlet; vést jednoduché úvahy a také vyjádřit to, o čem přemýšlí a uvažuje; zaměřovat se na to, co je z poznávacího hlediska důležité; postupovat a učit se podle pokynů a instrukcí; chápat základní číselné a matematické pojmy, elementární matematické souvislosti a podle potřeby je prakticky využívat (porovnávat, uspořádávat a třídit soubory předmětů podle určitého pravidla); chápat prostorové pojmy (vpravo, vlevo, dole, nahoře, uprostřed, za, pod, nad, u, vedle, mezi apod.); spolupracovat s ostatními
Věk dětí/dítěte	4–6 let
Doporučení	<p>Pokud má pedagog prostor k rozdělování dětí do skupin:</p> <p>Děti rozdělíme do skupin tak, aby v každé skupině bylo dítě s obtížemi. Ideální počet dětí ve skupině je 4–6. K rozřazení pedagog použije žluté plastové obaly od kinder vajíček (včelky). Předem je naplní rozdílným materiálem (voda, rýže a kámen). Dětem s obtížemi rozdá jedno vajíčko s rozdílným obsahem. Ostatní děti losují z vajíček a podle sluchu se přiřadí do skupin se stejným obsahem vajíčka.</p> <p>Pokud pedagog nemá prostor k rozdělování dětí do skupin:</p> <p>Skupiny se tvoří samostatně. Pedagog koriguje rozřazení skupin tak, aby dítě s obtížemi mělo prostor na doptávání se a podporu od ostatních dětí.</p>
Příprava/pomůcky	<p>Dřevěné šestiúhelníky, na kterých je vyobrazená polovina geometrického tvaru (lehčí obtížnost – na každé straně šestiúhelníku jsou barvy, které se spojují k sobě).</p> <p>Dřevěné šestiúhelníky lze také nahradit kartonovými.</p>
Zadání/instrukce	<p>Včely si tvoří dílo. Co to je včelí dílo? Umíte ho popsat? Jaké tvary obsahuje? Co je toto za tvar? Šestiúhelník. Kolik má stran? Spočítejte je. Před sebou vidíte plástve. Co je to plástve? Kdo ji už někdy viděl? Dokážeš ji popsat?</p> <p>Této včele někdo plástve rozházel. Vaším úkolem je dílo jí znovu postavit. Začněte od lehčí varianty a postupujte k náročnější. Plástve mají na každé straně barevný puntík (obtížnější varianta má polovinu geometrického tvaru). Rozdělte se do skupin. Ve skupinách spojte plástve tak, aby navazovaly na sebe. Ve skupinách spolupracujte a domlouvejte se. Je potřeba velká spolupráce.</p>
Popis	<p>Pedagog s dětmi hovoří na téma včela, včelí úl a včelí dílo. Otevřenými otázkami je postupně přivede až k plástvím a včelímu dílu.</p> <p>Naše včela potřebuje pomoci se stavbou svého díla. Pedagog dětem vysvětlí zadání a vyzve je, aby se rozdělily do skupin. Děti se ve skupinách domlouvají nad řešením, podávají si plástve a zkoušejí různé varianty. Pedagog skupiny vyzve k tomu, aby začaly lehčí variantou a postupovaly k obtížnější.</p>

Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	Jaký je váš úkol? Podívejte se na poloviny geometrického tvaru, co je to za tvar? Které části geometrického tvaru patří k sobě? Podívejte se ještě jednou. Domlouvejte se mezi sebou, jak by to šlo poskládat co nejlépe a nejrychleji.
Otázky pro reflexi	Co bylo nejtěžší? Jak jste se domluvili? Přišli jste na něco, co by vám stavbu usnadnilo? Kolik pláštvi jste dokázali spojit? Jak jste postupovali? Co byste příště udělali jinak?
Rizika/doporučení	Snažit se zapojit všechny děti, namotivovat je otázkami, aby se přirozeně zapojily i děti s obtížemi.

Obrázek – Pláštve

Obrázek – Spolupráce dětí (geom. tvary)

Obrázek – Spolupráce dětí (barvy)

5.3.6 Blízké okolí

Jméno autora	Hana Zárubová
Název činnosti	Orientační hra – Ekosystémy
Tematický celek	Blízké okolí
Oblast rozvoje	Pozornost
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none">■ orientovat se v blízkém okolí■ poznávat svět (přírodu), která nás obklopuje■ získat povědomí o významu životního prostředí■ řešit problémy a úkoly■ být aktivní, ptát se, dozvídat se nové věci■ prožívat radost ze zvládnutého■ chápat význam lesa pro člověka a pro společnost■ poznat některé stromy, rostliny a zvířata různých ekosystémů■ být citlivý k živé i neživé přírodě
Věk dětí/dítěte	3–7 let (spolupráce mladších dětí se staršími)
Doporučení	větší obrázky (detailnější), méně obrázků, jednoduché stručné hádanky, různé drobné nápovědy
Příprava/pomůcky	Kreslená mapa obce, fotografie určitých míst, které děti znají z vycházek (např. lavička u cesty, velká vrba u rybníka apod.), malé obrázkové žetony se znakem daného ekosystému, obrázkové karty zvířat, ryb a vodních živočichů, košík, šišky jehličnatých stromů, malé lupy, obrázky živočichů žijících na louce, puzzle ekologie (barevné obrázky kontejnerů, obrázky druhů odpadků). Všechny fotografie, žetony a obrázky jsou zalaminovány.
Zadání/instrukce	<p>1. stanoviště – parket Děti dostanou mapu a fotografii prvního stanoviště s úkolem. Stručně vysvětlíme, co jsou ekosystémy, příroda apod. „Zde máme mapu naší vesnice – Liběšice, která nás bude celou cestu provázet, podle níž se budeme orientovat. Naším prvním úkolem bude podle fotografie najít první stanoviště.“</p> <p>2. Ekosystém rybník – hledání stanoviště podle fotografie, orientace v mapě – vrba u rybníka úkol: Jaké znáš vodní toky? Jmenuj a poznej některé vodní živočichy (obrázky).</p> <p>3. Ekosystém les – hledání stanoviště podle fotografie, orientace v mapě – lesní školka plnění úkolu: Posbírej do košíku šišky a absolvuj s nimi malou překážkovou dráhu (chování v lese). Poskládej z přírodnin sluníčko.</p> <p>4. Ekosystém louka – hledání stanoviště podle fotografie, orientace v mapě úkol: Podle hádanek poznej luční živočichy a rostliny. (Děti mohou použít obrázkové nápovědy, pojmenovat některé luční živočichy a rostliny. Lupami prohlédnou, co se skrývá v trávě.)</p> <p>5. Odpady – hledání stanoviště podle fotografie, orientace v mapě úkol: Sestav puzzle popelnic podle barev, do které popelnice co třídíme? Přiřazování obrázků k popelnicím.</p> <p>Závěr – odměna – na závěr hry děti dostaly náramky s dřevěnou kytičkou.</p>

Popis	<p>Na začátku hry děti dostanou mapu a fotografii prvního stanoviště s úkolem, poslechnou si krátkou definici – co je ekosystém.</p> <p>Na každém stanovišti jsou připraveny jednoduché úkoly k danému ekosystému (rybník, les, louka, ekologie).</p> <p>Po splnění každého úkolu najdou fotografii příštího stanoviště – dalšího ekosystému.</p> <p>Každé dítě postupuje ve hře svým vlastním tempem.</p> <p>Poslední fotografie děti zavede na místo, kde každé dostane náramek s dřevěnou kytičkou. Aby hra děti zaujala, na každém stanovišti je trošku jiný způsob plnění úkolů.</p> <p>Některé jsou formou hádanek, jiné prohlížení obrázků, puzzle a přiřazování obrázků, překážkové dráhy z přírodnin, aby děti udržely svou pozornost co nejlépe (střídání činností). Na každém stanovišti vyberou jednoho z nich, který na mapu přilepí žetonek z daného stanoviště. Děti na stanovištích pracují v menších skupinkách, nesoutěží.</p> <p>Cílem hry je, aby každé dítě zažilo pocit úspěchu.</p> <p>Při cestě zpět do MŠ proběhne společné povídání o tom, co děti dnes při pobytu venku zažily.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Pedagog při přechodech k jednotlivým stanovištím, aby udržel pozornost dětí i tam, dětem vypráví zajímavosti ze světa zvířat, aby cesta lépe ubíhala a také aby si všichni vyzkoušeli, co si zapamatovali. Děti byly nadšené a těšily se, že si brzy zahrají nějakou další hru.</p>
Otázky pro reflexi	<p>Co se vám dnes nejvíc líbilo/nelíbilo? Co se vám povedlo/nepovedlo? Co sis zapamatoval? Co ti dělalo největší problém? Co bylo nejlehčí? Co bys ve hře chtěl mít příště?</p>
Rizika/doporučení	<p>Děti plní úkoly v menších skupinkách. Děti se lépe soustředí, na každého dojde řada, nemusí dlouho čekat a překřikovat se. Pedagog dohlíží na to, aby se všechny děti dostaly k nabízeným aktivitám, dle svých individuálních možností.</p>

Obrázek – Sběr přírodnin

Obrázek – Seznámení s ekosystémy

Obrázek – Společná diskuze

Obrázek – Aktivity třídění odpadu

Obrázek – Ekologické odměny

Obrázek – Mapa aktivit a žetony

5.3.7 Dary přírody

Jméno autora	Petra Staňková
Název činnosti	Největší bohatství
Tematický celek	Dary přírody
Oblast rozvoje	Pozornost
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Porozumět slyšenému a umět děj reprodukovat ■ Spolupracovat s ostatními ■ Záměrně se soustředit a udržet pozornost ■ Rozlišovat aktivity, které mohou zdraví okolního prostředí podporovat a které je mohou poškozovat ■ Pomáhat pečovat o okolní životní prostředí
Věk dětí/dítěte	3–7 let
Doporučení	Pohádku buď zkrátit, nebo ji rozdělit na několik kratších úseků. Zkusit ji číst postupně.
Příprava/pomůcky	Pohádka Největší bohatství Grafomotorický list „Umíš skákat jako veverka?“
Zadání/instrukce	<p>Posadíme se tak, abyste měli pohodlí, a přečteme si pohádku Největší bohatství. Dávejte dobrý pozor, budu se vás během pohádky ptát na spoustu věcí a také si ji pak společně převyprávíme vlastními slovy.</p> <p>Povídání s dětmi o lese – „Domluvte se ve skupinách a zkuste odpovědět na tyto otázky: Jaké druhy stromů máme? Jaké stromy můžeme vidět v lese? Jaká zvířata můžeme vidět v lese? Co jiného můžeme najít v lese?“</p> <p>Grafomotorický list „Umíš skákat jako veverka?“ – „Co bude naším úkolem, poznáte to? Proč je na obrázku zrovna veverka a obloučky? Uměli byste napodobit takhle napsaný pohyb? Na co nesmíme zapomenout, když jdeme psát? Víte, jak se správně posadit, aby nás nebolela záda? Proč je důležité umět držet dobře tužku?“</p>
Popis	<p>Pedagog dětem přečte pohádku Největší bohatství. Během čtení jim pokládá doplňující otázky, které vyplývají z textu. Ptá se na možný vývoj příběhu, na to, co by mohly postavy říkat, jestli by šly situace řešit i jinak, na vlastnosti postav atd. Nabádá děti ke spolupráci a vytváří k ní prostor.</p> <p>Poté děti pohádku vlastními slovy převypráví. Diskutují a společně doplňují dějovou linku.</p> <p>Vzpomínají, která zvířátka v pohádce byla, jak se choval Buk. „Jaké měl vlastnosti? Jsou to hezké, nebo ošklivé vlastnosti? Zachovala se zvířátka na konci hezky?“</p> <p>Poté se s dětmi pobavíme o grafomotorickém listu a najdeme odpovědi na podstatné otázky. Děti se pak posadí ke stolečku a list „Umíš skákat jako veverka?“ vyplní. V reflexi zkusí popsat, co se jim podařilo.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Pedagog děti nabádá, aby pečlivě poslouchaly pohádku, v průběhu aktivity se bude děti ptát na jednotlivé úseky děje.</p> <p>Podporuje spolupráci při převyprávění příběhu. „Nemůžeš si vzpomenout? Zkus někoho požádat o pomoc. Uměli bychom si poradit?“</p>

Otázky pro reflexi

Poté si děti sednou na koberci a zhodnotí své dojmy z aktivity.

Co se vám dnes nejvíc líbilo/nelíbilo?

Co jste si procvičili?

Jaký je rozdíl mezi čtenou pohádkou a hranou?

Co bylo nejtěžší na převyprávění příběhu?

Jaká byla spolupráce ve skupinách?

Dařilo se vám domluvit na úkolech?

Co jste si zapamatovali z příběhu?

Plyne z něj nějaké ponaučení?

Co ti dělalo největší problém?

Jaké druhy stromů máme?

Jaké stromy můžeme vidět v lese?

Jaká zvířata můžeme vidět v lese?

Co jiného můžeme najít v lese?

Co se vám dnes podařilo při vyplňování listu s veverkou?

Rizika/doporučení

Pohádka nesmí být moc dlouhá, aby děti neztrácely pozornost.

Obrázek – Čtení pohádky

Obrázek – Plnění pracovního sešitu

Obrázek – Umíš skákat jako veverka?

5.3.8 Lidské tělo

Jméno autora	Veronika Fusková
Název činnosti	Kdo hledá, najde!
Tematický celek	Lidské tělo
Oblast rozvoje	Pozornost
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Ovládat koordinaci ruky a oka, zvládnout jemnou motoriku. Pojmenovat části těla a některé orgány, znát základní pojmy užívané ve spojení se zdravím, pohybem a sportem. Správně vyslovovat, ovládat dech, tempo i intonaci řeči. ■ Vědomě využívat všech smyslů, záměrně pozorovat, mít postřeh, všimát si (nového, změněného, chybějícího). ■ Zaměřovat se na to, co je z poznávacího hlediska důležité. Záměrně se soustředit a udržet pozornost. ■ Vyvinout volní úsilí, soustředit se na činnost a její dokončení.
Věk dětí/dítěte	4–6 let
Doporučení	<p>Děti s SVP mohou mít u sebe obrázky s částmi lidského těla. Nemusí manipulovat s láhví.</p> <p>Může být použita jiná varianta, kdy rýže je nasypána do misky a děti hledají rukou obrázky v misce promíchané v rýži.</p>
Příprava/pomůcky	Zalaminované obrázky částí lidského těla, PET láhev s širším uzávěrem, rýže.
Zadání/instrukce	<p>Děti, máte za úkol hledat obrázky ukryté v láhvi s rýží. Rýži v láhvi můžete různě přesypávat a otáčet, ale láhev neotvírejte. Až obrázky najdete, popište je kamarádům ze skupiny. Ti najdou podle vašeho popisu shodný obrázek ve své hromádce. Na závěr je pojmenujte, abyste se ujistili, že máte stejný obrázek. Dále si o najitých obrázcích budeme povídat.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Povídání o částech lidského těla (např. oko – jak vypadá, k čemu slouží atd.). 2. Pojmenuj obrázek, rozbor – na jaké písmeno začíná dané slovo, na jaké písmeno končí, vytleskání slabik.
Popis	<p>Děti utvoří dvojice nebo malé skupiny. Mají za úkol hledat obrázky ukryté v láhvi s rýží formou přesypávání. Jedno dítě hledá v láhvi a obrázek popisuje, druhé hledá shodný obrázek ve své hromádce. Na závěr obrázky pojmenují. Děti k sobě mohou sedět zády, aby mohly pracovat jen podle slovních instrukcí.</p> <p>Dále pak s obrázky pracují různým způsobem, dle aktuální nálady a potřeby skupiny. Můžeme si o částech těla na obrázku povídat, obrázky pinzetou lovit z rýže, přesypávat do misek, hrát pexeso atd.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Vidím, že se vám nedaří se domluvit. Zkuste jiný postup. Popisovat třeba to, k čemu nám část těla slouží.</p> <p>Jak poznáte, že si rozumíte? Jak budeš s láhví pohybovat? Daří se ti tento postup? Slyší tě kamarád?</p>

Otázky pro reflexi	<p>Jak se vám činnost líbila/nelíbila? Co bylo těžké? Byly obrázky dobře vidět? Jak jste přišli na řešení? Jak jste s láhví pohybovali? Jaké bylo pracovat jen podle slovní instrukce kamaráda? Udělali byste něco jinak? Co jste se dnes naučili?</p>
Rizika/doporučení	<p>Příště bych použila průhledné (čiré) korálky – lepší viditelnost a manipulace s obrázky. Obrázky nesmí být příliš velké. Hůře se pak přesypávají v rýži (max. 2 x 2 cm). Lze udělat jednodušší variantu – rýži nasypeme spolu s obrázky do misky, promícháme. Činnost může být přímo motivací k následné vzdělávací činnosti/tématu.</p>

Obrázek – Láhev s rýží a obrázky částí lidského těla 1

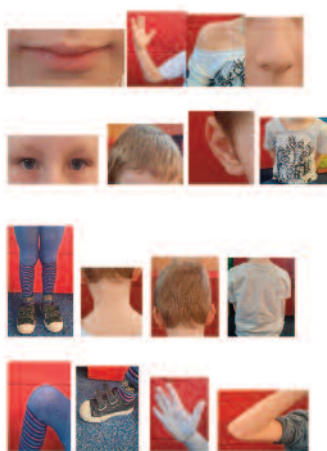
Obrázek – Láhev s rýží a obrázky částí lidského těla – viditelnost některých obrázků

Obrázek – Láhev s rýží a obrázky částí lidského těla 2

Obrázek – Láhev s rýží a obrázky částí lidského těla 3

Obrázek – Kartičky s částmi lidského těla

5.3.9 Rostliny

Jméno autora	Vladimíra Andrtová
Název činnosti	Květiny ve váze
Tematický celek	Rostliny
Oblast rozvoje	Pozornost
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Pozorně vyslechnout pravidla hry. ■ Dokončit hru, udržet pozornost. ■ Orientovat se v prostoru. ■ Zapamatovat si názvy květin.
Věk dětí/dítěte	4–5 let
Doporučení	Pokud je ve třídě dítě s SVP či obtížemi, je vhodné dát dítěti do ruky obrázky rostliny. Hru hrát v menším počtu dětí a s pouze dvěma rostlinami.
Příprava/pomůcky	Obrázky tří jarních květin, v množství podle počtu dětí.
Zadání/instrukce	<p>Dokážete si vzpomenout na nějakou jarní květinu? Víte, kde roste? Jakou má barvu? Může mít i jiné zbarvení? Mohli bychom květinu k něčemu použít? Jak se říká této květině? Uměli byste pojmenovat a popsat květinu, kterou právě držíte v ruce? Děti, budeme květiny ve váze a budeme si hrát hru na výměnu místa. Každý se postavte k jedné květině a pozorně poslouchajte, až uslyšíte její název. Pak bude vaším úkolem si s kamarádem ze stejné vázy vyměnit místo. Místo si vymění sněženka, místo si vymění petrkliče, místo si vymění fialky. Kontrolujte se navzájem a případně si pomozte.</p>
Popis	<p>Připravíme si tři druhy květin, počet kusů volíme podle počtu dětí. Květiny si spolu s dětmi ukážeme a pojmenujeme. Květiny rozmístíme do kroužku po jedné. Děti se postaví k jednotlivým květinám a pedagog zadává instrukce. Vymění si místo petrkliče, vymění si místo sněženky, vymění si místo fialky. Děti musí udržet pozornost, aby správně reagovaly, a také procvičují orientaci v prostoru.</p> <p>Aktivitu můžeme ztížit přidáním více druhů květin pro jedno dítě. Bude tak muset hlídat více podmínek pro změnu místa. Případně můžeme zkusit přesuny ve dvojicích či menších skupinách. Během této úpravy hry budou děti muset hodně komunikovat a kooperovat.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Jakou máš květinu? Kdo má ještě takovou květinu? S kým se vyměníš? Vidím, že se vám úkol daří. Mohli byste pomoci i kamarádům, kterým to jde méně. Zvládneš hlídat vyvolání květiny i pro dalšího kamaráda?</p>
Otázky pro reflexi	<p>Jaké květiny jsme použili v naší hře? Jak se ti hra líbila? Co tě nejvíc bavilo? Jaké další jarní květiny znáš? Jakou barvu měl petrklič, sněženka, fialka?“ Dařilo se ti reagovat na signál? Co na tom bylo složité? Uměli jste si navzájem pomoci? Jak? Jaké bylo hlídat více druhů květin? V jakém počtu dětí byla hra nejzábavnější? Fungovala vám komunikace ve dvojici? Co byste příště udělali jinak?</p>
Rizika/doporučení	S dětmi si květiny musíme pojmenovat. Dbát zvýšené opatrnosti, aby se děti v průběhu hry nesrazily. Opakovat pravidla hry i během aktivity.

Obrázek – Květiny ve váze

5.3.10 Životní jubileum dítěte

Jméno autora	Hana Zárubová
Název činnosti	O Červené Karkulce (babička má svátek)
Tematický celek	Životní jubileum dítěte
Oblast rozvoje	Pozornost
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ sledovat děj, porozumět myšlence příběhu ■ porozumět slyšenému a umět děj reprodukovat ■ záměrně si zapamatovat umístění na obrázku ■ uplatňovat postřeh
Věk dětí/dítěte	4–7 let
Doporučení	<p>Pedagog si připraví obrázky po sobě jdoucí z pohádky O Červené Karkulce – tyto obrázky mohou děti použít při převyprávění příběhu (dějová linie pohádky).</p> <p>Hledej, co chybí na obrázku – je vhodné mít připravené kartičky i s méně kusů potravin.</p>
Příprava/pomůcky	Papírový košík, obrázky potravin.
Zadání/instrukce	<p>Přečteme si společně pohádku O Červené Karkulce.</p> <p>seznámení s pohádkou O Červené Karkulce – čtení pohádky – poslech převyprávění pohádky</p> <p>Co dala maminka Karkulce do košíčku?</p> <p>Hledej, co chybí v košíčku.</p>
Popis	<p>Pedagog dětem přečte pohádku O Červené Karkulce (motivace).</p> <p>Děti na několika PL musí poznat, která potravina v košíčku chybí (počet potravin na obrázku se liší dle věku dítěte) – jde o princip Kimovy hry. Děti se rozdělí na menší skupinky, každá skupinka má jiný košík, který si potom děti vystřídají.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Pedagog po přečtení pohádky pokládá dětem otázky, aby zjistil, jak pozorné byly, jak si pamatují děj. Může se snažit je i schválně zmást klamnými otázkami.</p> <p>Při pojmenovávání potravin se dětí může zeptat např.: Jak voní? Jak chutnají?</p> <p>„Které postavy v pohádce vystupují?</p> <p>Komu nesla Karkulka v košíku láhev vína a bábovku?</p> <p>Karkulce se říkalo červená proto, že se často styděla?</p> <p>Které zvíře snědlo babičku?</p> <p>Vysvobodil babičku Harry Potter?</p> <p>Jaké zvíře snědl myslivec?“</p>
Otázky pro reflexi	<p>Bylo pro vás těžké se soustředit na pohádku? Dařilo se vám doplnit děj pohádky?</p> <p>Co jste dělali, když jste si nevěděli rady? Jak se vám pracovalo ve skupině? Museli jste řešit nějaký problém? Co vás dnes nejvíce zaujalo? Udělali byste něco jinak?</p>
Rizika/doporučení	<p>Pedagog jasně a zřetelně přečte dětem pohádku (může rozšířit či zúžit počet potravin v košíčku, podle věku dětí).</p> <p>Pokud děti nemohou přijít na to, která potravina v košíku chybí, může pedagog nebo ostatní děti napovědět hádankou, např. je to sladké, dobré, ale ne zdravé (bonbon).</p> <p>Dětem můžeme aktivitu i ztížit odebráním více druhů potravin.</p> <p>Nakonec s dětmi v komunitním kruhu zhodnotíme, co se jim líbilo/nelíbilo, co se jim podařilo/nepodařilo.</p>

Obrázek – Košík – Plný košík

Obrázek – Košík 2 – Chybí banán

Obrázek – Košík 4 – Chybí bábovka

Obrázek – Košík 5 – Chybí hrušky

Obrázek – Košík 6 – Chybí haribo

Obrázek – Košík 7 – Chybí okurka

Obrázek – Společné přemýšlení

Obrázek – Diskuze

Obrázek – Už vím!

5.3.11 Komunikace mezi námi

Jméno autora	Veronika Ojo
Název činnosti	Cože to je?
Tematický celek	Komunikace mezi námi
Oblast rozvoje	Pozornost
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ učí se napodobování a gesta pro dramatizaci příběhu ■ sleduje vývoj příběhu a logicky uvažuje, aby určilo, o čem příběh je ■ zapamatuje si děj příběhu
Věk dětí/dítěte	4–6 let
Doporučení	Pro děti se SVP doporučujeme zvolit postavu, se kterou se mohou co nejvíce ztotožnit, aby byla dramatizace snadná a emocionálně klidná. Děti jsou rovnoměrně rozděleny ve znalostech a dovednostech.
Příprava/pomůcky	Krátký příběh.
Zadání/instrukce	<p>Děti, zahrajeme si pohádku, která bohužel ztratila jméno. Zkusíte ho podle děje uhodnout? Dobře se dívejte a po odehrání příběhu se ve skupině pokuste domluvit na tom, o kterou pohádku se jedná. Rozdělíme se na dvě skupiny, které si pak svůj úkol vymění.</p> <p>Dokázali bychom vyjmenovat pravidla společenského chování? Na co je důležité myslet v divadle? Kdo již byl v divadle? Čeho jste si tam všimli?</p> <p>Poslechněte si příběh a zkuste si rozdělit role. Vymyslete, kterou část z příběhu zahrajete, aby to mohla druhá skupina poznat.</p>
Popis	<p>Pedagog rozdělí děti do dvou skupin. V jedné je více dětí než v druhé. Větší skupina zůstane s asistentem, který jim přečte krátký příběh. Druhá (menší) skupina se vzdálí, aby neslyšela, co asistent čte, a vede s pedagogem rozhovor na téma chování ve společnosti, v divadle a o kultuře obecně. Mohou si také vyrobit jednoduché vstupenky. Po přečtení příběhu asistent požádá děti, aby si rozdělily pozice v příběhu a pokusily se v rychlosti nacvičit, jak by příběh zahrály. Poté vyzve menší skupinu dětí, aby se vrátily a sedly si na zem, aby mohly sledovat děj.</p> <p>Úkolem dětí bude uhodnout, jaký příběh kamarádi hrají. Úkol může pedagog ztížit tím, že děti hrají příběh, aniž by řekly jediné slovo. To znamená, že budou pouze dělat různé grimasy a pohybovat se.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>O čem si myslíte, že příběh je? O co v něm jde? O čem si myslíte, že se tam mluví? Dokázali jste jako skupina velmi pěkně spolupracovat.</p> <p>Vymysleli jste opravdu zajímavý příběh.</p> <p>Oceňuji, že jste ho nechali vyprávět mladší děti.</p>
Otázky pro reflexi	<p>Chtěli byste si takhle zahrát znovu?</p> <p>Čím to pro vás bylo zajímavé? Která část úkolu byla nejtěžší? Řešili jste nějaký problém? Kde jste se cítili lépe – jako divák, nebo jako herec?</p> <p>Jaké to je sledovat kamarády, jak vám hrají příběh bez zvuku? Je to snadné, nebo těžké? Mohli byste to porovnat?</p>
Rizika/doporučení	<p>Délka příběhu max. 8 min.</p> <p>Doporučujeme použít příběh, o kterém víme, že ho znají všechny děti ve třídě.</p>

Obrázek – Dramatizace pohádky Tři prasátka

5.3.12 Čtyři roční období

Jméno autora	Zuzana Sádovská, Veronika Ojo
Název činnosti	Jeden rok v kruhu
Tematický celek	Čtyři roční období
Oblast rozvoje	Pozornost
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none">■ Určit povětrnostní vlivy (déšť, vítr, sníh, slunce, tenké oblečení, silné oblečení).■ Seřadit předměty do skupiny na základě určité vlastnosti (předměty typické pro určité roční období).■ Popsat proměny živé přírody v průběhu roku.
Věk dětí/dítěte	3–6 let
Doporučení	Dětem se SVP pedagog vysvětlí a naznačí, který předmět patří do které části, a to na základě reálných situací, ale nechá dítě samostatně přemýšlet a rozhodovat se. Pedagog podporuje a vede děti ve skupinách k tomu, aby si o jednotlivých předmětech povídaly a aby si u dětí se SVP řekly o pomoc.
Příprava/pomůcky	Čtvrtky „Roční období“, různé předměty pro jednotlivá roční období (zimní bunda, plavky, svetr, mikina, tričko, šortky, oteplovačky, tepláky, pláštěnka, barevné listy, rozkvetlé květiny, malý vánoční stromeček, velikonoční vajíčka, potápěčské brýle, plyšové zvířátko, toaletní papír).
Zadání/instrukce	<p>Již jsme si povídali o ročním období a jak ho poznáme. Teď si zahrajeme hru, kde své vědomosti procvičíte. Jste rozdělení podle barev do jednotlivých ročních období. Zkuste hledat předměty, které se nějak s daným obdobím pojí.</p> <p>Pojmenujte vybrané předměty a vysvětlíte ostatním kamarádům, proč jste je vybrali. Pak je uložte do prostřední obruče.</p> <p>Jak jsou oblečeny děti v zimě, na jaře, v létě nebo na podzim? Vyberte z obruče oblečení, které se nosí v jednotlivých obdobích, a poskládejte je na zem od hlavy po nohy nebo je oblečte na kamaráda, když se domluvíte.</p>
Popis	<p>Pedagog rozdělí děti do 4 skupin. Aby si děti lépe zapamatovaly, s kým jsou ve skupině, a aby se nepomíchaly/nezamíchaly, rozdá pedagog dětem náramky 4 různých barev. Vysvětlí jim, že každá čtvrtka, kterou mají položenou před sebou, představuje roční období (jaro – zelená, léto – žlutá, podzim – oranžová, zima – modrá). Jednotlivé čtvrtky jsou od sebe dostatečně daleko, aby se jejich obsah nemíchaly, ale zároveň dostatečně blízko. Ve středu těchto kruhů se nachází jedna obruč.</p> <p>Aktivita 1:</p> <p>Po rozdělení dětí se skupiny posadí do jedné čtvrtiny kruhu. Po třídě nebo zahradě jsou rozmístěny různé předměty (zimní bunda, plavky, svetr, mikina, tričko, šortky, tepláky, tepláková souprava, pláštěnka, barevné listy, rozkvetlé květiny, malý vánoční stromeček, velikonoční vajíčka, potápěčské brýle). Úkolem dětí je přiřadit předměty k ročnímu období, a tedy příslušné barvě podle toho, co je popisuje, a odnést je na čtvrtinu kruhu dané barvy.</p> <p>Po splnění této aktivity si s dětmi stoupneme do vláčku a společně kontrolujeme/popisujeme, co vidíme na vyložených čtvrtkách, ale i mimo ně. Děti si tak navzájem poskytují zpětnou vazbu a komunikují spolu pomocí celých vět.</p>

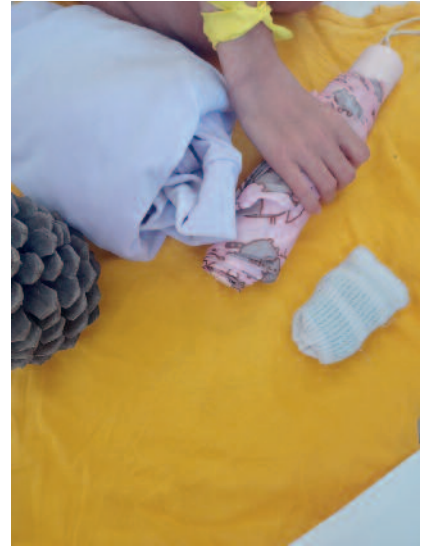
Popis	<p>Aktivita 2:</p> <p>Při druhé aktivitě se děti vrátí ke své čtvrti. Úkolem každého dítěte bude pojmenovat jeden předmět, který je přiřazen v jejich ročním období (barva, použití, materiál, velikost). Ostatní děti poslouchají a doplňují nebo jinak pomáhají s charakteristikou. Po pojmenování děti umístí předmět do obruče, která je umístěna uprostřed.</p> <p>Aktivita 3:</p> <p>Po dokončení druhé aktivity bude úkolem dětí se vystřídat, ale tak, že každý ve skupině postupně pošle jednoho kamaráda k obruči a vybere 1 kus oblečení, který se nosí v daném ročním období. Poté, co se vystřídají, uspořádají oblečení tak, jak by vypadalo na dítěti, nebo je, když se ve skupině najde dobrovolník, oblečou na dítě.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Kam jinam by mohl být svetr přidělen? Z jakého materiálu jsou vyrobeny potápěčské brýle? Může v zimě svítit slunce? Může v létě sněžit? Které roční období máš nejraději a proč? Jaké další roční období vás napadá a čím je typické? Mohou být některé věci ve více částech? Proč jste vybrali zrovna tento předmět? Na co nesmíme zapomenout v zimě?</p>
Otázky pro reflexi	<p>Co se vám líbilo na třídění předmětů podle ročních období? Dařilo se vám určovat, kam předměty patří? Jak jste ve skupině pracovali? Jakou věc, kterou jsme tu dnes neprobrali, byste doplnili? Byli jste někdy někde, kde bylo počasí „opačné“ než v daném ročním období? Pomáhali jste si ve skupině? Jak? Chtěli byste si takhle někdy hrát znovu? Která část úkolu byla nejtěžší, nejjednodušší?</p>
Rizika/doporučení	<p>Pedagog dbá na to, aby se děti na činnost plně soustředily, protože pokud by nebyly dostatečně soustředěné, mohly by předměty třídit nesprávně a následně by ostatním dětem podávaly mylné informace.</p> <p>Vysvětlujte dětem pokyny v aktivitě srozumitelně a přiměřeným tempem. Před zahájením aktivity se vždy ujistěte, že děti instrukcím rozumí.</p>

Obrázek – Oblékly maskota podle počasí 1

Obrázek – Léto, přidáváme předměty

Obrázek – Podzim, přidáváme předměty

Obrázek – Zima, přidáváme předměty

Obrázek – Oblékly maskota podle počasí 2

Obrázek – Oblékly maskota podle počasí 3

5.3.13 Sport

Jméno autora	Zuzana Sádovská, Yuliia Barzhak
Název činnosti	Sportujeme spolu s vílami
Tematický celek	Sport
Oblast rozvoje	Pozornost
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none">■ provádí základní pozice, postoje a pokyny podle pokynů (skok na jedné noze, dřep, skok do dálky, ...).■ dodržuje pravidla při aktivitách■ orientuje se v prostoru■ vybere ze skupiny skupinu s daným číslem
Věk dětí/dítěte	3–6 let
Doporučení	Dítě se SVP může mít mluvicí špendlík určené barvy, na kterém budou kromě úkolů zaznamenány podpůrné informace (např. udělej 3 skoky do dálky – jeden, dva, tři. Nyní vezmi tři kameny – jedna, dva, tři).
Příprava/pomůcky	Koš, batoh/krabice, mluvicí hole (stiefel), kameny, šišky, klacíky, listy, žaludy, dřevěné nízké překážky, lavička.
Zadání/instrukce	<p>Dnes je, děti, neobvyklý den. Dnes ráno k nám do třídy přiletěly Sportovní víly a zanechaly mi tyto kouzelné špendlíky, ve kterých vám nechaly několik úkolů, které jim pomohou dostat se zpět do jejich kouzelného světa. Vaším úkolem bude poslechnout si kouzelné špendlíky a splnit s kamarádem úkol, který ze špendlíku uslyšíte. Společně pak vezmete do košíku příslušný počet přírodnin. Překontrolujte počet.</p> <p>Na závěr se sejdete se všemi kamarády a porovnáte společně, jestli se vám všem podařilo sesbírat stejný počet přírodnin. Pak společně vymyslete, jaký obrazec byste mohli postavit, abyste dostali Sportovní víly zpět do jejich světa.</p>
Popis	<p>Hru lze realizovat ve venkovních i vnitřních prostorách mateřské školy. Pedagog připraví na hřišti 4–5 stanovišť. Na každém stanovišti je připraven kolíček s úkolem.</p> <p>Děti budou plnit úkol ve dvojici tak, jak ho uslyší, a vezmou si tolik koblih/tyčinek, kolik splnily pokynů. Na konci děti porovnají svůj košík s košíkem pedagoga. Pokud má dítě košík naplněný špatně, plní úkoly ze stanoviště, kde bylo na pochybách, znovu a správně.</p> <ol style="list-style-type: none">1. st. – přeskočení všech 5 dřevěných překážek (šišky)2. st. – 6 dřepů (listy)3. st. – 3 dlouhé skoky (kameny)4. st. – přeskočit 3 na každé noze. Dávejte pozor, abyste si spočítali, kolikrát jste skočili dohromady (klacky).5. st. – udělejte 4 kroky na lavičce (žaludy). <p>Po dokončení úkolů se děti sejdou a společně porovnají, jestli mají stejné počty přírodnin. Na závěr z nich po společné diskuzi sestaví libovolný společný obraz.</p>

Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Pokud jste udělali 5 dřepů, kolik oblázků si vezmete? Pokud jste udělali 3 výskoky, kolik šišek si vezmete? Máš v batohu stejný počet věcí jako já ve svém košíku? Nevadí, že jsi udělal chybu, můžeš se opravit? Víš jak? Je skvělé, že jsi na svou chybu přišel. Vidím, že kontrolujete počet, jak postupujete? Daří se vám domluvit na společné práci? Vidím, že se všichni snažíte pracovat, jaký je tvůj úkol?</p>
Otázky pro reflexi	<p>Která role se vám líbila nejvíce? Který úkol byl nejnáročnější? Který úkol jste zvládli nejrychleji? Který úkol byste si rádi zopakovali? Proč? Bylo něco obtížné? Proč? Domlouvali jste se ve skupině? Dařilo se vám to? Dokončili jste společnou práci? Jste spokojeni s výsledkem? Co se vám podařilo?</p>
Rizika/doporučení	<p>Děti budou předem upozorněny, že je důležité pozorně poslouchat pokyny na stanovištích. Je důležité, aby mezi jednotlivými stanovišti byly rozestupy, aby do sebe děti během aktivit nenarážely. V závislosti na schopnostech a věku dětí by měl být u lavičky umístěn vedoucí/asistent.</p>

Obrázek – První stanoviště

Obrázek – Druhé stanoviště

Obrázek – Třetí stanoviště

5.3.14 Zvířata

Jméno autora	Yuliia Barzhak
Název činnosti	Naše zvířátka
Tematický celek	Zvířata
Oblast rozvoje	Pozornost
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Rozpozná vybrané druhy zvířat a pojmenuje je. ■ Přiřadí potravu k jednotlivým druhům zvířat – čím se živí?
Věk dětí/dítěte	4–6 let
Doporučení	Dítě se SVP pracuje s asistentem, který mu pomáhá s podpůrnými otázkami.
Příprava/pomůcky	Puzzle se zvířátky na korku z 15 dílků, vložky se zvířátky, papíry A4 se zvířátky (různé a stejného charakteru).
Zadání/instrukce	<p>Děti, čeká nás hra s mnoha úkoly. Nejprve se rozdělíme do menších skupin. Každá skupina bude mít za úkol vymyslet si svůj vlastní jednoduchý znak, který půjde lehce nakreslit. Budete ho potřebovat u jedné z aktivit. Teď už se pojďme podívat na jednotlivé úkoly.</p> <p>1. činnost: Na stole máte položeno sedm hromádek s různými obrázky a ke každé hromádce jednu obálku. Vaším úkolem bude pozorně si prohlédnout zvířata na obrázcích v každé hromádce a vložit do obálky ten papír s obrázky zvířat, na kterém se zvířata v ničem neshodují. Například: na jednom papíru budete mít pouze šedá zvířata, na druhém pouze vodní zvířata a na třetím papíru budete mít zvířata různých barev, velikostí, ... Složíte a vložíte papír do obálky a nakreslíte na něj znak své skupiny.</p> <p>2. činnost: Na druhém stanovišti máte k dispozici puzzle o 15 dílcích. Vaším úkolem bude tyto skládačky poskládat.</p> <p>3. činnost: V této hře budete doplňovat obrázky zvířat k obrázku, který k nim patří. Každé zvíře má své místo, takže je musíte všechny správně uložit, dokud vám žádné nezbude.</p>
Popis	Třída je rozdělena do 3 skupin. Stanoviště jsou rozmístěna v prostoru (na dvoře, ve třídě) v dostatečné vzdálenosti tak, aby se děti jednotlivých skupin nemíchaly a aby se nemíchaly pomůcky při činnostech. Děti již znají různá zvířata z různých prostředí a umí je pojmenovat. Úkoly budou sloužit především k upevnění znalostí, spolupráci, komunikaci a k rozvoji pozornosti při činnostech.
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Čím se zvíře živí? Čím je pokryto jeho tělo?</p> <p>Jakou má zvíře barvu? Kde tato zvířata žijí?</p> <p>Jste si jisti, že jste všechna zvířata umístili do otvorů?</p> <p>Poskládali jste puzzle správně? Vidíte zřetelný obrázek zvířete? Které zvíře to je? Co o něm můžeš říct?</p> <p>Patří toto zvíře na tohle místo? Zkontrolujte si to ve skupině. Jak jste přišli na tohle řešení? Dalo by se najít jiné. Vidím, že si nevíte rady. Zkusili jste požádat o pomoc jinou skupinu?</p>

Otázky pro reflexi

Která hra se vám líbila nejvíce?

Která byla nejnáročnější? Proč?

Která byla nejjednodušší? Proč?

Jakou typickou vlastnost měla zvířata na těchto papírech? (Ukažte dětem papíry A4, které zůstaly v první aktivitě, aby děti dospěly k závěru, že zvířata na papírech mají společnou charakteristiku.) Dařilo se vám spolupracovat? Při které činnosti jste si nejvíce pomáhali? Požádal vás někdo o pomoc? Jak jste to vyřešili?

Rizika/doporučení

Puzzle je nalepeno na korkovém podkladu, takže s vlastnoručně vyrobeným puzzle lze snadno manipulovat i venku. U skládaček s vyšší úrovní obtížnosti aktivity mohou mít puzzle se zvířaty výřezy bez siluet zvířat v otvoru.

Obrázek – Dřevěné puzzle

Obrázek – Zvířata

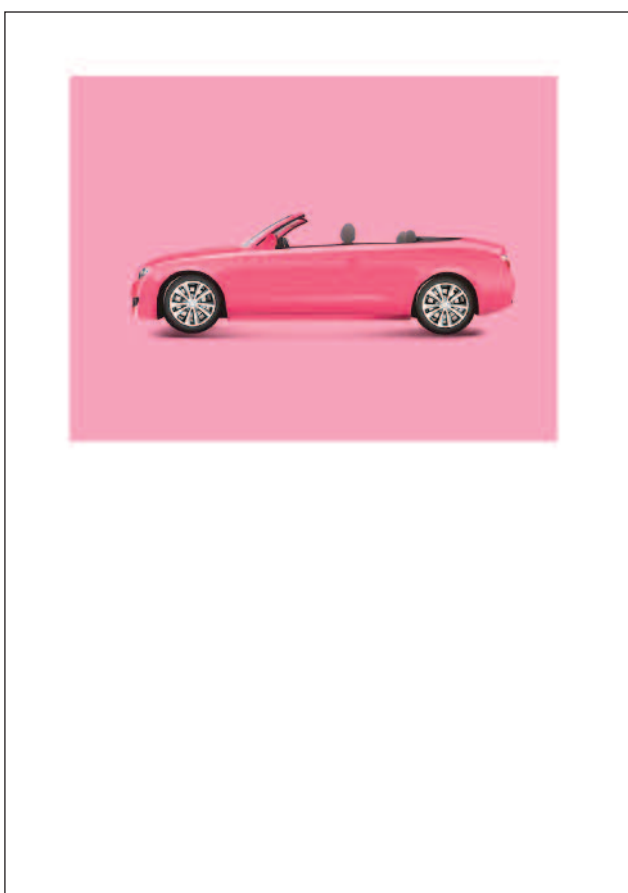

Obrázek – Kreslená zvířata

5.3.15 Životní události dítěte

Jméno autora	Veronika Ojo
Název činnosti	Narozeninová oslava
Tematický celek	Životní události dítěte
Oblast rozvoje	Pozornost
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ komunikovat pomocí celých vět ■ myslet a chovat se empaticky k druhým lidem ■ respektovat pravidla ■ kooperovat s ostatními ■ chovat se bezpečně
Věk dětí/dítěte	3–6 let
Doporučení	Děti se SVP pedagog rovnoměrně rozdělí do skupin. Domluví se s ostatními dětmi ve skupině, kdo by zvládl pomáhat kamarádovi, který to potřebuje, a jak postupovat v případě, že se spolupráce nedaří, na koho se obrátit. Pedagog musí být pozornější, pokud bude toto dítě pracovat s nožem. Soustředí se na slovní podporu.
Příprava/pomůcky	Ovoce z různých zemí, prkýnka, nožíky, špejle.
Zadání/instrukce	<p>Děti, vytvoříme si na oslavu narozenin naší panenky Marty ovocné narozeninové špízy. Kde bychom mohli ovoce pořídit? Co k nákupu potřebujeme? Do čeho budeme ovoce dávat?</p> <p>Podívejme se, jaké všechny druhy ovoce se nám podařilo v obchodě koupit. Dokázali bychom je nějak roztřídit? Jaká kritéria vás napadají? My se dnes zaměříme na exotické a domácí ovoce. Vylosujte si každý z košíku jeden kus ovoce. Máš v ruce ovoce z naší země, nebo z exotické? Poradte se s kamarády a rozdělte se podle toho do dvou skupin. Nyní máte za úkol ve skupinách ovoce připravit tak, aby z něj šly vyrobit ovocné špízy. Musíte při tom dodržet jednu podmínku – druhy ovoce se musí pravidelně střídat. Domluvte se mezi sebou, kdo si jakou část úkolu vezme na starost. Jaké všechny činnosti budete muset udělat, abyste mohly ovoce napichovat na špejle? Budete potřebovat nějakého vedoucího, „šéfkuchaře“? Kdo bude hlídat střídání druhů ovoce? Jak naložíte s bioodpadem? Kolik špízů budete muset vyrobit, abyste si ve dvojici mohli jeden špíz rozdělit? Bylo by fajn udělat i špízy na ochutnání pro druhou skupinu, co myslíte? S noži zacházejte opatrně. Pozorujte se navzájem, buďte pozorní a pomáhejte si. Můžete se pustit do práce.</p>
Popis	<p>Pedagog dětem vysvětlí, jaký úkol je čeká. Nejdříve je potřeba zajít společně na trh nebo do obchodu a pořídit různé druhy ovoce. Pedagog zajistí, aby byl poměr domácího a exotického ovoce stejný, vzhledem k počtu dětí. V mateřské škole si pak děti o ovoci povídají. Hledají druhy kritérií, podle kterých je možné ovoce třídit (barva, tvar, tvrdost, velikost, peckoviny, bobuloviny atd.). Pak si děti vylosují ovoce z košíku. Pedagog dá dětem úkol rozdělit se podle kritéria domácí/exotické ovoce na dvě skupiny. V těchto skupinách pak budou pracovat na společném úkolu – výrobě ovocných špízů. Společně si vysvětlí pravidla a domluví se na postupech. Skupiny pak pracují samostatně. Diskutují o postupu, který musí zvolit, aby z ovoce mohly dělat špízy. Rozdělují si úkoly, počítají, kolik špízů budou potřebovat, pracují na tvorbě. Hlídnou si podmínku při napichování – druhy ovoce se musí střídat. Pedagog kontroluje bezpečnost práce při používání nože. Jinak do činnosti nezasahuje, pokud není požádán.</p>

Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	Vidím, že si rozdělujete úkoly. Víte všichni, co máte na starosti? Podařilo se vám domluvit, jak budete postupovat? Kdo bude hlídat bezpečnost při práci s nožem? Máte potřebné suroviny? Kontrolujete průběžně, jestli se vám střídají druhy ovoce? Zjistili jste, kolik špízů budete potřebovat, aby měla každá dvojice jeden a ještě zůstal jeden na ochutnávku pro druhou skupinu? Jak jste to vyřešili?
Otázky pro reflexi	Která část úkolu vám přišla těžká? Co pro vás bylo zajímavé? Jak jste postupovali při rozdělování úkolů? Střídali jste se všichni? Museli jste řešit nějaký problém? Jak jste si s tím poradili? Co jste se dnes naučili?
Rizika/doporučení	Je potřeba hlídat práci s noži. Při větším počtu dětí lze vybrat jiné kritérium, podle kterého se děti rozdělí do skupin.

Obrázek – Auto

5.3.16 Bezpečnost na silnicích

Jméno autora	Julijana Kološa
Název činnosti	Bezpečná cesta
Tematický celek	Bezpečnost na silnicích
Oblast rozvoje	Pozornost
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none">■ Pěstuje zrakovou a sluchovou pozornost.■ Zopakuje si znalosti o bezpečnosti provozu.■ Rozpozná dopravní značky a vhodně na ně reaguje.
Věk dětí/dítěte	4–5 let
Doporučení	Rozdělte děti do menších skupin a každé skupině dejte stuhy různých barev. Řekněte dětem, aby si zavázaly stuhy na levé paži. Povzbudte je, aby si navzájem pomáhaly a dbaly na správné uvázání stuh na levé paži. Požádejte skupiny, aby si vybraly dítě, které bude zodpovídat za dopravní značení. Když se zobrazí značka přechodu, ostatní děti ve skupině si procvičí bezpečné přecházení silnice pohybem hlavy doleva, doprava a znovu doleva. Stuhy na levé paži jim mohou pomoci při určování směru.
Příprava/pomůcky	Dopravní značka (přechod pro chodce), stuhy různých barev pro každou skupinu, šablony mapy města.
Zadání/instrukce	<p>Dnešním tématem je bezpečnost silničního provozu a zopakujeme si pravidla pro přecházení vozovky na přechodu („Doleva, doprava, doleva, teď pojdme.“) pomocí stuhy uvázané na levé paži. V herně se zastavíme u značky přechodu, abychom si zopakovali pravidla přecházení silnic.</p> <p>Teď se pojdte podívat na mapu na stole. Pořádně si ji prohlédněte. Máte dostatek času na důkladnou kontrolu. Děti si povídají a odpovídají na otázky: „Kde se můžeme pohybovat jako chodci?“, „Co musíme udělat, abychom byli v provozu v bezpečí?“, „Po které straně silnice bychom měli jít?“, „Kde můžeme přejít silnici?“, „Jak je označen přechod pro chodce?“ a „Proč je označen?“. Teď si zahrajme na navigátory. Zkuste ve dvojici pokyny dovést kamaráda na zajímavá místa v mapě, do divadla, kina, parku atd. Kamarád ze skupiny pojedje prstem po mapě podle vašich instrukcí. Myslete na to, že musíte dodržovat pravidla bezpečnosti v dopravě a sledovat značky. Ostatní členové skupiny kontrolují správnost a bezpečnost cesty. V případě potřeby mohou jako dopravní policisté zasáhnout. Domlouvejte se mezi sebou na řešení úkolu.</p>
Popis	<p>Děti jsou rozděleny do skupin pomocí barevných stuh. Zajistíme, aby činnost probíhala v klidném a příjemném prostředí. Děti by si měly vybrat vedoucího týmu, ale musí společně pracovat, plánovat, předvídat, vysvětlovat, pomáhat si a povzbuzovat se.</p> <p>Skupinám poskytujeme mapu města. Společně se dívají na mapu a zapojují se do diskuzí. Děti se ve skupinách střídají a dávají si pokyny k různým místům ve městě, jako je loutkové divadlo, umělecká galerie, regionální muzeum, sportovní centrum, základní škola. Prsty ukazují na bezpečnou cestu ke každé budově a diskutují o dopravních předpisech. Jsou vedeny k tomu, aby vyprávěly příběhy a vyjadřovaly se verbálně. Při své pomyslné cestě musí dávat pozor na dopravní značení a dodržovat pravidla pro bezpečné přecházení vozovky. Rovněž se doporučuje, aby do mapy města zahrnuly další přechody pro chodce, dopravní značky a další relevantní prvky. Doporučujeme jim, aby pečlivě sledovaly a vybíraly návrhy na návštěvu různých míst. Děti společně připravují bezpečnou cestu městem v souladu s dopravními předpisy.</p>

Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Vidím, že spolu dobře komunikujete a spolupracujete. Jste také horlivými pozorovateli a aktivními účastníky aktivity. Při skupinové práci podporujeme děti, aby vyjádřily své názory. Umožňujeme jim, aby si navzájem představily svou trasu do zvoleného cíle. Dále je vyzýváme, aby vysvětlily, proč si zvolily tuto cestu a na co si musí dát pozor. Vyzýváme je také, aby do svých map začlenily dopravní značky a vysvětlily význam těchto značek. Zaměřujeme se na rozvoj příběhů, podporu bezpečnosti provozu (kontrola směrů, jako je vlevo a vpravo, a rozvoj rozpoznávání dopravních značek) a rozvíjení dovedností při řešení problémů.</p>
Otázky pro reflexi	<p>Jak dobře se vám spolupracovalo? Kdo aktivitu inicioval? Jak jste se dohodli? S jakými výzvami jste se setkali? Co jste se ze zkušenosti naučili? Jak bychom měli přejít silnici? Kde můžeme přejít silnici? Čemu bychom měli věnovat pozornost? Dobře jste spolupracovali a pomáhali si. Dobrá práce!</p>
Rizika/doporučení	<p>Činnost probíhá v klidném a příjemném prostředí v malé skupině. Podporujeme aktivní komunikaci mezi dětmi. Diskutují o dilematech, prezentují trasy, vysvětlují a předvídají dopravní situace. Délku a způsob sledování obrazových materiálů přizpůsobujeme schopnostem dítěte.</p>

Obrázek – Značka přechodu pro chodce a stupy

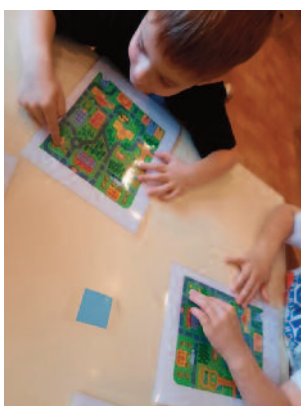
Obrázek – Vzdělávací hra Doleva, doprava, doleva, teď jdeme na to! 1

Obrázek – Vzdělávací hra Doleva, doprava, doleva, teď jdeme na to! 2

Obrázek – Výuková hra Bezpečná cesta 1

Obrázek – Výuková hra Bezpečná cesta 2

5.3.17 Materiály a jejich vlastnosti

Jméno autora	Sumedija Agić, Špela Dovjak
Název činnosti	Hledejme materiály ve svém okolí
Tematický celek	Materiály a jejich vlastnosti
Oblast rozvoje	Pozornost
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Rozvíjí vizuální a hmatovou pozornost. ■ Rozvíjí dovednosti pro skupinovou práci a diskuzi (naslouchání ostatním dětem, podpora komunikace). ■ Školí se v klasifikaci materiálů v tabulkovém procesoru.
Věk dětí/dítěte	5–6 let
Doporučení	Rozdělte děti do menších skupin a zajistěte, aby každá skupina měla alespoň jedno dítě, které již umí rozeznávat a psát písmena a čísla. Poskytněte další vysvětlení a podporu dětem, které nerozumí jazyku. Povzbudte děti, aby si při aktivitě navzájem pomáhaly. Můžete použít karty s fotografiemi předmětů vyrobených z různých materiálů. Zvažte použití vícejazyčného obrázkového slovníku nebo karet se štítky ve více jazycích. Pro předškolní děti upravte úkol tak, aby do tabulky objekty kreslily.
Příprava/pomůcky	Kartičky s fotografiemi předmětů z různých materiálů, třídící tabulka nebo tabulkový procesor, předměty a přesýpací hodiny.
Zadání/instrukce	<p>Naším tématem jsou vlastnosti materiálů. Můžete vyjmenovat materiály, které již znáte? Jak je poznáte? Je to vždy tak, že láhev je vyrobena ze skla a lžice je vždy vyrobena z kovu? Mohou být stejné předměty vyrobeny z různých materiálů? Z kterých materiálů? Když vám ukážu fotku předmětu, dokázali byste identifikovat materiál, ze kterého je vyroben? Dal by se ten materiál najít také v herně? Jaké materiály jsou v herně nejčastější? Souhlasíte s názorem ostatních? Vaším úkolem je nejprve se rozdělit do skupin. Vyberte jednu osobu v každé skupině, která zaznamená výsledky do tabulky. Vymyslete pro svou skupinu název, na kterém se všichni shodnou.</p> <p>Do této tabulky budete zakreslovat předměty. Každý sloupec v tabulce představuje konkrétní materiál. Úkolem vaší skupiny je najít v herně co nejvíce předmětů z určitého materiálu a správně je rozdělit do tabulky pod příslušným sloupcem. Stanovíme si časový limit maximálně 15 minut (přesýpací hodiny můžete umístit na viditelné místo) a poté se sejdeme k prezentaci našeho materiálu. Každá skupina poslouchající prezentaci druhé skupiny musí spočítat předměty ve sloupcích a počet zaznamenat. Porovnejte počet nalezených předmětů s ostatními skupinami.</p> <p>Pokud narazíte na předměty z různých materiálů, zařaďte je do kategorií podle materiálu, který převažuje.</p>
Popis	Pro děti připravujeme kartičky s fotografiemi předmětů z různých materiálů. Vyzýváme je, aby se zamyslely nad tím, z jakého materiálu je každý předmět na fotografii vyroben. Pomocí těchto karet připravíme tabulky se sloupci pro různé materiály jako dřevo, plast, sklo, kov atd. Děti vyhledávají předměty v herně a třídí je do příslušných sloupců ve svých tabulkách. Jakmile vyprší čas (max. po 20 minutách), děti budou počítat předměty a zaznamenávat čísla (např. pomocí teček). Nakonec každá skupina představí svoji tabulku ostatním skupinám.

Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	Byli jste všichni ve své skupině aktivní? Našli jste mnoho předmětů, které jsou vyrobeny z kombinovaných materiálů? Jak jste se rozhodli, do kterého sloupce je napsat? Byli jste všichni domluveni na řešení? Jak jste dosáhli shody?
Otázky pro reflexi	Připadal vám úkol náročný? Jak si myslíte, že jste zvládli úkol? Jak jste určili, kde hledat předměty? Ve kterém sloupci bylo nejvíce objektů? Znamená to, že tento materiál je v herně nejrozšířenější? Proč si myslíte, že tohoto materiálu je v herně více? Počítali jste s tímto výsledkem před zadáním úkolu? Myslíte si, že bychom mohli nahradit některé materiály jinými? Proč jsou některé předměty vyrobeny z kombinovaných materiálů?
Rizika/doporučení	Připomínáme dětem, aby si hlídaly čas a udržovaly přiměřenou hladinu hluku, aby nerušily své vrstevníky a spoluúčastníky. Doporučujeme jim, aby počítaly položky v každém sloupci dohromady jako skupina, aby se snížila možnost chyb. Je důležité, aby se všichni členové skupiny shodli na konečném počtu, než jej zaznamenají do tabulky.

Obrázek – Formování skupin

Obrázek – Poskytování pokynů

Obrázek – Děti se účastní 1

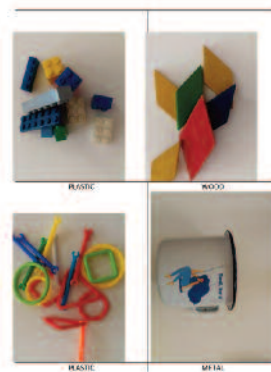
Obrázek – Děti se účastní 2

Obrázek – Presentace plakátů a tabulek

Obrázek – Porovnání plakátů

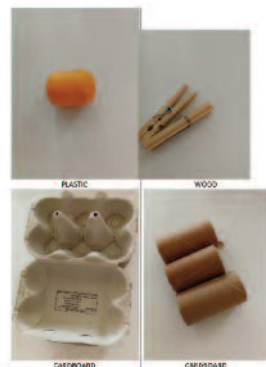
Obrázek – Karty s různými materiály (vlastní materiály pedagoga) 1

Obrázek – Karty s různými materiály (vlastní materiály pedagoga) 2

Obrázek – Karty s různými materiály (vlastní materiály pedagoga) 3

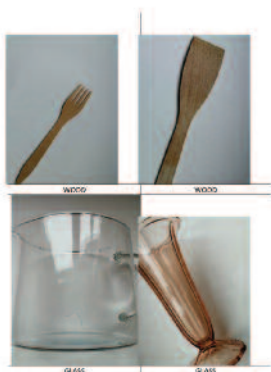
Obrázek – Karty s různými materiály (vlastní materiály pedagoga) 4

Obrázek – Karty s různými materiály (vlastní materiály pedagoga) 5

Obrázek – Karty s různými materiály (vlastní materiály pedagoga) 6

Obrázek – Karty s různými materiály (vlastní materiály pedagoga) 7

Obrázek – Karty s různými materiály (vlastní materiály pedagoga) 8

Obrázek – Karty s různými materiály (vlastní materiály pedagoga) 9

Obrázek – Karty s různými materiály (vlastní materiály pedagoga) 10

Obrázek – Karty s různými materiály (vlastní materiály pedagoga) 11

5.3.18 Zdravé jídlo

Jméno autora	Maja Geršak Banovič
Název činnosti	Já, mrkev
Tematický celek	Zdravé jídlo
Oblast rozvoje	Pozornost
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Identifikuje různé druhy potravin. ■ Spolupracuje ve skupinách. ■ Rozvíjí koncentraci. ■ Rozvíjí sluchovou pozornost. ■ Je povzbuzováno ke čtení, vyprávění. ■ Rozvíjí vizuální asociace.
Věk dětí/dítěte	3–5 let
Doporučení	Na začátku společně listujeme knihou, prohlížíme si ilustrace a pozorujeme jídlo, které je zde nakresleno. Děti rozdělíme do menších skupin, abychom jim usnadnili sledování příběhu. Děti, které nerozumí jazyku, upozorňujeme a opakovaně pojmenováváme různé druhy potravin, které vidíme. K pojmenování potravin v jiných jazycích můžeme použít vícejazyčné slovníky.
Příprava/pomůcky	Obrázková kniha Lauren Child <i>I Will Not Ever Never Eat A Tomato</i> (CHILD, L.: <i>I Will Not Ever Never Eat A Tomato</i> . Hodder & Stoughton: London, 2007.), karty s potravinami z obrázkové knihy, tichá zákoutí na přenášení aktivity v prostředí malé skupiny (5–6 dětí).
Zadání/instrukce	<p>V rámci tématu Zdravé jídlo upevníme naši pozornost.</p> <p>Zmíněnou obrázkovou knížku budeme pozorovat, listovat a číst. Které jídlo jste na ilustracích poznali? Jakou barvu semaforu byste pro něj zvolili? Patří všechny potraviny do zdravé výživy? Co jíte doma? Co nejraději jíte? Zkoušíte někdy jídla, která vám nechutnají? Proč?</p> <p>Fáze 1:</p> <p>Nyní si společně přečteme obrázkovou knížku. Dám vám kartičky s potravinami z knihy (hrách, mrkev, brambory, rajčata, rybí prsty atd.). Přečtu vám obrázkovou knížku. Pokaždé, když uslyšíte název potraviny, která odpovídá vaší kartě, chci, abyste kartu zvedli.</p> <p>Fáze 2:</p> <p>Protože nyní všichni dobře znáte příběh, můžete pokračovat ve hře v menších skupinách, přičemž jeden z vás bude vypravěčem. Utvořte kruh a každý by měl mít kartu se třemi druhy potravin (náhodně seřazenými). Kdykoli uslyšíte název jídla, které odpovídá jedné z vašich karet, musíte provést dřep. Pokud například uslyšíte slovo „hrách“ a na jedné z vašich karet máte hrášek, uděláte dřep. Pro další kola si klidně vyberte jiný pohyb.</p>
Popis	<p>Prohlížíme si s dětmi obrázkovou knížku a povídáme si o ilustrovaných potravinách. Pojdme je klasifikovat pomocí systému nutričních semaforů, který jsme vytvořili v předchozích dnech.</p> <p>Při dramatickém čtení obrázkové knížky děti pozvednou své kartičky (1. fáze). Poté děti rozdělíme do menších skupin a připravíme se na práci v dostatečně prostorných zákoutích. Do každého koutku umístíme obrázkové knihy a kartičky s obrázky potravin. Hra je předána dětem (2. fáze) a pedagog se účastní pouze v případě potřeby, nebo pokud děti potřebují pomoc.</p>

Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	Rozuměli jste pokynům? Víte, co je vaším úkolem? Zdá se vám hra náročná? Jak jste seřadili potraviny z paměti? Jak dlouhá byla vaše nejdelsí správně uhodnutá řada obrázků?
Otázky pro reflexi	Můžeme si pomoci tím, že jídlo popíšeme, například jeho barvu? Bylo by jednodušší, kdyby ti pomohl kamarád? Jak jste si zapamatovali řadu? Jak jste si pomohli? Bylo těžké si zapamatovat příběh? Co vám dělalo největší problémy?
Rizika/doporučení	Aktivitu lze provozovat i venku, například na hřišti nebo v tělocvičně.

Obrázek – Listování obrázkovou knihou

Obrázek – Poskytování pokynů

Obrázek – Děti při čtení (první fáze)

Obrázek – Druhá úroveň: děti v malé skupině

Obrázek – Karty aktivit 1

Obrázek – Karty aktivit 2

5.3.19 Zvyky a lidové pověsti – pozornost

Jméno autora	Špela Petrovič Štempihar, Alekseja Glinšek
Název činnosti	Chytání obrázků s mucholapkou
Tematický celek	Zvyky a lidové pověsti
Oblast rozvoje	Pozornost
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Rozvíjí (zrakovou a sluchovou) pozornost. ■ Rozvíjí společnou pozornost při čtení textu. ■ Rozvíjí rychlé a přiměřené reakce na zrakové a sluchové podněty.
Věk dětí/dítěte	5–6 let
Doporučení	Děti ze znevýhodněného prostředí podporujeme povídáním o předmětech, zvířatech a lidech. Můžeme zvolit kratší příběhy s méně předměty, zvířaty a lidmi.
Příprava/pomůcky	Vyrobte si kartičky s obrázky zvířat, lidí a předmětů z příběhu: medvědy, holčičku, židle, stoly, postele, lžice, misky, domeček, les a vyrobte plácačku na mouchy. Činnost se doporučuje provádět v klidném, tichém prostoru, bez rušivých vlivů nebo podnětů.
Zadání/instrukce	<p>Co je to pohádka? Znáte nějakou? Která je vaše oblíbená? Slyšeli jste někdy pojem lidová pohádka? Co znamená lidová pohádka?</p> <p>Představíme si lidovou pohádkovou obrázkovou knížku <i>Tři medvědi</i> a obrázkovou knihu od autora, např. Marcus Pfister: <i>Duhová ryba</i>. Dokázali byste najít rozdíl mezi lidovou pohádkou a autorskou pohádkou?</p> <p>Našli byste v knižním koutku nějaké lidové pohádky a některé pohádky od nových autorů?</p> <p>Ted' vám přečtu lidovou pohádku O třech medvědech a své čtení zaznamenám na diktafon.</p> <p>Po přečtení si společně s dětmi obsah pohádky znovu převedeme.</p> <p>Pojďme si povídat o postavách v pohádce. Jaké tam byly? Jaké měly vlastnosti? Jak se zachovala dívka? Zkuste vyjádřit své vlastní názory a zkušenosti. Našli byste i nějaký jiný konec pohádky? Co se mohlo ještě stát? Jak by to dopadlo, kdyby dívka jednala jinak?</p> <p>Nahrával jsi někdy sám sebe? Jaké příležitosti obvykle zaznamenáváme? Jak potom záznam uložíme? Kam to můžeme nahrát? Proč to děláme?</p> <p>Před sebou máte obrázky předmětů, zvířat a lidí, kteří se objevují ve zvoleném příběhu. Připevněte obrázky na zeď tak, jak se objevily v příběhu.</p> <p>Ted' si přehrajeme záznam pohádky. Vy sledujte příběh pohledem na tabuli. Když uslyšíte, že se v příběhu objeví nějaký předmět, zvíře nebo člověk, dotkněte se ho plácačkou na mouchy – „chyťte slovo“. Budeme pracovat ve trojicích. Jeden slovo hledá, druhý chytá a třetí pouští nahrávku. Pak si role vyměníte. Domluvte se ve skupině, jak budete postupovat, jak se budete domlouvat a kdy a jak střídat.</p>
Popis	<p>V úvodní debatě se dětí ptáme na lidové pohádky a jejich význam.</p> <p>Upozorněte na rozdíl mezi lidovou pohádkou a autorskou pohádkou a ukažte fotografii autora, spisovatele.</p> <p>V knižním koutku vyhledejte některé lidové pohádky (např. <i>Tři prasátka</i>, <i>Hrnečku, vař!</i>, <i>O Červené Karkulce</i> atd.) a některé pohádky od autorů.</p>

Popis	<p>Zaznamenáváme pedagogovo čtení lidové pohádky O třech medvědech.</p> <p>Po přečtení společně s dětmi obsah pohádky znovu převyprávíme.</p> <p>Diskutujte o literárních postavách, jejich vlastnostech, jednání dívky a dejte dětem příležitost vyjádřit jejich vlastní názory a zkušenosti.</p> <p>Prodiskutujte konec pohádky a možnosti případných změn.</p> <p>Povzbudte diskuzi o nahrávání a ukládání záběrů a příležitostech k nahrávání.</p> <p>Společně diskutujte o natočeném záznamu a výhodách ICT. Děti sdílejí své zkušenosti, obsluhují zařízení, nahrávají se a přehrávají nahrávky.</p> <p>Děti si samy rozdělí role (vyberou dítě, které přehrává nahrávku, které „chytá slova“, a to, které je hledá). Pak si role vymění.</p> <p>Činnost může být ještě náročnější: když děti uslyší, že se v příběhu objeví nějaký předmět, zvíře nebo osoba, „zachytí“ slovo očima, pohledem.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Prohlédli jste si pozorně všechny obrázky na zdi? Posloucháte nahrávku, která se přehrává v tichosti? Dokážete najít obrázky dostatečně rychle? Budte rychlí a pohotoví – opravdu se soustředte, ať vám slovo neuletí.</p>
Otázky pro reflexi	<p>Co pro vás bylo nejtěžší? Měli jste potíže s výměnou rolí? Co byste udělali jinak? A proč?</p>
Rizika/doporučení	<p>Doporučujeme zajistit klidné prostředí, kde se děti mohou úspěšně soustředit na daný úkol. V případě potřeby jim připomeňte, aby nezvyšovaly hlasitost příliš, aby si mohly nahrávku v klidu poslechnout.</p>
Příloha	<p>https://sl.wikisource.org/wiki/Trije_medvedi Obrazový materiál Tři medvědi: Stáhněte si zdarma vysoce kvalitní Tři medvědy (clipart-library.com)</p>

Obrázek – Příprava a prohlížení snímků

Obrázek – Popis obrázků

Obrázek – Připevnění obrázků na tabuli/zed'

Obrázek – Hotová obrazová tabule

Obrázek – Vyhledávání obrázků s plácačkou na mouchy

Obrázek – Použití nahrávky k přehrání pohádky

5.3.20 Životní události dítěte

Jméno autora	Karmen Meško
Název činnosti	Prožívání zimy
Tematický celek	Životní události dítěte
Oblast rozvoje	Pozornost
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Rozvíjí vizuální pozornost při prohlížení obrázků. ■ Počítá detaily na obrázku. ■ Rozvíjí soustředění a pozornost při obkreslování a kreslení objektů. ■ Identifikuje a určí, co mají obrázky společného.
Věk dětí/dítěte	5–6 let
Doporučení	<p>Děti jsou rozděleny do malých skupin a sedí u stolů.</p> <p>Dodáváme jim povlečení s obrázky zimních motivů umístěných na stole. Vyzýváme je, aby se ptaly na obsah obrázků, aby je popsaly a vyprávěly příběh, který se k nim vztahuje. Kontrolujeme, zda předměty někdy držely v rukou. Zapojíme se s dětmi do osobního rozhovoru a položíme otázky: „Je předmět příjemný na dotek?“, „Kdy se tento předmět používá? a „Co mají tyto předměty společného?“</p>
Příprava/pomůcky	Nakreslené předměty (např. sněhulák, sáně, šála, rukavice, čepice, lyže atd.) na levé straně (rozpuštěného) prostěradla, fixy.
Zadání/instrukce	<p>Když se řekne ZIMA, co se vám vybaví? Drželi jste někdy sních v rukou? Co potřebujeme k výrobě sněhuláka? Jak se oblékáme, když jdeme na sních? Co nosíme v zimě? Proč v zimě potřebujeme rukavice?</p> <p>Vaším úkolem je dobře si prohlédnout obrázek a předměty na obrázku. Věnujte pozornost detailům. Kolik položek vidíte? Jakým směrem jsou předměty obráceny? Co je nakresleno pod a nad objekty?</p> <p>Na druhou půlku listu nakreslete stejný obrázek. Po dokreslení si zkontrolujte, jestli váš obrázek odpovídá předloze. Teď to zkusíme ve dvojicích. Jeden z vás si dobře prohlédne obrázek. Druhý z dvojice bude sedět zády a kreslit podle diktátu kamaráda. Na závěr oba obrázky přiložíte k sobě a porovnáte. Myslím, že to bude velká zábava.</p>
Popis	<p>Pedagog a děti sedí u stolů. Nabízíme jim list papíru, který je rozdělen na dvě části středovou čarou; na jedné straně je nakreslený předmět (např. sněhulák). Dáme dětem pokyn, aby přesně překreslily obrázek na pravou polovinu listu. Doporučíme jim, aby věnovaly pozornost detailům: správnému umístění, velikosti a umístění objektu na listu.</p> <p>Poté, co obkreslily svůj obrázek, je vyzveme, aby si jej vybarvily. Zároveň posilujeme charakteristiky ročního období: „Ve kterém ročním období vyrábíme sněhuláky?“, „Co je charakteristické pro zimní období?“, „Jaké oblečení nosíme v zimě?“. Povzbuzujeme je k přemýšlení a vytváření souvislostí. Každé dítě dostane svůj vlastní list, takže všichni pracují současně a mluví ve skupinách u stolů.</p> <p>Dále děti rozdělíme do dvojic, ve kterých budou kreslit obrázek zády k sobě. Jedno dítě diktuje, druhé kreslí. Po dokreslení oba obrázky porovnájí, najdou rozdíly a chyby. Role si pak vystřídají. Během aktivity děti mluví, myslí, pozorují a debatují. Trénují si poskytování popisné zpětné vazby.</p>

Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	Vyzveme děti, aby si prohlédly všechny obrázky a spočítaly detaily. Také je povzbuzujeme, aby mluvily, popisovaly, identifikovaly společný prvek a vzájemně pozorovaly své obrázky, abychom zjistili, zda jim něco nechybí. Vidím, že si počítáš knoflíky na sněhulákovi, proč? Daří se ti sledovat všechny detaily? Jak budete ve dvojici postupovat?
Otázky pro reflexi	Co bylo na tomto úkolu nejtěžší? Všimli jste si nějakých rozdílů mezi obrázky? Do jaké sezóny byste je zařadili? Proč? Co bys chtěl dělat v zimě? Jak se vám dařilo kreslení podle diktátu? Co bylo těžší? Jaké bylo dávat instrukce? Co jste se u této aktivity naučili? Udělali byste příště něco jinak?
Rizika/doporučení	Při identifikaci rozdílů nebo detailů na obrázku můžete dítěti napovědět. Například: „Pořádně se podívejte na obrázek. Věnujte pozornost tomu, co má sněhulák na hlavě. Zkontrolujte, zda jste nakreslili předmět, který drží v ruce. Zkontrolovali jste, zda obrázek obsahuje všechny prvky?“ Vyzýváme je, aby se zamyslely nad tím, kde se nakreslený předmět objeví. Podrobnosti o počítání mohou být označeny tečkami. Pro správné či vhodné proporce jim radíme, aby si pomohly mřížkou.

Obrázek – Dítě se na obrázek podívá a zkopíruje ho 1

Obrázek – Dítě se na obrázek podívá a zkopíruje ho 2

Obrázek – Dítě počítá jednotlivé prvky na obrázku

Obrázek – Děti přesně kopírují obrázek

5.4 Řeč

5.4.1 Každý jsme jiný, jedinečnost člověka

Jméno autora	Vlasta Maxová, Erika Zelenková
Název činnosti	Co umím, čím jsem jedinečný
Tematický celek	Každý jsme jiný, jedinečnost člověka
Oblast rozvoje	Řeč – lexikálně-sémantická
Očekávané výstupy	Vyslovovat, ovládat dech, tempo i intonaci řeči; vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách; vést rozhovor (naslouchat druhým, vyčkat, až druhý dokončí myšlenku, sledovat řečníka i obsah, ptát se); domluvit se slovy i gesty, improvizovat; porozumět slyšenému (zachytit hlavní myšlenku příběhu, sledovat děj a zopakovat jej ve správných větách); formulovat otázky, odpovídat, hodnotit slovní výkony, slovně reagovat; popsat situaci (skutečnou, podle obrázku); soustředěně poslouchat četbu, hudbu, sledovat divadlo, film, užívat telefon; spolupracovat s ostatními
Věk dětí/dítěte	4–6 let
Doporučení	Předchozí rozdělení dětí do skupin není nutné. Děti se dle pokynů samostatně rozdělí do skupin po třech v průběhu hry. Pokud zůstane dítě s obtížemi, bude skupina po čtyřech. Pokud dítě s obtížemi zadání nezvládá, je pedagog jeho průvodcem.
Příprava/pomůcky	Bez pomůcek.
Zadání/instrukce	<p>Povídáme si o jedinečnosti. Dnes zjistíme, jestli jsme všichni stejní, nebo každý jiný – jedinečný. Co to znamená být jedinečný? Každý z nás je originální a nikdo není ani nebude stejný jako já ani vy. Ale přesto můžeme mít něco společného. Co to může být? Dnes zjistíte, co všechno máme společného. Teď přemýšlejte, v čem jste dobří, co máte rádi nebo co rádi děláte.</p> <p>Vaším úkolem dnes je hledat k sobě kamarády, se kterými máte něco společného. Pouze šeptejte a používejte krátké věty. Například „já umím běhat, já umím skákat...“. Hledejte se navzájem. Až budete tři, půjdete stranou, kde se domluvíte, jak tu vaši dovednost předvedete pomocí pantomimy. Co je to pantomima? Kdo zkusí něco předvést pomocí pantomimy, aby to ukázal ostatním? Ve skupině předvedete vaši dovednost buď všichni stejně, nebo každý jiným způsobem. Ostatní budou hádat, co umíte.</p>
Popis	<p>Děti sedí v kruhu, kde probíhá rozhovor na téma jedinečnost, originalita a schopnosti. Pedagog se snaží pomocí otevřených otázek od dětí zjistit, co by mohly mít společného.</p> <p>Děti se rozdělí podle svých dovedností do skupin. Při hledání stejných dovedností pouze šeptají. Skupiny se domlouvají, jak pomocí pantomimy před ostatními vyjádří, co umí. Ostatní děti hádají, jakou dovednost předvádí.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	Jakou máte společnou dovednost? Jak ji předvedete? Všichni stejně, nebo předvedete tu samou dovednost jinak? Jak se domlouváte?
Otázky pro reflexi	Jak jste předvedli svoji dovednost? Jakými způsoby? Co vám v té vaší dovednosti jde nejlépe? (Např. u kreslení – komix, rodina, auta...). Co pro vás bylo obtížné? Co se vám zdálo být jednoduché? Co byste příště udělali jinak?
Rizika/doporučení	Pro hru je důležité to, aby děti pochopily, co je vlastnost a jedinečnost. Děti se rozdělují do skupin samy a pedagog by měl pružně a rychle reagovat na to, kdyby dítě s obtížemi zůstalo samo (připojit dítě k jiné skupině).

5.4.2 S čím si rád hraji

Jméno autora	Věra Isáková, Naděžda Husová
Název činnosti	Výroba loutky z recyklovaného materiálu + divadelní představení
Tematický celek	S čím si rád hraji
Oblast rozvoje	Řeči – lexikálně-sémantická, pragmatická
Očekávané výstupy	Ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku (zacházet s drobnými pomůckami, nástroji, náčiním a materiálem); vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, improvizovat; vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech (konstruktivních, výtvarných či dramatických) i ve slovních výpovědích k nim; spolupracovat s ostatními; vyjednávat s dětmi i dospělými ve svém okolí, domluvit se na společném řešení; mít povědomí o významu životního prostředí
Věk dětí/dítěte	4–7 let
Doporučení	Pedagog děti seznámí s významem recyklace a nabídne jim připravený materiál k výrobě loutek. Děti si samy stanoví výsledek tvorby. Děti rozdělíme do skupin tak, aby v každé skupině bylo dítě s obtížemi. Ideální počet ve skupině je 4–5 dětí. Dítě s obtížemi si vybere barevnou kuličku. Ostatní děti si vylosují kuličku ze sáčku a přiřadí se do družstva k dítěti s kuličkou stejné barvy.
Příprava/pomůcky	Skleněná láhev, sádra, voda, sklenička, talířek, lžice, obinadlo, polystyrenová koule, látky, lepidlo, tavicí pistole, papír, fixy, nůžky, materiál k výrobě kulis.
Zadání/instrukce	Společně si povídáme o tom, s čím si rádi hrajete. S čím si rádi doma hrajete vy? Jaká je vaše oblíbená hračka? Jak vypadá? Čemu je podobná? Jak byste hračku vyrobili? Co všechno byste k výrobě mohli potřebovat? Kde to seženete? Jak byste tyto materiály mohli nahradit něčím starším, už použitým? Kdo z vás mi zopakuje, co je to recyklace? Kdo jiný může ostatním připomenout, jaký je význam recyklace? Vidíte před sebou různé materiály, které se dají opětovně použít. Jak byste je mohli použít? Co byste z nich mohli vyrobit? Jak taková loutka vypadá? Jaké materiály z těch, co vidíte před sebou, byste použili k výrobě loutky? Proč? Vaším úkolem je vyrobit loutku. Rozdělte se do skupin a ve skupinách se dohodněte, jak bude vypadat. Využijte vodu a sádro. Návod má každá skupina u stolu. Až sádra na láhvi ztvdne, loutku si ve skupinách dozdobíte tak, jak jste se domluvili. Kdo potřebuje informaci zopakovat? Kdo z vás ostatním vysvětlí návod k využití láhve, vody a sádry, který máte před sebou? Vyrobili jste loutku. Co s ní teď budete dělat? Jak byste ji mohli využít? Jak se hraje divadlo? Co vše v divadle najdete? Co potřebujete k výrobě divadla? Kdo bude tvořit kulisy? Jak je vyrobíte? Kdo bude hrát představení? Kde budou sedět diváci? Ve skupinách se domluvte, co ostatním zahrajete a kdo bude mít jakou roli.
Popis	Pedagog děti seznámí s tématem recyklace. Zjišťuje, zda znají pojem recyklace, jak můžeme chránit naši planetu a jak se dají znovu použít materiály, které bychom za jiných okolností vyhodili. V této souvislosti přejde pomocí otevřených otázek k tématu hračky a loutek. Pedagog rozdělí děti do skupin. Každá skupina má před sebou pomůcky k výrobě loutky a návod na výrobu základu těla loutky. Děti se ve skupině domlouvají, jak bude loutka vypadat. K dotvoření loutky mají k dispozici nepřeberné množství materiálů (látky, kůže, vlnu, plst' aj.). Děti ve skupinách spolupracují.

Popis	Pedagog rozvádí téma, jak by mohli loutku dále využít. Pomocí otevřených otázek děti přivede k tvorbě divadelního představení. Děti se ve skupinách domlouvají, jaké zvolí téma, a rozdělují si role – výroba kulis z dostupných pomůcek v mateřské škole, herci, diváci.
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Vidím, že jste se domluvili, kdo připraví sádrovou hmotu, kdo stříhá obinadla a kdo bude obvazovat láhev. Jak poznáte, že je sádra dostatečně hustá? Co je potřeba přidat? Kdo by ti mohl pomoci přestříhnout obinadlo? Kdo by vám mohl pomoci s aplikací „sádrového“ obinadla kolem láhve? Sádra vám ztvrdla. Proč? Jak to můžete vyřešit? Jak musíte příště pracovat, aby nenastal stejný problém? Co poradíte druhé skupině? Oceňuji, že jste se dohodli na materiálu, kterým dotvoříte loutku.</p> <p>Co potřebujeme k výrobě divadla? Jaké pomůcky můžete použít? Které z nich najdete ve třídě? Jak si rozdělíte role? Kdo bude divák a kdo herec? O čem budete hrát? Jaký jste vymysleli příběh? Oceňuji, jak jste si rozdělili role.</p>
Otázky pro reflexi	Dokázali jste se ve skupině všichni dohodnout? Jakou jste měli roli? Pomohl vám kamarád z jiné nebo vaší skupiny? Jak byste dokázali kamarádovi poradit vy? Co se vám podařilo? Měli jste s něčím problém? Jak jste ho vyřešili? Co ten problém způsobilo? Poradili jste si s rolemi v divadelním představení?
Rizika/doporučení	Podporovat děti ve vzájemné kooperaci. Klást otevřené otázky. Nechat děti uvažovat nad výrobou a nechat je vybrat si materiál k výrobě loutek i kulis. Zhodnotit výsledek práce a podporovat děti v další činnosti. Připomínat, že se ve skupinách musí domlouvat a pracovat společně.

Obrázek – Návod na přípravu sádry

Obrázek – Nabídka materiálu

Obrázek – Spolupráce při výrobě sádrové loutky

Obrázek – Ukázka sádrových loutek

Obrázek – Vzájemná kooperace

Obrázek – Aplikace materiálu

Obrázek – Hotový výrobek

Obrázek – Divadelní představení

5.4.3 Voda kolem nás

Jméno autora	Vlasta Maxová, Naděžda Husová a kolektiv MŠ Čtyřlístek Kadaň
Název činnosti	Příběh o vodě
Tematický celek	Voda kolem nás
Oblast rozvoje	Řeč – morfologicko-syntaktická
Očekávané výstupy	Vyslovovat, ovládat dech, tempo i intonaci řeči; vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách; vést rozhovor (naslouchat druhým, vyčkat, až druhý dokončí myšlenku, sledovat řečníka i obsah, ptát se); domluvit se slovy i gesty; improvizovat; porozumět slyšenému (zachytit hlavní myšlenku příběhu, sledovat děj a zopakovat jej ve správných větách); formulovat otázky, odpovídat, hodnotit slovní výkony; slovně reagovat, sledovat a vyprávět příběh, pohádku; popsat situaci (skutečnou, podle obrázku); chápat slovní vtip a humor; sledovat očima zleva doprava; projevovat zájem o knížky, soustředěně poslouchat četbu, hudbu, sledovat divadlo, film; užívat IT; spolupracovat s ostatními
Věk dětí/dítěte	5–6 let
Doporučení	Rozdělit děti do trojic tak, aby v každé skupině bylo dítě s obtížemi. (Dětem s obtížemi pedagog rozdá barevné pastelky. Do klobouku vloží stejně barevné nastříhané fáborky a ostatní děti nechá losovat z klobouku).
Příprava/pomůcky	Papír rozdělený na šest stejných políček, pastelky, diktafon.
Zadání/instrukce	<p>Tématem, o kterém si povídáme, je voda. Vaším úkolem dnes je vymyslet o vodě příběh. K záznamu budete mít nejprve k dispozici diktafon, pak už jen papír a pastelky. Kdo z vás by chtěl zkusit vymyslet začátek příběhu a nahrát ho na diktafon? Kdo by chtěl ještě této skupině pomoci? Je na vás, jak se ve skupině domluvíte a vystřídáte. Úkolem vaší skupiny v tuto chvíli je vymyslet začátek příběhu a nahrát ho na diktafon tak, aby si ho ostatní mohli poslechnout. Až budete mít začátek příběhu hotový, společně s dětmi ho dokončíte.</p> <p>Dokončení příběhu:</p> <p>Nyní vám pustím záznam začátku příběhu z diktafonu. Každá skupina má před sebou papír rozdělený na šest políček. Vaším úkolem je ve skupině domyslet a nakreslit dokončení příběhu do všech políček na papíře. Všechny vaše příběhy si potom v kruhu přečteme. Víte, co máte dělat? Mohu vám s něčím pomoci? Rozumíte nahrávce z diktafonu? Víte, jak budete na papír váš příběh zaznamenávat?</p>
Popis	<p>Před zahájením aktivity dá pedagog prostor všem dětem a zeptá se, kdo chce zkusit vymyslet začátek příběhu. Tato skupina dětí vymyslí a nahraje začátek příběhu na diktafon.</p> <p>Pak se všechny děti sejdou v kruhu a rozdělí se na skupiny a poslechnou si nahrávku. Společně ve skupinách domýšlí konec příběhu, který zakreslí do připravených políček. Po vymezeném čase, který si děti samy na hodinách hlídají, se sejdou v kruhu. Vyprávějí příběhy podle zakreslených obrázků. Ve skupinách se domlouvají nejen na vymýšlení příběhu a zakreslování, ale v závěru také na tom, jak budou svůj příběh demonstrovat.</p>

Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	Vidím, že se dokážete domluvit a vystřídat se. Co by ti pomohlo? Mně třeba pomáhá, když si pustím nahrávku ještě jednou. Víte, jak máte postupovat? Oceňuji, že se zapojujete všichni. Je vhodné, aby jeden pracoval a ostatní se nezapojili? Potřebuješ poradit od kamaráda? Mohu ti já s něčím poradit? Zakreslujete váš příběh na papír ve správném pořadí?
Otázky pro reflexi	Pracovali jste ve skupině. Bylo něco, co jste museli řešit? Dokázali jste navázat na začátek příběhu? Dokončili jste ho ve stejném tématu? Stalo se něco, co vás překvapilo? Je něco, co byste příště udělali jinak? Bylo pro vás něco obtížné? Bylo těžší vymyslet začátek příběhu, nebo ho dokončit? Proč?
Rizika/doporučení	Připomínat dětem spolupráci a střídání se v rolích. Při této aktivitě pedagog sleduje zakreslení, „čtení“ shora dolů a zleva doprava, komunikaci mezi dětmi, střídání.

Obrázek – Diskuze při vymýšlení příběhu

Obrázek – Domlouvání – Vymýšlení příběhu

Obrázek – Spolupráce – Střídání

Obrázek – Spolupráce

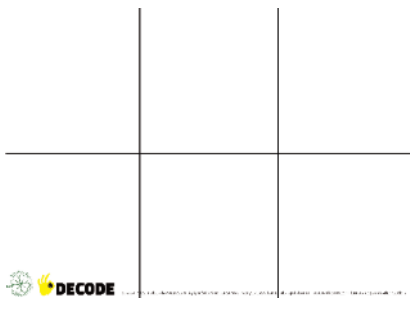
Obrázek – Vyprávění příběhu

Obrázek – Hodnocení dětmi – Spolupráce

Obrázek – Hodnocení příběhu – Udržení tématu

Obrázek – Rozdělení na 6 políček

5.4.4 Svět kolem nás

Jméno autora	Naděžda Husová, Erika Zelenková a kolektiv MŠ Čtyřlístek Kadaň
Název činnosti	Loutkové divadélko – Otesánek
Tematický celek	Svět kolem nás
Oblast rozvoje	Řeči – lexikálně-sématická
Očekávané výstupy	Správně vyslovovat, ovládat dech, tempo i intonaci řeči; vést rozhovor (naslouchat druhým, vyčkat, až druhý dokončí myšlenku, sledovat řečníka i obsah, ptát se); naučit se z paměti krátké texty (reprodukovat říkanky, písničky, pohádky, zvládnout jednoduchou dramatickou úlohu apod.); sledovat a vyprávět příběh, pohádku; porozumět slyšenému (zachytit hlavní myšlenku příběhu, sledovat děj a zopakovat jej ve správných větách); učit se nová slova a aktivně je používat (ptát se na slova, kterým nerozumí); chápat slovní vtip a humor; zachytit a vyjádřit své prožitky (slovně, výtvarně, pomocí hudby, hudebně pohybovou či dramatickou improvizací apod.); sledovat a vyprávět příběh, pohádku; formulovat otázky, odpovídat, hodnotit slovní výkony, slovně reagovat
Věk dětí/dítěte	3–6 let
Doporučení	<p>Pro děti s obtížemi použít kratší text a pohádku, volit krátké věty, vhodná slova.</p> <p>Pokud je dítě v pozici posluchače – doptávat se a ujišťovat se, že chápe a stihá text. V průběhu příběhu se několikrát doptávat a ujišťovat se.</p> <p>Pokud je dítě v pozici toho, kdo divadlo hraje – zajistit vhodné a klidné místo pro rozehrání pohádky, jako posluchače – diváky zvolit nejprve menší skupinu dětí, které jsou vnímavější k vyprávěným textům. Zvolit nejprve pohádku s minimem postav, později volit složitější příběhy a postavy.</p> <p>Společně rozcvičit mluvidla vtipnou formou. (Děti se zároveň namotivují a odhodí zábrany) – příklad rozcvičky v příloze.</p> <p>Pro děti s obtížemi použít zrakovou podporu – karty s dějovou posloupností (v příloze). Děti postupně s pohádkou seznamovat.</p> <p>Při výběru rolí děti rozdělit tak, že děti s obtížemi se stanou kapitány a vybírají si ostatní do svého týmu.</p>
Příprava/pomůcky	Loutkové divadlo, kulisy, loutky, rozcvička mluvidel, komponenty na výrobu loutek, karty s dějovou posloupností (zraková podpora).
Zadání/instrukce	<p>Povídali jsme (povídáme si) si o stromech. Víte, jak můžeme použít „strom“ při výrobě takového divadla? Zahrajete si na divadlo. Tušíte, jak to u divadla chodí a co vše je potřeba připravit a vyrobit, než představení začne? Víte, z čeho bychom mohli vyrobit loutky a z čeho kulisy? Víte, jak na to? Dnes se z vás stanou organizátoři divadla – vyrobíte si vlastní dřevěné loutky a kulisy ke své pohádce a pohádku zahrajete. Vaším úkolem je nacvičit pohádku O Otesánkovi, vyrobit loutky a kulisy. Je na vás, jak se domluvíte a jaké loutky a kulisy budete vyrábět. Také je na vás, kdo z vás bude vypravěč, herec a kdo divák. Domluvte se, kdo bude mít v pohádce jakou roli. Pak nám pohádku zahrajete. Čím začnete?</p> <p>Pokud děti vyrábět loutky a kulisy nebudou, vynechat otázky směřující k loutkám a kulisám.</p>
Popis	Děti od začátku tématu vidí obsah činností na kartách, kde je přehled všech nabízených činností. Činnosti jsou znázorněny pomocí piktogramů a zároveň jsou piktogramy umístěny u konkrétních stanovišť a děti si je volí podle toho, jak potřebují. Při této aktivitě se děti domlouvají na rolích, spolupracují při přípravě i při realizaci.

Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	Zkuste přemýšlet, co vše k výrobě loutek a kulis potřebujete. Zkuste mi vysvětlit, co budete dělat dál. Zkuste mi říct, o čem pohádka bude? Vidím, že se vám skvěle podařilo vymyslet (postavit, vystříhnout...) kulisy. Oceňuji vás, že jste se v rolích vystřídali.
Otázky pro reflexi	Co pro vás bylo obtížné a co naopak snadné? Myslíte, že jste někde udělali chybu? Jak byste ji napravili? Jak jste se cítili v rolích diváků, herců, kulisáků...? Jak se vám líbilo loutky vyrábět? Jaká loutka vás bavila nejvíce? Proč? Co byste v pohádce chtěli změnit? Jaký jiný konec by mohla pohádka mít?
Rizika/doporučení	Připomínat, že se mají domlouvat na postupu i v rolích.

Obrázek – Zraková podpora Otesánek

ROZCVIČKA MLUVIDEL – OTESÁNEK

Na mýtince u doučku (VYPLÁZNOUT JAZYK, ŠPIČKOU JAZYKA OLIZOVAT DOKOLA NA OBĚ STRANY) má máma s tátou chaloupku. Jsou chudí, ale moc děťátko chtějí. Děťátko, co velké oči bude mít (VYKULIT OČI) a úsměv krásný (VELKÝ ÚSMĚV).

Ráno táta v lese pařezy kope (ŠPIČKA JAZYKA KLEPE ZA HORNÍ ŘEZÁKY) a vykope pařízek. Vypadá jako děťátko malé: hlava, tělo, ruce, nohy (UKAZOVAT NA ČÁSTI TĚLA). Děťátko, jen zaplakat (PŘEDVÁDĚT PLÁČ).

Táta nese pařízek domů a říká mámě: Tady máš děťátko – Otesánka. (NAFOUKNOUT TVÁŘE A DLANĚMI PRASKNOUT). Maminka chová děťátko (CHOVÁME) a zpívá mu vesele (LALALA, LILILI – BEZ POHYBU BRADY, DOSTATEČNĚ OTEVŘENÁ ÚSTA, JAZYK PLESKÁ SHORA DOLŮ). Šeptá mu do ouška (ŠEPTAT): Až se vzbudíš, hošíčku, uvařím ti kašičku (RUKAMA VAŘIT KAŠI V HRNCI).

Pozor, okolo moucha letí (ÚSMĚV, ZUBY NA SEBE, NÁDECH NOSEM, VÝDECH ÚSTY, MOUCHA ZBUČÍ ZZZZZ) a děťátko vzbudí (VYKULIT OČI). Máma se diví (RTY JSOU NAŠPULENÉ, MAJÍ TVAR KROUŽKU). Otesánek křičí (ZAKŘIČET): „Mámo, já bych jed!“ Máma vařit kaši běží (RUKAMA VAŘIT KAŠI V HRNCI) a Otesánek všechno sněd (HLADIT BŘIČHO). A křičí (ZAKŘIČET): „Mámo, já bych zase jed!“

Máma podává Otesánkovi ucháč mléka (VYPLÁZNOUT JAZYK, ŠPIČKOU JAZYKA OLIZOVAT DOKOLA NA OBĚ STRANY), bochník chleba (VYSLOVOVAT MŇAM, MŇAM, MŇAM A HLADIT BŘÍŠKO) a jablíčko (OTEVÍRAT PUSU, JAKO KDYŽ JÍME JABLKO). Otesánek všechno sněd a křičí: (ZAKŘIČET): „Mámo, já bych jed!“

Otevřel pusu (OTEVŘÍT PUSU) a sněd mámu i tátou (VYSLOVOVAT MŇAM, MŇAM, MŇAM A HLADÍME BŘÍŠKO).

A už běží po paloučku, hop a hop (PUSA JE ZAVŘENÁ, JAZYK TLAČÍ DO TVÁŘÍ, STŘÍDAVĚ DOPRAVA A DOLEVA). Pozor (VYKULIT OČI). Děvečka s trakařem před ním stojí. Ty jsi ale tlustý, Otesánku (NAFOUKNOUT TVÁŘE, NAFOUKNOUT BŘÍŠKO). Chramst, a sněd i děvečku.

Potkal sedláka s koňmi (RTY JSOU VOLNĚ U SEBE, VÝDECHEM JE ROZECHVĚJEME, PŘISÁT JAZYK NA HORNÍ PATRO, PAK HO SPUSTIT DOLŮ, OZVE SE KLAPOVÝ ZVUK). Chramst. Otesánek snědl sedláka i s koňmi (NAFOUKNOUT TVÁŘE, NAFOUKNOUT BŘÍŠKO).

Ještě snědl ovečky (NÁDECH NOSEM, VÝDECH ÚSTY – BÉÉÉÉ, PŘERUŠOVANĚ BÉ BÉ BÉ), husy (ÚSMĚV, ZUBY NA SEBE, NÁDECH NOSEM, VÝDECH ÚSTY – HUSA SYČÍ SSSSS) a kočičku (ZKOUSNOUT ZUBY, NAŠPULIT RTY, NÁDECH NOSEM, VÝDECH ÚSTY – ČIČIČI).

Chtěl spolknout i babičku. Babička ale čiperná byla (PUSA OTEVŘENÁ, JAZYK SE POSTAVÍ ZA HORNÍ ZUBY, ŠPIČKA SE OPÍRÁ O PŘEDNÍ ZUBY NEBO HORNÍ PATRO TĚSNĚ ZA ZUBY. JAZYK MUSÍ BÝT NAROVNANÝ, JAKO VOJÁK V POZORU). Když Otesánka uviděla (OČI VYKULIT), řekla: Otesánku, ty jsi ťuk, ťuk (ŤUKAT NA ČELO), mě nesíš. Otesánek se olízne (VYPLÁZNOUT JAZYK, ŠPIČKOU JAZYKA OLIZOVAT RTY DOKOLA NA OBĚ STRANY), nic neříká (RTY PŘITISKNOUT PEVNĚ K SOBĚ). Babička na nic nečeká a motykou mu břicho rozpáře. Otesánek se svalí na zem (LEHNOUT NA ZÁDA A KOPAT NOHAMA VE VZDUCHU).

Všichni z břicha vyskočili a společně zatančili (SKOUSNOUT RTY, STŘÍDAVĚ SE USMÍVAT ŠPULIT RTY).

5.4.5 Životní událost

Jméno autora	Věra Isáková, Naděžda Husová
Název činnosti	Mezinárodní den dětí – Mravenci si předávají informace
Tematický celek	Životní událost
Oblast rozvoje	Řeč – lexikálně-sémantická, pragmatická
Očekávané výstupy	Ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku; zacházet s běžnými předměty denní potřeby (pomůckami); poznat a pojmenovat většinu toho, čím je oklopeno; vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky a nápady ve vhodně zformulovaných větách; vést rozhovor (naslouchat druhým, vyčkat, až druhý dokončí myšlenku, sledovat řečníka i obsah, ptát se); rozlišovat obrazné symboly a porozumět jejich významu; záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost; vnímat, že je zajímavé dozvídat se nové věci, využívat zkušenosti k učení; postupovat a učit se podle pokynu a instrukcí; řešit úkoly a situace, myslet kreativně, předkládat „nápady“; vyjadřovat souhlas i nesouhlas; prožívat radost ze zvládnutého a poznaného, vyvíjet volní úsilí, soustředit se na činnost a její dokončení; přirozeně a bez zábran komunikovat s druhým dítětem; spolupracovat s ostatními; dodržovat dohodnutá a pochopená pravidla; vyjednávat s dětmi i dospělými ve svém okolí, domluvit se na společném řešení; zacházet šetrně s pomůckami; osvojovat si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké; mít povědomí o přírodním prostředí; vnímat, že svět má svůj řád, že je rozmanitý, pestrý a různorodý
Věk dětí/dítěte	4–7 let
Doporučení	<p>Pokud má pedagog prostor k rozdělování dětí do skupin:</p> <p>Děti rozdělíme do skupin tak, aby v každé skupině bylo dítě s obtížemi. Ideální počet dětí ve skupině je 4–5. K rozřazení pedagog použije různobarevné barevné míčky a stejnobarevné včelky. Dětem s obtížemi rozdá míčky. Ostatní děti losují z malých barevných včelek a přiřadí se do skupiny, jejíž kapitán drží v ruce stejnou barvu míčku.</p> <p>Pokud pedagog nemá prostor k rozdělování dětí do skupin:</p> <p>Děti se postupně scházejí a pedagog je podle jejich individuálních rysů rozděluje do týmů tak, aby pružně zapojil dítě s obtížemi.</p>
Příprava/pomůcky	Karty s nadřazenými pojmy (slunéčko sedmítečné, včela, mravenec, motýl), karty s podřazenými pojmy (ke každé nadřazené kartě 10 podřazených pojmů), rukavice, tavicí pistole, magnety, laminátor a folie.
Zadání/instrukce	<p>Nacházíte se v prostoru, kde komunikují mravenci. Jak mravenci mezi sebou komunikují? Čím se dorozumívají? Nyní se z vás stanou mravenci, kteří mezi sebou budou komunikovat. Před sebou vidíte rozmístěné karty. Nasadte si rukavici s přilepeným magnetem. Každý tým má svou určenou barvu (modrá, růžová).</p> <p>Jako zdroj vaší komunikace, místo tykadel, vám poslouží magnety na rukavicích. Jak funguje magnet? Má dva póly – jeden, který přitahuje, a jeden, který odpuzuje. Obrázek s magnetem, který se přitáhne k rukavici, je ten správný. Každá skupina dostane košík, do kterého bude obrázky ukládat.</p> <p>Po sesbírání obrázků:</p> <p>Před sebou máte deset obrázků. Přemýšlejte nad slovem, které všechny tyto obrázky spojuje. Proč si myslíte, že je to právě toto slovo? Podívejte se na obrázky a popište, co na nich vidíte. Na jaké slovo jste přišli? Jak toto slovo souvisí s těmi ostatními? Jaké slovo je nadřazené všem ostatním? Co je to slovo nadřazené?</p>

Popis	Pedagog připraví na plochu 20 karet s podřazenými obrázky, magnetem dolů (má jich celkem 44 (4 slova nadřazená + ke každému nadřazenému slovu 10 podřazených), ale pracuje jen se dvěma skupinami (20 + 2); karty s nadřazenými obrázky použít nemusí; nebo použije jen pro kontrolu). Děti se rozdělí do skupin. Každé skupině připraví rukavice a nabídne barvu rukavice. Pedagog se otevřenými otázkami snaží děti navést k debatě o tom, jak se dorozumívají mravenci a jak by se mohly dorozumívat děti, i když nemají tykadla. Ptá se na funkčnost magnetu. Vybízí skupiny k aktivitě a doporučuje jim, aby do košíku dávaly obrázky s magnetem pouze po jednom a opakovaně se vracely. Po získání všech deseti obrázků se děti ptá, co je na obrázcích a co mají společného. Děti ve skupinách spolupracují a hledají ke skupině obrázků nadřazená slova. Pokud má pedagog připravenou i kartičku slova nadřazeného, mohou společně zkontrolovat.
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	Vidím, že je vás deset. Je potřeba se rozdělit do týmů. Oceňuji, jak jste se rozdělili, ale je potřeba se promíchat. Jak ti může pomoci kamarád? Jak funguje magnet? Před sebou máte obrázky. Jak si můžete ověřit, zda jsou všechny obrázky správné? Co vidíte na obrázcích? Zamyslete se nad tím, jaké slovo (napovím HMYZ) spojuje všechny obrázky? Jak jste ho našli? Co bylo obtížné? Co jste poznali na svých obrázcích? Jaká byla vaše spolupráce v týmu? Co nového jste se dozvěděli?
Otázky pro reflexi	Jak jste v týmu spolupracovali? Jaké obrázky jste našli? Jak jste si ověřili, že máte všechny obrázky? Jaké slovo je spojovalo? Co jste poznali na svých obrázcích? S čím jste měli problém? Oceňuji vás, že jste se dokázali domluvit.
Rizika/doporučení	Dětem vysvětlit, že každý může brát obrázek po jednom, a ne všechny naráz – podpořit děti v ohleduplnosti. Dále jim připomenout, že karty leží obrázkem nahoru a není potřeba je otáčet, jinak se jim chytí karta jiné skupiny. Komplikací může být neobratnost dětí v navlékání rukavice. Sledovat spolupráci mezi dětmi a zapojení dětí s obtížemi do týmu. Pokud by měla skupina problém přijít na nadřazený pojem, pedagog má v záloze obrázky, ze kterých si může tým vybrat. Pokud je ve skupině levák, je potřeba mít v záloze dvě rukavice pro leváky.

Obrázek – Rukavice s magnety

Obrázek – Pomůcky

Obrázek – Rozmístěné karty

Obrázek – Použití rukavic

Obrázek – Funkce magnetu

Obrázek – Zkouška magnetu

Obrázek – Přidělený košík

Obrázek – Hledání karet

Obrázek – Přemýšlení nad nadřazeným slovem

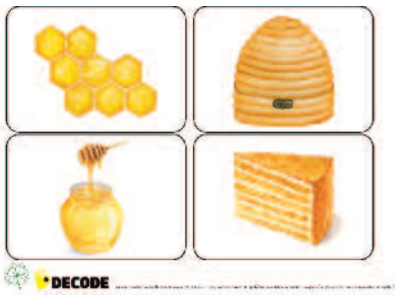
Obrázek – Vzájemná spolupráce 1

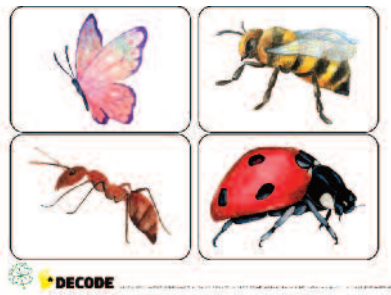
Obrázek – Vzájemná spolupráce 2

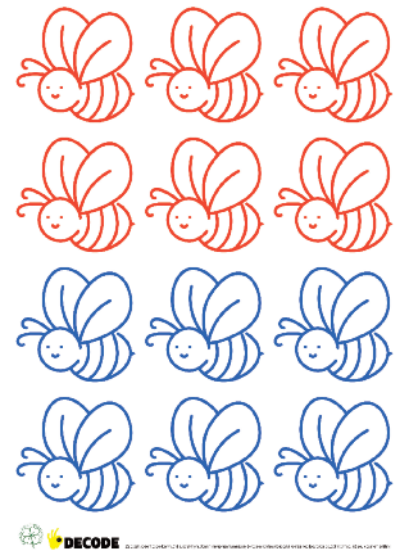
Obrázek – Přišli jsme na to!

Obrázek – Nadřazená slova

Obrázek – Podřazená slova

Obrázek – Barevné včelky na rozřazení do skupin

5.4.6 Blízké okolí

Jméno autora	Hana Zárubová
Název činnosti	Procházka, vyprávění
Tematický celek	Blízké okolí
Oblast rozvoje	Řeč – lexikálně-sémantická, pragmatická
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none">■ správně vyslovovat, ovládat dech, tempo i intonaci řeči■ pojmenovat většinu toho, co dítě obklopuje■ formulovat otázky, ptát se, hodnotit slovní výkony■ sledovat a vyprávět děj■ popsat skutečnou situaci (podle obrázku)
Věk dětí/dítěte	5–7 let
Doporučení	Cestou můžeme sbírat například přírodniny (listy stromů, kamínky z kruhu na parketu, tráva, která se nachází kolem určitého místa, čistý igelitový pytlík z odpadkového koše aj.).
Příprava/pomůcky	Obrázky věcí, stromů, různých předmětů aj., které děti dobře znají z trasy procházky.
Zadání/instrukce	Seřaď obrázky postupně tak, jak jsme šli procházkou. Až budeš mít seřazeno, vezmi jeden obrázek po druhém, popiš, co je na obrázku, čím je zajímavý. Co všechno o obrázku můžeš říct?
Popis	<p>Projdeme se s dětmi procházkou známými místy, u každého místa, které máme na obrázku, se zastavíme a povíme si o něm něco (obrázky jsou před dětmi zatím skryty).</p> <p>Po návratu si sedneme do kroužku, děti společnými silami sestaví obrázky postupně podle toho, jak byly po cestě za sebou.</p> <p>Potom každé z dětí vezme popořadě jeden obrázek, řekne, co na obrázku vidí. Střídají se, dokud nedojdou k poslednímu obrázku.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Pedagog dítěti pomáhá otázkami.</p> <p>Např.:</p> <p>„Co vidíš za lavičkou?“</p> <p>„Je to listnatý, nebo jehličnatý strom?“</p> <p>„Poznáš, co je to za strom?“</p> <p>„Poznáš, z čeho je vyrobena lavička?“</p> <p>„K čemu slouží koš?“</p> <p>„Víš, proč má stromeček ohrádku?“</p> <p>„Pamatuješ si, kolik stromečků je zasazeno podél cesty?“</p> <p>„Kde roste tento strom? Co se dělá z jeho proutků?“</p> <p>„Poradíte kamarádovi?“</p> <p>„Jak bychom si mohli pomoci?“</p> <p>a další...</p>

Otázky pro reflexi	<p>Po dokončení aktivity zůstaneme v kruhu a povíme si, co se nám na procházce líbilo/nelíbilo. Co bychom na procházce chtěli doplnit.</p> <p>Jak nám aktivita šla, co byl největší problém.</p> <p>„Jak se vám tato aktivita líbila?“</p> <p>„Poznali jste všechna místa?“</p> <p>„Které místo máte nejraději?“</p> <p>„Měli jste problém některé místo poznat?“</p> <p>„Které místo se vám podařilo asi nejlépe poznat?“</p> <p>„Jak se vám dařilo spolupracovat?“</p> <p>„Co jste dělali, když si někdo nevěděl rady?“</p> <p>„Dařilo se vám domlouvat?“</p> <p>„Co jste se naučili pro příště?“</p>
Rizika/doporučení	<p>–</p>

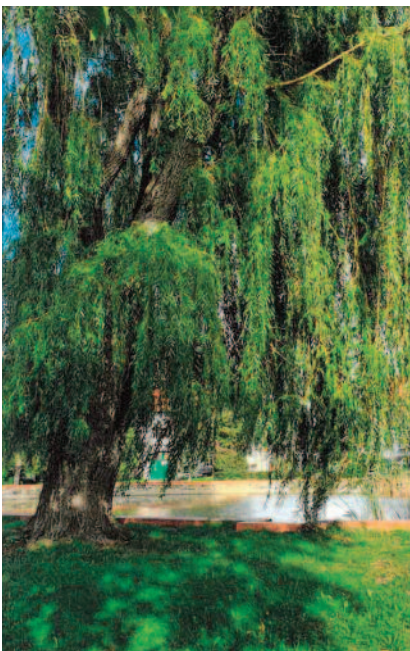
Obrázek – Parket

Obrázek – Polní cesta

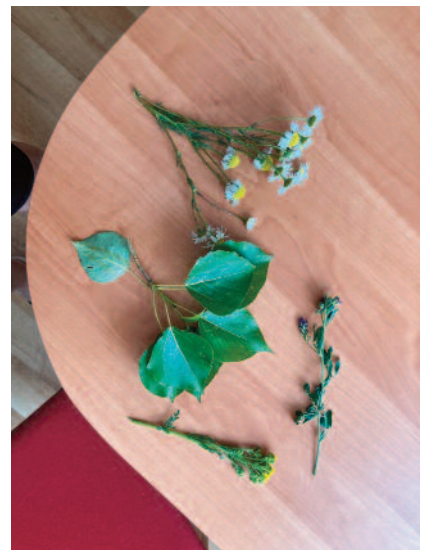
Obrázek – Koš na psí exkrementy, lavička

Obrázek – Vrba u rybníka

Obrázek – Odbočka u ořešáku

Obrázek – Pomůcky – nápověda

Obrázek – Prohlížení obrázků

Obrázek – Řazení obrázků

Obrázek – Seřazeno

Obrázek – Polní cesta

Obrázek – Olše

Obrázek – Lavička

5.4.7 Dary přírody

Jméno autora	Petra Staňková
Název činnosti	Zvířata v lese
Tematický celek	Dary přírody
Oblast rozvoje	Řeč – foneticko-fonologická
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none">■ využívat své slovní zásoby v plném rozsahu■ pojmenovat většinu toho, co nás obklopuje■ navazovat kontakt s dospělými, překonat stud
Věk dětí/dítěte	4–7 let
Doporučení	Dát dítěti poněkud jednodušší obrázky zvířete, které dítě zná a umí vytleskat jeho název. Pokud by to dítěti dělalo problém, bude vytleskávat spolu s dospělým. Zkusí vyslovit alespoň první písmenko, na které dané zvíře začíná. Práce je určena pro menší skupinku dětí.
Příprava/pomůcky	Obrázky s lesními zvířaty.
Zadání/instrukce	Děti, prohlédněte si obrázky na tabuli, každý si vybere jedno zvířátko z lesa, které pojmenujete a zkusíte/zkusíme vytleskat slabiky a určit, na jakou hlásku začíná. Třeba liška – liš-ka. Začíná na písmeno L. Teď si zkuste pracovat ve skupině společně a pomáhat si s vyřešením úkolů.
Popis	Děti sedí u stolečku či na koberci v malé skupině. Postupně chodí k tabuli, kde jsou vyvěšené obrázky s lesními zvířaty. Dítě si vybere zvíře, řekne ostatním dětem ve skupince, co to je za druh, a následně vytleská jeho název. Spočítá, kolik má slabik, a řekne, na které písmeno začíná. Následně si děti zkusí řídit aktivitu samostatně ve skupině. Navzájem si pomáhají s řešením úkolů a kontrolou jejich správnosti. Podporují se a dávají si zpětnou vazbu.
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	Pedagog dítě podporuje, pokud je nejisté, pomůže s vytleskáním slabik.
Otázky pro reflexi	Co se vám dnes líbilo/nelíbilo? Co ti dělalo největší problém? Co bylo pro tebe lehké a co naopak těžké? Jak se vám dařila práce ve skupině? Bylo těžké být stále pozorný a pomáhat kamarádům? Museli jste řešit nějakou speciální situaci při práci ve skupině?
Rizika/doporučení	Největší problém jsme měli s určováním první hlásky, některé děti ji ještě neumějí vyvodit, proto pedagog vždy zdůrazňoval, že kdo si myslí, že ví, tak kamarádovi může poradit. Děti si společně o daných slovech povídaly.

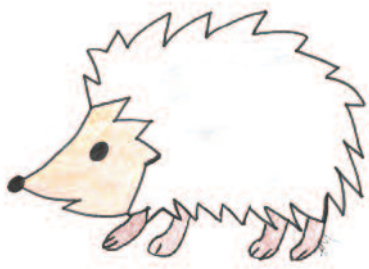
Obrázek – Vytleskávání obrázku
a určení první hlásky

Obrázek – Sova

Obrázek – Liška

Obrázek – Ježek

5.4.8 Lidské tělo

Jméno autora	Veronika Fusková
Název činnosti	Den znakové řeči
Tematický celek	Lidské tělo
Oblast rozvoje	Řeč – pragmatická
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Vědomě napodobit jednoduchý pohyb podle vzoru, osvojovat si společenská pravidla a návyky ■ Porozumět slyšenému, utvořit si základní dětskou představu o pravidlech chování a společenských normách, co je v souladu s nimi a co proti nim a ve vývojově odpovídajících situacích se podle této představy chovat ■ Uvědomovat si, že ne všichni lidé respektují pravidla chování, učit se odmítat společensky nežádoucí chování
Věk dětí/dítěte	4–6 let
Doporučení	Je důležité na viditelné místo vystavit obrázky, které nám znázorňují znaky (pozice prstů na ruce) s vysvětlivkami (obrázek činnosti – kapesník, WC... atd.).
Příprava/pomůcky	Kolečka s obrázky ukazující pozice prstů na ruce. Hru hrajeme po celý den v prostorách MŠ i venku.
Zadání/instrukce	<p>Víte, co to je znaková řeč? Slyšeli jste to někdy? Kdo ji používá a proč? Setkali jste se s ní někdy? Podívejte se na tyto obrázky, dokázali byste poznat, co tyto znaky říkají? Zkusíte je napodobit? Jak musíme poskládat prsty, aby to znamenalo slovo ano, ne, nevím, vím, potřebuji pomoc, potřebuji napít, potřebuji na WC. Dobře se dívejte a zkoušejte napodobit znaky. Budeme prostřednictvím nich pak přes den společně komunikovat. Teď vám budu pokládat jednoduché otázky a vy zkusíte použít ten znak, který bude vyjadřovat vaši odpověď.</p> <p>Stejný úkol teď udělejte s kamarádem. Střídavě si pokládejte otázky a odpovídejte na ně pomocí znakování. Vždy si odpověď ověřte ještě slovně. Můžete pak o otázkách dále diskutovat. Když si někdo nebude vědět rady, pomáhejte si a používejte kolečka s obrázky.</p> <p>Zkusíme to takto celý den a zítra si o tom budeme povídat. A pozor, i pedagogové mohou používat k odpovědi jen znaky.</p>
Popis	<p>Dětem ukážeme a vysvětlíme, že ne všichni se dorozumíváme slovy. Někteří lidé potřebují k dorozumívání znakovou řeč. Povíme si, co je znaková řeč a k čemu ji lidé potřebují. Poté si naše znaky vyzkoušíme.</p> <p>Pedagog má připravená kolečka, na kterých jsou obrázky různých pozic prstů (palec nahoru – ANO, palec dolů – NE, pěst – NEVÍM, zdvižená ruka – vím odpověď, zdvižený ukazováček a prostředníček – potřebuji kapesník, zkřížený ukazováček a prostředníček – potřebuji na WC, zdvižený palec a malíček – potřebuji napít, zdvižený ukazováček – potřebuji pomoc). Pod pozicemi rukou/prstů jsou vysvětlivky (obrázky) pro snazší zapamatování úkonů.</p> <p>Budeme dětem pokládat různé otázky a ony mohou odpovídat pouze znakovou řečí.</p> <p>Obrázky vyvěsíme na dobře viditelné místo a můžeme tuto hru hrát po celý den u jakékoli další činnosti. Pedagog musí odpovídat dětem také znakovou řečí (ANO, NE).</p>

<p>Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity</p>	<p>Vím, že je velmi těžké myslet na používání znaků. Zkoušejte si to vzájemně připomínat. Vidím, že se vám to daří. Ověřujete si, že vám ostatní rozumí? Skvělé, že používáte otázky, na které lze odpovědět pomocí znaků. Neboj se kamaráda na něco zeptat. Pokud si nebude moci vzpomenout, ukáže ti obrázek a společně si znak zopakujete.</p> <p>Pedagog se ptá zvukovou stránkou lidské řeči – foneticky, děti odpovídají znakovou řečí. Mohou odpovědět pouze tehdy, když se přihlásí, což znamená v naší znakové řeči, že znají odpověď. Nikdo nesmí vykřikovat.</p> <p>Podpora myšlení spočívá v zapamatování si znaků a uvědomění si ovládnání svých emocí, spolupráci s ostatními a respektování pravidel.</p>
<p>Otázky pro reflexi</p>	<p>Co bylo na tomto úkolu nejobtavnější? Činilo vám něco velké problémy? Pomáhali jste si s něčím? Jaké pro vás bylo používání znaků? Jak jste poznali, že vám kamarád rozumí? Dařilo se vám tvořit otázky, na které lze odpovědět pomocí znaků? Jak jste se cítili? Bylo těžké nevykřikovat odpovědi a jen použít znak? Dařilo se vám se ovládnout? Chtěli byste si to vyzkoušet ještě někdy?</p>
<p>Rizika/doporučení</p>	<p>Mladší děti mohou mít u sebe kartičky (kolečka s obrázky prstů/rukou, vysvětlivky) a komunikovat pomocí nich. Pro některé děti (špatný motorický vývoj, nižší věk) je komunikace pomocí rukou složitá a špatně zapamatovatelná.</p> <p>Děti trénují své sebeovládání, přijímání pravidel, spolupráci, komunikaci s druhými.</p>

Obrázek – Kartičky/kolečka se znaky prstů/rukou pro naši znakovou řeč

5.4.9 Rostliny

Jméno autora	Vladimíra Andrtová
Název činnosti	Malované čtení – Jarní procházka
Tematický celek	Rostliny
Oblast rozvoje	Řeč – morfologicko-syntaktická
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Správné vyslovování slov. ■ Sledovat děj. ■ Rozlišovat mezi jednotným a množným číslem.
Věk dětí/dítěte	5–6 let
Doporučení	Čtení rozfázovat na jednotlivé věty. Individuální přístup.
Příprava/pomůcky	Pracovní list s příběhem proloženým obrázkem.
Zadání/instrukce	<p>Budu vám, děti, číst příběh o jarní vycházce do přírody a vašim úkolem bude místo obrázků doplnit správné slovo.</p> <p>Domluvte se nejprve mezi sebou na správném slovu a pak na tom, jak se budete střídat v říkání slov, kdo bude za skupinu slova hlásit.</p>
Popis	Použijeme příběh proložený obrázkem. Čteme nahlas jednoduchý příběh, uděláme pomlku..., děti se mezi sebou domluví na slovu, které doplní, a najdou jeho správný tvar. Pak musí zkusit vymyslet, jak se budou spravedlivě střídat v hlášení slov pedagogovi.
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Co vidíš na obrázku?</p> <p>Poznáváš tu květinu?</p> <p>Už jsi ji někdy viděl? Kde?</p> <p>Řekneme: „Jeden tulipán, dva tulipány“, „Jeden strom a dva...“ (doplní dítě)</p> <p>Má tento strom listy, nebo jehličí?</p> <p>Kolik je květin, jak se jmenují?</p> <p>Kam se děti vypravily?</p> <p>Kde byly nejdříve a co tam viděly?</p> <p>Jaké květiny byly na zahrádkách? Už jsi je také někdy viděl?</p> <p>Jakou květinu máš nejraději ty?</p> <p>Jak se jmenovaly stromy, u kterých se děti zastavily? Jakou má barvu kůra těchto stromů?</p> <p>Vidím, že se snažíte najít řešení. Mohlo by vám něco nebo někdo pomoci? Oceňuji, že jste vymysleli způsob, jak se ve skupině vystřídat. Mohli byste mi ho popsat? Daří se vám hledat správné tvary slov?</p>
Otázky pro reflexi	Bylo pro vás těžké poznat květiny na obrázcích? Jak jste se ve skupině domlouvali? Museli jste řešit nějakou těžkou situaci? Co vás bavilo nejvíce? Šlo by si hrát s příběhem i nějak jinak?
Rizika/doporučení	Rizikem může být složitý příběh a příliš dlouhé věty.

Obrázek – Příběh s obrázky

Obrázek – Malované čtení –
Doplňení textu

Obrázek – Vycházky do přírody

5.4.10 Životní jubileum dítěte

Jméno autora	Veronika Fusková
Název činnosti	Pohádka v komunitním kruhu
Tematický celek	Životní události
Oblast rozvoje	Řeč – lexikálně-sémantická
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Výslovnost, gramatická správnost řeči, porozumění, dorozumívání, vyjadřování. ■ Vnímání, pozornost, soustředění, paměť. ■ Komunikace s dospělým, komunikace s dětmi, spolupráce při činnostech, stabilita.
Věk dětí/dítěte	4–6 let
Doporučení	Pokud máte ve třídě dítě s SVP nebo dítě s obtížemi, můžete si „vyrobit“ kartičky s dějem – vizualizace děje pro lepší zapamatování a představivost.
Příprava/pomůcky	Pohádka Jak se Honzík bál jít do školky (vlastní autorství: Veronika Fusková).
Zadání/instrukce	S paní učitelkou si pozorně přečtete pohádku. Musíš dávat dobrý pozor, budeme si pak společně pokládat otázky.
Popis	Pedagog přečte dětem pohádku Jak se Honzík bál jít do školky. Poté si s dětmi pohádku převypráví (děti s SVP mohou používat obrázky s dějem, které si pedagog sám vyrobí). Kládeme důraz, aby děti tvořily celé věty a vyslovovaly slova správně. Popřípadě ve spolupráci s ostatními dětmi poradíme, opravíme. Poté děti odpovídají na otázky, které jsou pod textem pohádky (viz příloha „Jak se Honzík bál jít do školky“, autor: Veronika Fusková), abychom zjistili, jak vnímají a jestli dávají bedlivý pozor. Pak děti vymyslí vlastní otázky a navzájem si je pokládají. Celá činnost probíhá v komunitním kruhu tak, aby každý viděl na každého.
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	Při komunikativních činnostech v komunitních kruzích se prohlubuje vztah mezi dítětem a pedagogem, dítětem a dítětem. Děti se učí komunikovat, spolupracovat, prohlubují si vazby.
Otázky pro reflexi	<p>Pedagog se ptá podle zadaných otázek pod textem. Otázky můžeme prohlubovat, např. „Kde se Honzík zrovna nacházel?“ atd. Myšlení dětí rozvíjíme díky jejich vnímání a fantazii. Mohou prohlubovat vyprávění pomocí dalších podotázek, např. „Co by se mohlo stát, kdyby se maminka, tatínek zachovali jinak?“...</p> <p>Zjišťujeme slovní zásobu dítěte, logické myšlení, zda odpovídá jednoslovně, nebo věty rozvíjí, artikulační schopnosti, správné skloňování, zda dítě porozumí otázkám. Děti nemusí jen odpovídat, ale mohou kamarádům pokládat samy otázky, které z textu odvodí. Rozvíjí se zde komunikace, spolupráce, vyjadřování, tolerance, naslouchání, schopnost soustředění se.</p>
Rizika/doporučení	<p>Příště bychom mohli činnost zpestřit nahrávkou pohádky pedagogem. Pak pedagog více vnímá a pozoruje děti. Můžeme činnost pojmout jako relaxační chvílku, se kterou budeme dále pracovat.</p> <p>Rizikem může být nesoustředěnost, bázlivost dětí odpovídat na otázky z obav ze špatné odpovědi, horší uplatnění se před ostatními, slabé asertivní chování.</p>

Jak se Honzík bál jít do školky

A je to tu! Nastal den, kdy Honzík má jít poprvé do školky. Strašně se bojí. Nechápe, proč nemůže být u babičky s dědou u nich na venkově, když je tam tak hezky. Má to moc rád. Vždyť na venkově strávil skoro celé léto. Co tam budu dělat? Přeci mě maminka nemůže dát cizím lidem? Plakal Honzík. Ale maminka ho utěšovala, že se mu ve školce bude líbit. Vypráví, jak bude mít malé kamarády, krásné hračky a určitě hodnou paní učitelku. Honzík jí nevěří. Myslí si, že to maminka říká jen proto, aby neplakal.

„Honzíku, Honzáku vstávej!“ budí maminka Honzíka. Už? Tak brzy? To nemůže být pravda, nařiká si Honzík. Tatínek přinese do pokojíčku dřevěnou krabičku. Honzík samou zvědavostí vyskočí z postele. Tatínek napínavě otevře krabičku a ukáže ji Honzíkovi. „Jeeeee, to jsou krásné fotky! Můžu se podívat?“ „Samozřejmě,“ řekl tatínek. „Můžeš si dokonce jednu vybrat, která se ti líbí, aby se ti ve školce nestýskalo.“ Honzík se začne v dřevěné krabičce přehrabovat a vybere si jednu, kde je on, maminka i tatínek. „A když ti bude smutno, tak se na ni podíváš a vzpomeneš si, jak tě máme všichni rádi.“ Honzík souhlasí a pospíchá za maminkou, která už v kuchyni připravila malou snídani. Buchtu s kakaem. „Mňam, tu mám moc rád.“

Po jídle rychle vyčistit zuby, obléknout, učesat, obout boty... a už s rodiči vyrážíme do školky.

Cesta není moc dlouhá. Máme školku skoro za rohem. Najednou se před Honzíkem objeví velká barevná budova plná krásných obrázků a se zahradou, na které jsou houpačky, prolézačky a pískoviště. Honzíkovi se školka moc líbí. Ale stále se bojí a v ruce mačká fotku s maminkou a tatínkem. Když přijdou do šatny, maminka ukazuje Honzíkovi značku, podle které pozná, kde má oblečení a bačkůrky. „Mám krásnou zelenou žabičku,“ raduje se Honzík. Obuje si nové bačkůrky a už míří ke třídě, kde na ně čeká paní učitelka. „Tak tě tady vítám, Honzíku. Doufám, že ses za námi těšil,“ říká paní učitelka. Honzík sklopí hlavu, aby nikdo neviděl, že se mu chce brečet. Maminka Honzíkovi slíbí, že si chvíli pohraje, dá si svačinku a hned si s tatínkem pro něj přijdou.

Paní učitelka vzala Honzíka za ruku a ukazuje mu, kde si může hrát s jakými hračkami, stolečky, u kterých si může kreslit nebo stavět stavebnice... no, je toho hodně. „Už si ani nepamatuji, co mi všechno paní učitelka ukázala,“ říká si Honzík.

Za chvíli přijde pro Honzíka Tomášek, ten už chodí do školky druhým rokem a chce, aby si s ním šel stavět autodráhu. Honzík ze začátku váhá, bojí se, aby nepropásl dobu, kdy si pro něj přijde maminka, ale nakonec si s Tomáškem rozhodne jít hrát na koberec.

Za chvíli paní kuchařky dovezly svačinu. Byla výborná. Krupicová kaše, „tu já mám moc rád“, liboval si Honzík. Akorát dojedl a už tu na něj čekala maminka s tatínkem.

Honzík zjistil, že je školka moc fajn, že se nemusí ničeho bát. Všechny své zážitky hned vypráví mamince s tatínkem. Vzpomněl si, že se nepřišel do příhrádky ani jednou podívat na fotku, jak rychle čas utekl. Ale raději si ji tam ještě nechá.

Druhá den už se Honzík těší, protože zjistil, že maminka s tatínkem ho mají moc rádi a vždy si pro něj včas přijdou.

Autor: Veronika Fusková

Otázky k textu „Jak se Honzík bál jít do školky“:

1. Kde a s kým Honzík trávil prázdniny?
2. Kdy Honzík vstává do školky?
3. Kde a co měl tatínek připraveného pro Honzíka, aby se nebál jít do školky?
4. Jak vypadala mateřská škola?
5. Jakou měl Honzík značku, kde měl schované bačkůrky?
6. Kdo pro Honzíka přišel, aby si šel stavět autodráhu?
7. Co měl Honzík ke svačině?
8. Kdy šel Honzík ze školky a kdo si pro něj přišel?
9. Bál se Honzík jít další den do školky?
10. A co vy, děti? Pamatujete si na své první dny v mateřské škole?
11. Co se vám na školce líbí?
12. Co se vám na školce nelíbí a co byste změnily?

Otázky k textu „Jak se Honzík bál jít do školky“:

1. Kde a s kým Honzík trávil prázdniny?
2. Kdy Honzík vstává do školky?
3. Kde a co měl tatínek připraveného pro Honzíka, aby se nebál jít do školky?
4. Jak vypadala mateřská škola?
5. Jakou měl Honzík značku, kde měl schované bačkůrky?
6. Kdo pro Honzíka přišel, aby si šel stavět autodráhu?
7. Co měl Honzík ke svačině?
8. Kdy šel Honzík ze školky a kdo si pro něj přišel?
9. Bál se Honzík jít další den do školky?
10. A co vy děti? Pamatujete si na své první dny v mateřské škole?
11. Co se Vám na školce líbí ?

Příloha k pohádce: Otázky k textu

5.4.11 Komunikace mezi námi

Jméno autora	Yullia Barzhak
Název činnosti	Karolínka má narozeniny
Tematický celek	Komunikace mezi námi
Oblast rozvoje	Řeč
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none">■ dodržování základního pravidla dialogu (neskákejte ostatním do řeči, počkejte, až na vás přijde řada)■ vytváří souvislé věty na dané téma■ vyslovuje slova ve větě jasně a zřetelně
Věk dětí/dítěte	4–6 let
Doporučení	<p>Dbáme na to, aby dvě děti se SVP netvořily dvojicí nebo nepracovaly jako jednotlivci. Dětem se SVP je během činnosti průběžně připomínáno, proč se činnost koná, aby cítily empatii a motivaci k plnění a dokončení úkolu.</p> <p>Pokud je v průběhu tvorby příběhu ve třídě větší počet dětí se SVP, pedagog pomáhá při spolupráci ve skupině. Zapojuje dítě do aktivit.</p>
Příprava/pomůcky	Třídní maskot, papír A4, tužky na vybarvování.
Zadání/instrukce	<p>Pedagog s dětmi sedí na koberci, drží třídního maskota. Děti, víte, co je dnes za den? Čím je výjimečný? Co je dnes jiné? Dnes je velký den pro naši malou sovičku Karolínku. Co myslíte, proč? Dnes má naše sova Karolínka narozeniny. Kolik myslíte, že jí je let? Chtěly byste pro ni připravit dárek? Co myslíte, že by jí udělalo radost? Myslíte, že by se jí líbilo, kdybychom si vymysleli příběh o sově Karolíně?</p>
Popis	<p>Pedagog po dohodě s dětmi stanoví základní pravidla komunikace ve třídě. Činnost bude probíhat ve dvojicích nebo individuálně (podle schopností dětí).</p> <p>Děti samostatně vytvoří dvojice nebo si individuálně pogratulují.</p> <p>Pedagog si sedne s dětmi na koberec. Děti společně vymyslí krátký příběh (každé dítě 1–2 věty), který pedagog napíše nebo zaznamená. Po přečtení/poslechu celého příběhu děti vytvoří přání k narozeninám pro maskota. Diskutují o podobě a textu uvnitř přání. Každé dítě tak má možnost přednést vlastní návrh přání maskotovi a argumentovat, proč jeho část použít. Podporujeme pozitivní komunikaci a spolupráci. Děti si rozdělí úkoly při realizaci přání – která skupina stříhá, kdo lepí, kdo kreslí atd.</p> <p>Na závěr si děti pochutnají na klasické narozeninové svačince, na jejíž přípravě se v rámci možností podílí (ovoce).</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Co byste mohli k příběhu o sově dodat?</p> <p>O čem by měl být příběh pro sovu Karolínu? Kde by se měl odehrávat? Kdo by v něm mohl být s Karolínou? Vidím, že se snažíte domluvit. Mají všichni ve skupině svou práci? Jak byste to mohli vyřešit? Když si nebudete vědět rady, požádejte kamaráda o pomoc. Jak poznáte, že je přání hotové? Co teď s přáním uděláme?</p>
Otázky pro reflexi	<p>Shodli jste se na podobě příběhu? Dařilo se vám se domluvit? Měli jste možnost se vyjádřit? Bylo těžké poslouchat se navzájem? Zastavila se vám během vyrábění práce? Jak jste to vyřešili? Jak jste narozeninové přání zdobili? Co jste na ně nakreslili? Jak jste se k této podobě přání dopracovali? Jak probíhala spolupráce? V jaké situaci jste museli požádat pedagoga o pomoc? Co jste se dnes naučili? Můžete své dovednosti využít i při jiných příležitostech? Kdy a kde?</p>

Rizika/doporučení

Aktivitu lze provádět i ve venkovních prostorách mateřské školy. Ponechte dětem dostatek času na rozmyšlenou, jakou větu do příběhu doplnit, jak jej rozvíjet dál. Pedagog je v roli facilitátora. Do obsahu příběhu nezasahuje. Celou situaci provází a pomáhá nalézat řešení vzniklých situací.

Obrázek – Dianka daruje plastovou škatulku

Obrázek – Pozdrav od Milky

Obrázek – Maťko daruje míč

Obrázek – Leila daruje tenisovou raketu

Obrázek – Obrázek pro Martu od Leily

Obrázek – Obrázek pro Martu od Natálky

5.4.12 Čtyři roční období

Jméno autora	Veronika Ojo, Yuliia Barzhak
Název činnosti	Kolotoč času
Tematický celek	Čtyři roční období
Oblast rozvoje	Řeč – pragmatická
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Zná a dodržuje základní pravidla dialogu. ■ Vysvětlí vlastními slovy význam slov, která zná (např. popisem, použitím synonymních výrazů, také negativním vymezením, tj. použitím antonym apod.). ■ Odpovídá na otázky týkající se místa, času, zápletky a rozuzlení děje; významu slov označujících abstraktní vlastnosti, pocity a přání postav; odpovídá na věcné otázky týkající se informačních textů. ■ Stručně reprodukuje obsah přečteného textu. ■ Pojmenuje roční období. Uvědomuje si změny v přírodě během roku. ■ Poslouchá, když se ke slovu dostane někdo jiný a mluví. ■ Jmenuje výsledek.
Věk dětí/dítěte	3–6 let
Doporučení	<p>Při kladení otázek se snažíme děti s SVP co nejvíce do tématu počasí zapojit. Nejlepší je ptát se jich na jejich osobní, přímé zkušenosti s počasím.</p> <p>Slovně je povzbuzujeme, aby během aktivity vyjádřily vlastní názor.</p>
Příprava/pomůcky	Obrázky ročního období/počasí, značky.
Zadání/instrukce	<p>Před čtením příběhu „O čtyřech ročních obdobích“ se pedagog zeptá: „Jak se mění příroda v průběhu roku? Jaká roční období jsou na obrázcích? Pojmenujte je správně.“ (Příloha 1)</p> <p>Otázky o počasí: Co je to obloha? Co je to slunce? Proč prší nebo sněží? Co je to bouřka/vítr/duha...? Co vidíme venku? Jaká je obloha? Dokážeš to popsat? Jak bylo včera?</p> <p>Přiřaďte značky počasí k ročním obdobím a řekněte, proč jste se tak rozhodli.</p> <p>Zkuste si roční období sami nahlas zopakovat. Dnes jste si s pomocí krásné básničky zopakovali, že rok má kromě 4 ročních období také 12 měsíců. Stejně jako roční období mají i měsíce v roce své názvy.</p>
Popis	<p>Pedagog po dohodě s dětmi stanoví základní pravidla komunikace ve třídě (např. poslouchajte, kdo chce, může mluvit, když mluví druhý, neskákejte mu do řeči; přihlaste se ke slovu) a dbá na jejich důsledné dodržování. Pedagog si s dětmi povídá o pozorovatelných změnách v přírodě, ke kterým dochází v důsledku střídání ročních období. Pedagog s dětmi diskutuje o dešti, větru a mracích a společně provádějí jednoduchá krátkodobá pozorování změn počasí. Děti ve dvojicích přiřazují obrázky počasí k jednotlivým ročním obdobím a vysvětlují si vzájemně, proč vybraly právě toto počasí.</p> <p>Na závěr si děti ve dvojici vyrobí vlastní značky, které by mohly popisovat druhy počasí. (Příloha 3)</p> <p>Pedagog s dětmi zopakuje, že každý rok máme 4 roční období a prostřednictvím básně se seznámí s názvy měsíců.</p>

Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Jaké postavy byly v příběhu? O čem byla tato pohádka? Co se vám na pohádce nejvíce líbilo? Které roční období máte nejraději? Proč? Které se vám nelíbí, proč? Jakou jinou značku počasí bychom ještě mohli mít? Je nějaké počasí, které se opakuje ve všech ročních obdobích? Jaký je rozdíl mezi slunečným dnem v létě a v zimě? Pamatuješ si, jaké máme měsíce v roce? Kolik jich bylo? Který z nich byl první? Zapomněli jste na nějaký? Bylo jich opravdu dvanáct? Jak poznáte, že se změnila roční období?</p>
Otázky pro reflexi	<p>Které období se vám popisovalo jednoduše? Dařila se vám spolupráce ve skupině? Co bylo nejtěžší? Dokázali jste přiřadit všechny obrázky počasí k obdobím? Narazili jste na nějakou nejasnost?</p>
Rizika/doporučení	<p>Pedagog vede rozhovor tak, aby se do něj zapojily všechny děti stejnou měrou. Méně aktivní děti nenásilně povzbuzuje, dává jim příležitost – prostor a čas – k vyjádření a poskytuje jim podpurnou zpětnou vazbu, a to i od ostatních dětí.</p>

Obrázek – Přidáváme značky 1

Obrázek – Přidáváme značky 2

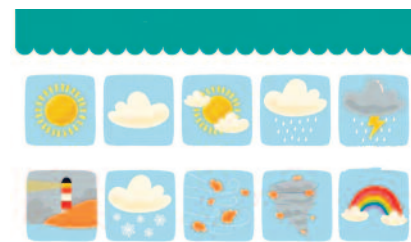
Obrázek – Přidáváme značky 3

Obrázek – Vlastní značka počasí

Obrázek – Roční období

Obrázek – Pomůcka – Počasí

5.4.13 Sport

Jméno autora	Veronika Ojo
Název činnosti	Hádej, co to je
Tematický celek	Sport
Oblast rozvoje	Řeč
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none">■ Vyslovovat správně, zřetelně a plynule všechny samohlásky a skupiny samohlásek.■ Vysvětlit vlastními slovy význam slov, která znají (např. popisem, pomocí synonymie, také negativní definicí, tj. pomocí antonym, apod.).■ Odpovídat na otázky vyplývající z textu (např. události, děj, fakta, informace atd.).■ Formulovat gramaticky správně jednoduché rozvitě věty a souvětí.
Věk dětí/dítěte	3–6 let
Doporučení	<p>V rámci třídy vybíráme především děti, které se zapojí do činností, o nichž víme, že jim pomohou budovat/posilovat jejich sebevědomí.</p> <p>Pedagog dítě se SVP pobízí a povzbuzuje, aby se do činnosti zapojilo a dokončilo ji.</p>
Příprava/pomůcky	Obrázky sportů (zimní, letní), obrázky nebo skutečné sportovní vybavení, čtení obrázků.
Zadání/instrukce	<p>Děti, dnes nás čeká sportovní bojovka. Budete s kamarády procházet jednotlivá stanoviště a plnit na nich společně plnit úkoly.</p> <ol style="list-style-type: none">1. Na prvním stanovišti jsou umístěny různé sportovní obrázky. Jeden z vás si vybere obrázek ze stolu a pojmenuje, co je na obrázku nakresleno. Poté řeknete, která hláska je na konci vašeho slova. Podle této hlásky řeknete libovolné slovo, které na tuto hlásku začíná. Pak si vyberete dalšího kamaráda ze třídy, který také řekne, jaká je poslední slabika ve vašem slově, a vymyslíte další slovo. Takto si hrajeme na housenku, dokud vás nezastavím. Na stanovišti bude nejméně 7 dětí.2. Stanoviště 2: Vyberete si jeden obrázek z tabulky a vaším úkolem bude říct vše, co víte o tom, co je na obrázku.3. Obrázkové čtení: Budete číst příběh podle obrázků. O čem byl příběh pro děti? Kdo v něm vystupoval? Kde se příběh odehrává? Kolik postav v něm vystupovalo? Nyní se nám dva naši kamarádi pokusí pomoci zjistit, jak příběh mohl skončit.4. Vaším úkolem bude popsat nám sport, sportovní náčiní, o kterém jsme si dnes při hrách nepovídali, a my budeme hádat, co to přesně je. Pokud nebudeme dlouho schopni uhodnout, o jaký sport se jedná, můžete nám svým tělem ukázat, jak se sportovci v tomto sportu pohybují.
Popis	<p>Děti ve třídě již mají internalizované informace o sportu (kde se hraje, kdy, jak, s čím). Ve třídě pedagog vytvoří různá stanoviště, na kterých si děti zopakují a upevní své znalosti o sportech. Děti budou procházet stanoviště společně, ne ve skupinách.</p> <p>Na stanovišti 1 bude hrát nejméně 7 dětí.</p> <p>Na stanovišti 2 budou tuto hru hrát 4 děti. Na obrázcích jsou sporty a sportovní vybavení, o kterých děti hovoří.</p> <p>Na 3. stanovišti budou mít děti čtení z obrázku. Pedagog vybere alespoň 3 děti, které budou schopny obrázků přečíst. Po přečtení příběhu Pedagog vyzve alespoň 2 děti, aby příběh vyprávěly. Dvě děti se pokusí příběh dokončit.</p>

Popis	Na 4. stanovišti pedagog vybere 4 děti, které se postaví před třídu a ve skupině se pokusí popsat sport, o kterém se ještě během hry nemluvilo. Děti se předem poradí, co by mohly předvádět. Pokud to ostatním dětem nepůjde uhodnout, mohou přidat i pohybové předvedení.
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	Jste si jistí, že je to poslední slabika vašeho slova? Proč jste si vybrali právě toto slovo? Jak jinak bychom mohli tento obrázek popsat? Jak jste věděli, co do příběhu doplnit? Určitě bylo v příběhu tolik postav? Vidím, že se kamarádům nedaří uhodnout váš sport, zkusíte ho předvést pohybem?
Otázky pro reflexi	Jak jste popsali sporty? Přečetli byste si někdy podobný příběh znovu? O čem jiném? Četl se tento příběh snadno? Proč snadno, proč těžko? Jaký je váš oblíbený sport? Proč? Chtěli byste se jednou stát sportovcem? Kterým? Proč? Jaký jiný obrázek k popisu bys preferoval? Proč? Jak se vám dařila spolupráce? Rozuměli jste si? Který úkol pro vás byl nejtěžší?
Rizika/doporučení	Na prvním stanovišti s počáteční hláskou vyberte slova, která souvisí se sportem, a ne libovolná slova. Jakmile si dítě vybere obrázek, dbejte na to, aby ho nevracelo mezi ostatní, ale vybíralo ho tak, aby se neopakoval. Obrázky v příběhu udělejte dostatečně velké a ostré, aby byly jasné a srozumitelné pro čtení i pro děti, které sedí dále od papíru.

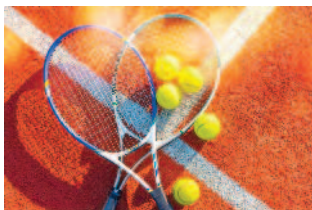
Obrázek – Sportovní nářadí 1

Obrázek – Sportovní nářadí 2

Obrázek – Sportovní nářadí 3

Obrázek – Sportovní nářadí 4

Obrázek – Sportovní nářadí 5

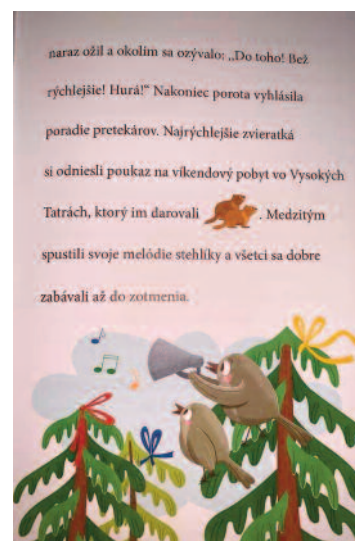
Obrázek – Sporty 1

Obrázek – Sporty 2

Obrázek – Sporty 3

Obrázek – Obrázkové čtení, pomůcka

5.4.14 Zvířata

Jméno autora	Zuzana Sádovská
Název činnosti	Můj oblíbený domácí mazlíček
Tematický celek	Zvířata
Oblast rozvoje	Řeč – pragmatická
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Vymyslí a sestaví své zvířátko a představí ho ostatním dětem. ■ Jednotlivé části spojí lepením. ■ Doplní tvary kreslením. ■ Pojmenuje výsledek.
Věk dětí/dítěte	3–6 let
Doporučení	Pedagog by měl pro dítě vytvořit vhodné komunikační prostředí. Je nezbytné, aby děti mezi sebou komunikovaly. Dítě by se mělo naučit naslouchat, vnímat druhé a umět reagovat na otázky.
Příprava/pomůcky	Obrázky (oči, uši, čumák, tlama) různých barevných tvarů a velikostí, výkresy/lepidlo, nůžky, pastelky, pohádka Co je to za ptáka?.
Zadání/instrukce	Budu vám číst pohádku, poslouchajte a vybírejte z obrázků ta zvířata, o kterých uslyšíte. Dařilo se vám vnímat pohádku? Proč se husa rozhodla změnit různé části svého těla? Jak jednotlivé části změnily její vzhled a jak jí mohly pomoci v životě? Chtěli byste vyměnit nějaké části těla na sobě? Teď se rozdělíme do malých skupin a zkusíte společně sestavit své vlastní, jedinečné zvíře. Před sebou máte připraveny různé části těla různých zvířat. Můžete si je libovolně vybírat a skládat podle toho, jak se ve skupině domluvíte. Pokud vám bude nějaká část chybět, na připravený volný papír si ji dokreslete. Celé zvíře pak nalepte na velký bílý papír. Během tvorby společně vymýšlejte, jak byste vaše zvíře popsali, co umí, odkud přišlo, jestli má speciální vlastnosti nebo i jak se jmenuje. Na závěr si své nové tvory vzájemně představíme. Domlouvejte se ve skupině, rozdělte si úkoly a spolupracujte tak, aby se všichni zapojili.
Popis	Během čtení příběhu děti vybírají zvířata, která jsou v příběhu zmíněna, z obrázků předem připravených pedagogem. Po přečtení příběhu společně diskutují o příběhu, vlastnostech postav a hlavní zápletce: proč se husa rozhodla změnit různé části svého těla, jak jednotlivé části změnily její vzhled a jak jí mohly pomoci v životě. Zjistěte, zda by děti chtěly některé části vyměnit na sobě a proč. Poté si děti sednou ke stolu. Děti mají před sebou položené různé části těla různých zvířat. Jejich úkolem je sestavit zcela nové zvíře a pojmenovat ho. Hotové zvíře musí nalepit na bílý výkres A4. Poté ostatním spolužákům představí/napíše, proč si pro své zvíře vybraly různé části těla. Čím se jeho zvíře živí, kde žije (les, ledovec, moře...) a zda má nějaké zvláštní schopnosti.
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Chcete, aby bylo zvíře velké, nebo malé? Proč?</p> <p>Chcete, aby mělo peří, nebo srst? Proč?</p> <p>Kolik nohou je nejlepší mít? Proč?</p> <p>Vytvořte si vlastní zvíře podle svých představ, vidím, že se snažíte domlouvat. Daří se vám to? Potřebovali byste inspiraci? Zkuste každý říct svou představu.</p>

Otázky pro reflexi	<p>Bylo těžké vymyslet si vlastní zvíře? Jak jste se při tom domlouvali? Dařilo se vám se poslouchat navzájem? Šlo vám si rozdělit úkoly? Byl někdo vedoucí skupiny, který vám pomáhal organizovat práci na tvorbě zvířete?</p> <p>Jak taková zvířata žijí?</p> <p>Proč je dobré mít dva zobáky, šest nohou...?</p>
Rizika/doporučení	<p>Během aktivity pedagog dbá na to, aby děti vytvářely jedinečná zvířata, a ne kopie od jiných skupin nebo kopie skutečných zvířat. Podporuje vlastní kreativitu a motivuje skupinu k jedinečnosti.</p>

Obrázek – Zvířátko 1

Obrázek – Něco z toho bude

Obrázek – Už mám hotové

Obrázek – Moje zvířátko

Obrázek – Zvířátko 2

Obrázek – Zvířátko 3

Obrázek – Pracujeme

Obrázek – Modelujeme nové zvířátko

Obrázek – Dianka už má hotové

Obrázek – Dřevěné puzzle 1

Obrázek – Dřevěné puzzle 2

5.4.15 Životní události dítěte

Jméno autora	Zuzana Sádovská, Yuliia Barzhak
Název činnosti	Život motýla
Tematický celek	Životní události dítěte
Oblast rozvoje	Řeč
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Aktivně a spontánně navazuje řečový kontakt s jinými osobami – dětmi i dospělými. ■ Reaguje na neverbální signály (gesta, mimika), udržuje oční kontakt, přizpůsobuje hlasitost řeči situaci. ■ Přizpůsobuje používání jazyka sociálním situacím. ■ Vnímá a reaguje podle slovního zadání.
Věk dětí/dítěte	3–6 let
Doporučení	Pokud se děti se SVP aktivně nezapojují, používáme přímé otázky, abychom je zapojili do rozhovoru.
Příprava/pomůcky	Motýlí zahrada pro děti/školy.
Zadání/instrukce	<p>Pořídili jsme si dvě motýlí farmy. Bez naší péče se motýli nevyvinou. Rozdělíme se losováním na dvě skupiny. Každá bude mít na starost jednu zahrádku. Pojdte si vylosovat jednoho papírového motýla a schovejte ho do dlaně. Ukažte, jakou máte barvu. Projděte se mezi kamarády a rozdělte se podle barev. Teď musíme zjistit, jak se o motýly starat. Kde bychom mohli tyto informace najít? Napadá někoho něco? Pomohou nám encyklopedie a internet. Co ještě musíme připravit? Potřebujeme si také vyrobit pozorovací tabulku, sestavit motýlí zahradu a umístit motýlí larvy. Kdy, kdo a jak bude pozorovat a hlídat růst motýla? Domluvte se ve skupině, jak budete postupovat při sběru informací, rozdělte si úkoly a můžete se pustit do práce. Bude to úkol na delší dobu. Své postřehy budeme hodnotit v průběhu pravidelnými schůzkami. Vždy nás informujte, pokud se na vaší zahrádce bude dít něco zajímavého.</p> <p>Zaznamenávejte do tabulky, jak se podoba budoucího motýla mění. Až se motýli vylíhnou, budeme je pár dní pozorovat a zjišťovat další zajímavé informace. Nakonec upořádáme slavnostní vypuštění motýla do přírody.</p>
Popis	Děti se během několika týdnů starají o larvy motýlů. Spolupracují při přípravě činnosti. Rozdělují si úkoly a hlídají plnění dlouhodobějšího úkolu. Pedagog pomáhá dětem se zjišťováním potřebných informací. Vhodnými otázkami udržuje děti v aktivitě a zájmu o úkol. Děti se snaží organizovat si činnosti spojené s péčí o motýlí zahrádku samostatně. Na závěr se domluví na podobě slavnostního vypuštění motýlů. Celý den je možno zorganizovat jako slavnost, kterou si děti naplánují podle svých představ.
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	Podařilo se vám rozdělit ve skupině úkoly? Myslíte si, že již víte vše, co potřebujete k péči o motýlí zahrádku? Jak jste se domluvili na střídání v péči? Víte, co kdo máte dělat? Děti, už jste se dnes podívaly na naši motýlí farmu? Co se tam stalo nového? Nezapomněly jste si svá zjištění zaznamenat do tabulky? Vidím, že si s kamarády povídáte o motýlech. Přišly jste na něco zajímavého? Mohly byste se o to podělit s druhou skupinou? Už se vám líhne motýl? Jak vypadá? Kde o něm zjistíme další informace? Kdo má tuto část úkolu na starost? Bavily jste se ve skupině již o podobě vypuštění motýla? Budete chtít zorganizovat pro ostatní slávu, nebo to pojmete jednoduše? Pokud budete s něčím potřebovat pomoc, víte, kam se obrátit?

Otázky pro reflexi	Jak jste vnímali tento dlouhodobý úkol? Co bylo nejzajímavější? Bylo těžké udržet takto dlouho zájem a pozornost? Dařilo se vám pracovat ve skupině? Co jste řešili za problémy? Zažili jste nějaké zajímavé situace, o které byste se chtěli podělit s ostatními? Co jsme se během této doby naučili? Které úkoly byly nejtěžší? Dokázali byste popsat, co vše jste museli zvládnout? Jaké bylo na závěr motýla vypustit? Napadalo vás u toho něco?
Rizika/doporučení	Vzhledem k časové náročnosti úkolu je potřeba s dětmi pravidelně o činnostech komunikovat, vybízet je k aktivitě a navazovat na celé téma další činnosti. V případě střídání dětí ve třídě (nemoci apod.) pedagogové aktuálně reagují na situaci a děti různě zapojují do skupin. Vzájemně se pak informují, co ve třídě probíhá a na čem skupiny pracují.

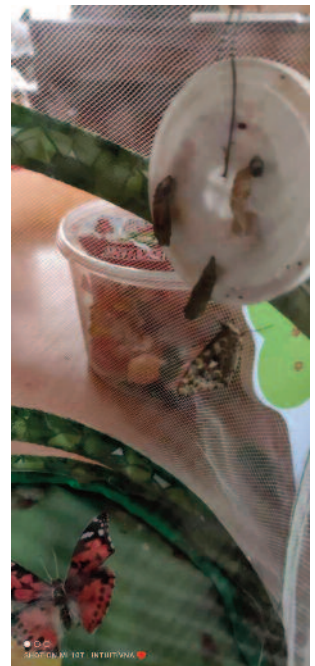
Obrázek – Naše housenky

Obrázek – Naše malá housenka

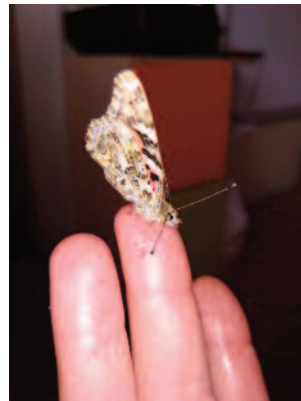
Obrázek – Pozorujeme motýly

Obrázek – Za chvíli bude motýl

Obrázek – Potrava pro motýly

Obrázek – Náš první motýl

5.4.16 Bezpečnost na silnicích

Jméno autora	Julijana Kološa
Název činnosti	Příběh v obrazech
Tematický celek	Bezpečnost na silnicích
Oblast rozvoje	Řeč – pragmatická
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Rozvíjí jazykové a komunikační dovednosti. ■ Přehodnotí důležitost bezpečnosti provozu. ■ Rozpoznává nebezpečné situace v provozu. ■ Rozvíjí pozornost.
Věk dětí/dítěte	4–5 let
Doporučení	Dětem ukazujeme různé obrázky a materiály zobrazující nebezpečné dopravní situace. Děti se zapojují do rozhovoru při sledování obrazových materiálů. Vyzýváme děti, které mluví cizím jazykem, aby sdílely své myšlenky ve svém mateřském jazyce. Pokud vyobrazenu situaci nevnímají jako nebezpečnou, vyzveme je, aby obrázky popsaly. Podporujeme aktivní pozorování, samostatnou řeč a účast.
Příprava/pomůcky	Obrazové materiály s nebezpečnými dopravními situacemi pro chodce, automapa, autíčka, figurky a dopravní značky.
Zadání/instrukce	<p>Naším dnešním tématem je bezpečnost provozu. Co už víme o bezpečnosti provozu? Jak se chováme v provozu? Co je důležité? Čemu bychom měli věnovat pozornost? Kde bychom měli být, když jdeme po silnici? Proč?</p> <p>Abychom toto téma dále prozkoumali, připravili jsme obrázkové materiály ukazující různé nebezpečné situace pro chodce. Prosím, pečlivě si prohlédněte obrázky a upozorněte své kamarády na zvláštnosti nebo nebezpečné situace. Teď si vezměte hračky a mapy města se silnicemi a zkuste situace z obrázků přehrát. Uměli byste to zahrát i správně tak, aby se nikomu nic nestalo? Domluvte se na rozdělení rolí a úkolů ve skupině.</p>
Popis	<p>Každá skupina si volí vlastní vizuální materiály. Při pozorování si zopakují znalosti z dopravních předpisů, mluví o dopravních značkách, poznávají je, sdílejí zkušenosti, dávají návrhy a předpovědi. Dále poskytneme každé skupině silniční mapy, auta a figurky lidí. Děti budou mít možnost zopakovat si scény z obrazových materiálů na mapě, a předvést tak svým kamarádům správné chování pro bezpečnost silničního provozu. Vyzýváme je k aktivní účasti a komentování ve skupinách.</p> <p>Prostřednictvím symbolických her a skupinových interakcí mohou hrát různé dopravní situace. Aktivně si naslouchají, upozorňují a prezentují nebezpečné události na silnici. Pedagog sleduje průběh aktivity a zapojuje se pouze na žádost dětí.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Vidím, že spolu dobře spolupracujete a hrajete. Můžete se také dohodnout. Pedagog povzbuzuje děti k pozorování obrazových materiálů a dává jim dostatek času, aby si pečlivě prohlédly obrázky a popsaly nebezpečné dopravní situace. Nabízí jim příležitost sdílet myšlenky a zkušenosti a rozvíjet jazykové dovednosti. Děti dále motivuje a povzbuzuje. Pozorujete dobře. Výborně! Dobré myšlení! Nezapomeňte být pozorní. Vidím, že byste v takové situaci jednali moudřeji. Jak bys tuto situaci vyřešil? Čeho si všímáte na obrázcích? Co se stalo? Udělali lidé na obrázku správnou věc? Ano? Proč? Ne? Proč ne? Jak bychom měli jednat? Co mohou tito lidé dělat příště? Na co by si měli dát pozor?</p>

Otázky pro reflexi	Jaký pro vás úkol byl? Která část byla těžší? Proč? Jak byste jednali vy? Jak byste pomáhali? Před čím byste chodce varovali? Jak se vám dařila spolupráce? Museli jste řešit nějaké těžké situace? Co jste se dnes naučili?
Rizika/doporučení	Pozorování obrazových materiálů probíhá v klidném prostředí, v malé skupině. Podporujeme děti, aby se vyjadřovaly a komunikovaly. Probíráme dilemata a pomáháme dětem porozumět obrazovým materiálům. Jak dlouho a jakým způsobem sledujeme obrazové materiály, přizpůsobujeme schopnostem dítěte. Podporujeme každé dítě, aby mluvilo samostatně podle svých nejlepších schopností.
Příloha	Převzato 18. 4. 2023 z: https://staywise.co.uk/public/resource/interactive-spot-the-difference-road-safety Staženo 18. 4. 2023 z: https://www.postojna.si/Datoteka/Slike/Novice/78573/L_78573_1.jpg

Obrázek – Sdílení myšlenek a zkušeností ve skupině při prohlížení vizuálních materiálů

Obrázek – Výukové materiály pro znovuvytvoření situací z obrazových materiálů

Obrázek – Rozhovor o bezpečnosti provozu při předvádění situace z obrazových materiálů

5.4.17 Materiály a jejich vlastnosti

Jméno autora	Sumedija Agić, Špela Dovjak
Název činnosti	Slabikování
Tematický celek	Materiály a jejich vlastnosti
Oblast rozvoje	Řeč
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none">■ Rozvíjí slabičné dovednosti a fonologické povědomí.■ Sladí počty slabik s příslušným počtem teček a procvičuje řazení.■ Rozvíjí spolupráci a toleranci ve skupině.
Věk dětí/dítěte	5–6 let
Doporučení	Děti jsou rozděleny do menších skupin. Další individuální pomoc je poskytována dětem, které nerozumí jazyku nebo mají jazykové nedostatky. K tomu slouží kartičky s fotografiemi předmětů z různých materiálů a vícejazyčnými názvy. Pedagog několikrát jasně vyslovuje náročná slova a vyzývá ostatní děti, aby to zkusily také. Je důležité zvážit přizpůsobení tempa aktivit dětem s postižením, které mohou vyžadovat více času na pochopení a dokončení úkolů.
Příprava/pomůcky	K aktivitě využíváme předem připravené kartičky s obrázky předmětů z různých materiálů. Na zadní straně těchto karet jsou čísla a tečky označující počet slabik. Používáme také tabulku slabik.
Zadání/instrukce	<p>Naším tématem jsou materiály a jejich vlastnosti. Zatím jsme se učili o různých materiálech. Vzpomenete si na materiál, který vás nejvíce zaujal? Existuje nějaký materiál, který je pro vás obtížné vyslovit? Který to je? Pokud si nepamätujete, jak se jmenuje, můžete jej vyhledat v herně a ukázat kamarádům. Pamätují si název materiálu?</p> <p>Dnes se zaměříme na slabikování. Víš, co to znamená? Co je to slabika? (Slabika je nejmenší část slova.) Jak se tvoří slova? Můžete vysvětlit rozdíl mezi písmenem a zvukem? (Písmeno je to, co píšeme, zvuk je to, co slyšíme.)</p> <p>Nejprve se pokuste slabikovat své vlastní jméno. Třeba moje jméno se slabikuje takto...</p> <p>Dále se rozdělte na menší skupiny. Každá skupina dostane několik karet s obrázky předmětů z různých materiálů a stůl. V rámci skupiny si rozdělíte úkoly tak, aby se zapojili všichni. Každý si vybere kartičku a pojmenuje materiál, ze kterého je předmět na obrázku vyroben. Pokud si někdo není jistý materiálem, promluvte si o tom a najděte řešení. Dítě, které si vybralo kartičku, pak pojmenuje látku, pokusí se identifikovat první a poslední hlásku ve slově a poté slovo slabikuje tleskáním na každou slabiku. Ostatní děti zkontrolují slabiky a spočítají počet tlesknutí, aby určily počet slabik ve slově.</p> <p>Nakonec roztřídte karty v tabulce slabik. Tabulka slabik se skládá z více sloupců, každý s tečkami označujícími počet slabik (první sloupec má 1 tečku, druhý 2 tečky atd.). Roztřídte karty podle počtu slabik a poté ověřte, zda jste je seřadili správně, kontrolou počtu slabik uvedeného na zadní straně karty.</p> <p>Chcete-li úkol dále vylepšit, můžete zkusit najít jiné slovo, které začíná stejnou hláskou jako slovo, které jste napsali. Můžete také hledat slovo se stejným počtem slabik jako slovo na vaší kartě.</p>

Popis	<p>Pedagog seznamuje děti se slabikováním a hláskami ve slovech. Nejprve vybírejte dvouslabičná slova a poté postupně přejděte k delším. Zpočátku by děti měly slabikovat společně s pedagogem a určit první hlásku v každém slově. Tento proces pomůže dětem uvědomit si slabiky a zvuky ve slovech. Pedagog také používá své vlastní jméno jako příklad, aby ilustrovala jak jsou slabiky rozděleny. Slabikujte společně kratší a potom delší slova, abyste si úkol usnadnili.</p> <p>Dále připravíme kartičky s obrázky předmětů z různých materiálů a vyzveme děti ke slabikování. Děti by měly své slabikování doprovázet tleskáním.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Jste dostatečně potichu, abyste při práci nerušili ostatní? Kontrolujete, zda jste slabikovali a počítali slabiky správně? Jsou všichni ve skupině aktivní? Dokážou se všichni ve skupině shodnout na první hlásce zvoleného slova? Vidím, že si ve skupině pomáháte. Vidím, že máte problém, víte, jak ho vyřešit?</p>
Otázky pro reflexi	<p>Připadal vám úkol obtížný? Jaký úkol byl nejnáročnější a jaký nejjednodušší? Který sloupec v tabulce je nejzaplněnější? Jsou sloupce ostatních skupin vyplněny stejným způsobem? Jak si pomáháte, když má někdo potíže nebo neví, jak správně slabikovat slovo? Co vám pomohlo lépe porozumět tomu, jak slabikovat slova? Jak poznáte, že jste slovo napsali správně? Jak byste mohli zlepšit práci ve své skupině? Co byste mohli příště udělat jinak, abyste lépe pochopili první hlásku ve slově?</p>
Rizika/doporučení	<p>Doporučujeme dětem ve skupinách připomínat, aby se navzájem poslouchaly a ověřovaly si počet slabik. Měli bychom je také povzbudit k aktivní účasti a poskytnout jim pozitivní podporu pro jejich úsilí.</p>

Obrázek – Poskytování pokynů

Obrázek – Pojmenování materiálů

Obrázek – Slabikování

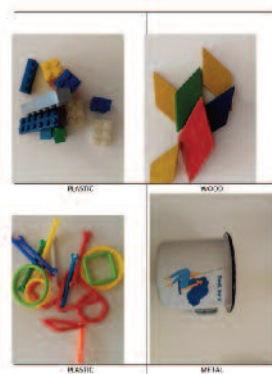
Obrázek – Počítání slabik

Obrázek – Třídění 1

Obrázek – Třídění 2

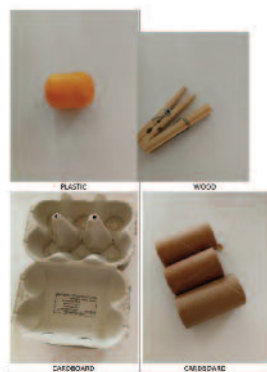
Obrázek – Karty s různými materiály 1

Obrázek – Karty s různými materiály 2

Obrázek – Karty s různými materiály 3

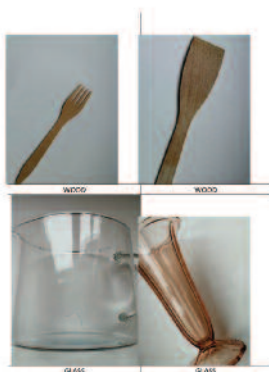
Obrázek – Karty s různými materiály 4

Obrázek – Karty s různými materiály 5

Obrázek – Karty s různými materiály 6

Obrázek – Karty s různými materiály 7

Obrázek – Karty s různými materiály 8

Obrázek – Karty s různými materiály 9

Obrázek – Karty s různými materiály 10

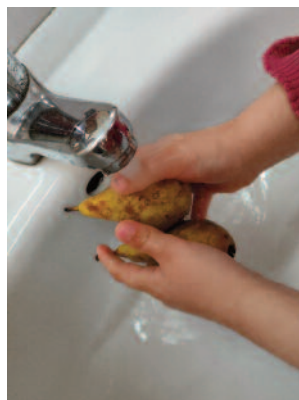
5.4.18 Zdravé jídlo

Jméno autora	Sanja Marinšek, Barbara Bednjički Rošer
Název činnosti	Příprava zdravého nápoje
Tematický celek	Zdravé jídlo
Oblast rozvoje	Řeč
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none">■ Identifikuje a pojmenuje různé druhy ovoce a kuchyňského nádobí.■ Vytvoří obrázkový recept (multimodální text).■ Identifikuje a píše písmena a číslice.■ Čte multimodální text.■ Formuluje pokyny.
Věk dětí/dítěte	4–5 let
Doporučení	Použití vizuálů (např. plakáty na zdi, obrázky ingrediencí a nádobí použitého k přípravě nápoje). Individuální opakování návodů, vícejazyčné obrázkové knihy, obrázkový slovník.
Příprava/pomůcky	Mixér, nože, prkénka, sklenice, misky na ovoce, mléko, banány, jablka, hrušky, lístky máty.
Zadání/instrukce	<p>Začneme si povídat o zdravém stravování. Zjistíme, co už o tomto tématu víte.</p> <p>Co už víte o zdravém stravování? Zná někdo potravinovou pyramidu? Co znamená potravinová pyramida? Proč je důležité jíst ovoce a zeleninu každý den? Které potraviny obsahují vitamíny? Které potraviny nám dodávají sílu a energii, abychom byli celý den aktivní? Je zdravější jíst syrové, nebo vařené jídlo? Proč si to myslíš?</p> <p>Jaké máte zkušenosti s pitím tekutin? Co rád piješ? Jakou tekutinu je nejlepší pít pro dobré zdraví? Věděli byste, kolik tekutiny bychom měli vypít? Liší se nějak příjem tekutin během dne a aktivit?</p> <p>Zvládneme pojmenovat potraviny vedle potravinové pyramidy na stěně (plakát)?</p> <p>Navštívíme místní trh a vybereme sezónní ovoce, abychom si vyrobili zdravý nápoj.</p> <p>Rozdělíme se do malých skupinek (do 5 dětí). Ve skupině společně vytvoříte obrázkový recept, který vás povede při výrobě nápoje. Diskutujte, rozdělte si úkoly a společně pracujte na přípravě – omyjte, očistěte a nakrájejte jablka a hrušky, oloupejte a nakrájejte banány na velké kousky. S mixováním vám pomohu, dejte mi vědět, až budete u tohoto kroku. Nápoj pak nalejte do sklenic a ozdobte dle libosti, např. kousky ovoce a lístky máty z biozahrádky mateřské školy.</p>
Popis	<p>V malých skupinkách si děti povídají o zdravém stravování, pojmenovávají suroviny a náčiní při přípravě nápoje.</p> <p>Děti jsou rozděleny do malých skupinek (do 5 dětí). Ve skupině vytvoří obrázkový recept, který je provede při výrobě nápoje. Děti diskutují, rozdělují si úkoly a společně pracují na přípravě nápoje.</p> <p>Postupují podle kroků ilustrovaného receptu.</p> <p>Jsou vyzývány, aby ochutnaly a přivoněly ke všem ingrediencím a popsaly jejich vůni a chuť.</p> <p>Po aktivitě děti v diskuzi popisují postup výroby zdravého nápoje.</p>

Popis	Děti si při aktivitě rozšiřují slovní zásobu (např. slupka, pecka, nápoj, sklenice, barvy ovoce). Pedagog získá vhled do znalostí dětí, určování ovoce, vyjadřování, zapamatování, udržování a porozumění pokynům.
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	Máte dostatek ovoce? Potřebujete více prkének? Při řezání ovoce buďte velmi opatrní. Pěkně jsi nakrájel ovoce, ochutnej a řekni mi, jak chutná? Jak voní mléko, banán, máta? Potřebuješ pomoc?
Otázky pro reflexi	Jak jste se dohodli a rozdělili úkoly? Jak se chováme při řezání nožem? Dokázali byste si doma vyrobit vlastní ovocný nápoj? Jaká je vaše oblíbená přísada? Co bylo největší výzvou při výrobě nápoje? A proč? Co dalšího byste mohli ve školce připravit?
Rizika/doporučení	Mixér používá pouze pedagog (dospělý). Děti mohou vkládat ovoce do mixéru pouze v přítomnosti dospělé osoby. Používáme sezónní suroviny. K účasti mohou být pozváni rodiče dětí. Děti jsou vedeny k tomu, aby si ingredience na ovocný nápoj samy připravily a ozdobily.

Obrázek – Obrázkový recept

Obrázek – Příprava ovoce

Obrázek – Příprava ingrediencí v mixéru

Obrázek – Vytvoření obrázkového receptu na ovocný nápoj

Obrázek – Ochutnávka zdravého ovocného nápoje

Obrázek – Výroba zdravého nápoje (smícháním ingrediencí vznikne nápoj)

5.4.19 Zvyky a lidové pověsti

Jméno autora	Špela Petrovič Štempihar, Alekseja Glinšek
Název činnosti	Tvorba pohádky
Tematický celek	Zvyky a lidové pověsti
Oblast rozvoje	Řeč
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Rozvíjí a rozšiřuje slovní zásobu. ■ Tvoří smysluplné věty, podporuje verbální vyjádření a stimuluje dětskou představivost. ■ Popisuje obrázky pomocí vizuálních šablon a ilustrací, rozvíjí vyprávění příběhů. ■ Rozvíjí jazykové dovednosti, včetně gramatiky a komunikace, a rozvíjí dovednosti před čtením a gramotností. ■ Rozvíjí nově vznikající gramotnost prostřednictvím různých složek dětské řeči, jako je slovní zásoba, metajazykové povědomí a vyprávění příběhů.
Věk dětí/dítěte	5–6 let
Doporučení	Aktivně zapojujeme děti mluvící cizími jazyky tím, že podporujeme a zprostředkováváme oblasti, které jsou pro ně náročné. Před realizací aktivity je vyzveme, aby se podívaly na obrázky a popsaly je vlastními slovy.
Příprava/pomůcky	Karty s obrázky zvířat, lidí a předmětů, které jsou v pohádce: medvědi, dívka, židle, stoly, postele, lžice, misky, dům, les, cesta a stromy. Pro činnost bychom měli zajistit klidné a tiché prostředí.
Zadání/instrukce	Vytvořili jste někdy svůj vlastní příběh? Možná jste jej zkusili nakreslit nebo někomu říct? Komu? Rozdělíme se do skupin. Každý si vybere několik kartiček. Ve skupině je dáte na jednu hromádku a vytvoříte postupně příběh podle vlastní fantazie. První kamarád položí jednu kartu a začne vyprávět. Další kamarád si najde jinou kartu, přiloží ji a naváže ve svém vyprávění. Takto se budete střídat a vymýšlet svoji vlastní pohádku. Pak si můžete vytvořit i vlastní kartičky a vytvořit úplně nový příběh.
Popis	<p>Říkáme dětem, že budou spolupracovat na vytvoření vlastní jedinečné pohádky. Nemusí se držet dějové linie známé pohádky; ve skutečnosti se doporučuje, aby byla úplně jiná, inovativní, a dokonce nekonvenční. Děti se spojí do skupin a každá z nich si vybere několik karet s obrázky. První dítě položí jednu z karet na stůl a začne podle tohoto obrázku vyprávět příběh. Pak je na řadě další dítě, které si vybere další kartu, položí ji na stůl vedle předchozí a pokračuje v příběhu. Děti střídavě přidávají nové kartičky a vymýšlejí originální věty, aby spolu vytvořily příběh, dokud nevyužijí všechny své kartičky. Poté mohou zamíchat karty, přeskupit je a vytvořit nový příběh. Během vyprávění vybízíme děti, aby popustily uzdu své fantazii a přicházely s neotřelými a zajímavými nápady. Zdůrazňujeme také důležitost vzájemné pomoci tím, že budeme navrhovat různé nápady.</p> <p>Když dojdou kartičky s obrázky, mohou se děti kreativně vyjádřit při výrobě vlastních kartiček. Mohou si vystříhnout kartičky ve tvaru čtverce a kreslit na ně různé předměty, lidi nebo zvířata. Poté vytvoří nové skupiny, vymění si navzájem karty a mohou vymýšlet další příběhy.</p> <p>Příběhy můžete i nahrávat na diktafon nebo natáčet na tablety, telefony. Děti se k nim budou moci postupně vracet nebo si je navzájem pouštět.</p>

Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	Pokud dítě nemůže pokračovat v příběhu, ostatní mu mohou pomoci náповědou a povzbudit je, aby pokračovalo. Podporu slovní zásoby nabízíme především dětem se slabší slovní zásobou. Děti co nejvíce zapojujeme a povzbuzujeme je k tvorbě vět. Užili jste si zážitek? Pamatujete si ještě ten příběh? Podělte se s námi o svůj příběh. Vidím, že se dobře bavíte. Mohli byste nám příběh povyprávět? Všimla jsem si, že se vám nedaří pokračovat. Co by vám pomohlo? Mohli byste si vyměnit nějaké kartičky s jinou skupinou? Chybí vám nějaká kartička? Co kdybyste si ji vyrobili?
Otázky pro reflexi	Co jsi o sobě zjistil? Baví vás vymýšlet příběhy? Co se ti na tom líbilo nejvíc? Jak by podle vás mohl být váš příběh ještě zajímavější? Jak se vám pracovalo ve skupině? Dařilo se vám navazovat na nápady kamaráda? Co byste příště udělali jinak?
Rizika/doporučení	U dětí mluvících cizími jazyky se doporučuje začít s menším počtem kartiček, třeba jen dvěma, a postupně přidávat další. Je důležité zajistit, aby se děti navzájem nepřerušovaly a umožnily dítěti, na kterém je řada, myslet a mluvit. To podporuje trpělivost. Pro jejich účast je přínosné i vytvoření podnětného a klidného prostředí.
Příloha	Vizuální materiály: Klipart Three Bears: Stáhněte si zdarma vysoce kvalitní klipart Three Bears (clipart-library.com) Postavy malého světa Zlatovláska a tři medvědi (twinkl.si)

Obrázek – Prohlížení obrázků z pohádky Tři medvědi

Obrázek – Vyhledávání a výběr obrázků

Obrázek – Pomoc s vyprávěním

Obrázek – Vytvoření vlastního příběhu s vybranými obrázky 1

Obrázek – Vytvoření vlastního příběhu s vybranými obrázky 2

5.4.20 Životní události dítěte

Jméno autora	Karmen Meško
Název činnosti	Zimní hádanky
Tematický celek	Životní události dítěte
Oblast rozvoje	Řeč
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Rozvíjí sluchové vnímání jazyka. ■ Rozvíjí sluchovou pozornost. ■ Rozšiřuje si slovní zásobu. ■ Tvoří věty. ■ Rozvíjí kognici v souvislosti se sluchovým vnímáním.
Věk dětí/dítěte	5–6 let
Doporučení	<p>Děti rozdělíme do menších skupin.</p> <p>Pro každou skupinu připravíme obrazové materiály, USB disk, rádio. Zkontrolujeme, zda vědí, jak používat jednotku USB. Doporučujeme, aby si každá skupina vybrala jednotlivce, který bude dohlížet na přehrávání nahrávek z USB disku. Demonstrujeme jeho použití a doporučujeme rotaci rolí po dokončení úkolu.</p> <p>Vyzýváme děti, aby si dobře prohlédly obrazové materiály.</p> <p>Vyzýváme je, aby používaly rádio samostatně, vložily do něj USB disk a poslouchaly hádanky. Na každou hádanku se snaží najít odpovědi pomocí připravených obrazových materiálů. Uspořádají obrázky ve správném pořadí.</p> <p>Abychom předešli rušení během aktivity, rozdělíme děti do samostatných koutků. Zajistíme také, aby neměly rádio příliš hlasitě. Mohou být poskytnuta i sluchátka.</p> <p>Pokud jsou ve skupině děti s omezenou slovní zásobou, mohou si pomoci nápovědou (např. doplňujícími obrázky nebo výběrem ze dvou možností).</p>
Příprava/pomůcky	Hádanky o sezóně (ZIMA), rádio, USB disk, obrazové materiály.
Zadání/instrukce	<p>Naším dnešním tématem jsou životní události. Budeme hrát hádankovou hru. Vaším úkolem je pozorně naslouchat hádankám, které si budete pouštět, a snažit se uhodnout odpovědi. Připravené obrázky vám mohou pomoci s hádáním. Při hádání přemýšlejte o vztazích mezi hádankami. Jak spolu souvisí? Uspořádejte obrázky k hádankám ve správném pořadí. Můžete je uspořádat do řádků nebo sloupců. Víte, co je řádek? Víte, jak řadit věci do řady? Víte, jak řadíme do sloupce? Nejprve se mezi sebou rozhodněte, kdo bude dohlížet na přehrávání nahrávek. Poté diskutujte o každé hádance a společně najdete řešení. Během aktivity přemýšlejte o tom, co hádanky spojuje. Až budete hotovi, vyměňte si USB disk s další skupinou, vyměňte si role a pokračujte v hádankách. Přeji vám úspěšnou práci. Pokud budete potřebovat pomoc, poproste kamaráda nebo se obraťte na mě.</p> <p>Dokázali byste sami vymyslet hádanku? Zkuste to a nakreslete její řešení na prázdnou kartu.</p>
Popis	<p>Dětem předáme obrazové materiály, rádio a USB disk. Doporučíme jim, aby vložily USB disk s nahranými zvukovými nahrávkami hádanek do rádia a používaly rádio samostatně. Doporučíme jim, aby si hádanky vícekrát poslechlly a hledaly řešení mezi obrazovými materiály. Například:</p> <p>„Je kulatá, studená a každý se jí bojí, když se řítí vašim směrem.“ (Odpověď: sněhová koule.)</p>

Popis	<p>„Stojí tam a v rukou drží koště, a když ho obejměš, roztaje.“ (Odpověď: sněhulák.)</p> <p>„Nosím to na hlavě, protože mám studené uši. V létě je ve skříni, protože to nepotřebuji.“ (Odpověď: čepice.)</p> <p>„Je pichlavý, ale není to ježek. V zimě zůstává zelený.“ (Odpověď: smrk.)</p> <p>„Až přijde její čas, přinese nám chlad a sníh a vše zmrazí na místě.“ (Odpověď: zima) atd.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Povzbuzujeme děti, aby pozorně naslouchaly hádankám. V případě potřeby doporučíme, aby si hádanky poslechly vícekrát. Doporučíme, aby využily poskytnuté obrazové materiály, protože mohou být zvláště užitečné při identifikaci vztahů mezi hádankami.</p> <p>Slyšeli jste dobře hádanku? Potřebujete si ji pustit ještě jednou? Jak spolupracujete? Kdo hádá? Střídáte se všichni? Jak jste se domluvili na výměnách rolí?</p>
Otázky pro reflexi	<p>Co bylo na zadání nejnáročnější? Jak jste našli řešení hádanek? Vyměnili jste si role? Která byla nejzábavnější? Podařilo se vám vymyslet vlastní hádanku? Jak jste se domlouvali ve skupině?</p>
Rizika/doporučení	<p>Pokud děti nedokážou vyřešit hádanky, poskytneme jim rady. Prostřednictvím rozhovoru je povzbuzujeme, aby samy objevily, že se hádanky týkají ročních období. Kromě toho posílujeme charakteristiky každého ročního období a připravujeme hádanky pro každé roční období v nadcházejících dnech.</p> <p>Aktivity mohou být navrženy tak, aby vyhovovaly skupinové práci, párové práci, nebo individuální práci na základě našeho posouzení potřeb dětí a jejich potřeby diferenciaci.</p>

Obrázek – Seznámení s používáním USB disku a rádia

Obrázek – Používání USB disku a poslech audio nahrávek hádanek

Obrázek – Hledání řešení pomocí obrazových materiálů

Obrázek – Zvukové hádanky (mluvení a hledání řešení)

5.5 Vnímání

5.5.1 Každý jsme jiný, jedinečnost člověka

Jméno autora	Sabina Plechingerová, Naděžda Husová
Název činnosti	Poznej, komu patří tento hlas
Tematický celek	Každý jsme jiný, jedinečnost člověka
Oblast rozvoje	Sluchové vnímání
Očekávané výstupy	Vnímat, že je zajímavé dozvídat se nové věci, využívat zkušeností k učení; záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost; vyvinout volní úsilí, soustředit se na činnost a její dokončení; spolupracovat s ostatními; postupovat a učit se podle pokynů a instrukcí; vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů (sluchově rozlišovat zvuky a tóny); přemýšlet, vést jednoduché úvahy a také vyjádřit to, o čem přemýšlí a uvažuje; řešit problémy, úkoly a situace, myslet kreativně, předkládat „nápady“; prožívat radost ze zvládnutého a poznatého; respektovat potřeby jiného dítěte, dělit se s ním o hračky, pomůcky, pamlsky, rozdělit si úkol s jiným dítětem apod.;
Věk dětí/dítěte	4–7 let
Doporučení	Aktivitu začít ve skupině 3 dětí a podle zdatnosti počet ve skupině navyšovat (maximálně 4–5). Varianty obtížnosti: <ul style="list-style-type: none">■ děti hádají, kdo řekl jaké slovo■ děti hádají pořadí, ve kterém druhá skupina mluvila■ děti hádají nahrávku dětí ze stejné třídy■ děti hádají nahrávku dětí z jiné třídy■ děti hádají hlasy pedagogů Rozdělíme děti do skupin tak, aby v každé skupině bylo dítě s obtížemi. Použijeme „jedinečnost dětí“ dle situace. Např. pedagog dá pokyn: V každé skupině bude jedno dítě, co nosí brýle. Nebo: v jedné skupině bude jedno dítě, co nosí brýle, v druhé bude jedno dítě, které má černé vlasy atd. Pedagog se zaměřuje na to, aby děti s obtížemi byly rovnoměrně rozloženy do všech skupin.
Příprava/pomůcky	Tablet, případně fotografie dětí.
Zadání/instrukce	Povídáme si o jedinečnosti. Co už jste se o jedinečnosti dozvěděli? Kdo mi zopakuje, co už víte? Řekli jste, že každý člověk a tvor je jedinečný. Mě by zajímalo, jak je to s hlasem. Co myslíte? A jak je to s hlasem u zvířat? Jedinečný hlas mají nejen zvířata nebo hmyz, ale i my. Dnes si to vyzkoušíte. Kdo pozná kamaráda podle hlasu? Jak ho poznáte? Co je těžkého na tom poznat, kdo mluví za dveřmi? Kdo umí napodobit hlas kamaráda? Ukážeš nám to? Kdo umí napodobit hlas někoho známého? Jak se jmenuje ten, kdo dokáže napodobit hlasy lidí nebo zvířat? Je to imitátor. Pojďme si to slovo 3x vytleskat. Dnes si nebudete hrát na imitátora, ale zkusíte poznat hlas kamaráda. Rozdělte se do skupin. Ve skupinách si vymyslete názvy hmyzu (přízpůsobit aktuálnímu tématu ve třídě). Každý ve skupině jedno slovo. Slova postupně nahrajte do tabletu. Ve skupině se domluvte na pořadí, v jakém půjdou slova za sebou. Kdo ví, jak tablet funguje? Můžeš nám to ukázat? Kdo ví, jak spustit a ukončit nahrávání? Pokud budete potřebovat nahrávku zkontrolovat, můžete si ji poslechnout a případně nahrát znovu. Slyším, že jste splnili úkol a nahrávku máte připravenou. Nahrávku předejte jiné skupině.

Zadání/instrukce	<p>ZADÁNÍ PRO HÁDÁNÍ:</p> <p>Před sebou máte tablet s nahrávkou slov od jiné skupiny. Dle potřeby si nahrávku pouštějte. Společně ve skupině zjistěte, komu patří jaký hlas, a umístěte fotografie kamarádů tak, jak si myslíte, že mluví za sebou. Kdo dokáže zopakovat zadání? Spolupracujte a domlouvejte se.</p>
Popis	<p>Pedagog sedí s dětmi v kruhu, kde společně mluví o tématu jedinečnosti. Snaží se od dětí pomocí otevřených otázek získat informace o tom, jak je to s hlasem jak u lidí, tak u zvířat. Pedagog zadá úkol a děti se podle pokynů rozdělí do skupin. Skupiny určené k hádání odchází tak, aby neviděly a neslyšely nahrávání slov. Zbylé skupiny obdrží tablet. Pedagog vysvětlí zadání té skupině, která bude nahrávat slova. Děti ve skupině spolupracují a vymýšlejí, jaká slova použijí, kdo jaké slovo vysloví a jak je nahrají za sebou. Seznámí se s funkcemi tabletu, aby mohly své hlasy zaznamenat. Své nahrávky si mohou průběžně kontrolovat a nahrávat znovu. Tablet s hotovou nahrávkou předávají skupině, která je určena k hádání. Ta hádá hlasy z nahrávky. Nahrávku si mohou pouštět, kolikrát potřebují, a na základě poslechu zkouší uhodnout, který kamarád ze skupiny slovo řekl.</p> <p>Správnost mohou děti ověřit několika způsoby: např. dítě, které je osloveno, že slovo řeklo, potvrdí, nebo vyvrátí tvrzení.</p> <p>Např. skupina položí fotografie dětí v pořadí za sebou tak, jak se domnívají, že děti slova nahrály. Společně s druhou skupinou zkontrolují správnost.</p> <p>Děti si mezi sebou domluví formu vizuální podpory (např. uhodnuté dítě si stoupne).</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Jaká jste si vybrali slova (podle aktuálního tématu)? Co můžete udělat pro to, aby byla slova/nahrávka srozumitelná? Vidím, že zvládáš obsluhu tabletu a nahrávání slov, můžeš to naučit i ostatní? Jak funguje nahrávání? Jak můžete ovlivnit hlasitost nahrávky? Jak můžete ovlivnit kvalitu nahrávky? Jaké máte možnosti, abyste zjistili, zda všichni ve skupině souhlasí? Na čem jste se ve skupině domluvili? Co by vám pomohlo k tomu, abyste věděli, koho jste už uhodli? Jak se domluvíte mezi sebou, aby se vystřídali všichni? Jak to uděláte, aby byl slyšet vždy jen jeden a bylo vám rozumět? Jaká je vaše nahrávka? Řekl jste každý pouze jedno slovo? Pokud ne, co s tím uděláte? Jak to uděláte? Komu patřil první hlas? Na jaké místo tedy položíte jeho fotografii? Kde je chyba?</p>
Otázky pro reflexi	<p>Jak jste vyřešili střídání ve skupině? Bylo něco, co pro vás bylo obtížné? Co vás překvapilo? Co jste se naučili nového? Jak obtížné by pro vás bylo poznat na nahrávce kamaráda z jiné třídy? Co by vám pomohlo k tomu ho poznat? Jak těžké by bylo poznat paní učitelky?</p>
Rizika/doporučení	<p>Rizikem je větší počet dětí ve skupině v začátcích a nadbytečná aktivita pedagoga – děti nebudou vedeny ke spolupráci.</p> <p>Připomínat spolupráci. Ve skupině by měly být alespoň dvě děti, které pochopí manipulaci s tabletem. Umožnit dětem nahrávku opakovat. Pedagog usměrňuje děti mezi sebou tak, aby měly všechny stejný prostor k aktivitě.</p>

Obrázek – Rozdělení do skupin

Obrázek – Zadaní (instrukce od pedagoga)

Obrázek – Nahrávání

Obrázek – Poslech nahrávky

Obrázek – Spolupráce při domluvě

Obrázek – Přřazování hlasů

5.5.2 S čím si rád hraji

Jméno autora	Naděžda Husová, Mgr. Věra Isáková
Název činnosti	Kouzlo ovoce
Tematický celek	S čím si rád hraji
Oblast rozvoje	Vnímání
Očekávané výstupy	<p>Vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách; vést rozhovor (naslouchat druhým, vyčkat, až druhý dokončí myšlenku); porozumět slyšenému (zachytit hlavní myšlenku příběhu, sledovat děj a zopakovat jej ve správných větách); formulovat otázky, odpovídat, hodnotit slovní výkony, slovně reagovat; popsat situaci (skutečnou, podle obrázku); vědomě využívat všechny smysly, záměrně pozorovat, mít postřeh; záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost; přemýšlet, vést jednoduché úvahy a také vyjádřit to, o čem přemýšlí a uvažuje; postupovat a učit se podle pokynů a instrukcí; chápat základní číselné a matematické pojmy, elementární matematické souvislosti a podle potřeby je prakticky využívat (porovnávat, uspořádat a třídit soubory předmětů podle určitého pravidla, orientovat se v elementárním počtu cca do šesti, chápat číselnou řadu v rozsahu první desítky, poznat více, stejně, méně, první, poslední apod.); chápat prostorové pojmy (vpravo, vlevo, dole, nahoře, uprostřed, za, pod, nad, u, vedle, mezi apod.); řešit problémy, úkoly a situace, myslet kreativně, předkládat „nápady“; nalézat nová řešení nebo alternativní k běžným; uvědomovat si svou samostatnost, zaujímat vlastní názory a postoje a vyjadřovat je; spolupracovat s ostatními; uplatňovat své individuální potřeby, přání a práva s ohledem na druhého (obhajovat svůj postoj nebo názor, respektovat jiný postoj či názor), přijímat a uzavírat kompromisy, řešit konflikt dohodou</p>
Věk dětí/dítěte	5–6 let
Doporučení	<p>Děti rozdělíme do výzkumných týmů. V každém týmu je dítě s obtížemi, kde ideální počet je 5 dětí. Dětem s obtížemi pověsí pedagog na krk piktogram žárovky s konkrétní barvou. Ostatní kartičky se žárovkami barev kapitánů otočí lícem vzhůru a dá je dětem vybrat. Přiřadí se do skupiny se stejnou barvou žárovky. Všichni si kartičky pověsí na krk.</p>
Příprava/pomůcky	<p>Propojovací dráty, kovové hřebíky nebo svorky a plíšky (měď a zinek), LED dioda, různé druhy ovoce, karta k záznamu pokusu, nastříhané kartičky žárovek svítí/nesvítí a piktogramy ovoce, psací potřeby, nůž, lepidlo, různé druhy baterií k ukázce, návod na zapojení ovoce, kartičky k rozdělování do skupin (s provázkem na krk).</p>
Zadání/instrukce	<p>První den:</p> <p>Tématem, o kterém si povídáme, je hra. Jaká může být hra? Jaká je vaše oblíbená hra? A oblíbená hračka? Jaké znáte hračky? A jak fungují tyto hračky? Jakou funkci v nich má baterie? Co s pomocí baterie může hračka dělat?</p> <p>Před sebou máte hru, která potřebuje k tomu, aby fungovala, zdroj energie. Co je to zdroj energie? Vyzkoušejte si tuto hru. Co by se stalo, kdybyste baterii vyndali? Jaké jiné hry nebo hračky potřebují k tomu, aby fungovaly, zdroj energie – baterii? Jaké baterie znáte?</p> <p>Zjistili jste, že některé hry a hračky potřebují k tomu, aby fungovaly, zdroj energie. Zdrojem energie může být baterie. Existuje mnoho druhů baterií. Ví někdo, co baterie obsahuje? Obsahuje velmi silnou a nebezpečnou kapalinu, která se jmenuje kyselina. Díky ní je baterie zdrojem energie. Zamyslete se. Co ještě obsahuje nějakou kyselinu? Co je kolem vás kyselé? Může to být ovoce? Jaké? Vyjmenovali jste ovoce, které je kyselé. Má někdo z vás nápad, co by se stalo, kdybyste místo baterie použili citron nebo jablko?</p>

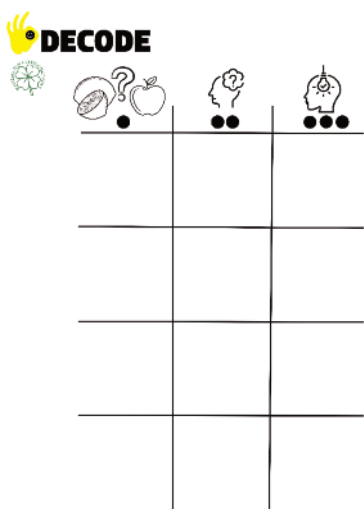
Zadání/instrukce	<p>Druhý den:</p> <p>Kdo dokáže zopakovat, co jste se včera dozvěděli? Společně jsme nakoupili vybrané druhy ovoce. Proč? Na čem jste se včera domluvili? Ve skupinách dnes provedete experiment. Vaším úkolem je zjistit, které ovoce rozsvítí žárovku ve vaší hračce a které ne. Rozdělte se do výzkumných týmů podle barvy žárovky na kartičky, kterou máte na krku, a v týmech spolupracujte tak, aby každý měl svůj úkol. Každá skupina má před sebou obrazový návod, jak propojovací drátky, svorky a diodu propojit. Na stanovišti je mísa ovoce. Každý tým si vybere 4 rozdílné druhy a vyzkouší, jestli se žárovka rozsvítí. Zaznamenávat experiment budete do připravených karet. Do prvního sloupce nalepte vybraný druh ovoce, do druhého zaznamenáte váš předpoklad, zda se žárovka rozsvítí, či nikoliv, a do třetího sloupce zaznamenáte to, co jste pokusem zjistili. K dispozici máte také stanoviště pomoci, u kterého najdete tablet s videem, jak máte postupovat. Toto stanoviště ale prosím využijte až v případě, že vám nikdo z vaší nebo z jiné skupiny nedokáže poradit. Ve skupinách spolupracujte. Rozdělte si role a na experimentu pracujte společně. Domlouvejte se.</p> <p>Všechny výsledky pak porovnáme a ověříme správnost experimentu. Zjistíme, zda dokážete svou hračku rozsvítit.</p>
Popis	<p>První den:</p> <p>Děti sedí v kruhu, kde společně rozvinou téma hry a hračky. Pedagog se otevřenými otázkami zaměřuje na rozvoj myšlení směrem ke zdrojům energie do her a hraček. Děti zkouší pracovat s hrou, která funguje jen s pomocí baterií. Ukazuje dětem reálné velikosti baterií (tužková, mikrotužková, hodinová (plochá), 9V). Pedagog shrne informace, které se společně dozvěděli. Pokračuje v tématu. Postupně se dostanou k tomu, že kyselinu mohou najít mimo jiné i v ovoci, a tudíž obsahuje kyselinu. Pedagog nechá děti uvažovat o tom, co se stane, když zapojí místo baterie ovoce. Pedagog pružně zareaguje, navrhne nákup zmiňovaného ovoce a experimentu.</p> <p>Druhý den:</p> <p>Pedagog nechá děti připomenout, co se předchozí den dozvěděli. Zadá úkol. Děti se rozdělí do výzkumných týmů. Každý tým obdrží návod k experimentu a kartu k záznamu. Pedagog vysvětluje, jak do karty experiment zaznamenat. Děti v týmu spolupracují. Domlouvají se na rolích a pracují společně na zadaném experimentu.</p> <p>Ve třídě je připraveno stanoviště pomoci, kde je tablet s návodným videem. Je označeno rozsvícenou žárovkou. Pedagog skupiny upozorní, že stanoviště pomoci mohou použít až v případě, kdy jim nebude umět poradit kamarád z jeho nebo jiné skupiny.</p> <p>Záznamové karty skupiny mezi sebou porovnají a experiment zhodnotí. Zjistí, zda ovoce dokáže jejich hračku rozsvítit.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Žárovka nesvítí, co to může znamenat? Co s tím uděláte? Jak to vyřešíte? Co se stane, když se nebudete držet postupu a návodu? Může vám poradit někdo z jiné skupiny? Kde najdete stanoviště pomoci? Jak ho poznáte? Jak experiment zaznamenáváte do karty? Proč předpokládáte, že se žárovka rozsvítí/nerozsvítí? Proč si myslíte, že se tento druh ovoce nerozsvítí/rozsvítí? Jaký byl váš odhad a jaká skutečnost?</p>
Otázky pro reflexi	<p>Jak se vám podle návodu pracovalo? Jaké ovoce jste vybrali pro svůj experiment? Měli jste během experimentu nějaký problém? Jak jste ho vyřešili? Co pro vás bylo obtížné? Proč? Jaké pomůcky jste používali? Dokážete je pojmenovat? Je něco, co vás překvapilo? Co vás zaujalo?</p>

Rizika/doporučení

Připomínat dětem spolupráci v týmech. Připomínat, že každý v týmu má svou roli a nemohou vše dělat jen některé děti. Pracovat s přesností a opatrností. Děti kooperují s chybou (zjistí, proč se žárovka nerozsvítí, a dokáží problém opravit).

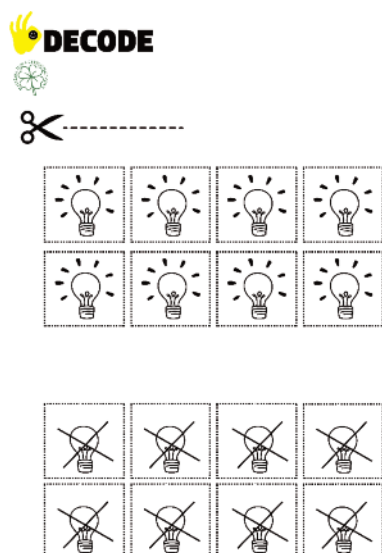

Obrázek – Barevné žárovky k rozdělení do výzkumných týmů

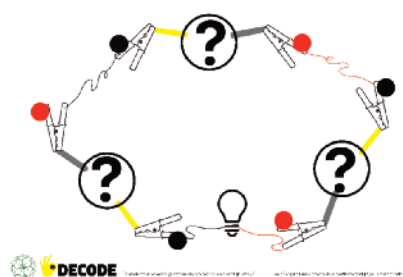

BARVA SKUPINY:

Obrázek – Karta k záznamu pokusu

Obrázek – Kartičky žárovek svítí a nesvítí, piktogramy ovoce k vystřížení

Obrázek – Návod na zapojení ovoce

Obrázek – Výběr ovoce

Obrázek – Spolupráce týmu při zapojení

Obrázek – Spolupráce při zapojení – banán

Obrázek – Spolupráce při zapojení – citron

Obrázek – Zhodnocení rozsvícení hračky

5.5.3 Voda kolem nás

Jméno autora	Marcela Dietlová, Naděžda Husová a kolektiv MŠ Čtyřlístek Kadaň
Název činnosti	Řeka Ohře
Tematický celek	Voda kolem nás
Oblast rozvoje	Vnímání
Očekávané výstupy	Vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů (sluchově rozlišovat zvuky a tóny, zrakově rozlišovat tvary předmětů a jiné specifické znaky, rozlišovat vůně, chutě, vnímat hmatem apod.); vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách; záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost, spolupracovat s ostatními; vědomě využívat všechny smysly, záměrně pozorovat, mít postřeh, všimnout si, řešit problémy, úkoly a situace, rozdělit si úkol s jiným dítětem; osvojovat si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a využitelné pro další učení a životní praxi; vytváření elementárního povědomí o širším přírodním, kulturním i technickém prostředí, o jejich rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách; poznat některá písmena a číslice, popř. slova; postupovat a učit se podle pokynů a instrukcí; poznat některá písmena a číslice; osvojení práce s IT
Věk dětí/dítěte	3–6 let
Doporučení	Děti rozdělíme do skupin tak, aby v každé skupině bylo dítě s obtížemi. Ideální počet ve skupině je 3–6 dětí. Pro rozdělování pedagog použije ikony z fotografie. Dětem s obtížemi (kapitánům) rozdá kartičky s ikonami (čáp, déšť, kachna, jez, žába, kámen, vážka, labuť, racek). Použije jen tolik ikon, kolik je kapitánů. Děti si losují barevná kolečka a přiřazují se ke kapitánovi, jehož ikona má barvu shodnou s barevnými kolečky (čáp – bílá). Aktivitu realizovat raději v místnosti, kde je klid a ticho.
Příprava/pomůcky	Tablet s aplikací k načítání QR kódů, fotografie řeky s ikonami – rozstříhaná na devět dílů, podložka s čísly na zem – nerozstříhaná, kartičky s QR kódy, ikony a nastříhaná barevná kolečka k rozdělování dětí týmů.
Zadání/instrukce	Naším tématem je voda. Co vše už si o vodě pamatujete? Jak se jmenovala řeka, u které jsme se byli podívat? Kdo ví, kudy protéká? Znáte více měst, kterými protéká? Co vás u řeky zaujalo? Bylo něco, co jste neuměli pojmenovat? Viděli jste nějaká zvířata? Jaká to byla? Jaká byste mohli ještě u řeky vidět? Tato zvířata žijí i u naší řeky? Slyšeli jste u řeky nějaké zvuky? Dokážete je pojmenovat? Co jste slyšeli nejintenzivněji? Jaký zvuk vás překvapil? Slyšeli jste nějaké zvuky ještě jinde než u řeky? Uměl by někdo nějaký zvuk napodobit? Co vidíte na obrázcích před vámi? Poznává někdo fotografii, kterou jsme společně vyfotili? Kde jsme ji vyfotili? Co na ní vidíte? Poznává všechny ikony, které na fotografii jsou? Která vám dělá problém? Může vám kamarád poradit, co je to za ikonu? Z kolika dílů je fotografie poskládaná? Umí je někdo spočítat? Víte, co znamená tenhle symbol (QR kód)? Kdo by dokázal kamarádům vysvětlit, jak se s QR kódem pracuje? Potřebujete k tomu ještě něco? Tablet? Proč? Dnes budete používat tablet, kartičky s QR kódy, rozstříhané díly fotografie a podložku s čísly. Má někdo nápad, jak to vše dohromady použít? Má někdo jiný nápad?

Zadání/instrukce	<p>Já teď před vás na zem položím podložku s čísly, zamíchám a rozložím díly fotografie s ikonami a kartičky s QR kódy. Každé skupině předám tablet. Vaším úkolem teď je ve skupinách pomocí tabletu naskenovat QR kódy na kartičkách. Jedna kartička s QR kódem patří pouze k jedné ikoně na fotografii. Pod QR kódem se skrývá zvuk. Podle zvuku najdete díl fotografie se správnou ikonou. Každý dílek fotografie má z druhé strany číslo. Podle něj dílek položíte na stejné místo na podložce. Kontrolou vám může být počet puntíků – je shodný s číslem. Pracujte společně a domlouvejte se. Zkuste si mezi sebou špitat, abyste se při poslechu zvuku nerušili. Poslechněte si zvuk raději několikrát, než ho přiřadíte k ikoně na obrázku.</p> <p>Víte, co máte dělat? Rozumíte zadání? Potřebuje někdo zadání zopakovat? Kdo by uměl ještě jednou popsat, co je vaším úkolem? Může vám pomoci kamarád ve skupině?</p>
Popis	<p>Pedagog děti seznámí s tématem vody a řeky. Zopakují si, co si pamatují. Předchozí den společně navštíví řeku a její okolí, kde pozorují zvířata, rostliny, předměty a zvuky z okolí řeky i v řece. Společně si už u řeky povídají o tom, co vidí nebo slyší. Se zavřenýma očima poslouchají zvuky a hádají, co je to za zvuk. Děti si samy zkouší pomocí diktafonu zvuky nahrát – ptactvo, žáby, vážku, jez, šplouchnutí atd. Společně vyfotografují několik fotografií řeky a okolí.</p> <p>Ve třídě si pak společně zopakují, co u řeky viděli a slyšeli. Zkouší si vzpomenout, co je zaujalo, a zapamatované zvuky napodobit.</p> <p>Pedagog před děti položí zamíchané díly fotografie, která je rozstříhaná na devět dílů. Na každém z dílů je ikona (čáp, déšť, kachna, jez, žába, kámen, vážka, labuť, racek). Dále před děti položí podložku s čísly, kartičky s QR kódy a tablet. Společně zkusí přijít na to, jaký úkol budou řešit. Vysvětlí si, jak funguje QR kód pomocí tabletu.</p> <p>Děti se rozdělí do skupin a pedagog zadá úkol. Děti s použitím tabletu naskenují QR kód (např. zvuk deště) a pomocí zvuku, který QR kód vydá, najdou díl fotografie s ikonou (déšť). Vezmou dílek fotografie, otočí ji a podle čísla položí na stejné místo na podložku na zemi. Děti mohou kontrolovat číslo pomocí puntíků.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Posloucháte pozorně zvuk z QR kódu? Jste potichu, abyste zvuk slyšeli? Kontrolujete ve skupině, že zvuk, který slyšíte, je spojený se správnou ikonou na obrázku? Je číslo a počet puntíků na spodní straně obrázku stejné jako na podložce? Je tam opravdu stejný počet puntíků? Dokážete se vystřídat v rolích a domluvit se? Pracujete všichni ve skupině? Přiřadil už každý ve skupině obrázek? Domlouváte se?</p>
Otázky pro reflexi	<p>Jak se vám spolupracovalo? Kdo začínal jako první? Jak jste se domluvili? Co pro vás bylo obtížné? Myslíte si, že jste úkol splnili? Co byste příště udělali jinak? Proč? Dokážete vysvětlit, jak funguje QR kód? Dokázali jste fotografii poskládat tak, jak vypadala na začátku?</p>
Rizika/doporučení	<p>Doporučujeme průběžně připomínat dětem, že se mají domlouvat šeptáním, aby se nerušily při poslechu zvuků, spolupráci a střídání se v rolích. Připomínat, aby kontrolovaly symbol na obrázku, číslici i počet puntíků.</p>

Obrázek – Příprava pomůcek

Obrázek – Příprava aktivity

Obrázek – Práce s tabletem

Obrázek – Práce s QR kódy

Obrázek – Spolupráce dětí 1

Obrázek – Spolupráce dětí 2

Obrázek – Spolupráce dětí 3

Obrázek – Řeka s ikonami a čísly

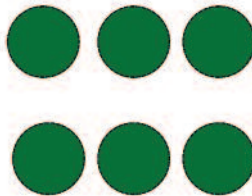

© 2018 Dekode s.r.o. Všechna práva vyhrazena. Tento materiál je určen pouze pro osobní použití a není možné jej šířit dále bez souhlasu Dekode s.r.o.

Obrázek – Kartičky s QR kódy

1 .	2 ..	3 ...
4	5	6
7	8	9

Obrázek – Podložka s čísly na zem

Obrázek – Ikony a barevné puntíky k rozřazení do skupin

Obrázek – Rozdělení do skupin

5.5.4 Svět kolem nás

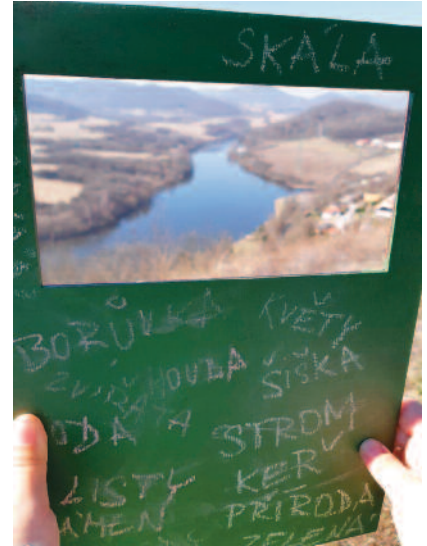
Jméno autora	Naděžda Husová, Erika Zelenková a kolektiv MŠ Čtyřlístek Kadaň
Název činnosti	Okénkem do lesa
Tematický celek	Svět kolem nás
Oblast rozvoje	Vnímání – zrakové, hmatové
Očekávané výstupy	Vnímat, že svět má svůj řád, že je rozmanitý a pozoruhodný, nekonečně pestrý a různorodý – jak svět přírody, tak i svět lidí; pomáhat pečovat o okolní životní prostředí (dbát o pořádek a čistotu, nakládat vhodným způsobem s odpady, starat se o rostliny, spoluvytvářet pohodu prostředí, chránit přírodu, okolí, živé tvory apod.); spolupracovat s ostatními; vést rozhovor (naslouchat druhým, vyčkat, až druhý dokončí myšlenku, sledovat řečníka i obsah, ptát se); osvojení práce s IT
Věk dětí/dítěte	2–6 let
Doporučení	Děti rozdělit do skupin tak, aby v jedné skupině bylo víc dětí s obtížemi, případně „pověřit“ aktivnější dítě úkolem, aby pomohlo ostatním. Desku s vyříznutým okénkem je možné použít i na zkoumání kůry stromů, kdy si je děti z lesa přinesou a ve školce přiřazují k obrazovým podporám. (Např: na tabulce jsou nalepené fotografie různých druhů kůr stromů. Děti je zkoumají hmatem a zrakem, přiřazují a porovnávají k obrázkům v knize.) Otázky: Víte, co je to kůra stromů? K čemu myslíte, že slouží? Dokážete pojmenovat stromy podle jejich kůry? Kterou kůru už jste někdy viděli a sáhli si na ni? Kterou jste ještě nikdy neviděli? Která kůra je vám na dotek příjemná a která naopak nepříjemná?
Příprava/pomůcky	Dřevěná deska s vyříznutým okénkem natřená tabulovou barvou, křída, fotoaparát, lupa.
Zadání/instrukce	Co vás napadne, když se řekne „les“? Tušíte, co všechno v lese najdeme? Která zvířata žijí v našich lesích? Co je to les (posed...)? Vaším úkolem teď je sledovat a zachytit to, co v lese najdete. Následně to vyfotíte do okénka tabulky. Je na vás, jak se domluvíte. Kdo bude fotit a kdo hledat. Fotografie nám pak v kroužku ukážete a společně zhodnotíme. Přesvědčíme se, jestli to, co jste vymysleli opravdu v lese najdeme a jestli najdeme i něco navíc. Víte, jak na to? Potřebujete s něčím poradit?
Popis	Děti s pedagogem sedí v kruhu. Pedagog se ptá, co všechno v lese najdeme, a píše nápady dětí na tabulku velkým tiskacím písmem. Pak odchází společně do lesa, kde si děti ověřují, zda jejich úvahy a nápady byly správné. Děti fotí to, co v lese najdou, a následně v kruhu hodnotí, jestli našly všechno to, co na tabulku napsaly, jestli něco chybí, nebo naopak přebývá a proč. Při těchto aktivitách se děti domlouvají, plánují, spolupracují při přípravě i při realizaci.
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	Vidím, že jste se domluvili, kdo bude hledat a kdo fotit. Jak byste mohli vyřešit to, že chcete fotit všichni? Ještě zkuste přemýšlet, co můžete v lese najít a kde to máte hledat. Vidím, že se stromů dotýkáte. Proč to děláte? Oceňuji vás, že jste se u hledání vystřídali.
Otázky pro reflexi	Co pro vás bylo obtížné najít? A co naopak snadné? Zjistili jste, na co všechno jste při svých nápadech zapomněli? Našli jste něco, co do lesa nepatří? Která kůra vás překvapila a proč? Co jste si zapamatovali? Co vás překvapilo? Co jste se dozvěděli?
Rizika/doporučení	Připomínat, že se mají vystřídat v hledání a fotografování.

Obrázek – Deska s vyříznutým okénkem v praxi 1

Obrázek – Deska s vyříznutým okénkem v praxi 2

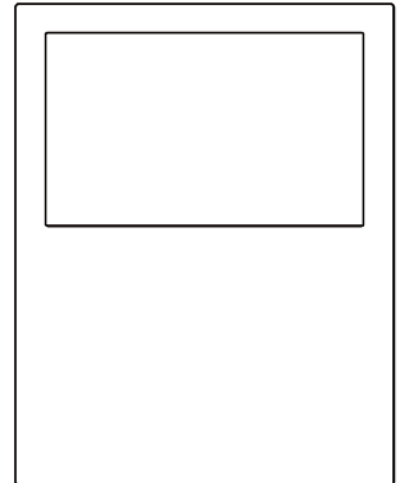
Obrázek – Deska s vyříznutým okénkem v praxi 3

Obrázek – Společná práce s deskou

Obrázek – Deska u kůry stromu

Projekt je financován z prostředků Evropské unie a České republiky v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost.

Obrázek – Deska s vyříznutým okénkem

5.5.5 Životní událost

Jméno autora	Sabina Plechingerová, Naděžda Husová
Název činnosti	Mezinárodní den dětí – Jak to chodí v mraveništi
Tematický celek	Životní událost
Oblast rozvoje	Vnímání – sluchové, hmatové
Očekávané výstupy	Zvládat základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, běžné způsoby pohybu v různém prostředí (zvládat překážky, házet a chytat míč, užívat různé náčiní, pohybovat se ve skupině dětí, pohybovat se na sněhu, ledu, ve vodě, v písku); vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů (sluchově rozlišovat zvuky a tóny, zrakově rozlišovat tvary předmětů a jiné specifické znaky, rozlišovat vůně, chutě, vnímat hmatem apod.); domluvit se slovy i gesty, improvizovat; záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost; chápat prostorové pojmy (vpravo, vlevo, dole, nahoře, uprostřed, za, pod, nad, u, vedle, mezi apod.), elementární časové pojmy (teď, dnes, včera, zítra, ráno, večer, jaro, léto, podzim, zima, rok), orientovat se v prostoru i v rovině, částečně se orientovat v čase; spolupracovat s ostatními
Věk dětí/dítěte	5–7 let
Doporučení	<p>Pokud má pedagog prostor k rozdělování dětí do skupin:</p> <p>Děti rozdělíme do skupin tak, aby v každé skupině bylo dítě s obtížemi. Ideální počet dětí ve skupině je 4–6. K rozřazení pedagog použije různě dlouhá dřívka (krátká, dlouhá, střední). Dětem s obtížemi rozdá od každé sady jedno dřívko, ostatní děti losují z dřívek a přiřadí se do skupin se stejnou délkou.</p> <p>Pokud pedagog nemá prostor k rozdělování dětí do skupin:</p> <p>Skupiny se tvoří samostatně. Pedagog pružně reaguje a rozděluje děti tak, aby v každé skupině bylo dítě s obtížemi. Dítě s obtížemi by nemělo být v roli navigátora.</p> <p>Pedagog by měl připravit více variant cest – kratší, delší, jednodušší a složitější (např. 2–5 pokynů na destičce).</p>
Příprava/pomůcky	Kartonové roury (představují klády) vyplněné materiálem (rýže, čočka, písek, kameny), hmatové destičky – šipky a puntíky z 3D tiskárny (lze vyrobit z kartonu), stejný materiál k nalepení na kartonové destičky (kameny, písek, rýže, čočka), maska přes oči, natahovací guma, obrázky mravenců.
Zadání/instrukce	<p>Jak vypadá mraveniště? Jak si myslíte, že ho mravenci dokáží postavit? Jak mravenci přenášejí těžké věci do mraveniště?</p> <p>Vzhledem k velikosti mravenců je potřeba, aby si mravenci téměř u všeho pomáhali. A my si teď jejich mravenčí spolupráci vyzkoušíme. Domluvte se ve skupině, kdo z vás je nejstarší. Nejstarší z vás bude navigátor a jeho úkolem bude dovést ostatní do mraveniště.</p>

Zadání/instrukce	<p>ZADÁNÍ PRO NAVIGÁTORA:</p> <p>Nasadím ti masku na oči. Až ji budeš mít, dostaneš před sebe destičku, kde bude buď rýže, čočka, písek, nebo kameny. Tvým úkolem je hmatem určit, co z toho máš před sebou. Sdělíš svému týmu, kterou z klád ti mají do mraveniště odnést – která obsahuje jednu ze zmíněných věcí. Pak je budeš navigovat do mraveniště. Ponesou vybranou kládu. I k tomu ti pomůžou pouze tvé ruce. Na kartě před tebou jsou šipky. Každá šipka ukazuje jiným směrem – dopředu, dozadu, vpravo, vlevo. Šipku si ohmatáš a řekneš svému týmu, kam ukazuje. Hned vedle šipky jsou puntíky. Puntíky podle hmatu spočítáš a řekneš týmu číslo. Počet puntíků znamená, kolik kroků mají daným směrem ujit. Jaké jsou směry šipek? Můžete mi zopakovat zadání? Co znamenají puntíky? Jak zjistíš, jakou máš popsat kládu?</p> <p>ZADÁNÍ PRO MRAVENČÍ PRACOVNÍKY:</p> <p>Postavte se do řady za sebe. Dám vám gumu, kterou si všichni dáte přes sebe tak, abyste byli všichni spojeni a měli volné ruce. Navigátor vám sdělí, jakou kládu máte přinést do mraveniště. Vaším úkolem je podle sluchu určit, kterou kládu vám navigátor popisuje. Správnou kládu mu přinesete. Přenesete ji tak, že ji zvednete a společně nesete nad sebou. Spolupracujte a domluvte se. Dalším vaším úkolem je dostat se ve skupině, s kládou nad hlavou, bezpečně do mraveniště, kde kládu odložíte. Navigátor vám řekne, jak se do mraveniště dostat. Vždy vám řekne směr a číslo. Např. DOZADU, ČTYŘI. To znamená udělat čtyři kroky dozadu. Podle jeho instrukcí dojdete k mraveništi, kde kládu položíte. Kdo mi zopakuje zadání? Jaký je postup práce? Zopakuj mi, jaký směr mohou určovat šipky?</p>
Popis	<p>Pedagog s dětmi rozvíjí téma mravenců a prací v mraveništi. Společně se zamýšlejí nad tím, jakou práci má jaký mravenec a jak mají role v mraveništi rozdělené. Děti v průběhu týdne mají ve třídě k dispozici tablet s výukovým videem, kde mohou nastudovat, jak to skutečně chodí.</p> <p>Rozdělí se do skupin a určí nejstaršího, nebo nejschopnějšího navigátora. Ten se posadí ke stolu a vezme si masku na oči. Před sebou najde desku, na které je přilepený jeden z materiálů (kameny, rýže, písek, čočka). Podle hmatu určí, který materiál to je. Během toho se ostatní členové skupiny seřadí do zástupu. Pedagog přes ně dá natahovací gumu tak, aby byly všechny děti gumou spojené a měly volné ruce. Když je skupina připravena, navigátor jim řekne, který materiál v kládě hledají. Tým mravenčích pracovníků podle sluchu (přesýpáním roury) hledá požadovaný materiál. Kládu přenáší všichni společně s nataženými pažemi nad sebou. Děti ve skupině spolupracují a domlouvají se.</p> <p>Navigátor má před sebou také desku, kde jsou šipky a puntíky. Tuto šipku navigátor ohmatá, a určí tak skupině směr (dopředu, dozadu, vpravo, vlevo), puntíky spočítá a řekne, kolik kroků tím směrem mají udělat. Skupina dojde do mraveniště, kde kládu odloží.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Jak poznáte, čím je kláda vyplněná? Jak jste se domluvili, že jste vzali správnou kládu? Jak rozumíte navigátorovi?</p>
Otázky pro reflexi	<p>Jaká byla tato aktivita? Co pro vás bylo obtížné? Co byste příště udělali jinak? Jak byste to vymysleli? Jaký jste měli problém? Jak jste ho vyřešili? Co jste se dnes naučili? Co jste si vyzkoušeli? Jaké bylo tvé hmatové vnímání? Co se ti povedlo?</p>

Rizika/doporučení

Výrazně odlišná výška dětí ve skupině – při výběru skupiny doporučujeme kalkulovat s výškou dětí, aby se předešlo tomu, že na kládu někdo nedosáhne.

Neznalost pravé a levé strany.

Obrázek – Hmatové destičky

Obrázek – Role navigátora

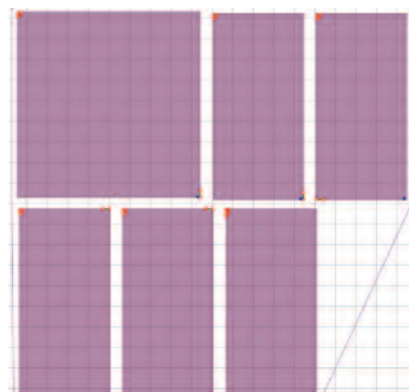
Obrázek – Vyhledávání materiálu podle sluchu

Obrázek – Role mravenčích pracovníků

Obrázek – Navigování

Obrázek – G kod do 3D tiskárny – Šipka a puntíky

5.5.6 Blízké okolí

Jméno autora	Hana Zárubová
Název činnosti	Život v kapce vody
Tematický celek	Blízké okolí
Oblast rozvoje	Vnímání – zrakové
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ rozlišovat, co prospívá zdraví a co škodí ■ mít povědomí o významu životního prostředí ■ být citlivý k přírodě ■ mít povědomí o živé a neživé přírodě ■ koordinace ruka – oko ■ vnímat svět všemi smysly ■ pracovat ve skupině, spolupráce
Věk dětí/dítěte	4–7 let
Doporučení	Omezit počet zkoumaných vzorků – např. pouze voda z rybníka a voda z vodovodu. Nebo dítě nechat vybrat, který vzorek chce zkoumat.
Příprava/pomůcky	3 skleničky s víčkem, malé lupy, mikroskop a příslušenství, iPad (k propojení a detailnímu prohlížení kapky vody pod mikroskopem), papírový filtr.
Zadání/instrukce	Zahrajeme si na hydrology a proměníme se v malé badatele. Do sklenic nabereme: a) vodu z rybníka b) vodu z jezírka c) vodu z vodovodu d) pokud jsou venku kaluže, můžeme použít i vodu z kaluže
Popis	Povídání o tom, jaké známe vodní toky nabírání vody prohlížení vody ve sklenicích – okem prohlížení vody ve sklenicích malými lupami prohlížení kapky vody z každé sklenice pod mikroskopem, přenos obrazu mikroskopu do iPadu filtrování vody z jednotlivých sklenic prohlížení přefiltrované vody Děti zkoumají jednotlivé vzorky v malých skupinkách.
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	Pedagog děti vede k tomu, aby si prohlédly vodní toky, pomáhá dětem s nabíráním vody, při prohlížení vody ve sklenicích děti nabádá k tomu, aby se pokusily popsat, co vidí, pokládá otázky, jaký je rozdíl mezi prohlížením okem a lupou, mikroskopem.
Otázky pro reflexi	Než začneme prohlížet vodu, zeptá se pedagog dětí: „Myslíte si, děti, že bude voda čistá?“ Kterou vodu byste si vybraly k pití? Myslíte si, že taková voda rybám vadí/nevadí a proč? Uměly by ryby žít ve vodě z kohoutku? (pitná voda) Co jste všechno, děti, zjistily a vypožadovaly ze svých vzorků? Jak se vám pozorování líbilo/nelíbilo? Jak se vám ve skupince pracovalo?
Rizika/doporučení	Při nabírání vody pedagog dítěti pomáhá, aby nespadlo do vody nebo se nezranilo.

Obrázek – Vodní toky – Rybník

Obrázek – Pozorování rozdílů
pouhým okem

Obrázek – Pozorování rozdílů
malými lupami 1

Obrázek – Pozorování rozdílů
malými lupami 2

Obrázek – Pozorování rozdílů
mikroskopem 1

Obrázek – Pozorování rozdílů
mikroskopem 2

Obrázek – Detaily mikroskop

5.5.7 Dary přírody

Jméno autora	Petra Staňková
Název činnosti	Potraviny
Tematický celek	Dary přírody
Oblast rozvoje	Vnímání – chuťové, čichové
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ využívá svých smyslů pro různé hry a činnosti ■ spolupracuje ve skupině, zapojuje se do společných činností ■ procvičuje si jemnou motoriku při napichování ochutnávek ■ chová se ohleduplně k druhým při vkládání do úst ■ koordinuje své pohyby
Věk dětí/dítěte	2–7 let
Doporučení	Dávat dítěti běžnější potraviny, které dítě jistě zná.
Příprava/pomůcky	<p>Ovoce (jablko, banán, kiwi, borůvky, citron), zelenina (okurka, ředkvička, paprika, rukola), ostatní potraviny (chléb, kyselá okurka, párek, plátkový sýr, slané brambůrky).</p> <p>Sladkosti (čokoláda, lentilky, bonbony), dřevěné prkénko, nůž, táč, talíř, škraboška na oči, párátko.</p>
Zadání/instrukce	Děti, pečlivě prohlížejte, co máte před sebou. Společně si vyjmenujeme, co všechno na stole vidíme. Co je zdravá potravina a které potraviny jsou nezdravé? Zopakujeme si, jaké máme chutě (slané, sladké, hořké, kyselé). Je na tácu něco, co někdo nejí? Nasadte si škrabošku a zkuste uhodnout, co vám bylo dáno do úst. Co cítíš? Jakou chuť? Je to slané, sladké, kyselé, hořké? Co si myslíš, že by to mohlo být?
Popis	Děti se postaví či si sednou okolo stolečku, na stolečku bude připravený táč s potravinami. Na začátku si děti prohlédnou, co vše na tácu mají připravené. Společně hovoří o tom, co vidí za potraviny, co je zdravé, či nikoliv, co komu chutná. Každé dítě bude mít možnost dostat škrabošku na oči a jen díky chuti zkusí uhádnout, co by to mohlo být. Nejprve ukáže pedagog, jakým způsobem se opatrně vkládá ochutnávka druhému do úst. Děti vytvoří dvojice nebo menší skupinky, ve kterých si vzájemně dávají ochutnávat. Mezi sebou si spontánně povídají o tom, jaké chutě cítí a co ochutnávají.
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	Pedagog děti nabádá, aby nespěchaly a pořádně ochutnaly, aby si dobře rozmyslely, co jim to připomíná. Zda je jídlo sladké, slané, kyselé či hořké.
Otázky pro reflexi	<p>Poté si děti sednou v kruhu, zhodnotí, jak si hru užily (co se jim líbilo a co ne).</p> <p>Co se vám dnes nejvíc líbilo/nelíbilo? Co vám chutnalo/nechutnalo? Co sis zapamatoval? Co ti dělalo největší problém? Co tě potrápilo? Co bylo nejlehčí? Co bylo nejsladší? Co bys ve hře chtěl mít příště? Jaké máme chutě?</p>
Rizika/doporučení	Pro hru, pokud je více dětí, je lepší rozdělit děti na menší skupinky. Děti se lépe soustředí, na každého dojde řada, nemusí dlouho čekat a překřikovat se. Pro všechny děti je tato aktivita velmi lákavá, proto se jí bude chtít zúčastnit větší počet dětí. Používat raději jen měkčí potraviny. Zjistit si dopředu alergie dětí a chuťové preference.

Obrázek – Potraviny

Obrázek – Povídání o tom, co je slané, sladké, kyselé

Obrázek – Ochutnávka se škraboškou

Obrázek – Ochutnávka

Obrázek – Ochutnávání

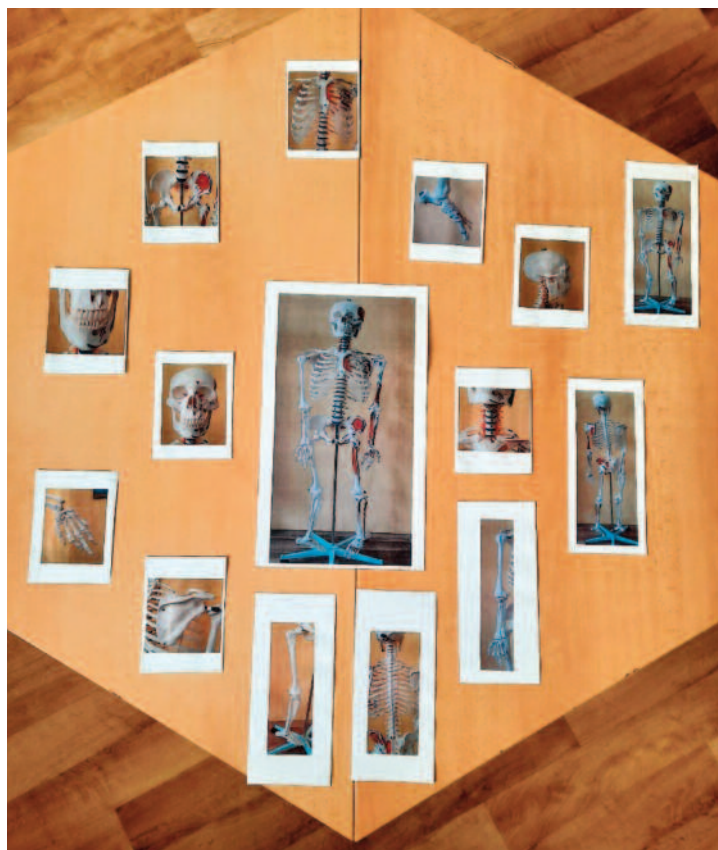
5.5.8 Lidské tělo

Jméno autora	Veronika Fusková
Název činnosti	Objevování lidské kostry
Tematický celek	Lidské tělo
Oblast rozvoje	Vnímání
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Pojmenovat části těla a některé orgány, znát základní pojmy užívané ve spojení se zdravím, pohybem a sportem. ■ Pojmenovat viditelné části těla včetně některých dílčích částí (např. rameno, koleno, loket, zápěstí) a některé vnitřní orgány (např. srdce, plíce, mozek, žaludek). ■ Pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno. ■ Vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, ve vhodně zformulovaných větách. ■ Zaměřovat se na to, co je z poznávacího hlediska důležité. ■ Vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů. ■ Vědomě využívat všech smyslů, záměrně pozorovat, mít postřeh, všimnout si (nového, změněného, chybějícího).
Věk dětí/dítěte	5–6 let
Doporučení	Pokud je ve třídě dítě s SVP, volíme menší počet kartiček a malý okruh míst, kde jsou karty poschovávány. Záleží na věkových a individuálních zvláštěnostech. Pokud má dítě velké obtíže, volíme jednu nebo dvě karty, které dítě alespoň pojmenuje a zařadí, kde karta (karty) byla uložena.
Příprava/pomůcky	Obrázky (fotografie) lidské kostry či její části (lebka, paže, patní kost, lopatka atd.) ve formě kartiček, velký obrázek (fotografii) kostry nebo skutečný model kostry.
Zadání/instrukce	Čeká vás úkol ve dvojicích. Budeme hledat obrázky s částmi lidské kostry. Projdi trasu a vnímej okolí kolem sebe. Pokud cestu projdeš pozorně, uvidíš obrázky lidské kostry. Zapamatuj si místa a obrázky. Poté cestu, místa nalezených obrázků zakresli do připravené mapky (fotky) třídy, zahrady apod. Teď vyrazí na trasu kamarád, který bude podle mapky obrázky hledat a sbírat. Z přinesených obrázků pak společně zkusíte poskládat lidskou kostru. Budete se muset hodně domlouvat a spolupracovat.
Popis	Rozdělíme děti do dvojic. Děti mají za úkol projít trasu, kterou jim pedagog určí (místem může být třída, chodba, zahrada či místa na procházce). Na zvolených místech, která děti předem neznají, jsou uschovány (na viditelných místech) obrázky lidské kostry. Děti mají za úkol obrázky pojmenovat a zapamatovat si je i místo, kde daný obrázek viděly. Poté dítě zakreslí umístění schovaných obrázků do připravené mapy, fotografie prostředí, ve kterém hledalo. Pak podle mapy vyrazí druhé dítě na sběr obrázků, podle znázorněných bodů. Na závěr děti společně sestaví z přinesených obrázků lidskou kostru. Během celé činnosti musí děti kooperovat a komunikovat. Podporujeme je v samostatnosti. Pokud budou mít problém, zkusí hledat rady u ostatních kamarádů. Teprve pak u pedagoga. Děti si společně opakují názvy části kostry a hledají je na modelu kostry nebo v encyklopedii.

Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	Domluvili jste se s kamarádem, kdo půjde první? Vidím, že se ti podařilo zaznamenat, kde se obrázky nacházejí. Máš jich plný počet? Jak jsi zaznamenal místa obrázků do mapy? Chtěli byste si role vystřídat? Daří se vám složit kostru? Slyším, že pojmenováváte části kostry. Vzpomněli jste si na všechny názvy? Jak si poradíte, když vám bude nějaký obrázek chybět?
Otázky pro reflexi	Který úsek cesty byl nejlepší/nejhorší? Co sis zapamatoval/nezapamatoval? Jak se ti práce dařila? Dařilo se vám se domlouvat ve dvojici? Vyhovoval vám způsob značení v mapě? Jaké to bylo orientovat se jen podle bodů? Která část úkolu pro vás byla nejsložitější?
Rizika/doporučení	Děti s menší slovní zásobou nemusí popisovat místo, kde daný obrázek viděly, ale ukáží ho na mapě. Pouze pojmenují obrázek, který si u daného bodu zapamatovaly. Rizikem může být malá slovní zásoba dítěte a nízká znalost názvů pojmů z obrázků.

Obrázek – Velká fotografie lidské kostry

Obrázek – Obrázky (fotografie) části lidské kostry

5.5.9 Rostliny

Jméno autora	Vladimíra Andrtová
Název činnosti	Jedlé a nejedlé rostliny
Tematický celek	Rostliny
Oblast rozvoje	Vnímání – chuťové, čichové, zrakové
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none">■ Vnímat a rozlišovat pomocí smyslů.■ Poznávat nová slova.■ Být aktivní, ptát se.
Věk dětí/dítěte	3–6 let
Doporučení	Používáme slovní nápovědu, obrázky.
Příprava/pomůcky	Semínka řeřichy, vypěstované rostliny – kopr, listová petržel, pažitka, pokojové rostliny, kelímky se zeminou, buničina, voda.
Zadání/instrukce	<p>Budeme si hrát na zahradníky a vypěstujeme si vlastní bylinky. Rozdělíme se do skupin, ve kterých budete společně pracovat. Vymyslete postup, jak semínka řeřichy vypěstovat. Představili byste nám své návrhy? Čím musíme začít? Bude potřeba se dále o semínka starat? Pozorujte, co se se semínky v průběhu dní děje. Až vyklíčí, budeme v úkolu pokračovat.</p> <p>Domluvte si ve skupině odpovědi na tyto otázky: Víte, jak bychom mohli rozdělit druhy rostlin? Podle čeho? Co je důležité vědět o rostlinách v kuchyni? Na stole máme připravené různé druhy rostlin. Napadne vás, jak rozdělit právě tyto rostliny? Jak poznáme jedlou a nejedlou rostlinu? Na co se používají tyto květiny, když ne k jídlu? Jak jim říkáme? A jak nazýváme ty jedlé? Na co bychom je použili? Ochutnáte? Co vám připomínají? Znáte je odněkud? K čemu nám slouží pokojové rostliny?</p> <p>Máte nějaké doma?</p> <p>Pomáháte doma s pěstováním rostlin?</p> <p>Co potřebují rostliny k životu?</p> <p>Jak můžeme jedlé rostliny používat?</p>
Popis	<p>S dětmi vysejeme semínka řeřichy (děti pracují ve skupinkách), která vyrostou během tří dnů.</p> <ol style="list-style-type: none">1. Na buničinu si nasypeme semínka řeřichy, zalijeme vodou. Až nám vyrostou, budeme v úkolu pokračovat. Děti sledují růst rostlin ve třídě.2. Řeřicha nám vyrostla, tak se naučíme rozlišovat jedlé a nejedlé rostliny. <p>Na stolečku máme připravené pokojové rostliny a dále řeřichu, kopr, listovou petržel a pažitku. S dětmi si o rostlinách povídáme, pojmenováváme, jmenujeme, které jsou jedlé a které nejíme. Nakonec dáme stranou pokojové rostliny a necháme děti ochutnat ty, které se jí.</p>

Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Dobře si rostliny prohlédněte. Jakou mají barvu? Jaké mají listy? Zkuste ochutnat, jakou to má chuť? Shodujete se ve skupině? Jak postupujete? Vidím, že někteří z vás se nezapojují. Mohli byste zkusit změnit svou spolupráci? Podle čeho jste rozdělili tyto rostliny? Jak jste na to přišli? Jaké rostliny znáte? Proč se některé dají jíst a jiné ne? Kdo bude ve vaší skupině ochutnávat? Dokážete popsat chuť? Kdo to ještě zkusí?</p>
Otázky pro reflexi	<p>Jak se vám spolupracovalo? Podařilo se vám zapojit všechny členy skupiny? Bylo těžké se domlouvat? Potřebovali jste s něčím poradit? Shodli jste se na řešení?</p>
Rizika/doporučení	<p>Musíme dbát, aby pokojové rostliny nebyly jedovaté a aby je děti opravdu neochutnaly.</p>

Obrázek – Setí řeřichy – Příprava pokusu

Obrázek – Poznávání rostlin

Obrázek – Ochutnávka řeřichy

Obrázek – Ochutnávka jedlých rostlin

5.5.10 Životní jubileum dítěte

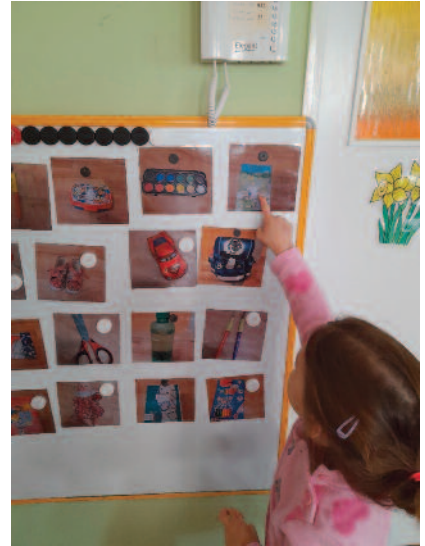
Jméno autora	Vladimíra Andrtová
Název činnosti	Počet slabik a izolace 1. hlásky
Tematický celek	Životní událost dítěte
Oblast rozvoje	Vnímání – sluchové
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Pojmenovat většinu toho, co nás obklopuje. ■ Učit se a aktivně používat nová slova. ■ Být aktivní a ptát se.
Věk dětí/dítěte	5–6 let
Doporučení	<ul style="list-style-type: none"> ■ Individuální přístup. ■ Začínat s jednoduchými slovy (dvouslabičnými). ■ Hlasem zvýraznit 1. hlásku. ■ Pomoc při vytleskání slabik. ■ Počítat slabiky na prstech.
Příprava/pomůcky	Obrázky předmětů, které děti potřebují do školy.
Zadání/instrukce	Brzo půjdete do školy. Na tabuli jsou obrázky věcí, které školáci potřebují. Vaším úkolem je věci vyjmenovat a vytleskat slabiky, určit počet slabik a první hlásku ve slově – na co slovo začíná. Ale pozor! Jsou tam i obrázky věcí, které do školy nepatří. Teď si to vyzkoušíte ve skupině. Dávejte pozor a v případě potřeby kamarádovi zkuste pomoci nebo mu poradit, jak pokračovat dále. Na závěr popište, jak se vám dařilo.
Popis	<p>S dětmi si povídáme o škole, popřípadě navštívíme 1. ročník základní školy, aby viděly, jak to ve škole chodí.</p> <p>Potom dětem ukážeme připravené obrázky a děti vytleskávají slabiky, určují počet slabik, izolují první hlásku ve slově.</p> <p>S dětmi, které toto zvládají, procvičujeme určování poslední hlásky ve slově.</p> <p>Pak děti rozdělíme do malých skupin, ve kterých si budou řídit aktivitu samostatně. Podporujeme spolupráci a aktivní používání popisné zpětné vazby.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Ukaž obrázek. Co je na obrázku? Vytleskej slovo na slabiky, kolikrát jsi tleskl? Čím začíná slovo? Řekni si slovo ještě jednou. Pokud to nejde – pojd', zkusíme to společně. Mohli byste nějak kamarádovi poradit, aby mohl úkol dokončit sám? Vidím, že mluví ve skupině jen jeden. Mohli byste vymyslet, jak se budete střídat?</p>
Otázky pro reflexi	<p>Kdy se vám lépe pracovalo a proč? Jak vám šlo popsat, co se kamarádovi dařilo? Bylo těžké se soustředit na to, co ostatní říkají? Proč? Co bylo v úkolu nejtěžší/nejlehčí? Jaké předměty budeš potřebovat ve škole? Co do školy nepatří? Umíš už nějaká písmenka? Co by měl školák umět?</p>
Rizika/doporučení	Dítě hlásku na začátku slova neslyší – děti utvoří dvojice/skupinky a hlásku se snaží určit společně, popř. pomůže pedagog nebo ve spolupráci ostatní děti.

Obrázek – Izolace první hlásky

Obrázek – Slabiky

Obrázek – Pojmenování předmětů

5.5.11 Komunikace mezi námi

Jméno autora	Yuliia Barzhak
Název činnosti	Školkové kino
Tematický celek	Komunikace mezi námi
Oblast rozvoje	Vnímání – zrakové
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Pedagog vybízí děti, aby slovy, pohybem nebo mimikou vyjádřily, co ve filmu vidí. ■ Vynechá pohyb v hudbě a pohybových hrách. ■ Pedagog vytváří situace, v nichž děti využívají prvky dramatické improvizace.
Věk dětí/dítěte	4–6 let
Doporučení	<p>Dítě se SVP se snažíme co nejvíce zapojit do dialogu a dramatické improvizace.</p> <p>Pokud se děti se SVP nevyjadřují nebo se nezapojují, ptáme se jich na jejich názor při komunikaci, vyslechneme si jejich verzi příběhu. V případě potřeby jim pomůžeme podpurnými otázkami.</p>
Příprava/pomůcky	Interaktivní tabule, film/pohádka.
Zadání/instrukce	<p>Podíváme se příběh/vyprávění bez přehrávání zvuku. Budeme sledovat, co se tam děje. V polovině film zastavíme a zkusíme společně vymyslet, o čem postavy asi mluví, o čem příběh je. Pak se na pohádku dodíváme a po skončení probereme, jak se nám obsah podařil odhadnout. Nebo jestli byl příběh úplně jiný? Podaří se vám ho převyprávět? Zkusíme vymyslet svůj vlastní text k příběhu? Dovedeme i kousek zahrát? Pojdte si rozdělit role.</p>
Popis	<p>Pedagog sleduje s dětmi ve třídě film/pohádku bez zvuku. V polovině filmu se zastaví, aby měly děti příležitost k brainstormingu, o čem by příběh mohl být. Je dobré, když se k tomu vyjádří více dětí. Pak film společně dokoukají, a když skončí, znovu si vymění názory na obsah příběhu.</p> <p>Pak rozdělte děti do skupinek po 2–3, jejich úkolem bude vymyslet dialogy podle vlastní fantazie/nápadů. Poté děti příběh zdramatizují.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>O čem podle vás film je? Co v něm aktéři řeší za situace? O čem asi mluví? Nebo o kom? Vidím, že probíráte tuto scénu, na co jste přišli? Jak bude příběh asi pokračovat dále? Oceňuji, že jste se neostýchali a vymysleli si vlastní příběh.</p> <p>Dokázali jste jako skupina velmi pěkně spolupracovat.</p> <p>Vymysleli jste opravdu zajímavý příběh.</p> <p>Oceňuji, že jste ho nechali vyprávět mladší děti.</p>
Otázky pro reflexi	<p>Chtěli byste si takhle zahrát znovu?</p> <p>Čím to pro vás bylo zajímavé?</p> <p>Jaké to je sledovat pohádku bez zvuku?</p> <p>Je to snadné, nebo těžké?</p> <p>Je něco, co vás překvapilo? Co vám dělalo největší problém?</p> <p>Která část pro vás byla nejvíce zajímavá?</p>

Rizika/doporučení

Snažte se, aby se při vyprávění příběhu střídalo co nejvíce dětí.

Délka příběhu je max. 10 min.

Skupiny rozestavte co nejdále od sebe při vytváření vlastního dialogu, aby nebyly ovlivněny verzí jiné skupiny.

Obrázek – Komunikace mezi námi 1

Obrázek – Komunikace mezi námi 2

5.5.12 Čtyři roční období

Jméno autora	Yuliia Barzhak, Zuzana Sádovská
Název činnosti	Barevné roční období
Tematický celek	Čtyři roční období
Oblast rozvoje	Vnímání – sluchové
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ vyjadřovat hudbu pohybem ■ uplatnit vlastní představivost ■ spolupracovat při společných činnostech ■ charakterizovat roční období ■ rozlišovat roční období podle typických znaků ■ uplatňovat verbální a neverbální komunikaci ve vztahu k obsahovému kontextu ■ vyjadřovat vztah k životnímu prostředí pomocí uměleckých výrazových prostředků ■ uplatňovat tvořivost při hře
Věk dětí/dítěte	4–6 let
Doporučení	Děti se SVP mohou tuto aktivitu provádět společně ve dvojicích.
Příprava/pomůcky	Barevné stuhy, hudební nahrávky, CD přehrávač, obrazový materiál, znamení ročních období – značky.
Zadání/instrukce	<p>Lehněte si na záda, zavřete oči a naslouchejte zvukům přírody. Vybaví se vám něco, když slyšíte tyto tóny? Vnímejte, co si představujete, budeme si o tom pak povídat. Po poslechu písničky si děti sednou a povídají si: Jak se podle vás pohybuje zima? A jak se pohybuje léto? Kdo se pohybuje pomaleji? Jak se pohybuje letní vánek a jak se pohybuje padající sněhová vločka v zimě? Jak tančí listy ve větru na podzim? Nyní se budeme pohybovat jako jarní květiny na louce, když zafouká větřík. Rozdělíme se do skupin a zkusíte ve dvojici předvádět své ztvárnění počasí ostatním kamarádům ve skupině, kteří ho budou hádat. Domlouvejte se ve dvojici, jak se úkolu zhostíte.</p> <p>Zahrajeme si hru na roční období. Budete se pohybovat podle rytmu a nálady hudby. Když se ztlší hudba, zaběhnete do rohu shodného s barvou stužky na vaší ruce.</p>
Popis	<p>Pedagog zahraje dětem písničku, která charakteristicky vyjadřuje proměny přírody. Děti poslouchají se zavřenýma očima a představují si, co jim pedagog v hudbě říká. Děj příběhu souvisí se znaky ročních období: svítí slunce, prší, fouká vítr, ze stromů padá listí, tančí sněhové vločky, rostou květiny, děti pouštějí draky atd. Následně společně rozvinou diskuzi o svých představách a vymýšlí další možné znázornění druhů počasí a dějů v přírodě.</p> <p>Poté se rozdělí děti do skupin minimálně po dvou. Dvojice ukáže ostatním své ztvárnění počasí a druhá dvojice diskutuje o tom, co by to mohlo být. Pak si role vymění.</p> <p>Po skončení aktivity si děti zahrají pohybovou hru nazvanou čtyři rohy.</p> <p>Pedagog zavěsí do každého rohu třídy stužku, která charakterizuje roční období (žlutá – podzim, modrá – zima, zelená – jaro, červená – léto).</p> <p>Děti si z pytlíku vyberou barevnou stužku.</p> <p>Volně se pohybují po třídě do rytmu hudby, když pedagog hudbu ztlumí, úkolem dětí je schovat se do svých koutů – podle toho, jakou barvu stužky drží v ruce.</p> <p>Pedagog postupně hru obměňuje tím, že do kruhu zve jen ty děti, které představují podzim, jaro, léto, zimu.</p>

Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Jsi krásný list ve větru. Když tě vidím, jak se lehce pohybuješ, vybaví se mi jarní louka s motýly. Je to tvoje představa? Myslíš, že listy létají jen po zemi, nebo jsou také trochu ve vzduchu? Co kdybychom to zkusili?</p> <p>Myslíte si, že když letí sněhová vločka, je jí zima? Zkusíte znázornit různé druhy větru, vánek, vichřici, tornádo? Vidím, že se vám daří se domluvit na podobě větru. Vystřídali jste se všichni? Potřebuje ještě někdo čas na dokončení úkolu?</p>
Otázky pro reflexi	<p>Slyšel jsi někdy píseň, kterou jsem ti pustil na začátku? Co pro tebe bylo nejtěžší? Které „počasí“ ti bylo nejpříjemnější? Bylo složité rozlišit náladu hudby? Stalo se někdy, že by se ti nic nevybavilo? Bylo těžké se ve dvojici domluvit, jak bude vaše „divadlo“ vypadat? Co jste řešili za situace? Zvládli jste se všichni vystřídat?</p> <p>Jakou jinou barvu bys chtěl, aby měla stuha? Proč?</p> <p>Jaké jiné roční období byste chtěli mít v naší hře? Co jste se tímto cvičením naučili? Bylo těžké se soustředit?</p>
Rizika/doporučení	<p>První činnost je lepší provádět venku.</p> <p>Zajistěte bezpečný pohyb dětí během aktivity.</p> <p>Nebojácným dětem umožněte pohyb ve dvojicích.</p>

5.5.13 Sport

Jméno autora	Veronika Ojo
Název činnosti	Co to je?
Tematický celek	Sport
Oblast rozvoje	Vnímání – hmatové
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ identifikovat hmatem a popsat, o jaký předmět se jedná ■ umí určit, o jaký sport se jedná, a popsat, co se v tomto sportu dělá a používá ■ dodržuje pravidla hry (nešeptá ani neříká, jaký předmět drží v ruce)
Věk dětí/dítěte	3–6 let
Doporučení	Dětem se SVP poskytneme více času, aby si mohly zařízení při činnosti osahat.
Příprava/pomůcky	Sportovní vybavení (puk, basketbal, baseball, ...), tráva, písek, led, voda, helma, fotbalový dres, plavecká čepice, sukně, rukavice.
Zadání/instrukce	Děti, čeká nás sportovní bojovka se třemi stanovišti.
Popis	<p>V prostoru mateřské školy (hřiště, třída) jsou 3 stanoviště ve středních vzdálenostech. Každá aktivita má na stanovištích předem připravené pomůcky:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sportovní náčiní, pomůcky (puk, fotbalový míč, brusle). 2. Voda v nádobě, tráva v nádobě, led v nádobě, písek v nádobě. 3. Dětské pomůcky, sportovní oblečení (fotbalový dres, plavecká čepice, helma, ...). <p>Děti se rozdělí do skupin po třech, aby si mohly vystřídat role na každém stanovišti – hádající, asistent (pomáhá nasazovat masku a zajišťuje bezpečí hádajícího) a průvodce (hledá cestu ke stanovišti, podává hádané předměty). Děti se ve skupině domlouvají na postupu a střídání rolí.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. V prvním úkolu děti hmatem popíší a nakonec určí předmět a použití náčiní, které si vybraly z hromádky. 2. Pomocí hmatu budou hádat a určovat, při jakých sportech se vyskytují dané materiály (plavání ve vodě, bruslení na ledě, běhání na písku, ...). 3. V poslední aktivitě děti nejprve hmatem zjistí, co by to mohlo být za předmět, a poté se pokusí obléknout si daný kus oděvu/vybavení tak, jak si myslí, že by se měl nosit. <p>Na všech stanovištích mají děti šátek/masku přes oči na spaní. Po skončení aktivity můžeme s dětmi ještě probrat, jaké všechny sporty prostřednictvím pomůcek poznaly a co se o sportech dozvěděly. V případě dostatku času a zázemí si je dobré i sporty vyzkoušet. I jen improvizovaně, aby děti měly možnost si představit, o co se vlastně jedná.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Co si myslíte, že držíte v ruce?</p> <p>Chladí vás to, co držíte v ruce? Co by to tedy mohlo být?</p> <p>Líbí se vám materiál toho, co držíte v ruce? Jaký materiál by to mohl být?</p> <p>Kam byste měli položit to, co držíte? Na nohy, na ruce?</p> <p>Jaký další sport se hraje na ledě? Ve vodě?</p> <p>Vidím, že spolu diskutujete, o čem? Daří se vám střídání rolí?</p>

Otázky pro reflexi	<p>Která hra se vám líbila nejvíce? Proč?</p> <p>Chtěli byste si ji zahrát znovu? Proč?</p> <p>Co bylo nejtěžší uhodnout?</p> <p>Bylo velmi obtížné uhodnout, co držíte v ruce, pouze podle hmatu? Aniž byste viděli očima?</p> <p>S jakými sporty jste se seznámili? Jak se vám spolupracovalo?</p> <p>Myslíte si, že je snadné žít bez zraku? Bez možnosti vidět? Dokážete popsat, jak jste se cítili, když jste nic neviděli?</p>
Rizika/doporučení	<p>Poté, co si děti nasadí pásky přes oči, doporučujeme průvodci, aby předměty v aktivitách promíchal, aby si hádající nevybíral předměty z paměti.</p> <p>V první a třetí aktivitě doporučujeme předměty zabalit do neprůhledného sáčku, aby děti již nemohly předměty předem identifikovat.</p>

Obrázek – Alice hádá, co to je

Obrázek – Co máme na talíři?

Obrázek – Leila hádá písek

Obrázek – Osahali jsme si led

Obrázek – Pracujeme spolu

Obrázek – Předměty

Obrázek – Co to může být?

Obrázek – Plavecké potřeby

Obrázek – Hledáme oblečení pro plavce

5.5.14 Zvířata

Jméno autora	Zuzana Sádovská
Název činnosti	Na dvoře
Tematický celek	Zvířata
Oblast rozvoje	Vnímání – sluchové
Očekávané výstupy	Aktivně poslouchá dětskou hudbu, písničky a zpěv pedagoga. Vyjadřuje zážitky z poslouchané hudby slovně, pohybem nebo jinými výtvarnými prostředky. Rozpozná dětský hlas, mužský, ženský, sólový zpěv, skupinový zpěv, zvuk nejnámějších klasických nástrojů, odkud zvuk vychází a tón.
Věk dětí/dítěte	3–6 let
Doporučení	Motivujeme děti se SVP k účasti na aktivitách – ujišťujeme je, že jejich spolupráce je pro celkový výsledek důležitá. Pomůžeme vybrat vhodný nástroj. Případně se domluvíme s dětmi o společné pomoci s udržení rytmu atd.
Příprava/pomůcky	Audio: zvířata – zvuky, píseň Když jsem já sloužil, kruhy (hula-hoops), obrázky a figuríny zvířat.
Zadání/instrukce	Děti, dnes nás čeká poslechový úkol. Pomocí sluchu budete ve skupině hledat zvířata, kterým patří hlas ze zvukové nahrávky. Pak k nim z hromady obrázků na zemi najdete i mládě. Na druhém stanovišti zkusíte natrénovat koncert pro kamarády na píseň, kterou jsme zpívali v rozcvičce, „Když jsem já sloužil“. Vaším úkolem bude si ve skupině rozdělit nástroje a vymyslet, jak píseň hudebně doprovodíte. Nezapomeňte, že každý orchestr má svého dirigenta, který pomáhá hudebníkům hrát ve správný čas. Našly byste u sebe ve skupině někoho, kdo s tím již má zkušenost nebo by se mu to mohlo dařit? Můžete i hlasovat.
Popis	<p>Třída může být uspořádána jako farma. V prostoru jsou rozmístěna zvířata (plastoví panáčky, obrázky, ...) Před zahájením aktivit si všechny děti zahřejí hlasivky pomocí dechové a hlasové rozcvičky (nádech do bránice a výdech, např. rytmická rozcvička na slova ka-čen-ka, ko-čič-ka, krá-va, ko-zič-ka). Rytmizaci spojí s tleskáním a zazpívají písničku „Když jsem já sloužil“. Děti se pohybují po dvoře jako domácí zvířata a napodobují zvuky těch zvířat, které děti navrhnou. Pedagog jim k tomu hraje příslušnou melodii na klavír (např. kráva – pomalu a líně, hluboké tóny, kuře – vesele a jemně a vysoké tóny).</p> <p>Pedagog pomůže dětem se rozdělit do 2 skupin a odlišit je barevnými náramky. Děti projdou činností na stanovištích společně, úkoly plní ve skupinách podle barev náramků. Zatímco první skupina plní první úkol, druhá skupina dětí plní druhý úkol, pak se role vystřídají.</p> <p>1. stanoviště:</p> <p>Na zemi jsou přichystané obrázky dospělých zvířat a jejich mláďat. Na základě zvukové nahrávky najde skupina příslušné zvíře a pak k němu přiřadí mládě. Druhy zvířat řadí podle poslechu nahrávky. Společně kontrolují správnost a pomáhají si.</p> <p>2. stanoviště:</p> <p>Děti si s pomocí pedagoga připraví „koncert“ s Orffovými nástroji k písni „Když jsem já sloužil“. Ve skupině si rozdělují úkoly, diskutují o podobě koncertu a hudebního doprovodu. Po secvičení předvedou své umění kamarádům z druhé skupiny. Pak pokračují k jinému stanovišti a „koncert“ secvičuje další skupina.</p>

Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	Vidím, že poznáte všechny zvířata po hlase. Zdají se vám nějaké zvuky podobné? Poradte se ve skupině, co by to mohlo být za zvíře. Daří se vám hledat mláďata? Rozdělte si ve skupině role, ať se vám koncert dobře secvičuje. Máte již dirigenta? Co bude jeho úkolem? Víte všichni, kdy máte co hrát? Na koho se případně obrátíte o pomoc?
Otázky pro reflexi	Jaké bylo vnímat jen sluchem? Dařilo se vám rozeznat zvuky? Popletli jste nějaký? Museli jste ve skupině i diskutovat? Bylo jednodušší hledat sluchem, nebo zrakem? Řešili jste nějakou chybu? Jak? Jak jste vyřešili ve skupině rozdělení úkolů na koncert? Pomáhala vám práce dirigenta? Zvládli jste se při koncertu poslouchat navzájem? Co jste se dnes naučili?
Rizika/doporučení	Pokud to prostory dovolí, je lepší skupiny rozdělit tak, aby se nerušily. Pedagog zůstává v roli poradce, aktivitu se snaží vést děti samostatně.

Obrázek – Přirazuje zviřatům jejich mláďata

Obrázek – Zvířata – Pomůcka

Mateřská škola, ul. Klášterská 1557, 432 01 Kadaň, příspěvková organizace

- VÍTELA – ERASMUS** – Skládání dřevěných píslátů podle symbolu geometrického tvaru (těžší varianta) a podle barvy (lehčí varianta) – včelí dílo
 - Pomůcky: Dřevěné píslátky – 2 varianty
 - POPS AKTIVITY: Skládání píslátů k sobě
- MRAVENEC – ERASMUS** – Cesta mravenců podle instrukce
 - Pomůcky: Spiky a 3D tiskárny natopené na podložce, zvukové trubky jako křídla, hrstkové dřevce v kamínky, rýži, pískem, čokolou atd., celkem 5 variant (5 variant krmiva, 5 různých variant trubek), guma na skupinovou práci (aby byly děti spokojení, ale pružná)
 - POPS AKTIVITY: Děti jako mravenci plou podle instrukce do mravenčíh.
- MRAVENEC – ERASMUS** – Jak si mravenci předávají informace
 - Pomůcky: Rukavice, magnety, obrázky nařazené, podřazené
 - POPS AKTIVITY: Děti se nasadí rukavice a magnetem a hledají obrázky, které se jim přichytí na rukavici. Magnet se stojícím pádem se bude odhazovat a náhodí tedy do jiné skupiny. Děti si navzájem dají obrázky a určí nařazený pojem, který vyberou také z obrázků.
- BERUŠKA – ERASMUS** – Berušky letí ke květině
 - Pomůcky: kartičky k záznamu barvy květiny
 - POPS AKTIVITY: skupina dětí si vybere berušku s barevnými tečkami, zanechne do obálky a domluví si ve skupině, jak si zapamatují barvy. Obdrží nevykřídlenou berušku a po jednom dítěti jí dají berušku na květinu. Kde je pastelka stejné barvy jako květinu. Zaznamená a teti začít. Přide dalšímu. Po vybarvení porovnej a beruškou, kterou dostali na začátku. (tři děti a 7 teček), dvě stanoviště současně. Pro mladší 3 let tečkami.
- PAVOUK – Pavoučí síť – SAMOOBSLUŽNÉ**
 - Pomůcky: provaz, očka
 - POPS AKTIVITY: pavoučička k protáčení
- PLOŠTICE** – Ploštice se snaží dostat k čili
 - Pomůcky: Otravné, hubičky
 - POPS AKTIVITY: Děti se spojí obratí, jako ploštice a snaží se společně projít cestu
- CHROBÁK** – Chrobák si vší svůj kuličku
 - Pomůcky: Velká ovčákovi
 - POPS AKTIVITY: Děti kuli kuličku do svého domečku

Bankovní spojení IČO Dat. schůzky Telefon E-mail Webová stránka
 130384410000 70 498 437 073625 www.mcytskch.kadany@gmail.com http://www.mcytskch.kadany.cz
 736 433 495

Obrázek – Spolupráce – Balónky

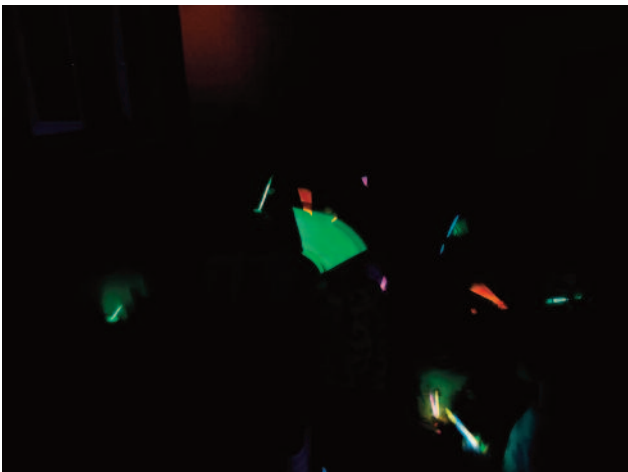

Obrázek – Předávání medailí

Obrázek – Návrh všech stanovišť

5.5.15 Životní události dítěte

Jméno autora	Veronika Ojo, Zuzana Sádovská, Yuliia Barzhak a kolektiv MŠ Kalinčiakova, Bratislava
Název činnosti	Noc ve školce
Tematický celek	Životní události dítěte
Oblast rozvoje	Vnímání – zvukové
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ komunikovat pomocí celých vět ■ respektovat pravidla hry ■ identifikovat zvuky vznikající v každodenním životě na základě pozorného poslechu nahrávky
Věk dětí/dítěte	5–6 let
Doporučení	Ve skupinách, kde jsou děti se SVP, doporučujeme, aby dítě doprovázel zaměstnanec mateřské školy, který zajistí, aby se dítě samovolně neodpojilo od skupiny a neztratilo se, nebo se ujistí, že je dítě aktivně zapojeno do hledání pokladu.
Příprava/pomůcky	Stiefel nahrávání/mluvící kolíčky – skřipce, odměna pro děti (libovolná podle pravidel školy).
Zadání/instrukce	Dnes večer budete hledat poklad v naší mateřské škole. Na kolíčcích budou nahrané různé zvuky a vaším úkolem bude podle poslechu nahrávky zjistit, kde může být schovaný další kolíček, a najít ho. Na konci vaší cesty na vás čeká poklad! Musíte však pozorně poslouchat zvuky na kolíčcích, ty vás povedou. Kolíčky nechejte tam, kde jste je našli. Každá skupina bude mít svou vlastní barvu kolíčků, aby jiná skupina nevzala kolíček, který jí nepatří.
Popis	V prostorách školky jsou umístěny mluvící kolíčky, na kterých jsou nahrány různé zvuky, které dětem napovídají (kroky, otevírání dveří, otočení kohoutku). Děti si vždy poslechnou nahrávku a ve skupině se dohodnou, kudy budou pokračovat, kam je zvuk vede. Kolíček nechají tam, kde ho našly. Děti jsou rozděleny do 4 skupin. Na konci na ně čeká na různých místech poklad.
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	Dobrá práce, našli jste svůj kolíček! Co by mohl znamenat zvuk na nahrávce? Kam vás asi zavede? Připomíná vám zvuk něco? Zkuste se ve skupině poradit. Vidím, že se všichni soustředíte na poslech. Řekněte si navzájem své nápady, co by to mohlo být za zvuk a kam vás dovede dál. Je dobře, že se vzájemně posloucháte.
Otázky pro reflexi	Bylo těžké uhodnout, co bylo na kolíčcích zaznamenáno? Proč? Kde jinde by mohly být kolíčky položené? Byl některý zvuk matoucí? Jak jste postupovali při odhalování zvuku? Dařila se vám spolupráce? Pomáhali jste si ve skupinách při hledání pokladu?
Rizika/doporučení	Doporučujeme rozdělit děti do skupin podle různých dovedností a znalostí. Umístěte kolíčky do větších vzdáleností, aby bylo pro děti obtížnější najít další kolíček. Kolíčky nechte na viditelných místech, aby si jich děti všimly a neprošly kolem.

Obrázek – Hurá! Jdeme hledat poklad

Obrázek – Něco jsme našli

Obrázek – Máme poklad!

5.5.16 Bezpečnost na silnicích

Jméno autora	Julijana Kološa
Název činnosti	Červený/zelený semafor
Tematický celek	Bezpečnost na silnicích
Oblast rozvoje	Vnímání
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Rozvíjí zrakové a sluchové vnímání. ■ Získává dopravní dovednosti. ■ Orientuje se uvnitř i venku.
Věk dětí/dítěte	4–5 let
Doporučení	<p>Dětem ze znevýhodněného prostředí poskytujeme individuální pomoc, aby pokyny pochopily. V případě potřeby nabízíme další ukázky a vysvětlení. Upravíme dobu trvání úkolu a zajistíme nezbytnou podporu, abychom jim umožnili účast ve skupině. Podporujeme spolupráci mezi všemi dětmi a umožňujeme různé způsoby vyjádření, jako je pantomima, používání jejich rodného jazyka nebo neverbální komunikace. Poskytujeme zdroje, jako jsou obrázkové slovníky a další pomůcky.</p>
Příprava/pomůcky	Vizuální materiály (semafor), raketa (červená a zelená), žetony (zelená na jedné straně, červená na druhé), balanční kola, helmy, dopravní značky, semaforey.
Zadání/instrukce	<p>Naším dnešním tématem je bezpečnost provozu. Víte někdo, co jsou semaforey? Kde je najdeme? Co se děje na semaforech? Co změna barev znamená pro účastníky provozu? V rukou držím dvě rakety; jsou to naše semaforey. Jedna raketa je červená, druhá zelená. Všimli jste si někdy těchto dvou barev v provozu? Kde? Co znamenají? Můžeš to vysvětlit? Červená znamená stop, takže se zastavíte. Zelená znamená jít, takže se začnete pohybovat. Pozor na barvu raket, protože se budou střídát.</p> <p>Teď dostanete každý svůj žeton. Jaké má barvy? Co to asi znamená? Rozdělte se do skupinek a po jednom budete házet žetonem. Pokud dopadne na zelenou, budeš mít možnost se s kamarády podělit o své zkušenosti s příchodem do školky, popsat jim dopravní značky, které znáš a které jsi viděl, a další. Pokud žeton dopadne na červenou stranu, budeš muset počkat na další kolo házení. Postupně se střídáte a zapojujete do vyprávění a diskuzí ve svých skupinách.</p> <p>Připravili jsme si venkovní cvičiště s překážkami a dopravním značením. Pojdme si vyzkoušet to, o čem jsme si povídali. Rozdělte si ve skupině role a úkoly, pak se prostrídáte. Připomínám důležitost bezpečnosti silničního provozu a nutnost dodržovat dopravní předpisy. Používání přileb je povinné. Myslete na ostatní chodce a účastníky provozu. Můžete vyrazit do provozu.</p>
Popis	<p>Pro začátek dětem představíme pojem semafor. Děti jsou rozděleny do skupin a hru lze hrát buď na hřišti, nebo ve větším prostoru, jako je tělocvična. S dětmi se zapojíme do diskuze o bezpečnosti provozu a seznámíme je s pravidly hry. Když je červená raketa nahoře, děti se přestanou pohybovat, když je zelená raketa, děti se pohybují po prostoru. Děti musí dávat pozor na rakety a podle toho reagovat.</p> <p>Poté dáme každému dítěti žeton, který má na jedné straně červenou a na druhé zelenou barvu. Budeme je povzbuzovat, aby se zapojily do dialogu a diskuzí v malých skupinách. Každé dítě hodí žeton, a pokud dopadne na zelenou, bude mít možnost pohovořit o bezpečnosti provozu, podělit se o své zkušenosti s příchodem do školky, popsat svým kamarádům dopravní značky, které zná, a další. Pokud žeton dopadne na červenou stranu, bude muset počkat na další kolo házení.</p>

Popis	<p>Při rozdávání žetonů dětem vysvětlujeme pravidla hry a povzbuzujeme je k pozornému naslouchání. Hru lze hrát i v herně. Každé dítě, které hodí žeton, připomene pravidla bezpečnosti silničního provozu a vysvětlí, co znamenají dopravní značky. Ostatní děti poslouchají, aktivně se zapojují do konverzace, sdílejí vlastní zkušenosti a shrnují.</p> <p>Při venkovní aktivitě děti aplikují zopakované poznatky. Pracují ve skupině a rozdělují si role (chodec, jezdec, semafor...), role a úkoly si střídají. Pedagog pomáhá s plynulostí provozu.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Vidím, že spolu dobře spolupracujete a pomáháte si. Vyzýváme děti, aby hovořily o bezpečnosti silničního provozu a pravidlech silničního provozu, která jsou pro ně důležitá. Během úkolů jim dodáváme další motivaci. Pokud pokynům nerozumí, úkoly navíc předvádíme, vysvětlujeme a nabízíme dětem individuální pomoc. Pro zvýšení koncentrace dítěte je také motivujeme a povzbuzujeme popisnou zpětnou vazbou. „Vedl sis dobře! Dobře jsi přemýšlel! Vidím, že se ti podařilo si vzpomenout na důležité pravidlo. Dobře jsi kamarádům popsal význam této značky.“</p>
Otázky pro reflexi	<p>Jak jste se cítili při plnění úkolu? Kdo začal první? Jak jste dosáhli shody? Pomáhali jste si navzájem? Jak jste postupovali při řešení úkolu? Připadal vám úkol náročný? Co ses naučil?</p>
Rizika/doporučení	<p>Hra se hraje v klidném a uvolněném prostředí. Můžeme nastavit časový limit pro hru zazvoněním na zvonek nebo můžeme hru přizpůsobit schopnostem dětí. Vyzýváme děti, aby přemýšlely o bezpečnosti silničního provozu a osvojovaly si pravidla, stejně jako sdílely své zkušenosti.</p>

Obrázek – Semaforey a děti mluví

Obrázek – Rakety

Obrázek – Vzdělávací hra červené/zelené světlo

Obrázek – Výuková hra pro posílení bezpečnosti provozu

Obrázek – Bezpečný dojezd 1

Obrázek – Bezpečný dojezd 2

5.5.17 Materiály a jejich vlastnosti

Jméno autora	Sumedija Agić, Špela Dovjak
Název činnosti	Pohybová hra
Tematický celek	Materiály a jejich vlastnosti
Oblast rozvoje	Vnímání
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none">■ Rozvíjí vnímání a rozlišuje různými smysly (hlavně sluchové rozlišování tónů, zrakové rozlišování předmětů).■ Rozvíjí schopnost soustředit se na činnost a udržet pozornost.■ Nacvičí rozpoznávání zvuků a vhodné reakce, včetně následování pokynů k zaujetí konkrétních pozic a rozpoznání a reakce na dva nebo více zvuků změnou pohybu nebo pozic v sekvenci.
Věk dětí/dítěte	5–6 let
Doporučení	Rozdělte děti do malých skupin a nechte je, aby se mezi sebou rozhodly, kdo se ujme role vedoucího skupiny jako první. Později by si měly navzájem vyměnit role. Pokud je to možné, zajistěte, aby skupiny v herně byly umístěny v dostatečné vzdálenosti od sebe, nebo použijte různé materiály s odlišnými zvuky, aby se zabránilo rušení. Poskytujte individuální pomoc dětem ze znevýhodněného prostředí tím, že jim nabídnete další vysvětlení pomocí pomalejší a jasnější řeči, jednoduššího jazyka nebo vizuálních pomůcek, které jim pomohou lépe porozumět pokynům.
Příprava/pomůcky	K vaření používáme nádobí z různých materiálů, jako jsou skleněné dózy, smaltovaný hrnec, dřevěné a plastové misky, kovové náčiní, vařečky. Toto nádobí najdete ve školce nebo doma.
Zadání/instrukce	<p>Naším dnešním tématem jsou materiály a jejich vlastnosti. Už jste někdy slyšeli zvonit zvonek? Jak byste ten zvuk popsali? Je to pěkné, hlasité, nebo tiché? Jak to? Z jakého materiálu jsou zvony obvykle vyrobeny? Myslíte si, že zvuk by byl stejný, kdyby byl zvon vyroben ze dřeva, plastu nebo skla? Co když byl zvon vyroben z kovu, ale pouze zvonek uvnitř zvonu byl vyroben z jiného materiálu, jako je dřevo nebo plast? Myslíte, že zvuk bude stejný? Co by se stalo se zvukem, kdybyste zvonek ve zvonu obklopili bublinkovou fólií nebo plstí?</p> <p>Vaším dnešním úkolem je identifikovat různé materiály na základě jejich zvuku v herně. K úderům do předmětů použijte dřevěnou hůl nebo vařečku. Co si myslíte o produkovaném zvuku? Lahodí uchu? Dále zkuste místo dřevěné tyčinky nebo vařečky použít kovovou lžičku. Jak se vám teď zvuk líbí? Je tišší, nebo hlasitější? Nakonec kovovou lžičku obalte kouskem plsti nebo bublinkové fólie a zajistěte gumičkou. Zkuste zvuky znovu. Jak se nyní liší? Je rozdíl, jestli narazíte na dutý předmět, nebo na pevný? Jaký je v tom rozdíl?</p>

Zadání/instrukce	<p>Pedagog dětem představí téma materiálů a probere s nimi, jak se materiály od sebe liší různými vlastnostmi. Vybízí děti, aby tyto materiály a vlastnosti prozkoumaly a vyjmenovaly. V malých skupinkách si pak děti zkouší, jak zní různé materiály při úderu. Které materiály tlumí zvuk? Které materiály ho zesilují?</p> <p>Poté se děti zapojí do činnosti. Musí věnovat velkou pozornost předmětu, na který kamarád udeří, a reagovat odpovídajícím pohybem. V závislosti na schopnostech dětí lze úkol upravit. Děti se mohou například otočit zády od kamaráda, což napomáhá rozvoji sluchového vnímání. Hru můžete hrát soutěžně. Pokud například dítě provede špatný pohyb, musí si sednout a pomáhá vedoucímu dítěti kontrolovat ostatní. Hru vyhrává poslední dítě, které ještě stojí.</p> <p>Během prvních kol hry se ujistěte, že stojíte čelem k vedoucímu dítěti, když hraje na předměty. Později můžete hru opakovat, ale čelem od vedoucího týmu, abyste neviděli, na který předmět hraje.</p> <p>Můžete zkusit i jinou variantu, kdy může vedoucí vytvořit posloupnost zvuků, které musí děti rozpoznat a poté pohyby opakovat ve stejném pořadí. Před zahájením činnosti by se děti měly mezi sebou rozhodnout, jaký pohyb budou používat, kdo bude první vedoucí a jak se budou střídat, aby každý dostal šanci být vedoucí.</p>
Popis	<p>Při rozdávání žetonů dětem vysvětlujeme pravidla hry a povzbuzujeme je k pozornému naslouchání. Hru lze hrát i v herně. Každé dítě, které hodí žeton, připomene pravidla bezpečnosti silničního provozu a vysvětlí, co znamenají dopravní značky. Ostatní děti poslouchají, aktivně se zapojují do konverzace, sdílejí vlastní zkušenosti a shrnují.</p> <p>Při venkovní aktivitě děti aplikují zopakované poznatky. Pracují ve skupině a rozdělují si role (chodec, jezdec, semafor...), role a úkoly si střídají. Pedagog pomáhá s plynulostí provozu.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Jak se hra vyvíjí? Je pro vás obtížné rozpoznat zvuky? Děláte často chyby? Je herna dostatečně tichá, abyste slyšeli zvuky zřetelně? Dostali všichni ve skupině šanci být lídrem? Na začátku vybídněte děti, aby používaly méně předmětů a pohybů. Poté postupně zvyšujte složitost, jak se zlepší.</p>
Otázky pro reflexi	<p>Líbilo se vám zadání? Připadalo vám to náročné? Která část zadání byla nejnáročnější? Dokázali jste rozlišit všechny zvuky od sebe? Všimli jste si nějaké podobnosti mezi zvuky? Proč si myslíte, že tomu tak je? Kdybyste mohli tuto činnost opakovat, co byste udělali jinak? Jak byste to mohli zlepšit? Jaké to bylo být lídrem? Co jste se naučili o práci ve skupině?</p>
Rizika/doporučení	<p>Doporučujeme dětem připomenout, aby během úkolu zachovávaly klidné a soustředěné prostředí, nerušily se navzájem a pozorně naslouchaly zvukům, které vydává vedoucí. Vedoucí by měl také zkontrolovat, zda členové skupiny správně reagovali na každý zvuk. Je důležité se střídat, aby každé dítě mělo možnost zažít roli vedoucího skupiny.</p>

Obrázek – Poskytování pokynů

Obrázek – Poslech zvuků

Obrázek – Diskuze

Obrázek – Děti se účastní 1

Obrázek – Děti se účastní 2

Obrázek – Děti se účastní 3

5.5.18 Zdravé jídlo

Jméno autora	Maja Geršak Banović
Název činnosti	Potravinový semafor
Tematický celek	Zdravé jídlo
Oblast rozvoje	Vnímání
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none">■ Rozpoznává jídla.■ Rozvíjí rozpoznávání a klasifikaci vzorů.■ Rozvíjí skupinovou spolupráci.■ Rozvíjí sluchovou a zrakovou pozornost.■ Rozvíjí jemnou motoriku.
Věk dětí/dítěte	3–5 let
Doporučení	Dětem, které nerozumějí jazyku, ukazujeme a opakovaně pojmenováváme vyobrazené potraviny. Můžeme také použít vícejazyčný slovník a pojmenovat potraviny v několika jazycích.
Příprava/pomůcky	Potřebujeme reklamní letáky z různých obchodů, nůžky, lepidlo, karton a silnější papír na semaforey (ve třech barvách). Nejprve vystříhnete tři velké barevné kruhy (červený, žlutý a zelený) o průměru přibližně 60 cm. Poté tyto kruhy připevníte na zeď, kde budou viditelné a přístupné dětem. Nakonec si připravte stanoviště na vyrábění, nůžky a lepidlo.
Zadání/instrukce	<p>Toto je krabice s letáky. Znáte reklamní letáky? Co v nich najdeme? Prohlížíte si nebo listujete doma s rodiči letáky? Na co jsou? Nakupujeme všechno jídlo v letáčích? Jaké jídlo preferujete a které byste si vybrali?</p> <p>Nyní z reklamních letáků vystříhnete potraviny a roztřídíte je podle jednotlivých semaforů. Co znamenají barvy na semaforech? Co představují červené, oranžové a zelené barvy na nutričních semaforech? Jakmile své potraviny roztřídíte podle příslušných semaforů, přilepíte je na místo.</p>
Popis	<p>Připravíme si tři velké kruhy v zelené, oranžové a červené barvě a připevníme je na nástěnku. Do zeleného kruhu umístíme zdravé potraviny, kterých můžeme jíst hodně, jako je zelenina a ovoce, nebo potraviny, které můžeme jíst každý den. Do žlutého kruhu umístíme potraviny, které jíme příležitostně, několikrát týdně, jako jsou těstoviny. A do červeného kruhu umístíme nezdravé potraviny, které by se měly konzumovat jen zřídka, jako jsou sladkosti.</p> <p>Nabízíme dětem reklamní letáky, aby našly různé druhy jídel a nápojů. Instruuje je, aby pomocí nůžek a lepidla vystříhly potraviny a přilepily je na místo.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	Rozumíte tomu, co je vaším úkolem? Poznali jste všechna jídla na obrázcích? Víte, jak rozeznat zdravé jídlo od nezdravého? Co můžeme použít k usnadnění třídění potravin? (Potravinová pyramida.)
Otázky pro reflexi	Je všechno jídlo zdravé? Proč si to myslíš? Které potraviny z potravinových semaforů jíte nejčastěji? Pěstujete sami nějakou zeleninu? Jak se vám spolupracovalo? Dařilo se vám argumentovat, dávat své připomínky? Museli jste řešit během spolupráce nějaké nedorozumění, problém? Co pro vás bylo nejjednodušší?
Rizika/doporučení	Připomínáme dětem, aby s nůžkami zacházely opatrně, a doporučujeme, aby si vystřiženou potravinu nalepily na vhodnou podložku. Aktivita by měla probíhat v klidném prostředí, aby se děti mohly soustředit na střihání, třídění a lepení potravin do příslušného kruhu.

Obrázek – Procházení reklamních letáků

Obrázek – Stříhání nůžkami

Obrázek – Klasifikace potravin

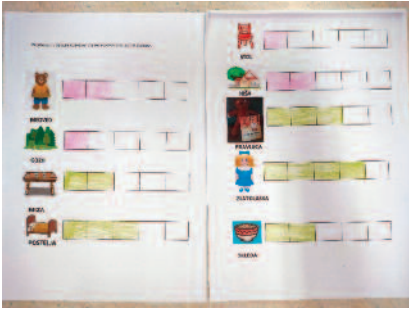

Obrázek – Lepení potravin na semaforu

5.5.19 Zvyky a lidové pověsti

Jméno autora	Špela Petrovič Štempihar, Alekseja Glinšek
Název činnosti	Vytleskávání slabik
Tematický celek	Zvyky a lidové pověsti
Oblast rozvoje	Vnímání
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none">■ Rozvíjí vnímání zvuku.■ Osvojuje si slabikování slov se současným vytleskáváním.■ Identifikuje a pojmenuje lidi, zvířata, předměty a vhodně je artikuluje.■ Rozvíjí zvukové povědomí a rozlišování a sluchově-motorickou koordinaci.
Věk dětí/dítěte	5–6 let
Doporučení	Děti jsou rozděleny do menších skupin po 5 nebo 6 dětech, přičemž dbáme na začlenění dětí se speciálními potřebami. Nejprve zadáme úkol aktivnějšímu dítěti, aby aktivity vedlo nebo předvádělo, aby později mohlo pomoci těm dětem, které by mohly mít potíže. Děti by si měly mezi sebou rozdělit úkoly a určit, kdo bude rozdávat pracovní listy a vést aktivitu. Před realizací aktivity by si děti měly důkladně prohlédnout pracovní listy, popsat, co vidí, a vyměnit si nápady o průběhu aktivity. Vedoucí skupiny rozdává pracovní listy mezi ostatní děti.
Příprava/pomůcky	Navrhne a vytiskne pracovní listy s určitým znakem s odpovídajícím štítkem velkými písmeny pod ním a čtverečky vedle znaku. Dítě vybarví tolik čtverečků, kolik je slabik ve jménu postavy. Tato aktivita pomáhá dětem rozpoznávat a pojmenovávat postavy a vyslovovat a současně vytleskávat slabiky. Činnost se doporučuje provádět v klidném a tichém prostoru, bez vnějších faktorů nebo rušivých vlivů.
Zadání/instrukce	<p>Pamatujete si, co jsme již řekli o lidových pohádkách? Jak se liší od ostatních pohádek? Pamatujete si ještě, o kom je naše vybraná pohádka? Kdo jsou postavy, které v ní vystupují?</p> <p>Nyní si ukážeme pracovní list, se kterým budeme dnes pracovat. Mohli byste pojmenovat všechny postavy a předměty, které znáte z pohádky, jako jsou medvědi, les, stoly, postel, židle, domeček, pohádka, Zlatovláska. Každé slovo obsahuje určitý počet slabik. Víte, co to je slabika? Slyšeli jste někdo toto slovo? Co to znamená? Řekněte své jméno nahlas. Vyslovte to pomalu a jasně. Kolik slabik slyšíš? Jak si můžete pomoci při rozlišování slabik? Jak je můžeme lépe poznat a následně spočítat?</p> <p>S dětmi spontánně vyjmenováváme slova, slyšitelně je vyslovujeme a tleskáním určujeme počet slabik. Teď si ve skupině rozdělíme role. Domluvte se, kdo bude vést hru místo paní učitelky. Poté určíme dítě, které bude vést hru místo nás. Každému účastníkovi bude dávat slovo. Ten ho pak vysloví a tleskáním slabikuje a na závěr vyjádří příslušný počet slabik. Ostatní děti ve skupině pomáhají a kontrolují.</p> <p>Teď si ve skupině rozdejte pracovní listy. Ve svých skupinách diskutujte a rozdělujte si role mezi sebou. Poté si role vyměňte. Rozuměli jste pokynům? Víte, co musíte udělat? Koho můžete požádat o pomoc?</p>
Popis	<p>Začneme tím, že dětem ukážeme pracovní list a podíváme se na postavy z lidové pohádky O třech medvědech. Dále si zopakujeme, co jsme již řekli o charakteristice lidových pohádek. Připomeneme si postavy a předměty z pohádky.</p> <p>Zeptáme se dětí, co si myslí, že slabika je, a jestli už toto slovo někdy slyšely.</p>

Popis	<p>S dětmi spontánně vyjmenováváme slova, slyšitelně je vyslovujeme a tleskáním určujeme počet slabik. Poté určíme dítě, které bude vést hru místo nás. Každému účastníkovi dají slovo, ten ho pak vysloví a tleskáním slabikuje a na závěr vyjádří příslušný počet slabik.</p> <p>Děti jsou rozděleny do skupin, pedagog jim poskytuje podrobné pokyny k provádění činnosti. Ve svých skupinách diskutují a rozdělují si role mezi sebou a poté si role vymění.</p> <p>Vedoucí skupiny rozdá pracovní listy a několik pastelek ve své skupině. Děti střídavě prezentují své zkušenosti a předchozí znalosti související s činností, kterou se chystají vykonávat.</p> <p>Pozorně si prohlížejí obrázky na pracovním listu, pojmenovávají postavy a předměty a tleskáním počítají slabiky. Navzájem se poslouchají, opravují, počítají slabiky a vyměňují si objevy.</p> <p>Když skupině dojdou slova na pracovním listu, vedoucí skupiny vybere jejich vlastní slova a zkontroluje schopnost skupiny počítat slabiky. Vedoucí skupiny poté hru upraví a zvýší její obtížnost tleskáním rukou pouze pro označení počtu slabik, aniž by vyslovoval samotná slova. Děti pak pojmenují slova, která odpovídají danému počtu slabik.</p>
Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Dokážete správně pojmenovat všechny postavy a předměty? Slyšíte se, když vyslovujete slova? Slyšíte a spočítáte slabiky ve slově? Máte nějaké problémy, když počítáte slabiky? Naslouchejte pozorně jeden druhému. Soustředte se a věnujte pozornost.</p>
Otázky pro reflexi	<p>Splnili jste úspěšně svůj úkol? Co bylo nejnáročnější? Jak dobře se vám spolupracovalo? Změnili byste, přidali nebo vynechali něco? Co byste udělali jinak? Máte nějaké nápady, jak bychom mohli počítat slabiky jinak? Někjaké návrhy?</p>
Rizika/doporučení	<p>Doporučujeme zajistit klidné a tiché prostředí, kde se děti mohou plně soustředit na úkol. Připomeňte jim, aby zachovaly tichou atmosféru, abyste mohli být pozorní a koncentrovaní při tleskání a počítání slabik. Povzbudte je, aby nespěchaly a plnily úkol pomalu a rozvážně. Zdůrazněte důležitost spolupráce a vzájemné pomoci, povzbuzujte je, aby si vzájemně pomáhaly a opravovaly si chyby, kterých si všimnou.</p>
Příloha	<p>https://en.wikisource.org/wiki/Trije_Medvedi Vizuální materiály: Klipart Three Bears: Stáhněte si zdarma vysoce kvalitní klipart Three Bears (clipart-library.com) Postavy malého světa Zlatovláska a tři medvědi (twinkl.si)</p>

Obrázek – Pracovní listy

Obrázek – Vytleskávání slabik

Obrázek – Vybarvování čtverečků
v pracovním listu

Obrázek – Dokončený úkol 1

Obrázek – Dokončený úkol 2

5.5.20 Životní události dítěte

Jméno autora	Karmen Meško, vychovatelka raného dětství (BA)
Název činnosti	Rozpoznávání školních předmětů dotykem
Tematický celek	Životní události dítěte
Oblast rozvoje	Vnímání
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none">■ Trénuje hmatové vnímání.■ Identifikuje předměty dotykem.■ Učí se o školních pomůckách.■ Vytváří závěry o předmětech dotykem. Identifikuje vlastnosti předmětů dotykem.■ Rozpoznává rozmanitost materiálů předmětů zrakem a hmatem.
Věk dětí/dítěte	5–6 let
Doporučení	Dbáme na to, aby děti ze znevýhodněného prostředí byly rovnoměrně rozmístěny ve skupinách. Různé školní předměty dáváme do tašky, abychom je motivovali k aktivní účasti, sdílení a hledání skrytých předmětů. Pomoci mohou obrázky školních předmětů, plakát, obrázkový slovník atd.
Příprava/pomůcky	Velká plátěná taška, pera (2–3), tužky, gumy, malé a velké sešity, pravítka, berle, bezpečnostní nůžky, štětce, vodovky, paleta, pantofle, odrazka, sešit.
Zadání/instrukce	<p>Co se vám vybaví, když se řekne „škola“? Byl jsi někdy ve škole? Co potřebujeme do školy?</p> <p>Rozdělte se do malých skupin. Každá skupina dostane tašku s různými předměty.</p> <p>Teď se budete po jednom ve skupině střídat a prohmatávat pytlíky s předměty a pojmenovávat je, aniž byste se dívali do sáčku.</p> <p>Pak vyjmete předmět z tašky a zkusíte zjistit, k čemu slouží, a popsat jeho vlastnosti.</p> <p>Už znáte tyto předměty? Už jste je dříve používali? Kdy se tyto předměty používají? Co mají společného?</p> <p>Pak vyberte další dítě, které je na řadě.</p>
Popis	<p>Pro extra motivaci jsme společně navštívili blízké základní školy.</p> <p>Plánovaná aktivita si klade za cíl dát dětem možnost poznat předměty, které využijí v běžném životě ve škole.</p> <p>Zahájíme rozhovor o škole, děti si sdělí své zkušenosti a přemýšlejí o předmětech, které ve škole potřebují.</p> <p>Děti si budou ve skupinách vybrané předměty osahávat, identifikovat je, přemýšlet o jejich použití a vysvětlovat jejich účel.</p> <p>Nejprve předložte úkol všem dětem a poté je rozdělte do menších skupin, aby mohly pokračovat v práci.</p> <p>Děti si vyzkouší použití předmětů, které si vybraly, a mohou si povídat, ptát se kamarádů v jiných skupinách nebo si pomáhat obrázkovými knihami, četbami či dětskými časopisy, které pedagog připravil v knižním koutku na školní téma.</p> <p>Děti ve skupině si povídají, ptají se a pomáhají si předměty identifikovat a popsat.</p> <p>Během aktivity pedagog poskytuje zpětnou vazbu a povzbuzuje děti ke spolupráci a vzájemné pomoci.</p>

Zpětná vazba a podpora v průběhu aktivity	<p>Všimla jsem si, že jste se dobře shodli na tom, kdo by měl jít první a kdo další. Dávali jste si pozor, abyste nikoho nevynechali. Jak jste si to odsouhlasili?</p> <p>Znali jste všechny věci? Pokud některou z nich neznáte, zkuste si ji najít v knize.</p> <p>Zjistili jste, z jakého materiálu jsou předměty vyrobeny?</p> <p>Vyzkoušejte si použití každého předmětu.</p>
Otázky pro reflexi	<p>Co bylo nejtěžší, co jsi musel vyřešit?</p> <p>Co bylo snadné zjistit? Jak jste věděli, že je to tužka, sešit nebo pastelka?</p> <p>Co nového jste se naučili? Je nějaký další předmět, který byste chtěli vyzkoušet?</p> <p>Těšíš se do školy? Proč (ano/ne)? Jak se liší škola od školky? Jak se vám pracovalo ve skupině? Co bylo nejtěžší? Dařilo se vám se domlouvat?</p>
Rizika/doporučení	<p>Můžeme dětem dávat nápovědy při určování předmětů (např. použít tyto předměty k psaní, kreslení, navrhování atd.). Nápovědy lze obměňovat, aby dále stimulovaly dětské myšlení a hledání řešení, a mohou být poskytnuta obrázková vodítka, která dětem pomohou identifikovat použití určitých předmětů. Připomeňte jim, aby se ujistily, že všichni půjdou na řadu a nikoho nevynechají.</p>

Obrázek – Dítě pojmenuje a popíše předmět, kterého se má dotknout

Obrázek – Prohlížení a pojmenování vytaženého předmětu 1

Obrázek – Prohlížení a pojmenování vytaženého předmětu 2

Obrázek – Popis objektů a vysvětlení k čemu slouží

Obrázek – Přemýšlení o tom, co mají všechny předměty společného

Závěr

Předškolní vzdělávání představuje základní stavební kámen pro celoživotní učení jedince, jeho uplatnění v životě, šťastné prožívání a nalezení sebe sama. V dnešní době, kdy je společnost velmi výkonově zaměřená, se stává profesní povinností pedagoga v mateřské škole dopřát dětem dětství, dovolit jim prožívat úspěch založený na tvořivých činnostech, do kterých se každé dítě aktivně zapojuje na základě svých aktuálních potřeb, možností a zájmů, a to bez ohledu na konečný výsledek, ale se zaměřením na proces, tedy prožitek uspokojení, radosti z pokroku, zvládnutí problému, nalezení řešení. K tomu dítě potřebuje vstřícné, přijímající prostředí, podporu k budování sociálních vztahů s vrstevníky.

Mateřská škola je místem, které doplňuje rodinnou výchovu. Dítě zde dostává příležitost k poznávání a prožívání nových sociálních rolí, rozvíjí své komunikační dovednosti, je obklopeno dostatečným množstvím podnětů pro kognitivní rozvoj. Pedagog využívá svých profesních i osobnostních kompetencí k poznávání dítěte a jeho cílenému pokroku v učení, předávání postojů a hodnot.

V této metodice je zachyceno široké spektrum problematiky předškolního vzdělávání, které v sobě zahrnuje mnoho významných aspektů. Určitě není vyčerpávajícím a jediným zdrojem informací, ale přináší vhled do tohoto tématu tak, aby bylo zřejmé, že se pedagog nemůže soustředit na jednu oblast, musí umět vědomě a cíleně propojovat teoretické poznatky s vlastní praxí. Od znalosti osobnosti dítěte se dostává k volbě vhodných vzdělávacích strategií, dále pak prostřednictvím hodnocení vzdělávacího procesu rozhoduje o dalších krocích. Jeho cílem je, aby dítě na konci předškolního vzdělávání dosahovalo svého osobního maxima ve všech oblastech, bylo připravené k dalšímu učení, přijímání nových sociálních rolí a naplňování nových výzev, které na něj čekají.

Jsme si vědomi provázanosti předškolního vzdělávání s rodinným prostředím. Komunikace a spolupráce s rodinou nabývá stále více na významu. Je více než vhodné, aby působení rodiny a mateřské školy na dítě bylo jednotné, založené na jeho aktuálních potřebách, možnostech a zájmu. Pedagog by měl umět stejnou měrou mírnit tlak na výkon dítěte ze strany rodiny, zmírňovat důsledky protektivní výchovy i podporovat rodiny ze sociálně znevýhodněného prostředí tak, aby všichni jednali v nejlepším zájmu dítěte. Pro podporu komunikace s rodinou ve prospěch rozvoje kognitivního potenciálu dítěte navazuje na tuto metodiku další příručka projektu DECODE, která je prvotně určená rodičům. Najdou v ní pestrou nabídku aktivit, kterými mohou podporovat své dítě v domácím prostředí. Pedagogům dává příležitost seznámit rodiče s jejím přínosem či najít další inspiraci pro svou práci.

Všechny aktivity uvedené v obou příručkách byly ověřeny v mateřských školách.

Děkujeme všem, kdo si předložené materiály přečetli, využili je pro svou práci a předali rodičům informace o výstupech projektu DECODE.

Autorský tým

Literatura

- ALLEN, K. E., & MAROTZ, L. R.: *Přehled vývoje dítěte od prenatálního období do 8 let*. Portál: Praha, 2002.
- ALLOWAY, T. P., GATHERCOLE, S. E., KIRKWOOD, H., & ELLIOT, J.: *The cognitive and behavioral characteristics of children with low working memory*. *Child Development*, 80(2), pp. 606–621. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2009.01282.x>, 2009.
- ANDRADE, B., BRODEUR, D., WASCHBUSCH, D., STEWART, S., & MCGEE, R.: *Selective and sustained attention as predictors of social problems in children with typical and disordered attention abilities*. *Journal of Attention Disorder* [https://doi.org/10.1016/S0021-9924\(03\)00019-4s](https://doi.org/10.1016/S0021-9924(03)00019-4s), 12(4), pp. 341–352. 2009.
- BADDELEY, A.: *Working memory and language: An overview*. *Journal of Communication Disorders*, 36(3), pp. 189–208. [https://doi.org/10.1016/S0021-9924\(03\)00019-4](https://doi.org/10.1016/S0021-9924(03)00019-4), 2003.
- BAUER, P. J.: *Development of memory in early childhood*. In N. Cowan (Ed.), *The development of memory in childhood* (pp. 83–112). Taylor & Francis, 1997.
- BISHOP, D. V. M., SNOWLING, M. J., THOMPSON, P. A., GREENHALGH, T., & THE CATALISE-2 consortium: *Phase 2 of CATALISE: a multinational and multidisciplinary Delphi consensus study of problems with language development: Terminology*. *The Journal of Child Psychology and Psychiatry*, pp. 1068–1080. 2017.
- BJORKLUND, D. F.: *Children's thinking: Cognitive development and individual differences (5th ed.)*. Wadsworth, Cengage Learning, 2012.
- BLAIR, C., & Peters Razza, R.: *Relating effortful control, executive function, and false belief understanding to emerging math and literacy ability in kindergarten*. *Child development*, 78(2), pp. 647–663. 2007.
- BREYER, T., & GUTLAND, C. Introduction. In T. Breyer & C. Gutland (Eds.): *Phenomenology of Thinking: Philosophical Investigations into the Character of Cognitive Experiences* (pp. 1–24). Routledge. 2015.
- BULL, R., ESPY, K. A., & WIEBE, S. A.: *Short-term memory, working memory, and executive functioning in preschoolers: Longitudinal predictors of mathematical achievement at age 7 years*. *Developmental Neuropsychology*, 33(3), pp. 205–228. <https://doi.org/10.1080/87565640801982312>. 2008
- BYTEŠNÍKOVÁ, I.: *Koncepce rané logopedické intervence v České republice: teorie, výzkum, terapie (The Conception of Early Speech Therapy Intervention in the Czech Republic: Theory, research, therapy)*. 1. vyd. Masarykova univerzita, 2014
- BYTEŠNÍKOVÁ, I.: *Interdisciplinární přístup v rané logopedické intervenci*. 1. vyd. Masarykova univerzita, 2017.
- BYTEŠNÍKOVÁ, I.: *Postupy pro stimulaci vývoje řeči a jazykových schopností – jaká je role rodičů? (Metody pro stimulaci rozvoje řeči a jazykových dovedností – jaká je role rodičů?)*. *Pediatric pro praxi*. roč. 22, č. 6, s. 387–389. 2021
- CECI, S. J., FITNEVA, S. A., & GILSTRAP, L. L.: *Memory development and eyewitness testimony*. In A. Slater & G. Bremner (Eds.), *An introduction to developmental psychology* (pp. 283–310). Blackwell Publishing, 2023.
- CICCOTTI, S.: *Rozumíte svému děťátku? Zajímavé psychologické experimenty pro lepší pochopení nejmenších dětí*. Portál: Praha, 2008.
- CONTI-RAMSDEN, G.: *The field of language impairment is growing up*. *Child language teaching and therapy*. 25, pp. 166–168. DOI: 10.1177/0265659009105890. 2009
- COWAN, N.: *Working memory capacity*. Psychology Press, 2005.
- ČŠI: *Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce 2016/2017. Výroční zpráva*. Dostupné z: Vyrocni-zprava-CSI_2016-2017_web.pdf (csicr.cz). 2017
- DECASPER, A. J., & FIFER, W. P.: *Of Human Bonding: Newborns Prefer their Mothers' Voices*. *Science*, 208 (6): pp. 1174–1176. 1980.

- DE LOACHE, J. S.: *Early development of the understanding and use of symbolic artifacts*. In U. Goswami (Ed.), *Handbook of childhood cognitive development* (2nd ed.), pp. 312–336. Wiley-Blackwell, 2014.
- DE SAUSSURE, F.: *Kurs obecné lingvistiky* (vyd. 3., upr., v nakl. Academia 2, přeložil ČERMÁK, F.). Academia, 2007.
- DEUTCH, S. L.: *Cognitive development*. In B. Kerr (Ed.), *Encyclopedia of Giftedness, Creativity, and Talent* (pp. 156–158). SAGE Publications, 2009.
- DUNCAN, G. J., DOWSETT, CH., CLAESSENS, A., MAGNUSON, K., HUSTON, A. C., KLEBANOV, P., PAGANI, L. S., FEINSTEIN, L., ENGEL, M., BROOKS-GUNN, J., SEXTON, H., DUCKWORTH, K., & JAPEL, C.: *School readiness and later achievement*. *Developmental psychology*, 43(6), pp. 1428–1446. 2007.
- ENGLE, R. W.: *Working memory capacity as executive attention*. *Current Directions in Psychological Science*, 11(1), pp. 19–23. <https://doi.org/10.1111/1467-8721.00160>. 2002.
- EYSENCK, M. W., & KEANE, M. T.: *Cognitive psychology: A student's handbook* (7th ed.). Psychology Press, 2015.
- FITZPATRICK, C., & PAGANI, L. S.: *Toddler working memory skills predict kindergarten school readiness*. *Intelligence*, 40, pp. 205–212. <https://doi.org/10.1016/j.intell.2012.01.005>. 2012.
- FITZPATRICK, L., & VALSKOV, K.: *Internal Communication: A Manual for Practitioners*. London: Kogan Page, 2014. <https://doi.org/10.1016/j.intell.2012.01.005>
- FOSTER, J. F.: *Thinking skills*. In B. Kerr (Ed.), *Encyclopedia of Giftedness, Creativity, and Talent* (pp. 898–899). SAGE Publications, 2009.
- FUENTES, L. J.: *Inhibitory processing in the attentional networks*. In M. I. Posner (Ed.), *Cognitive neuroscience of attention* (pp. 45–55). Guilford, 2004.
- GARDOŠOVÁ, J., & DUJKOVÁ, L.: *Vzdělávací program Začít spolu. Metodický průvodce pro předškolní vzdělávání*. Portál: Praha 2012.
- GATHERCOLE, S. E., ALLOWAY, T. P., KIRKWOOD, H. J., ELLIOT, J. G., HOLMES, J., & HILTON, K. A.: *Attentional and executive function behaviors in children with poor working memory*. *Learning and Individual Differences*, 18, pp. 214–223. 2008.
- GOLINKOFF, R. M., HIRSH-PASEK, K., BLOOM, L., SMITH, L., WOODWARD, A., AKHTAR, N., TOMASELLO, M., & HOLLICH, G.: *Becoming a word learner: A debate on lexical acquisition*. Oxford University Press, 2000.
- HARTL, P., & HARTLOVÁ, H.: *Psychologický slovník*. Portál: Praha, 2004.
- HAVLÍNOVÁ, M., LACINOVÁ, I., PETRASOVÁ, N., SYSLOVÁ, Z., ŠPRACHTOVÁ, L., & VENCÁLKOVÁ, E.: *Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole* (2. aktualizovaný program). Portál: Praha, 2008.
- HORŇÁKOVÁ, K., KAPALCOVÁ, S., & MIKULAJOVÁ, M.: *Jak mluvit s dětmi od narození do tří let*. Portál: Praha, 2009.
- CHEN, Z.: *Milestones: Cognitive*. In J. B. Benson (Ed.), *Encyclopedia of Infant and Early Childhood Development* (Second Edition) (pp. 330–338). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-809324-5.21825-7>. 2020.
- JOHNSON, D. W., & JOHNSON, R. T.: *Making Cooperative Learning Work. Theory into Practice. Building Community through Cooperative Learning*, 38(2), pp. 67–73. 1999.
- KAPALCOVÁ, S.: *Vývin řeči* In: Kerekreťiová, A. a kol. *Základy logopédie*. Univerzita Komenského: Praha, 2009.
- KASÍKOVÁ, H.: *Kooperativní učení, kooperativní škola*. Portál: Praha, 1997.
- KESSELOVÁ, J.: *Sémantické kategórie v ranej ontogenéze dieťaťa*. In D. Slančová (ed). *Štúdie o detskej reči*. Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, 2008.
- KOCHANSKA, G., MURRAY, K., & HARLAN, E.: *Effortful control in early childhood: Continuity and change, antecedents, and implications for social development*. *Developmental Psychology*, 36, pp. 220–232. 2000.
- KOLÁR, Z., & ŠIKULOVÁ, R.: *Vyučování jako dialog*. Grada: Praha, 2007.
- KOLLÁRIKOVÁ, Z., & PUPALA, B.: *Předškolní a primární pedagogika: Predškolská a elementárna pedagogika*. Portál: Praha, 2001.

- KOPŘIVA, P., NOVÁČKOVÁ, J., NEVOLOVÁ, D., & KOPŘIVOVÁ, T.: *Respektovat a být respektován*. KOPŘIVA, P.: Spirála, 2015.
- KRAHULCOVÁ, B.: *Dyslalie – patlavost: vady a poruchy výslovnosti*. 2., rozš. a přeprac. vyd. Beakra, 2013.
- KRATOCHVÍLOVÁ, J.: *Hodnocení a sebehodnocení*. In HORKÁ, H., FILOVÁ, H., JANÍK, T., & KRATOCHVÍLOVÁ, J.: *Studie ze školní pedagogiky*. Masarykova univerzita, 2009.
- KRATOCHVÍLOVÁ, J.: *Systém hodnocení sebehodnocení žáků*. MSD spol. s.r.o., 2011.
- KREJČOVÁ, V., KARGEROVÁ, J., & SYSLOVÁ, Z.: *Individualizace předškolního vzdělávání*. Portál: Praha 2015.
- KROPÁČKOVÁ, J., & SPLAVCOVÁ, H.: *Dvouleté děti v předškolním vzdělávání. Od podzimu do zimy*. Raabe: Praha, 2016.
- LEEKAM, S. R., LÓPEZ, B., & MOORE, C. Attention and joint attention in preschool children with autism. *Developmental Psychology*, 36(2), pp. 261–273. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.36.2.261>. 2000.
- LECHTA, V. a kol.: *Logopedické repetitorium*. Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1990.
- LECHTA, V.: *Symptomatické poruchy řeči u dětí*. Portál: Praha, 2002.
- LOVE, R. J., & WEBB, W. G.: *Možek a řeč. Neurologie nejen pro logopedy*. Portál: Praha, 2009.
- LITOVSKY, R. J., & ASCHMEAD, D. H.: Development of binaural and spatial hearing in infants and children. In R. H. Gilkey & T. R. Anderson (Eds.), *Binaural and spatial hearing in real and virtual environments* (pp. 571–592). Erlbaum, 1997.
- MARCOVITCH, S., BOSEOVSKI, J. J., KNAPP, R. J., & KANE, M. J.: *Goal neglect and working memory capacity in 4- to 6-year-old children*. *Child Development*, 81(6), pp. 1687–1695. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2010.01503.x>. 2010.
- MARGOLIN, G., & VICKERMAN, K. A.: *Posttraumatic stress in children and adolescents exposed to family violence: Overview and issues*. *Professional Psychology: Research and Practice*, 38, pp. 613–619. 2007.
- MARJANOVIČ U. L.: *Spoznavní razvoj v zgodnjem otroštvu [Cognitive development in early childhood]*. In L. Marjanovič Umek & M. Zupančič (Eds.), *Razvojna psihologija, 2. zvezek [Developmental psychology, Vol. 2]* (pp. 342–368). Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 2020.
- MATSUMOTO, D. E.: *The Cambridge dictionary of psychology*. Cambridge University Press, 2009.
- MCCABE, C. P., & MARSHALL, J. D.: *Measuring the Social competence of preschool children with specific language impairment: correspondence among informant ratings and behavioral observations*. *Topics in Early Childhood Special Education*, 26, pp. 234–246. 2006.
- MILLER, P. H.: Piaget's theory: Past, present, and future. In J. Benson (Ed.), *The Wiley-Blackwell handbook of childhood cognitive development (2nd ed.)* (pp. 649–672). Wiley Blackwell, 2011.
- MŠMT: *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Dostupné z: *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání od 1. ledna 2018*, MŠMT ČR (msmt.cz), 2021.
- MURPHY, L., LAURIE-ROSE, C., BRINKMAN, T., & MCNAMARA, K.: *Sustained attention and social competence in typically developing preschool-aged children*. *Early Child Development and Care*, 177(2), pp. 133–149. 2007.
- OECD: *The International Early Learning and Child Well-being Study*. Dostupné z: <https://doi.org/10.1787/3990407fen>. 2020.
- OECD: *The International Early Learning and Child Well-being Study*. Dostupné z: *Should education leaders be listening to children? – OECD Education and Skills Today* (oecd-edutoday.com), 2021.
- OECD: *The international Early Learning and Child Well-being Study 2*. Dostupné z: *Early Learning and Child Well-being: A Study of Five-year-Olds in England, Estonia, and the United States | OECD iLibrary* (oecd-ilibrary.org), 2022.
- OPRAVILOVÁ, E.: *Předškolní pedagogika*. Grada: Praha, 2016.

- OPRAVILOVÁ, E., & KROPÁČKOVÁ, J.: *Od předškolní výchovy k předškolnímu vzdělávání a zpátky k předškolní výchově (Cesta od nedokonalé zmenšeniny dospělého k autonomní osobnosti)*. Pedagogika, 66(1), s. 39–50. 2016.
- OWENS, R. E.: *Language development: An introduction*. 4th ed. Allyn and Bacon, 1996.
- OWENS, R. E.: *Language development: An introduction*. Allyn and Bacon, 2008.
- PIAGET, J.: *Psychologie inteligence*. Portál: Praha, 1999.
- POSNER, M.: *Progress in attention research*. In M. I. Posner (Ed.), *Cognitive neuroscience of attention* (pp. 3–9). The Guilford Press, 2004.
- PRŮCHA, J., & VETEŠKA, J.: *Andragogický slovník*. Grada: Praha, 2012.
- RUFF, H. A., CAPAZZOLI, M., & WEISSBERG, R.: *Age, individuality, and context as factors in sustained visual attention during the preschool years*. *Developmental Psychology*, 34, pp. 454–464. 1988.
- SABOL, T. J., & PIANTA, R. C.: *Patterns of school readiness forecast achievement and socioemotional development at the end of elementary school*. *Child Development*, 83(1), pp. 282–299. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2011.01678.x>. 2012.
- SAFFRAN, J. R., WERKER, J. F., & WERNER, L. A.: *The infant's auditory world: Hearing, speech, and the beginnings of language*. In D. Kuhn & R. Siegler (Eds.), *Handbook of child psychology: Vol. 2. Cognition, perception, and language* (6th ed.) (pp. 58–108). Wiley, 2006.
- SAVAGE, R., CORNISH, K., MANLY, T., & HOLLIS, C.: *Cognitive processes in children's reading and attention: The role of working memory, divided attention, and response inhibition*. *British Journal of Psychology*, 97(3), pp. 365–385. <https://doi.org/10.1348/000712605X81370>. 2006.
- SEDLÁČKOVÁ, H., SYSLOVÁ, Z., & ŠTĚPÁNKOVÁ, L.: *Hodnocení výsledků předškolního vzdělávání*. Wolters Kluwer: Praha, 2012.
- SLANČOVÁ, D. (2008). *Štúdie o detskej reči*. Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, 2008.
- SLAVIN, R. E.: *Cooperative Learning*. *Review of Educational Research*, 50(2), pp. 315–342. 1980.
- SMITH, P. B., & BOND, M. H.: *Sociální psychologie napříč kulturami: Analýza a perspektivy*. Harvester Wheatsheaf, 1993.
- SMOLÍK, F., BLÁHOVÁ, V., & BARTOŠ, F.: *Receptivní slovník & opakování vět*. Národní ústav pro vzdělávání, 2018.
- SMOLÍK, F., & SEIDLOVÁ MÁLKOVÁ, G.: *Vývoj jazykových schopností v předškolním věku*. Grada: Praha, 2014.
- SPLAVCOVÁ, H., MOUCHOVÁ, A., & KREJČOVÁ, N.: *Pedagogické diagnostikování v mateřské škole s příklady inspirativní praxe*. NPI ČR, 2023. Dostupné z: https://www.npi.cz/images/pedagogicke_diagnostikovani_v_materske_skole.pdf
- SQUIRE, L. R.: *Memory and brain systems: 1969–2009*. *Journal of Neuroscience*, 29, pp. 12711–12716. <https://doi.org/10.1523/JNEUROSCI.3575-09>. 2009.
- SROUFE, L. A., COOPER, R. G., & DEHART, G. B.: *Child development: Its nature and course*. McGraw-Hill, 1996.
- STARÁ, J., & STARÝ, K.: *Studie výuky dějepisného učiva na 1. stupni ZŠ*. *Pedagogická orientace*, 27(1), s. 6–29. 2017.
- STERNBERG, R. J.: *Individual differences in cognitive development*. In U. Goswami (Ed.), *Handbook of childhood cognitive development* (2nd ed.) (pp. 749–774). Wiley-Blackwell, 2014.
- SYSLOVÁ, Z. (ed.): *Školní vzdělávací programy a evaluace v mateřské škole [CDROM]*. Verlag Dashofer, 2007.
- SYSLOVÁ, Z.: *Autoevaluace v mateřské škole. Cesta ke kvalitě vzdělávání*. Portál: Praha, 2012.
- SYSLOVÁ, Z., KRATOCHVÍLOVÁ, J., & FIKAROVÁ, T.: *Pedagogická diagnostika v MŠ. Práce s portfoliem dítěte*. Portál: Praha, 2018.
- SYSLOVÁ, Z., & ŽALOUĐÍKOVÁ, I.: *Využití kooperativních činností při vzdělávání dětí předškolního věku*. *Acta humanica*, 15(2), s. 26–43. 2018.
- SYSLOVÁ, Z., BURKOVIČOVÁ, R., KROPÁČKOVÁ, J., ŠILHÁNOVÁ, K., & ŠTĚPÁNKOVÁ, L.: *Didaktika mateřské školy*. Wolters Kluwer: Praha, 2019.

- ŠKODA, J., & DOULÍK, P.: *Psychodidaktika. Metody efektivního a smysluplného učení a vyučování*. Grada: Praha, 2011.
- ŠULOVÁ, L.: *Raný psychický vývoj dítěte*. Univerzita Karlova: Praha, 2004.
- OECD: *The international early learning and child well-being study*. Dostupné z: <https://doi.org/10.1787/3990407f-en>. OECD (2021). International Early Learning and Child Well-being Study. Dostupné z: Should education leaders be listening to children? – OECD Education and Skills Today (oecd-edutoday.com). OECD, 2021.
- OECD: *The international early learning and child well-being study 2*. Dostupné z: Early Learning and Child Well-being : A Study of Five-year-Olds in England, Estonia, and the United States | OECD iLibrary (oecd-ilibrary.org), 2022.
- UNICEF: *The State of the World's Children 2021 On My Mind: Promoting, protecting and caring for children's mental health*. Dostupné z: The State of the World's Children 2021 – UNICEF DATA, 2021.
- Úřední věstník Evropské unie Doporučení rady ze dne 22. května 2019 o vysoce kvalitních systémech předškolního vzdělávání a péče (2019/C 189/02). Dostupné z: EUR-Lex – 32019H0605(01) – EN – EUR-Lex ([europa.eu](https://eur-lex.europa.eu)). 2019.
- VÁGNEROVÁ, M.: *Vývojová psychologie. Dětství, dospělost, stáří*. Portál: Praha, 2000.
- VÁGNEROVÁ, M.: *Vývojová psychologie. Dětství a dospívání*. Karolinum: Praha, 2014.
- VYGOTSKIJ, L. S.: *Psychologie myšlení a řeči*. Portál: Praha, 2004.
- WHITEBREAD, D. & COLTMAN, P.: *Teaching and learning in the early years*. London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203930823>. 2008.
- ZUPANČIČ, M.: *Zaznavni in spoznavni razvoj dojenčka in malčka [Cognitive and perceptual development of infants and toddlers]*. In L. Marjanovič Umek & M. Zupančič (Eds.), *Razvojna psihologija; 1. zvezek [Developmental Psychology; Volume 1]* (pp. 203–236). Znanstvena založba filozofske fakultete v Ljubljani, 2020.